QVINTI HORATII FLACCI Poemata,

John Baker His Book 1679

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint à *Ioanne Bond* illustrata.

LONDINI,

Excudebat IOHANNES NORTON, Sereniſſimæ Regię Maieſtati in Latinis, Græcis, & Hebraicis Typographus. 1606.

QVINTI HORATII FLACCI Poemata,

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint à Iohanne Bond illustrata.

John Baker his Book 1679

LONDINI,
Excudebat IOHANNES NORTON, Serenissimæ Regiæ Maiestati in Latinis, Græcis & Hebraicis Typographus. 1606.

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO MAGNAE BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges pręcipuè versari studiumque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre hostilemque iniuriam propulsare possint: per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facilè profectò est iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & respublicę, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non nisi necessariò reges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius suum defendere aut obtinere: idque duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis salutis amantes & valdè studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt,

subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poetæ, non aliam ob causam Palladem finxerunt armatam, quàm vt significarent in regibus bellicam virtutem cum sapientia coniunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës in disciplinam doctorum hominum filios suos studiosè tradiderunt. Alexandrum magnum docuit Aristoteles, Timotheum Cononis optimi Imperatoris filium Isocrates, Epaminondam Lysis Pythagoreus, atque vt veteres præteream, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, Challinerum, Neutonum atque alios omnes certè viros inprimis eruditos, qui concilio, eloquentia, omnique scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam verò in ijs Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent quique ad vitam benè & sapienter instituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non postremum locum sibi vendicant. Siquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari beneuolentia Poetas semper sunt complexi. Nam Hiero Simonidem, Cato Ennium, Cæsar Augustus Virgilium, Varium & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo precio habuit plurimiq; fecit: hunc, inquã, non vnũ de multis, sed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris absolutum: Poetam multiplici rerum copia refertum

fertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum & Principe Christiano maxime dignum. Hinc est, quod Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modo iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis & cõtemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur, sed contra perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam atque omnia fere vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæterasque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt Lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpius legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad principis vitam spectantia; verùmetiam quid deceat quoduis genus hominum, quid doceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quod Philosophorum nullus distinctius edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendúmque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offerat,

rat,non potui (post patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam óptimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam Sydera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quòd tibi & reipublicæ vsui esse posit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem *Patris* tui Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiã, clementiam, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus, sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium, terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abundè supérque esse posit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quò meliùs hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus, sic certè pietate, prudentia, fortitudine atque alijs virtutibus & salutaribus artiũ maximarũ disci-

plinis

plinis ad regna sua moderanda est optimè instructus & eruditus. Cuius præsentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore suâ Regina serenissima & charissimis Nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantoperè gaudeant Nostrates, cùm alijs de causis, tum maximè, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ mariq; potentissimos arctissimo Religionis, Affinitatis, & Amicitiæ vinculo, quasi clauis trabalibus, coniunctos esse & copulatos, quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatē simul & Celsitudinem, quâm diutissimè augeat & conseruet incolumem.

Celsitudini tuæ omni officio deuinctissimus

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus sustinerem (quod saxum volui viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (Candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellare placeat) discipulis meis tradere in eum finem, vt scriptis commissa quæ verbo protuleram altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum est, vt amicorum aliquot cùm hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicũ emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandẽ, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cùm iniusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare quod à Græcis prudentissimè dictũ est, μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον εἶναι μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν facillimum esse alienum opus reprehendere, sed nõ perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteryssse, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia

omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incõgruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum. qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime; sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid nouisti rectius istis
Candidus imperti, si non, his vtere mecum.

Postremo hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca!) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio sed operis. Iterum vale

Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, Salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobrasset: quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisq; partibus, veniâ impetratâ, scriptum quæstorium comparauit. Ac primo Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudicijs, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subieci. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus, *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.* Præterea sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnaque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modo sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum:

eumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus, *Iratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam cuius initium est,

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem breuitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autē mihi videris, ne maiores tui libelli sint, quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares, Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est VI. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, *Lyram tangis, tandẽ arte Poetam*
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die.
Te meus insolitâ perfudit luce Magister
Iámque potes pueris, & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Alios alia delectant, Horatius verò Poetæ nomen præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS, [1] atauis edite regibus,
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat: [5] metaq; [6] feruidis
Euitata rotis, [7] palmaq; nobilis
Terrarum Dominos [8] euehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] Cypria
[19] Myrtoum [20] pauidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icarijs fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorũ fuit atauus
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quẽ dirigitur cursus) cautè euitatus.
6 Rotæ currendo feruent,
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Dijs æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans.
11 Honoribus amplissimis & maximis, *vel.* AEdilitate maiore, Prætura & Consulatu.
12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus est diues & copiosus arator. 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Libya regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere. *vel* agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græci τὸ σκαλίδιον appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamuis regias opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cyprijs compacta: pro quauis naue. 19 Mare a Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragij metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icarijs. 22 Qui flat ab occasu hiberno. 23 Naues laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

[25] Est qui nec veteris pocula [26] Massici,
Nec partem solido [27] demere de die
Spernit, nunc viridi [28] membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput [29] sacræ.
Multos castra iuuant, & [30] lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaq; matribus
[31] Detestata. Manet sub [32] Ioue frigido
Venator, [33] teneræ coniugis immemor:
Seu visa est catulis cerua [34] fidelibus,
[35] Seu rupit teretes [36] Marsus aper plagas,
Me doctarum [37] ederæ præmia frontium
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharúmque [38] leues cum Satyris Chori
[39] Secernunt populo: [40] si neque tibias
[41] Euterpe cohibet, nec [42] Polyhymnia
[43] Lesboum refugit tendere barbiton.
[44] Quòd si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem, intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & conuiuijs idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, suoque murmure somnos allicit.
30 Lituus equitum est & incuruus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Coniugis delicatæ.

34 Mira est canum fidelitas in dominos. 35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus, pro quouis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si, i. quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eáque iucunda. 42 Musarum altera, cui benedicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregij Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, *vel*, ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.
Ode II.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

IAm satis terris niuis, atque [1] diræ
Grandinis misit [2] Pater: & [3] rubente
Dextera sacras [4] iaculatus arces,
Terruit vrbem:

1 Grandinis formidandæ, vt à Iouis ira prouenientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel Templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, ciues vrbanos timere fecit.

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] Seculum Pyrrhæ, noua monstra [6] questæ,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] vlmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus [11] flauum Tiberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum [13] monumenta regis,
Templaq́; [14] Vestæ:
[15] Iliæ dum se nimium [16] querenti
[17] Iactat vltorem: [18] vagus & [19] sinistra
Labitur ripa ([20] Ioue non probante) [21] V-
xorius amnis.
[22] Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo grauis Persæ meliùs perirent:
Audiet pugnas, [23] vitio parentum
Rara iuuentus.
[24] Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi [25] rebus? [26] prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
[27] Carmina Vestam?
[28] Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] amictus
[30] Augur Apollo.

5 Ne tempus eluuionis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.
6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.
7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram eiecto.
11 Tiberim turbidum & arenę colore flauum.
12 Vndis repulsis à Littore Etrusco vel à Tyrrheno mare in quod Tiberis influit.
13 Regiam Numæ Pompilij.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & pręses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Ilię Romuli matri, Tiberis vxori, abs qua Iulius Cæsar ortum habuit.
16 Conquerenti de Cæsaris nece.

17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti vrbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideóque rari, audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent meliùs, id est, iustiùs perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuum vocet populus? &c. 25 Libertati populi & dignitati Senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentis futura.

Siue tu mauis, [31] *Erycina ridens,*
[32] *Quam Iocus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41] *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuq;*
Lætus intersis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. [46] *hic magnos potius triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta à monte Eryce, vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Iocus volat.
33 Genus ex oculis tuis reiectū (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars, pater Romuli qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martia ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitę.
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum, cui Poeta assentatur Mercurium eum esse dicens.
40 Representas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Siue ô tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum, mutatâ figurâ. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Po. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideóque dux inuictissimus.

ODE III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur. Deinde in hominum temeritatem audaciamq; vehementer insurgit.

[1] *SIc te,* [2] *diua potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ordo est. O nauis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus &c. vt finibus Atheniensibus eum saluum restituas veluti rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Polux nautarum opitulatores.

Ven-

Ventorumq́, regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis alys, præter* [6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana [23] *ruit per vetitum nefas.*
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætheria domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 AEolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Greciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum. qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperium in mare Adriaticum, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lachrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustrà Dei prouidentia dissociauit terras à mari, si homines nihilominus audent nauigare. 18 Seperauit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum, aliorumque animantium, quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in Mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

29 Necessitas mortis prius tardè & maturâ senectâ venietis celerauit gradum & citius aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem, ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius [29] tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] vacuum Dædalus aëra
Pennis [31] non homini datis.
Perrupit [32] Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus [33] arduum est.
[34] Cœlum ipsum petimus [35] stultitia: neque
Per nostrum patimur [36] scelus
Iracunda Iouem [37] ponere fulmina.

33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, vt olim Gigantes & Phaeton. 35 Per stultitiam, vnde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina, quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus vt improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

1 Veris aduentu mollescit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephiri, qui verno tempore flare incipit.

[1] SOluitur [2] acris hyems [3] grata vice veris & [4] Fauoni:
[5] Trahuntq; siccas [6] machinæ carinas.
Ac neque [7] iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,
Nec prata canis [8] albicant pruinis.
Iam [9] Cytherea Choros ducit [10] Venus, imminente Luna:
Iunctæq; Nymphis [11] Gratiæ decentes
[12] Alterno terram quatiunt pede: [13] dum graues Cyclopũ
Vulcanus ardens [14] vrit officinas.

5 Trahunt in mare ad nauigandum naues siccas, atque ideo siccas, quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera insula est contra Cretam in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marinâ. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 11 Aglaïa, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 13 Dum Vulcanus in AEtna monte cudit fulmina cum Gygantibus quorum opera & ministerio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, sed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc decet aut viridi[15] nitidũ caput [16] impedire myrto,
Aut flore, [17] terræ quem ferunt solutæ.
[18] Nunc & in vmbrosis [19] Fauno decet [20] immolare lucis,
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21] PALLIDA mors [22] æquo pulsat pede pauperũ [23] ta-
Regumq; turres. ô beate Sexti, (bernas,
[24] Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.
[25] Iam te premet nox, [26] fabulæq; manes,
Et domus [27] exilis Plutonia. [28] quò simul meâris,
[29] Non regna vini sortiere [30] talis,
Nec tenerum [31] Lycidam mirabere, [32] quo calet iuuentus
Nunc omnis, & [33] mox virgines tepebunt.

15 Caput vnguento splendescens. 16 Coronare caput serto ex myrto, aut alijs floribus concinnato. 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ quæ hyemis calore fuerant constrictæ. 18 Anno iam expleto, *scil.* veris tempore. 19 Fauno rusticorũ Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana 20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ, secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectũ oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Adquam domum simul ac inigraueris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erat. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode V.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] QVis multa gracilis te puer in rosa
[2] Perfusus liquidis vrget odoribus
Grato Pyrrha sub [3] antro?
[4] Cui flauam religas comam
[5] Simplex munditijs? heu quoties [6] fidem
Mutatosq; [7] Deos flebit, & [8] aspera
[9] Nigris [10] æquora ventis

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget, id est, arctè auideq; amplectitur? 2 Delibutus vnguẽtis quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupinari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos, vt ei placeas? 5 Simplice munditie contenta, absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in leuitatem & perfidiam mutata 7 Venerem cum suis pedissequis *scil.* Gratijs, risu, ioco, osculis, alijsq; huiusmodi quæ tales amores comitari facilèque mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est sæua & implacabilis.

11 Insuetus, & talē in Pyrrha meretriciū amorem non expertus.
12 Te pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius?
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconstātiæ muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris.

Emirabitur [11] insolens,
Qui nunc te fruitur credulus [12] aurea:
Qui semper [13] vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius [14] auræ
Fallacis. [15] miseri quibus
Intentata nites. me tabula [16] sacer
[17] Votiuâ paries indicat vuida
Suspendisse [18] potenti
[18] Vestimenta maris Deo.

16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam, in qua naufragii casus depingebatur. 17 Quam voui medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius vero conuiuijs tantum & amoribus describendis aptus est & idoneus.

1 Scriberis à Vario, Mæonij carminis alite, id est maiestate carminis Homerici. vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prædito planè Mæonio, id est, Homerico. fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.

Scriberis [1] Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonij carminis alite,
[2] Quam rem cunque ferox nauibus aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [3] stomachum, [4] cedere nescij,
Nec [5] cursus duplicis per mare Vlyssei,
Nec [6] sæuam Pelopis domum,
Conamur, [7] tenues grandia: dum pudor,
[8] Imbellisq; lyræ musa potens vetat
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] Culpâ deterere ingeni.

5 Nauigationes longas subdoli Vlysis, qui aliud loquebatur aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δίπλοος. 6 Sæuam propter varia homicidia in eâdem familiâ perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè ſcripſerit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionen? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *ſuperis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, ſiue quid vrimur,*
[16] *Non præter ſolitum leues.*

10 Martem, id eſt, viros bellicoſos tectos & indutos lorica, quę dura & ſolida eſt vt adamas. 11 Virum fortiſsimum, puluere Troico ſqualidum & obductum. 12 Pallas ſemper opem tulit Diomedi Tydei filio. 13 Animo & fortitudine dijs ęqualem. Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres ſunt in iuuenes, vt tamen vngues ſuos ad repugnandum ſectos habeant, ne forte pugna ſit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd ſumus vacui, id eſt, valdè otioſi, ſiue quid vrimur, id eſt, aliquantulum amamus. 16 Noſtro more leues & inconſtantes, quod amatoribus proprium eſt & vſitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM, CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tibur, vbi natus eſt Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

LAudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Epheſum,* [4] *bimariſue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Inſignes, aut Theſſala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, diteſq;* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem ſtructuram trium ciuitatum quæ ſunt in eâdem Inſulâ. *aut* claram, i. præclaram portibus, vijs, mœnibus, legum præſtantia, &c. *aut* claram, i. ſemper illuſtratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Inſulam ab ea nominauit Rhodon. 2 Mitylene vrbs eſt in Lesbo. 3 Nobiliſsimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quòd hinc Ionio hinc AEgæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs eſt in Bœotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compreſſu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœniſsima in Theſſalia. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus eſt. 9 Athenas, Mineruæ inuiolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare, cuius folia vndique. i. circum circa detonſa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerptæ frondi præponere Oliuam*. ut ſit ſenſus Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere, quæ Palladis eſt propria. 12 Plurimi. i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentã in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha ſic appellatã.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon,*
Nec tam [16] *Larissæ* [17] *percussit campus opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ resonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [20] *Tiburni lacus, & vda*
[21] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus vt* [23] *obscuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero:* [25] *seu te fulgentia* [26] *signis*
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer [27] *Salamina patremq;*
[28] *Quum fugeret, tamen vda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxisse corona,*
Sic tristes affatus amicos,
Quo nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô socij comitesq;.
Nil desperandum Teucro duce, & [32] *auspice Teucro.*
[33] *Certus enim promisit Apollo*
[34] *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes [35] *peioraq; passi*
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob seueram disciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vsque dum sanguis è visceribus exiret, ne ingemuerunt quidē. 16 Larissa est vrbs in Thessalia, à qua & Achilles Larisseus dictus est. 17 Permouit, affecit. 18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà cum fonte consecratum. 19 Fluuius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens. 20 Tiburnus primùm Tiburis conditor dicebatur. 21 Pomaria discurrentibus riuis irrigua. 22 Notus serenus. 23 Cœlo caliginoso. 24 Vino suaui. 25 Siue militiæ siue domi tuæ eris. 26 Aquila, Dracone, alijsque id genus signis militaribus. 27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem. 28 Quamuis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior, quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O passi grauiora! *Virg.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM Ode. VIII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] LYdia dic, per omnes
Te Deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ. 2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus est.

4 Perdere:

[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] *campum,* [6] *patiens pulueris atque solis?*
Cur neque [7] *militaris*
Inter æquales equitet, Gallica nec [9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flauum Tiberim [11] *tangere?* [12] *cur oliuum*
Sanguine [13] *viperino*
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat [14] *armis*
Brachia: sæpe [15] *disco*
[16] *Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito.*
[17] *Quid latet? vt marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis* [19] *sub lacrymosa Troiæ*
Funera: [20] *ne virilis*
Cultus in cædem & [21] *Lycias proriperet cateruas.*

4 Eius bona obscurire & corporis vires frangere. 5 Campum Martium cur oderit? 6 Quum possit pati puluerem & solem, & alios etiam labores militares. 7 Militarem in morem. 8 Gallicorum equorum ora. 9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus. 10 Moderetur & sibi parere doceat. 11 Tiberim tranare. 12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine Venenoso. 14 Frequenti armorum pondere 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expeditè emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui, à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ, 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM. Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides vt alta [1] *stet niue candidum*
[2] *Soracte: nec iam sustineant* [3] *onus*
Syluæ [4] *laborantes: geluq;*
Flumina [5] *constiterint acuto?*
Dissolue frigus, ligna super foco
[6] *Largè reponens: atque* [7] *benigniùs*
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur vel è longinquo appareat niue plenum? 2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eò quòd in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.

3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt supernè. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm solebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche merum [8] diota.
[9] Permitte diuis cætera: qui [10] simul
Strauere ventos æquore [11] feruido
Deprœliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] agitantur orni.
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] Quem sors dierum cunque dabit, [14] lucro
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] puer, neque tu [16] choreas:
[17] Donec virenti Canities abest
Morosa. nunc & [18] campus & areæ,
Lenesq; [19] sub noctem [20] susurri
[21] Composita repetantur hora:
[22] Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] Pignusq; dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac. i. posteaquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, vt solet aqua in aheno feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors. i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, iuuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi innctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities. (i. Senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ. i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia, quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & Index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt seipsa prodat. 23 Armillæ vi auulsa ex lacertis, aut annulus à digito malè. i. parum pertinaciter retinenti. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM. Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate atque ab ijs, quibus fungitur, muneribus.

MErcuri [1] facunde, nepos [2] Atlantis,
Qui [3] feros cultus hominum recentum
[4] Voce formasti [5] catus, & decoræ
More [6] palestræ:

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominũ primorum mores. 4 Eloquentia vel Musica conformauisti. 5 Quasi cautus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te canam, magni Jouis & [7] deorum
Nuntium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] callidum, quicquid placuit, iocoso
Condere furto.
Te, [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos
Ilio diues Priamus relicto,
[17] Thessalósque ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgáque [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtū occultandum quod iocum risúmque concitaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias, 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus, ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysijs. 21 Caduceo, quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN. Ode XI.

Hortatur Leuconoen omissâ futurorum curâ voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dij dederint Leuconoe: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros. [4] vt melius quicquid erit pati.
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Jupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: [7] & spatio breui
Spem longam reseces. [8] dum loquimur, fugerit inuida
Ætas: [8] carpe diem, [9] quamminimum credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati, quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. Aut, vt vina percoles. vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis dijs, heroibus, virisq; aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

[1] QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosa
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidoue in [8] Hæmo?
Unde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ,
[10] Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celerésque ventos
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, varijsq; mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Unde nil [17] maius generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] Proximos illi tamen occupauit
[20] Pallas honores.
Prælijs [21] audax neque te silebo
Liber, & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerósque Ledæ,
[26] Hunc equis, [27] illum superare pugnis

1 O Clio, quem virum fortè aut heroa semideum suscipies celebrandum?
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo, vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundũ Poetam (Calliopes & Apollinis filium) syluæ sequutæ sunt temerè. i. αὐτομάτως. sua sponte & confusè.
10 Musica.
11 Et adeò blandũ vt quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cythara canora.
13 Quid potiùs dicam quam solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.

15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 15 A quo Deo. 17 Quia Deus est Optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullus ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua, non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia tradit inermes*, dictus Liber, quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id ferit, quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugnâ pedestri insignem.

Nobilem.

Nobilem: [28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Concidunt venti:* [31] *fugiúntque nubes:*
Et [32] *minax (quod sic* [33] *voluere) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquini [37] *fasces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabritiúmque.*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Vtilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &* [51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor æuo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex niue gelúue in aquã resolutus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugã vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quiescit, quæ vento intumuerat.
33 Filij Ledæ, Castor & Pollux sic voluere.
34 Romę conditorẽ.
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex regnum armis paratum, Religione, Iustitia & bonis moribus stabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honore à Tarquinij prisci, non Tarquinij superbi commemoratu certè indigni propter Lucretiæ constuprationem.
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primùm ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigilijs necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Regulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libens, vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cuius abstinentia, continentia, seueritate, alijsque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quàm possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera, & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumtuosa sed quæ fundum deceat. 53 Occultè, veluti arbor quæ temporis progressu increscit hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus est & occisus. 55 Stella crinita, quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subuolans. 56 Inter stellas. 57 Iupiter.

Cæsaris

58 Per fata, iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.
59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet, vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia, apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

1 Riualis sui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interiectio est dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili, quæ facile sedari non potest.
6 Cholera, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est.

Qvum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

10 Lachrymæ, doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero, i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Ledentem oscula, quæ Venus
[22] Quinta parte sui nectaris imbuit.
FOELICES ter & [23] ampliùs
Quos [24] irrupta tenet copula: [25] nec malis
Diuulsus querimonijs
Suprema citiùs soluet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte suæ suauitatis. i. concubitu repleuit. Quinque etenim sunt partes amoris: Aspectus, colloquium, tactus, osculum, concubitus.
23 Térque quatérque.

24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs. i. litibus & rixis soluet vltima die citiùs., id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode. XIIII.

O [1] Nauis, referent [2] in mare te noui
[3] Fluctus. ô [4] quid agis? fortiter occupa
[5] Portum. nónne vides vt
[6] Nudum remigio latus?
Et [7] malus celeri [8] saucius Africo,
[9] Antennæq; gemant? ac sine [10] funibus
Vix [11] durare carinæ
Possint [12] imperiosius
AEquor? non tibi sunt [13] integra lintea,
[14] Non dij, [15] quos iterum pressa voces malo:
Quamuis [16] Pontica pinus,
Syluæ filia nobilis,
[17] Iactes & genus [18] & nomen inutile.
Nil [19] pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, [20] nisi ventis
Debes ludibrium, [21] caue.
[22] Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
[23] Nunc desiderium, curáque non leuis,

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quàm malè agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur, ponitur hîc allegoricè pro AEgyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo. i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli neruis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempestatem
13 Integra vela. i. integri exercitus.

14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux seu quiuis alius Deus, quod erat Nauis Insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressa innoces. 16 In Ponto magna est arborum copia, vnde naues fiunt. 17 Quanuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ sed robori & armamentis fidunt nautæ sic milites non in generis splendore sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

14 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt fugias periculorum angustias, quibus te facilè extricare non posſis. 26 Cycladæ ſunt Inſulæ in mari Ionio, numero 53. ſic appellatæ, quod in cycli formam diſponuntur.

Interfuſa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hoſpitalitatis fregerat.
4 Otio moleſto compreſſit ventos ne ſpirarent. nihil enim ventis magis eſt ingratum quam non flare.
5 Fata luctuoſa, non ſolum Paridi, ſed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auſpicijs ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obſtrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam eſſent nacti.

[1] *PAſtor quum traheret per freta nauibus*
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hoſpitam,*
[4] *Ingrato celeres obruit ocio*
Ventos, vt caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [7] *Mala ducis aui domum,*
[8] *Quam multo repetet Græcia milite,*
[9] *Coniurata tuas* [10] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adeſt viris*
[12] *Sudor: quanta moues* [13] *funera Dardanæ*
Genti. iam galeam Pallas & [14] *ægida*
Curruſque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam, Veneris præſidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæſariem: grataque fœminis*
[19] *Imbelli cithara carmina* [20] *diuides.*
Nequicquam thalamo [21] *graues*
Haſtas, & calami ſpicula [22] *Cnoſſij*
Vitabis, [23] *ſtrepitumque, & celerem* [24] *ſequi*
Aiacem. tamen heu [25] *ſerus adulteros*
Crines puluere collines.

10 Diſſoluere tuas illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis eſt. 12 Labor bellicus. 13 Quantas ſtrages commoues Troianæ genti? quæ olim dicta eſt Dardana à Dardano qui vixit tempore Moyſis Anno mundi 1737. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 19 Fruſtrà. Nam Venus cùm non ſit bellicoſa, non poteſt eſſe Paridi præſidio. 17 Animoſus. 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta eſt ſed menſæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam ſuis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes. *vel*, nequicquam diſtribues carmina alternatim, vt ſolent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò ſua voce, modò lyræ ſono vtuntur. 21 Haſtas odioſas thalamo nuptiali propter copulæ diſiunctionem. 22 Sagittas Cretenſes. eſt Cnoſſos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte ſagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad ſequendum. erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis .i. ſerò tandem traheris mortuus.

Non

Non [26] *Laertiadem, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucérque, &* [30] *Sthenelus,* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre.*
[34] *Quem tu, ceruus vti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyssem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide suprâ Od. 6.
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies, sic vt ceruus fugit lupum visum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactaueras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibe Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus. i. bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus. nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchra filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchrâ pulchrior?
2 Quemcunque voles modum i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces iambos meos abolendos, quos in te scripsi. 3 Siue iambos exurere voles siue in mare deiicere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit.

6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

7 Apollo qui in dãdis oraculis mentem sacerdotis incolit. i. quatit, mouet, cogit.

8 Non æquè sed vehementiùs ira animos hominum cõmouet quàm Cybele Apollo aut Liber concutit mentem sacerdotum.

9 Tympana acutè sonantia.

10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulsu & cornuũ cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.

11 Noricus pro quouis ense. In Norico (quam regionẽ plæriq; nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses neque quoduis aliud periculum extimescit.

Mentem sacerdotum [7] incola Pythius,
Non Liber [8] æquè: non [9] acuta
Sic geminant [10] Corybantes æra,
Tristes vt iræ: quas neque [11] Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipse [12] ruens tumultu.
Fertur [13] Prometheus addere [14] Principi
Limo [15] coactus particulam [16] vndique
Desectam [17] & insani Leonis
Vim [18] stomacho apposuisse nostro.
Iræ [19] Thyesten exitio graui
[20] Strauêre: & altis vrbibus [21] vltimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq; muris
Hostile [22] aratrum exercitus [23] insolens.
[24] Compesce mentem. [25] me quoque [26] pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Misit [27] furentem: [28] nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia: [29] dum mihi
Fias [30] recantatis amica
Opprobrijs, [31] animumq; reddas.

12 Descendens cum fulmine tremendo. 13 Iapeti & Clymenæ filius propter singularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum verò ex particulis aliorum animalium vndique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab alijs aliud mutuatus est. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Necessitate compulsus, quòd in bestijs fingendis omnes naturæ facultates consumsisset. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi Leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum mouere, pro, iratum facere, & stomachari pro irasci. 19 Thyesti suos filios frater Atreus edendos apposuit, eò quòd Thyestes cum Atrei vxore concubuisset. 20 Deiecêre de statu. 21 Extremæ fuerunt causæ vsque ad euersionem. 22 Vrbs tum esse desinit, cùm in ea aratrũ sit circumductum. aratro etiam prisci in condendis vrbibus vtebantur. *Intereà Æneas vrbem designat aratro. Virg.* 23 Exercitus superbus, quia victoria naturâ insolens est & superba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens iræ causam in adolescentiæ feruorem. 26 Ira est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi tristia relinquere. 29 Eâ conditione vt fias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis. quibus tu etiam me lacerâsti. 31 Atque eá conditione vt me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD TYNDARIDEM. Ode. XVII.

Inuitat eam in Lucretilem multa ostendens commoda quæ ex ea percipiet.

[1] Velox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsq; meis, [5] pluuiosq; ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes & thyma [7] deuiæ
[8] Olentis vxores mariti:
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hœdiliæ lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus: & fide [19] Teia
[20] Dices laborantes [21] in vno
Penelopen [22] vitreámque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque. i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes,
6 Sine damno.
7 Olentis mariti vxores deuiæ i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos. nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virg.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuêre dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa læuigata vel attrita 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro, opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ, quod Hercules cum Archeloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theïa. 20 Cantabis. 21 Vlysis amore. vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circen pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Hic bibes pocula vini Lesbij innocentis. i. non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius.
26 Nec tu à Cyro suspecta & obseruata quòd alium ames, metues eum. fuit Cyrus Horatij riualis vel Tyndaridis maritus.
27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus iniiciat.
28 Coronam è floribus, cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiqui.
29 vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

23 Duces sub vmbra: 24 nec Semeleius
Cum Marte 25 confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
26 Suspecta Cyrum, 27 ne malè dispari
Incontinentes iniiciat manus:
Et scindat hærentem 28 coronam
Crinibus, 29 immeritámque vestem.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustū immoderatè furorem concitat.

1 Vite Bacchus consecrata.
2 Potiùs plātaueris.
3 Fundum bene excultum, vel mites vuas efferentem.
4 De quo vide supra Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur sua vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre.
6 Iis, qui sobrij sunt & vino nequaquam madidi.

NVllam Vare 1 sacra vite 2 priùs seueris arborem
Circa 3 mite solum 4 Tiburis, & mœnia 5 Catili.
6 Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
7 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
8 Quis post vina grauem militiam aut pauperiē crepat?
9 Quis non te potiùs, Bacche pater, teq; decens Venus?
At 10 ne quis 11 modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum 12 Lapithis rixa 13 super mero
14 Debellata: monet 15 Sithonijs non leuis Euius:
16 Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt 17 auidi. non ego te 18 candide Bassareu

7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat. id est, commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quòd Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis. i. iratus Bacchus, dictus Euius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche, qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Inuitum

[19] *Jnuitum quatiam: nec varijs obsita frondibus*
[20] *Sub diuûm rapiam.* [21] *sæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, [22] *quæ subsequitur cæcus* [23] *amor sui*
Et tollens [24] *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcaniq; fides [25] *prodiga, perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito quum bibunt vsque ad ebrietatem.

20 Nec diuulgabo arcana tua multis pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fide commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur, tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebrietatem 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro. i. sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis, omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode XIX.

Se illius amore vri.

[1] *MAter sæua Cupidinum,*
[2] *Thebanæq; iubet me Semeles* [3] *puer*
Et lasciua [4] *licentia*
[5] *Finitis animum reddere amoribus.*
[6] *Vrit me Glyceræ nitor*
[7] *Splendentis Pario marmore puriùs:*
Vrit grata [8] *proteruitas*
Et vultus nimium [9] *lubricus aspici.*
Jn me [10] *tota ruens Venus*
[11] *Cyprum deseruit: nec patitur* [12] *Scythas*
Et [13] *versis animosum equis*
Parthum dicere, [14] *nec quæ nil attinent.*
[15] *Hic viuum mihi cespitem, hic*
[16] *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clariùs marmore cădidissimo quod in Insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus quàm obsequela pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam veluti in via lubrica difficile est sine casu *vel* prolaptione insistere adeò certè est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, i. bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt faciliùs Glyceræ complexu fruar, O pueri. i. ô serui ponite & parate mihi, cespitem viuum. i. viridem (cuius herba adhuc viridis est) vt super eam Veneri sacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multò lenior & mansuetior, non proterua.

[17] *Bimi cum patera meri.*
[18] *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vel amphorâ quæ fingebatur in Græcia.
5 Picaui, vel pice illini, à verbo *lino*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tiberis, qui fluit ab Hetruria Mœcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Eccho, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis, 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum. sic dictum ab vrbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum. quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidere.

[1] VIle potabis modicis [2] Sabinum
[3] Cantharis, Græca quod ego ipse [4] testa
Conditum [5] leui: datus in theatro
[6] Quum tibi plausus,
Care Mæcenas, [7] eques: [8] vt paterni
[9] Fluminis ripæ, simul & iocosa
Redderet laudes tibi [10] vaticani
Montis [11] imago.
[12] Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes [14] vuam: [15] mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima: pingitur etiam imberbis quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cyntheo sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

[1] DIanam teneræ [2] dicite virgines,
[3] Intonsum pueri dicite [4] Cynthium,

[5] Lato-

5 *Latonámque supremo*
Dilectam 6 *penitus Ioui.*
7 *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
8 *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
9 *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
10 *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
11 *Insignémque pharetra*
Fraternaque humerum lyra.
12 *Hic bellum lacbrymosum, hic* 13 *miseram famem*
Pestemq; à populo & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus 14 *aget prece.*

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue. 6 Valdè vel familiariter. 7 Vos virgines cātate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus. i. venatione. 8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mons est in agro Tusculano distans ab vrbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris. i. vmbrosis syluis Cragi, qui mons est in Lycia.

9 Vos mares. i. pueri, laudate Tempe loca amœnissima in Thessalia. 10 Delon, in qua nati sunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra, & lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus vestra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, pestem abiget in Persas atque Britannos Pop. Romani hostes. 13 Fame nihil miserius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. *Ode* XXII.

Vitæ integritas vbique tuta est, ídque suo exemplo probat.

1 I*Nteger vitæ, scelerisque purus*
Non eget Mauri 2 *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis 3 *grauida sagittis,*
Fusce, pharetra:
4 *Siue per Syrtes iter æstuosas,*
Siue facturus per 5 *inhospitalem*
Caucasum, vel quæ loca 6 *fabulosus*
7 *Lambit Hidaspes.*
Namque 8 *me sylua lupus in Sabina,*

1 Innocens, & qui suam vitam scelere nō reddit impuram. 2 Cuiusmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores 3 Pharetra plena sagittis veneno imbutis. 4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ solitudines mediterraneas, arenosas, pulnerulentas, & siticulosas) siue per Caucasum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æstum. 6 Hydaspes Indiæ fluuius de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. 7 Præterlabitur & placidè tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylua Sabina dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum

Dum meum canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis*
Nec [13] *Iubę tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiua recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malúsque*
[18] *Jupiter vrget:*
Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem. vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentuosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege, militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos. 12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Iuba regnauit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aer perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida, in Africa. 20 Sol illic directos deijcit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

VItas [1] *hinnuleo me similis Chloe,*
Quærenti pauidam montibus [2] *auijs*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus folijs, seu virides [5] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius. 2 In montibus sine vijs, quà feræ discurrere solent. 3 Ceruam. 4 Siue veris aduentus inhorruit. i. tremuit mobilibus folijs. Sed per Hypallagen, lege sic. siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 *Atqui non ego te,* [8] *tigris vt aspera,*
9 *Gætulúsue leo,* [10] *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
[11] *Tempestiua sequi viro.*

7 Atqui ô Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.

9 Africus leo, est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occîdam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 *QVis desiderio sit pudor aut modus*
Tam cari capitis? præcipe [2] *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam [3] *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium [4] *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 *Incorrupta Fides,* [6] *nudáque Veritas,*
7 *Quando vllum inuenient parem?*
Multis ille bonis flebilis [8] *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 *Tu frustra pius (heu) non ita* [10] *creditum*
Poscis Quintilium deos.
[11] *Quid si Threicio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] *Durum. SED leuius fit* [13] *patientia,*
Quicquid corrigere est [14] *nefas.*

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe.i. præmonstra vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos.
3 Iupiter, cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Raró aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.

9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandiùs & delectabiliùs Threïcio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non leuis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virgâ sua horrida, id est, caduceo, de quo vide supra Ode xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD

Dum meum canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis*
Nec [13] *Iubæ tellus generat, leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris vbi nulla campis*
Arbor [16] *æstiua recreatur aura:*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malúsque*
[18] *Iupiter vrget:*
Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis, in terra [21] *domibus negata:*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem. vitæ igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic Rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aer perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida, in Africa. 20 Sol illic directos deijcit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

Vitas [1] *hinnuleo me similis Chloe,*
Quærenti pauidam montibus [2] *auijs*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & syluæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Aduentus folijs, seu virides [5] *rubum*
Dimouere lacertæ:
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius.
2 In montibus sine vijs, quà feræ discurrere solent.
3 Ceruam.
4 Siue veris aduentus inhorruit. i. tremuit mobilibus folijs. Sed per Hypallagen, lege sic. siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui non ego te, 8 tigris vt aspera,
9 Gætulúsue leo, 10 frangere persequor.
Tandem desine matrem
11 Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum.

9 Africus leo. est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 QVis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe 2 lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 Incorrupta Fides, 6 nudáque Veritas,
7 Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis 8 occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 Tu frustra pius (heu) non ita 10 creditum
Poscis Quintilium deos.
11 Quid si Threicio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 Durum. SED leuius fit 13 patientia,
Quicquid corrigere est 14 nefas.

1 O Musa Melpomene cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe. i. præmonstra vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos.
3 Iupiter, cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Rarò aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.

9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandiùs & delectabiliùs Threïcio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non leuis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virgâ sua horrida, id est, caduceo, de quo vide supra Ode xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD

AD LYDIAM Ode XXV.

Insultat ei, quòd, iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] Parciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] Ianua limen,
[5] Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

1 Rariùs quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec a limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu i. cùm fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores te fastidientes.
9 Aquilone é Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare. hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis. *ἱππομανεῖς*, i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine queremonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiori ætate, puellis nimirum. 15 Quòdque magis gaudeat pulla myrto. i. subuiridi myrto, pene nigra. Metap. est nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette.* 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui idcircò dicitur hyemis sodalis quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios: Poeta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1] MVsis amicus, tristitiam & metus
[2] Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tirridatem terreat unicè*
Securus. [5] ô quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos necte flores,
Necte meo [8] Lamiæ coronam
[9] Plimplea dulcis. nil [10] sine te mei
Possunt honores. [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Téque tuásque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id est, vt portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, est obliuioni tradere. perinde acsi diceret, ego omnes curas ex animo eiiciam. 3 Vnicè securus, id est, non admodum sollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regē. quasi dicat, Quid nostrâ interest qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub vrsa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, necte flores, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte & fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poësis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuásque sorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id est. carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more. Ode XXVII.

[1] NAtis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis. i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominū barbarorum, cuiusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibite rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modestia tractare debetis, Hypallage est.

Sanguineis

3 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quouis gladio.
5 Quam multùm discrepat? i. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere. i. cuius puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat. i. quam amet puellã.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe, vbi nata est.

Sanguineis prohibete rixis.
[3] Vino & lucernis Medus [4] acinaces
[5] Immane quantum discrepat? impium
[6] Lenite clamorem sodales,
Et [7] cubito remanete presso.
Vultis [8] seueri me quoque sumere
Partem falerni? [9] dicat Opuntiæ
Frater [10] Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
[11] Cessat voluntas? non alia bibam
[12] Mercede. [13] quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
[14] Ignibus: [15] ingenuóque semper
Amore peccas. [16] quicquid habes, age,
Depone [17] tutis auribus. [18] ah miser,
[19] Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore [20] flamma.
[21] Quæ saga, quis te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] Vix illigatum te triformi
[23] Pegasus expediet [24] Chimæra.

11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœniteátue te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non seruilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quam rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis. i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum. i. te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis, Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidni filia. monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensq; à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

[1] TE maris & terræ numeróque carentis arenæ
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentasse domos, animóque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus. habéntque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quanuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te, [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullum
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadauer sic nauta alloquitur. O Archyta, parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui sumptus, id est, paruum sepulchrum, quod munus & officium viuentes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia, iuxta quẽ Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sis adeò curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytas. Non est mirum, me Mathematicum & Philosophũ esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ, qui nono quoquo anno sermones cum Ioue conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpè mortuum, transeunte eius anima in alios. 14 Quanuis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat. 17 A Furijs conflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in decliui cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens siue occidens nimbos & ventos excitat, qui idcircò ipsius comites dicuntur. 22 Firmum est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta. ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti. i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliuerit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

26 Syluæ Venusinæ iuuat, pro quibuscunque syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ioue tibi fauente.
30 Vbi Neptunus deuotiùs colebatur.
31 Leue esse putas. Ordo est. forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est, paulò post ex te natis.
32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita & pœnæ graues reciprocęque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis. *ac si diceret*, euentura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt, nisi meo cadaueri in terram inieceris. 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. ——*Et magna manes ter voce vocaui.*
38 Licebit vt nauiges.

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Postmodo te natis [32] *fraudem committere forsan.*
[33] *Debita iura vicésque superbæ*
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa) licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum studio intermisso ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 Æmularis Arabū diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexandro deuictis.
4 Militiam paras contra Reges Sabæ, quæ Æthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulchra) postquam sponsus eius erit à te occisus? 7 Puer regius, *vel*, nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguento delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus. 11 Ordo est. quis neget relabi posse riuos pronos arduis montibus & Tiberim posse reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Ibeeis libros nobiles Panetij vndique coemptos & domum Socraticam?

ICci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *deuictis Sabææ*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

Pronos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Panæti, Socraticam &* [13] *domum,*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quàm militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq;,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq;* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriúsque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ, vbi Venus sanctissimè colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula, de qua supra Od. xix.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quià amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te. i sine rebus Venereis. 9 Iuuentæ Dea, Iouis & Iunonis filia, quam Græci appellant *Heben*. i. pubertatem. 10 Multùm valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Q Vid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non[5] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [6] Indicum:
Non rura quæ [7] Liris quieta
[8] Mordet aqua, taciturnus amnis.
[9] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [10] diues & aureis
Mercator [11] exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dijs carus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor [12] Atlanticum
[13] Impunè. me pascunt oliuæ,
Me [14] cichorea, [15] leuesq; maluæ.
Frui [16] paratis & [17] valido mihi
[18] Latoë dones, & (precor) [19] integra
Cum mente: [20] nec turpem senectam
Degere, nec cithara carere.

5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
6 *Virg. India mittit ebur molles sua thura Sabæi.*
7 Liris est Campaniæ fluuius lenis & altus.
8 Alluit, *vel*, lambit, vt supra, Od. XXII.
9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.
10 Ordo est. & diues mercator carus dijs ipsis, quippe ter & quater anno impunè reuisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis culullis reparata merce.
11 Bibat in poculis vina reparata. i. vina empta vel permutata Syrijs mercibus.
12 Mare remotissimum.
13 Sine naufragio. ergo Dijs charus est mercator.
14 Herba est notissima.
15 Maluæ lubricæ, quæ ventrem grauem leuant.
16 Ijs, quæ ego paraui.
17 Mihi sano.
18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoe precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem.
19 Cum mente sana.
20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM. Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eamque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] Poscimus, si quid [2] vacui sub vmbra
[3] Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate ciui:
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

1 Poscimus te ô barbite. si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, vt id euulgetur & in publicũ prodeat.
2 Otiosi & à negotijs liberi.
3 Cecinimus.
4 Cuius ego sum Author & Princeps.
5 Qui primùm vsurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur.
6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen siue bella gereret, siue in portu à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Siue iactatam religaret udo
Littore nauim:
[7] *Liberum & Musas, Veneremq; & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat:*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigróque*
[10] *Crine decorum.*
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iouis, ô laborum*
Dulce lenimen, [12] *mihi cunque salue*
Rite vocanti.

7 Conuiuia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque. i. te, quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plùs æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

Albi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ: neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi iunior*
[5] *Læsa præniteat fide:*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycorida*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*
[9] *Declinat Pholoën: sed prius* [10] *Appulis*
Iungentur capreæ lupis,
[11] *Quàm turpi Pholoë peccet* [12] *adultero.*
[13] *Sic visum Veneri: cui placet* [14] *impares*
Formas atque animos [15] *sub iuga ahenea*
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò.
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quòd riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto, hoc te scire volo, quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoës asperæ & proteruæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore. sic infrà amatorem nominat adulterum, Od XXXVI. 13 Sic placitum est Veneri vnâ cum sæuo Ioco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere. vtpote, quum deformis formosam, senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quæ Calabriam ambit, *vel*, quæ sese in Calabriam insinuat.

Ipsum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curuantis Calabros sinus.*

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè deos coluerit.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultus.i. peritus Epicureę sapientiæ, quę docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare consilium cogor. Metap. à nautis ducta, qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque recurrere, & eâdem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes disrumpens.
8 Per aëra vel cœlum serenum. fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia. poeta igitur non vano deorum metu perterritus, resipiscit. 9 Tonuit. 10 Vide suprà Od. XII. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ. vel promontorium, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in vltimo Oceani fine, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliáque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem. i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus. hîc posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. poeta Fortunam & Deum pro eodem hîc ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

[1] *PArcus deorum cultor &* [2] *infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
[3] *Consultus erro,* [4] *nunc retrorsum*
Vela dare, [5] *atque iterare cursus*
Cogor relictos. nanque [6] *Diespiter*
[7] *Igni corusco nubila diuidens,*
Plerunq; [8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremq;* [10] *currum:*
Quo [11] *bruta tellus, & vaga flumina*
Quo [12] *Stix, &* [13] *inuisi horrida Tænari*
Sedes, [14] *Atlanteúsque finis*
Concutitur, [15] *valet ima summis*
Mutare, & insignem [16] *attenuat deus,*
[17] *Obscura promens* [18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD

AD FORTVNAM. Ode XXXV.

Obſecrat eam, vt Cæſarem conſeruet in Britannos iturũ.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus aſper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbéſque, gentéſque, & Latium ferox,
Regúmque [9] matres barbarorum, &
[10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioſo ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet: imperiúmque frangat.
Te ſemper anteit ſæua [13] Neceſſitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeuerus
[16] Vncus abeſt, liquidúmque plumbum.
[17] Te ſpes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis subminiſtra.
2 Quæ pręſides Antio, vrbi, in qua templum tibi conſecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cędes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat qui laceſsit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicoſa iuxta Iſtrum fluuium degens.
8 Scythæ in plauſtris tanquam in domibus habitantes, certam ſedem nuſquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum Imperij ne euertas.
12 Néue populus congregatus concitet quietos ad arma & deſtruat Imperiũ.
13 Idcircò Neceſsitas dicitur Fortunã præcedere, quòd certiora ſunt & ſtabiliora quæ fiunt neceſſariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales ſunt claui magni quibus trabes configuntur. *vel*, vt alij volunt, ſunt pręgrandes pali ad inſtar clauorum cuſpidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus inſertis non ſolùm res finduntur, ſed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficiorum pœnas, ſed hîc ſignificat hamum ferreum quo ſaxa & cęmenta firmiſsimè inter ſe deuinciuntur, pręſertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo eſt. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veſte candida induti quum peterent Magiſtratum aut dignitatem ſperabant ſe εὐτυχεῖς futuros. 18 Fides nuda & ſimplex, *vel*, quę à paucis colitur. 19 Nec ipſa (Fides ſcilicet) tibi comes eſſe recuſat. fidelis enim amicus non deſerit amicum olim florentem, nunc miſerum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deſeris quos anteà beaueras, veſte quâ mutatâ aut luctu aut pauperie.

21 Retrocedit & diffugit te mutatâ & aduersa.
22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, serues iturum Cæsarem, &c.
24 Et serua nouum exercitum ex iuuenibus conscriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem.
25 Et formidolosum Britannis, qui incolunt partem mundi Solis occasui propinquam, cuius radijs Oceanus quasi rubescit.

At vulgus infidum & meretrix 21 *retro*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre iugum pariter 22 *dolosi.*
23 *Serues iturum Cæsarem in vltimos*
Orbis Britannos, 24 *& iuuenum recens*
Examen Eoïs timendum
Partibus, 25 *Oceanôque rubro.*
Eheu 26 *cicatricum & sceleris pudet,*
27 *Fratrúmque.* 28 *quid nos dura refugimus*
Ætas? quid intactum 29 *nefasti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
30 *Metu deorum continuit?* 31 *quibus*
Pepercit aris? 32 *ô vtinam noua*
Incude diffingas retusum in
33 *Massagetas Arabésque ferrum.*

26 Pudet vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum, qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas. i. homines huius ætatis sine misericordia? 29 Nefarii. 30 Religione aduersus deos. 31 Quæ templa deorum non violauit Iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas. i. de nouo fingas & refabrices ferrum retusum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caspium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hispania reditum gaudio exultat.

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij causa.
3 Castorem & Pollucem nauigationis præsides, iratos forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persolueret.

ET thure & 1 fidibus iuuat
Placare & vituli sanguine 2 debito
Custodes Numidæ 3 Deos:
4 *Qui nunc 5 Hesperia sospes ab vltima*
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,

4 Ordo est, qui nunc sospes reuersus ab vltima Hesperia diuidit multa oscula caris sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania. non ab ea Hisperia, quę apud hunc poetam sępe pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ: [6] *memor*
Actæ non alio rege puertiæ,
[7] *Mutatæq; simul togæ.*
[8] *Cressa ne careat pulchra dies nota:*
[9] *Neu promptæ modus amphoræ,*
[10] *Neu morem in Salium sit requies pedum:*
[11] *Neu multi Damalis meri*
Bassum Threicia vincat [12] *amystide:*
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] *viuax apium, neu* [14] *breue lilium.*
[15] *Omnes in Damalin putres*
Deponent oculos: [16] *nec Damalis nouo*
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis [17] *ambitiosior.*

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore. 7 Cúmque essent ætate pares simul & eodem tempore prætexta deposita togam virilem sumpserunt. 8 Cretensi vel niueo lapillo notetur hæc dies. 9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna. 10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, i. vt Saltant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustum & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystidem hoc loco non poculum significare sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in aluum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim est contrarium. Angli appellant **Carowsing or drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes defigent & conijcient in Damalin suos oculos putres. i. oculos ebrios, *vel* libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctiùs ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] *nunc pede libero*
Pulsanda tellus: nunc [2] *Saliaribus*
Ornare [3] *puluinar deorum*
[4] *Tempus erat dapibus, sodales.*
[5] *Antehac nefas depromere cæcubum*

1 Nunc post Augusti victoriam liberè tripudiandum est. 2 Dapibus opiparis & delicatis, cuiusmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt.

3 Lectulos & puluinos, quibus dij imponebantur, 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis auitis depromere vinum cæcubum. i. vinum generosum, Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] *Cellis auitis,* [7] *dum Capitolio*
Regina dementes ruinas,
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege [9] *turpium*
Morbo virorum: [10] *quidlibet impotens*
Sperare, fortunáque dulci
[11] *Ebria.* [12] *sed minuit furorem*
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentémque [13] *lymphatam Mareotico*
Redegit [14] *in veros timores*
Cæsar, ab Italia [15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] *Æmoniæ) daret vt catenis*
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens, [18] *muliebriter*
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] *iacentem visere regiam*
Vultu sereno fortis [20] *& asperas*
Tractare serpentes: vt [21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sæuis Liburnis scilicet inuidens,*
[24] *Priuata deduci superbo*
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & euersionē vrbi & reip. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantiū, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat, quin ea speraret quæ speranda non erant.
11 Rebus secundis elata & ob hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam cōpressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto paludem nascitur. *vel,* mentem fanaticam Mereotici regni. i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mētem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vincula conijceret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ, ab Hæmone monte frigido & niuoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AEgypti latebras se contulit, vbi latitaret. 19 Regnum suum desperatum & deiectum. 20 Et fortis. i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideò atrum, quia veneno interempti plærumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quàm priùs fuerat. 23 Sc. inuidens. i. nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis i. in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non ampliùs regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàm myrtum.

[1] PErsicos odi puer apparatus:
Displicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte sectari, rosa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & suntuosas delitias, sc. odores, vnguenta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs. 2 Tenuissima tiliæ membrana, quæ flores floribus annectebantur. 3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosæ tardiùs enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & vltra cæteras rosas duret. 6 Sedulò curo vt nihil laboriosè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Pollionem monet tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

[1] MOtum ex Metello consule ciuicum,
Belliq; [2] causas, & [3] vitia & [4] modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello. i. ex eo tempore quo Metellus fuit Consul, &c. periculosæ plenum opus aleę, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cęsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera.

Ludumq; Fortunæ, [5] grauésque
Principum amicitias, [6] & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus [7] aleæ,
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos [8] cineri doloso.
[9] Paulum seueræ musa tragœdiæ
Desit theatris: mox, [10] vbi publicas
Res ordinaris, [11] grande munus
[12] Cecropio repetes cothurno,
[13] Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti Pollio curiæ.
Cui [14] laurus æternos honores
[15] Dalmatico peperit triumpho.
[16] Jam nunc [17] minaci murmure cornuum
[18] Perstringis aures, iam litui strepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitúmque vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] Non indecoro puluere sordidos:
[20] Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & deorum quisquis [21] amicior
Afris, [22] inulta cesserat impotens
Tellure: [23] victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.
[24] Quis non Latino sanguine pinguior

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta.
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *alarum* lusus, dubium habebit euentum tibiq; periculosum, quod multorum vitia quum tu notaueris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, eásque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem, quæ grandia continet, reuocabis.
12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus scripsit tragœdias.
13 O Pollio qui reis insignis es patronus, & curiæ.i. senatui in statuendo de rep. das consilium, id à te expetenti. 14 Victoria, quæ laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res gestas ô Pollio, vt iam mihi videor non audire, sed interesse prælijs quæ narras. 17 Murmure mortem minitanti. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Puluere glorioso sordidos, qui se fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt. 20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subiugatas, præter inuictum animum Catonis. 21 Qui fauerat Numidis in bello Iugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere. 23 Romanorum posteros nuper cæsos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia, in quibus ciuem ciuis trucidauit? quasi diceret, Omnis campus est pinguior Romanor. sanguine.

Campus

Campus sepulcris impia prælia
Testatur, [25] *auditúmque Medis*
[26] *Hesperiæ sonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
[29] *Sed ne relictis Musa procax iocis*
Ceæ retractes munera [30] *næniæ:*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore [31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro stragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries? *Est lamentatio belli naualis.*
28 Italorum cædes, Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars est Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat ipse penè tragicus factus est, reuocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est. sed tu ô procax. (i. petulans Musa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentum à Simonide poeta in Insula Cea nato, iocis (i. rebus lasciuis) relictis: quære mecum modos (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro venereo) in quo res leues & venereæ sunt canendæ. 30 Næniæ, carmen est lugubre quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 plectrum lat. nè pecten, est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur. i. percutiuntur. à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color est, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Viuet [2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente solui*
Fama superstes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando,*
Spiritum, quàm si Lybiam [6] *remotis*

1 Ordo est ô Crispe Sallusti inimice lāmnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color *vel* splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus est vsus moderatus.
2 Æuo producto ad posteros. i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publicè post Cæsaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculeio superueniens, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam dissolutio futura est. significatur æternitas quæ neque perit neque perire metuit. 5 Latiùs possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm si orbem vniuersum possideas.

Gadibus

Gadibus iungas: [7] *& vterque Pœnus*
Seruiat [8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus: [14] *populúmque falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq; laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus distantis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania, Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis. i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei, qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges vt omnes alios diuites, numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda est vtraque fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *ÆQuam memento rebus in arduis*
Seruare mentem non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia: [3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem, non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es siue mœstus vixeris siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto. i. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini vadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

6 Quà pinus ingens 7 albáque populus
Vmbram hospitalem consociare 8 amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare riuo.
10 Huc vina, & vnguenta, & nimium 11 breuis
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
12 Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
13 Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villáque 14 flauus quam Tiberis lauit:
Cedes: 15 & extructis in altum
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab 16 Inacho,
Nil interest, an pauper & infima
De gente 17 sub dio moreris,
18 Victima nil miserantis 19 Orci.
20 Omnes eodem cogimur, 21 omnium
Versatur 22 vrna: 23 serius, ocyus
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura 24 cymbæ.

6 In quo graminis
7 Populus, arbor cuius frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò deflorescentis. *Quàm longa vna dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Od. 1. li. 1.
15 Et diuitijs coaceruatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda. i. qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est. sors omnium exitura seriùs *vel* ocyùs & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Siue tardiùs, siue celeriùs moriendum est. 24 Naui Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium, traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

1 NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, 2 priùs insolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem anteà non amare solitum.

[3] *Serua Briseis* [4] *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem [5] *Telamone natum*
[6] *Forma captiuæ dominum Tecmessæ:*
Arsit [7] *Atrides medio in triumpho*
[8] *Virgine rapta:*
[9] *Barbaræ postquam cecidêre turmæ*
[10] *Thessalo victore,* [11] *& ademptus Hector*
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Graijs.
[12] *Nescias an te generum* [13] *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
[14] *Regium certè genus & penates*
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi [15] *de scelesta*
Plebe delectam: [16] *neque sic fidelem*
Sic lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, [17] *teretésque suras*
[18] *Integer laudo.* [19] *fuge suspicari,*
Cuius octauum [20] *trepidauit ætas*
Claudere lustrum.

3 Ex Lyrnesso capta. ergo serua, iure belli.
4 Colore candido i. sua pulchritudine.
5 Non Aiacem qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Aiace filium peperit Euricasen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram.
8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebãtur.
10 Achille. qui fuit ex Larissa vrbe Thessaliæ.
11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leuiora tolli. i. faciliora vt tollerentur & euerterentur.
12 Incertum est an pulchra Phyllis (quamuis captiua) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Dolet certè se tam regijs parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeò vt iam captiua sit & vitæ paupertate suo stemmati respondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius sum. i. languidior ad res venereas quàm adolescens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum lustrum. i. quinquennium octauum sc. 40. annos.

IN LALAGEN Ode v.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate mens reuocanda.

[1] *NOndum subacta ferre iugum valet*
[2] *Ceruice:* [3] *nondum munia comparis*

1 Lalage nondum est ad concubitum matura. Metaphor. est perpetua ducta à iuuenca quæ nondũ subijt iugum nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice subacta i. supposita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum suo pari. i. marito.

AEquare,

Æquare, nec [4] tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] iuuencæ, nunc fluuijs grauem
[6] Solantis æstum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis salicto
[7] Prægestientis. [8] tolle cupidinem
Immitis [9] vuæ: iam tibi liuidos
[10] Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore:
[11] Iam te sequetur. [12] currit enim ferox
Ætas: [13] & illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos. [14] iam proterua
Fronte petet Lalage maritum:
[15] Dilecta, quantum non Pholoë [16] fugax
Non Chloris: [17] albo sic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] Cnidiúsque Gyges:
[19] Quem si puellarum insereres choro,
Mirè sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguóque vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti. 5 Tuæ puellæ. 6 Refrigerãtis æstũ. 7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis sed cum vitulis læus in vdo salicto.i. in loco salicibus conserto. 8 Est alia Allegoria ducta ab vua immatura. 9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ. 10 Autumnus tibi fructus maturos depinget.i.tempus subsequens istam tibi virginem maturabit. 11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit, propediem matura te vltrò petet. 12 Non tarda est, ætas, citò pede labitur. 13 Et ætas.i tempus adijciet tuæ Lalagi florentes annos quos tibi detraxit.i. illa maturescet, tu verò senesces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda.i. non pudebit eam maritum petere. 15 Delecta a quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plùs ametur. 17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura.i.luna nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula veneri dicata. 19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres: discrimen obscurum.id est, parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perspicaces. Nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant quia crinibus longis vtitur & intonsis, faciémque habet tam venustam & politam, vt ambigi possit sitnè puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi, [1] Gades aditure mecum, &
[2] Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, &

1 Qui, si opus est, mecum aditurus es Gades vltimam Hispaniæ insulam.

2 Populum Hispaniæ ferocissimum qui nondum didicit Rom. Imperio obedire.

3 Barbaras

3 Syrtes inhospitales. Vide Od. xxij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argiuo.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ. i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Galesum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus prterquam suis sunt coopertę propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

[3] Barbaras Syrtes, [4] vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur Argeo [5] positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
[6] Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiaeq;
[7] Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce [8] pellitis ouibus Galesi
Flumen [9] & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] ridet, vbi non [11] Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
[12] Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidásque præbet
[13] Iupiter brumas: & amicus [14] Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] Ille te mecum locus & [16] beatæ
Postulant arces: [17] ibi tu calentem
[18] Debita sparges lacryma fauillam
[19] Vatis amici.

10 Arridet. placet. 11 Vbi mella non dant locum. i. vbi mella non sunt deteriora melle suauissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo alijsq; herbis odoferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet. i non cedit neque est deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces. i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillam calentem. i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachrima debita propter nostram amicitiam. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM. Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

1 Ordo est. ô Pompeï prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus (i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te quiritem dijs patrijs Italóq; cœlo? i. quis te patria eiectum iterum fecit ciuem Romanum?

O [1] Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

Quis

Quis te redonauit quiritem
Dijs patrijs, [2] *Italóque cœlo,*
Pompei, meorum [3] *prime sodalium?*
Cum quo [4] *morantem sæpe diem mero*
[5] *Fregi,* [6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Sensi relicta* [9] *non bene parmula,*
Quùm fracta virtus, [10] *& minaces*
[11] *Turpe solum tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] *Denso pauentem sustulit aëre:*
Te rursus in bellum [13] *resorbens*
Vnda fretis tulit [14] *æstuosis.*
Ergo [15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque fessum militia [16] *latus*
Depone [17] *sub lauru mea: nec*
Parce cadis tibi [18] *destinatis.*
[19] *Obliuioso leuia Massico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] *conchis. quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem [22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicet bibendi? non ego saniùs*
Baccabor [24] *Edonis.* [25] *recepto*
Dulce mihi [26] *furere est amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissimè meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est vnguentũ Syrium preciocissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ densior est aer.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charibdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per freta æstuosa, i. bella feruentia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio. nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinarijs ad tuum reditum reseruatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria leuia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso. i. vino Campaniæ impleta quod vinum liberiùs epotum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis, in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum iactus regem bibendi conuiuijque magistrum efficiebat. quem iactum alij putârunt esse numerum ter senarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant dissimiliter vultuque diuerso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEN. Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLla si[1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2] Dente si nigro fieres vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem. sed tu [4] simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenúmque prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidáque diuos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruenta.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis:
[13] Seruitus crescit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te senes parci: miseræq; nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iurisiurandi abs te violati.i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti. vel, crederem deos esse vindices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac.i. postquam per caput tuũ iurasti.
5 In publicum prodis à multis iuuenibus vnicè amata,
6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere, sc. sydera quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales. ἀθανάτυς.
9 Hoc deridet Venus. *periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet Tibullus.*
10 Nymphæ faciles, non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Iocus, Risus, Fletus.
11 Cote aspersa sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur. *vel*, cruenta dicitur cos propter cædes ex amore orientes, *vel*, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet.
12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara.
13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant,
14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id sæpe minentur ptopter tuum periurium.
15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne à te corrumpantur.
16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum.
17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos abs sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

[1] NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare [2] Caspium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vsque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi stat glacies [6] iners
Menses per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: [10] nec tibi vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [11] ter æuo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum senex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ sorores
Fleuere semper. [14] desine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Augusti [15] trophæa
Cæsaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medúmque flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intráque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos. i. non est semper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio est in Asia inter montes Taurum & Caucasum sita.
6 Glacies, quæ fluuios & agros efficit pigros atque otiosos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte non semper ventis agitantur.
8 Nec folijs semper nudantur orni i. fraxini syluestres.
9 Tu asiduè insequeris Mysten mortuum carminibus Eligiacis ad fletum prouocantibus.
10 Nec manè, nec vesperi Mystis amor te deserit. Est Vesper stella Veneris quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem verò antegrediens nuncupatur Hesperus vel Lucifer.
11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum viuebat. i. nonaginta annos) non semper plorauit Antilochum filium suum ex Euridice, cæsum in prœlio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores, Polixena, Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus post Verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias. sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluuius, vel mons est Armeniæ, niue horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirùm Armenijs, Parthis, & alijs à Cæsare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam voluunt, nam sentientes se cum Armenijs & Medis esse debellatos angustius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europææ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare. i. non excurrere & vagari, vbi libuisset.

AD LICINIVM. Ode X.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

[1] RECtiùs viues, Licini, [2] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque, dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimium premendo
[5] Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aulâ.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriúntque summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

1 Faciliùs, commodiùs.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum. vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squalidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus benè pręparatum. i. animus bene institutus in rebus aduersis, fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem. i. fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam. i. interdum citharam ad cantandum prouocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animóque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprimes vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] QVid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis æui pauca. [6] fugit retro
Leuis iuuentas, & decor [7] arida
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilémque somnum.
Non semper idem floribus est [8] honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consilijs animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temerè, & rosa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Assiriaq; nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocyùs
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis deuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. ô Quinte Hirpine remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.
2 Populus Hispaniæ. vide supra Od. VI.
3 Gens orientalis, vide Od. XXXII. lib. I.
4 Scythes seiunctus à nobis maris Adriatici intersusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca poscit, quia vita breuis est.
6 Imberbis iuuentus tandem senescit.
7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem. i. somnum grauem & longū. nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem, quàm vt futura Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè. i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus tulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa. i rosæ succo vel ipsa rosa internexos. 12 Vnguento Nardino. est nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd montis in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur. vndè dicta est nardus Indica, Diosc. lib. I. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens. quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha. i. quis refrigerabit pocula aquâ fluuiatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit è domo sua Lyden, meretricem nō publicam sed secretiùs cognitam? quæ quum sit deuia. i. à via publica semota, minus est vulgaris minúsque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ. i. pexum tantùm & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MOECENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicę carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

1 NOlis longa feræ bella 2 Numantiæ,
Nec 3 durum Annibalem, nec 4 Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
5 Aptari citharæ modis:
Nec sæuos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hylæum, domitósque Herculea manu
8 Telluris iuuenes, 9 vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuq; 10 pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas meliùs, ductaq; per vias
11 Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musa 12 Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere 13 lucidum
Fulgentes oculos, & 14 benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare, nec dare brachia
17 Ludentem nitidis virginibus, 18 sacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit diues 20 Achæmenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
22 Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne iubeas. æquum est te nolle.
2 Numantiā, post bellum 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditùs deleuit.
3 Annibalem laborum patientem. alij legunt *dirum*. i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus ominum Carthaginenses prœlio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deuictos.
7 Vnum è Centauris mero nimium. i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gygantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.
9 Vnde. i. à quibus cœlum timuit periculum.
10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis.
11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos.
12 Amicæ tuæ & dominæ. alii legunt Liciniæ vel Licinniæ.
13 Lucidè fulg. oc.
14 Pectus valde fidele.
15 Quam non dedecuit saltare.
16 Nec facetis dictis certare, vel iocosè gesticulari.
17 Quā non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret.
18 Die festo Dianæ.
19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit diues Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos. i. domos omnium rerum copia refertas?
20 Persarum rex.
21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege.
22 Domos opulentas propter aromata. sensus Poetæ hic est. tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Dum

*Dum * fragrantia [23] detorquet ad oscula*
Ceruicem, [24] aut facili sæuitia negat
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

* Alij, flagrantia. 23 Auertit ceruicem. 24 Aut fictâ sæuitiâ negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quam ille (nempe Amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere anteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV repentino pænè oppressus fuerat. Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] ILle & nefasto te posuit die,
Quicunque primum & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse ceruicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quidquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis,
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. nauita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit, [9] neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] Vis rapuit rapiétque gentes.

1 O arbos, ille te plantauit infausto die. 2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam. 3 Credere possim. 4 Partem interiorem domus. 5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima. 6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti. 7 Per singulas horas. 8 Bosporus ponitur pro quolibet mari, & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum. 9 Neque aliunde metuit improuisa fata, i. neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosporo. 10 Miles Ro. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od. xix. lib. I. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm paruo interstitio ab inferis absui.i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ plutoni vxor est inferni regina. vide Od. XXVIII. lib. I.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios, in quibus vmbrę beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphô Graijs chordis murmurantem. scripsit Sapphô AEolicè, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamauit, vnde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quàm penè vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nauigationis fugæ & belli aureo plectro.i. excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus.

12 *Quàm penè* 13 *furuæ regna Proserpinæ,*
Et iudicantem vidimus 14 *AEacum,*
15 *Sedésque descriptas piorum, &*
16 *AEolijs fidibus querentem*
Sapphô puellis de popularibus:
17 *Et te sonantem pleniùs aureo*
18 *Alcæe plectro dura nauis,*
Dura 19 *fugæ mala, dura belli:*
20 *Vtrumque sacro digna silentio*
Mirantur vmbræ dicere: 21 *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? 22 *vbi illis carminibus stupens*
Demittit atras bellua 23 *centiceps*
Aures, & intorti capillis
24 *Eumenidum* 25 *recreantur angues?*
Quin & Prometheus & 26 *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
27 *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

18 Fuit Alcæus poeta lyricus in eloquendo breuis & magnificus plurimúmque Homero similis. *Quintil.* 19 Exilij. *vel*, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est. sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos. i. turba vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito. *vel*, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales Alecto, Megara, Tesiphone cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. fingunt poetæ vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hîc gaudebant.

AD POSTHVMVM. *Ode* XIIII.

Vita breuis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardiùs senesces neque tardiùs morieris.

1 *EHeu fugaces, Posthume, Posthume,*
Labuntur anni: 2 *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Afferet, [3] *indomitæq; morti.*
[4] *Non si tricenis,* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter-amplum*
[8] *Geryonen* [9] *Tityónque tristi*
Compescit [10] *vnda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere vescimur,*
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractísq; rauci fluctibus [14] *Adriæ:*
Frustra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatúsque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te, præter inuisas cupressos,
Vlla breuem dominum sequetur.
[24] *Absumit hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior*
Seruata centum clauibus: & mero
[27] *Tinget pauimentum superbum*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili, vel inexpugnabili. 4 Amice Posthume tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie treçentos tauros Plutoni immoles. 5 Singulis diebus. 6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum. 7 Ordo est, qui compescit ter-amplum Geryonen & Tityum tristi vnda omnibus enauiganda quicunque vescimur terræ munere, siue erimus reges, siue erimus inopes coloni. 8 Geryonen trimembrem, fuit Gerion rex Hispaniæ, qui ob triplex regnū corpore triplicato fertûr constitisse. Hunc Hercules interfecit boues suos suffurantem. 9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse nouem iugerum. vide Od. IIII. lib. I. 10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt supra Od. XI. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor 9. lib. 3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum hebitant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo est, ater Cocytus flumine languido est visendus. i. moriendum est. 18 Aquâ pigrè fluente propter eius crassitiem. 19 Cocytus est fluuius flexuosus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte, patris iussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus AEoli filius sic damnatus, vt longum laborē nunquam finiret. 22 Ordo est. neque vlla harum arborum quas colis sequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupressos inuisas. i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissimè consumet, quæ tu nimis parcè conquisiuisti. 25 Vina accuratissimè seruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ possidet, quum tu parcas vt sacris. 27 Resperget magnificum triclinij pauimentum vino meliore, quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SAECVLI LVXVM.
Ode XV.

IAm pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latiùs
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanúsq; cœlebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterúmque norma.
[12] Priuatus illis census erat breuis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum. quum omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat. 2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant instar molis. 3 Stagna latiùs, producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur. 4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantum inseruiens propter opacitatem euincet vlmos, i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem. 5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. Tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi anteà crescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterúmque normâ. 10 Præceptum. Metaph: ducta a ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi. i. hirsuti & seueri. 12 Illi paruam & augustam habebant rem familiarem. 13 Remp. magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam, astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare. quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque diuitijs neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantum coërcendo.

[1] *OCium diuos rogat in patenti*
[2] Prensus AEgæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sidera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] venale, nec auro.
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVITVR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa? [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietam petit à Castore & Polluce.
2 Is, qui à tempestate deprehenditur in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgæo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, vt vrsa & similia.
5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia. i. Thrax bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura, nec auro, quia solùm prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beatéque viuitur. i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quauis suppellectile paterna. salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas questus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se. i. suos affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior ceruis & ipsis ventis qui nimbos agitant. non potes igitur eam fugere siue nauim siue equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet,

Temperet

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget [23] hora.
[24] Te greges centum [25] Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ, [26] tibi tollit hinni-
—tum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: [28] mihi parua rura &
Spiritum [29] Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta. quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat, Color purpureus ex sanguine piscis Muricis cōficiebatur. 28 Ordo est, Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus. i. inuidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax. i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis desumptam, Graiæ est nomen Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM AEGROTUM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] exanimas tuis?
[2] Nec dys amicum est nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
[3] Grande decus columenque rerum.
[4] Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] quid moror altera,
[6] Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] ille dies vtranq;
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
[9] Vtcunque præcedes, supremum

1 Occîdis?
2 Non est gratum, neque placet dijs, sic Græci ὀ θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Od. 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt anteà, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque nostrûm ruet & morietur. 8 Ego non peieraui vt milites qui sacramento obstricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] comites parati,
Me nec [11] Chimeræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus [12] Gyas,
[13] Diuellet vnquam. sic potenti
[14] Iustitiæ placitúmque Parcis.
[15] Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
[16] Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu [17] tyrannus
Hesperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq; nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
[18] Tutela Saturno [19] refulgens
Eripuit, volucrisque fati
[20] Tardauit alas, quum populus frequens
Lætum theatris [21] ter crepuit sonum:
Me [22] truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset, [23] Mercurialium
Custos virorum. reddere victimas
[24] Ædemque nctiuam memento:
[25] Nos humilem feriemus agnam.

10 Tecum ibi[...] vt comites in mort[...] parati.
11 Ignis spirans ex tricipite Chimæræ capite. de qua vide Od. XXVII. lib. I.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta
13 Nec me vnquã separabit à proposito meo non viuendi post mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ. Iustitia id poscit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poscunt quia Mæcenas & Horatius nati erant sub eodem sydere quod multùm valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo est. vtrumque nostrũm astrum. (i. astrum tuum & astrum meũ) consentit incredibili modo, seu Libra me aspic.t seu Scorpius. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus, quia Scorpius attribuitur Marti, cuius stella malefica est & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauissimas pluuias excitat, maximè in Italia. 18 Iouis stella quæ te tuetur Saturni malignitatem discussit & auertit. 19 Suo aspectu subueniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repressit. 21 Ter applausit. vide Od. xx. lib. I. 22 Arbor irruens in caput me interemisset, nisi Faunus sylnarum deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum doctorum, quales sunt Poetæ, qui s.nt sub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotãs Saluti promiserat, si saluus euaderet. 25 Nos paruum sacrificium offeremus, conueniens nobis, qui humiles sumus.

Ode XVIII.

Re tenui se contentum dicit, vbi alij cupiditatibus suis & diuitijs student quasi perpetuò victuri.

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneũ, neque aureum lacunar renidet. i. resplendet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupaui:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq́, diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil suprà*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq́, pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisque Baijs obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quod vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidósque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis super imponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad colũnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatẽ expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiã i. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicę regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus, quorum venæ aliæ latiores, alię sunt angustiores.
8 Propter fidem meam & ingenium diues appetit meum fauorem. 9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus. i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baijæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnis.* 16 Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque. i. semper remoues agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata fine rapacis Orci. id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

[24] *Rapacis*

[24] *Rapacis Orci* [25] *fine destinata*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid vltra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regúmque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coërcet:* [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* vsurpauit in fœmineo genere, concordat autẽ cum *destinata.*
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxvij. lib. I.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam reuehet.

30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros. Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus. i. audit vt subleuet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit, nolit pauper, Charon Orci satelles ei præstò est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poeta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite posteri*)
[3] *Nymphásq; discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoq; Bacchi pectore [8] *turbidùm*
Lætatur. euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas peruicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq; fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In secretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi estis, & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueuerunt.
7 Subsultat mens & conturbata est.

8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. 10 Licet mihi, *vel*, possibile est. δυνατόν ἐστι, 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis

Stellis [14] honorem, tectáque [15] Penthei
Disiecta [16] non leui ruina,
Thracis & exitium [17] Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare [18] barbarum:
Tu seperatus [19] vuidus in iugis
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] sine fraude crines:
Tu, quum parentis regna [21] per arduum
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] Rhœcum retorsisti leonis
Vnguibus horribiliq; [23] mala:
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] ferebaris: sed idem
Pacis eras [25] mediúsq; belli.
Te vidit [26] insons Cerberus aureo
[27] Cornu decorum, [28] leniter atterens
Caudam, [29] & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitq; crura.

14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam. 15 Thebarum regis. 16 Ruina sæua ab irato Deo illata, quòd mulieres bacchantes spectaret. 17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites intersecare conatus, crura sua sibi amputauit 18 Mare Indicum domas. nam Indos Bacchus superauerat 19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarũ comas serpentibus implicitas. 20 Sine vllo damno. 21 Per arduos mõtes inter se superstructos. 22 Rhœcum Gygantem tu in Leonem conuersus deiecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrunque paratus, siue bellum esset gerendum, siue pax colenda. Poeta hoc significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad Inferos descendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poetæ idcircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plærunque sunt pugnaces. *Vel vt alij volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quòd faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuaque crura redeuntis ad superos.

AD MAECENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum versus per vniuersum prouolabit orbem, vnde sibi promittit suę poeseos immortalitatem.

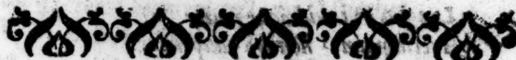
[1] NOn vsitata aut tenui ferar
Penna [2] biformis per liquidum æthera
Vates: neq; in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non vsitata nec tenui penna, sed penna sublimi Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, *vel*, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius: [3] *inuidiáque maior*
[4] *Vrbes relinquam,* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mecœnas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iam iam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascúnturque leues*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bospori,*
Syrtésque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósq; campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodanique potor.*
[20] *Absint inani funere neniæ,*
Luctusq; turpes & querimoniæ
Compesce clamorem, ac sepulcri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 Æthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mœcenas, ego non obibo mortem, quem (me pauperē) tu vocas ô dilecte Horati.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt. de Styge vide Od. xxxiiij. li. 1.
8 Hærescunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
12 Bospori murmur emittentis. de Bosporo vide suprà Od. xiij.
13 Syrtes Lybicas, vide Od. xxii. lib. 1.

14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quanuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide supra Od. ix. 18 Hispanus vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint neniæ: i. absint carmina funebria à funere meo inani. inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit. nam in sepulcro contineri non possum, sed immortalis futurus poetarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode I.

Vita beata non opibus aut honoribus; sed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] profanum vulgus, & arceo.
[2] Fauete linguis. [3] carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
[4] Virginibus puerisque canto.
[5] Regum [6] timendorum, in proprios greges,
[7] Reges in ipsos imperium est Iouis,
[8] Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio mouentis.
[9] Est vt vir viro latiùs ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] in campum petitor:
Moribus hic, meliórque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior: [11] æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos
Omne capax [12] mouet vrna nomen.
[13] Districtus ensis cui super impia
Ceruice pendet, non [14] Siculæ dapes

1 Odi vulgus indoctum: nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquam profanos à sacris.
2 Attendite cum silentio, *vel*, bona verba dicite. εὐφημεῖτε.
3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis, lyrica *scil.* exactè & ad plenum facta.
4 Quò rectiùs suam vitam instituant.
5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges, Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.

6 Reges à subditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in suos subditos, habent etiam deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio. i. nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros, in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c: Mortis tamen conditio est omnibus æqua 10 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor. hic generis claritate ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen. i. Mors æqualiter sortitur. i sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib. 2. 13 De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] elaborabunt saporem,
Non auium citharæq; cantus
[16] Somnum reducent. [17] somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosámque ripam;
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum [19] sollicitat mare,
Nec sæuus [20] Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis [21] Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] Fundúsque mendax: [23] arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] Contracta pisces æquora sentiunt,
Iactis [25] in altum molibus. [26] huc frequens
[27] Cæmenta demittit [28] redemptor
Cum famulis dominúsque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] ærata triremi, &
[30] Post equitem sedet atra cura.
[31] Quòd si dolentem nec [32] Phrygius lapis,
Nec purpurarum sydere clarior
[33] Delenit vsus, nec Falerna
[34] Vitis, [35] Achæmeniúmque costum:
[36] Cur inuidendis postibus & nouo
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus. somnus lenis nō spernit humiles agrestium domos neque vmbrosam ripā aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, nō nauigat, neque se maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eū sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas oriens excitat est vehemens sed occidens est multò vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonij, quibus orientibus sæuit mare.
22 Fundus infructuosus, qui votis agricolę nō respōdet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum prouenientem.
24 AEquora angustiora facta.
25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor. ἐργολάβος. Angl. a Tasker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quod si neque ædes sumptuosæ neque vestes purpureæ neque vina Falerna, neque vnguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ, vnde venit Costū. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis Inuidia nimium laborantibus propter huius magnificentiam?

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) diuitias appetam molestiarum plenas magnáque operà comparatas?

37 *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

AD AMICOS. Ode II.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 *ANgustam, amici, pauperiem pati*
2 *Robustus acri militia puer*
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendis hasta.
Vitâmque 4 sub dio & trepidus agat
In rebus, illum ex mœnibus hosticis
5 *Matrona bellantis tyranni*
Prospiciens, & 6 adulta virgo
7 *Suspiret, Eheu ne 8 rudis agminum*
Sponsus lacessat 9 regius asperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & 11 fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
12 *Poplitibus, timidóque tergo.*
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit 14 secures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtúsque vulgares & vdam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 *Est & fideli tuta silentio*

1 Pauperiem duram & difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos *pro quibuslibet hostibus.*
4 Sub sole, extra tectum viuat, & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce querebunda hæc verba loquatur Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscius.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sæuum. est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpiùs periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis, quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & falces. 15 Fauoris.i. prout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum ijs qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & interclusas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

Merces

Merces: [19] vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit [20] trabibus, fragilémque mecum
Soluat [21] faselum. sæpe [22] Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit neque mecum in eâdem naui vehetur, qui sacra Cereris. i. quoduis arcanum euulgârit homo scil rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocẽ & oblongam.
22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raró patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute prædítus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito deque imperio Rom. à Troianis initium capturo.

IVstum & [1] tenacem propositi virum,
[2] Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus [3] instantis tyranni
[4] Mente quatit solida: neque Auster,
[5] Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
[7] Hac arte Pollux, & [8] vagus Hercules
Innixus, arces attigit [9] igneas.
Quos inter Augustus [10] recumbens
[11] Purpureo bibit ore nectar.
[12] Hac te [13] merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, [14] indocili iugum

1 Virum proposito recto perseuerantẽ.
2 Non seditio ciuium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia demouet. i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ, vide Od. III. lib. I est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat vir iustus illius ruinã non expauescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes. i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. *Tu das epulis accumbere diuum*. 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus ō tiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe Deus nobis hæc otia fecit*. i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel*, merentem. i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trabentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit:
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestúsque iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæq; [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisque [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisque possit*

15 Romulus patris sui equis. i. arte militari fugit Acheronta paludem infernalem & ad superos euasit.
16 Iuno rem gratam dijs eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hîc incipit Iunonis Oratio in diuorum cætu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit. i. fraudauit promissâ mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suas operas locârant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem. 26 Hectoris auxilijs. 27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit. i. finitum est & compositum. 28 Deinceps 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam. quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Diuinos liquores bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita deserta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ. i. illesæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis deuictis & per triumphum ductis.

Roma ferox dare iura Medis.
[37] *Horrendi latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà [38] medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua [39] Nilus:
[40] *Aurum [41] irrepertum, & sic melius situm,*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum [42] rapiente dextra.
Quicunque mundi [43] terminus obstitit,
[44] *Hunc tangat armis, visere gestiens*
[45] *Qua parte debacchentur ignes,*
[46] *Qua nebulæ pluuijq; rores.*
Sed bellicosis [47] fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pij,
[48] *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
[49] *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna [50] tristi clade iterabitur,
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
[51] *Autore Phœbo, ter pereat meis*
[52] *Excisus Argiuis, ter [53] uxor*
Capta [54] virum puerósque ploret.
[55] *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine [56] peruicax
Referre sermones deorum, [57] &
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus à Nileo rege, vel, quòd trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est. horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma(inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quam cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Armavsque eò Roma inferat,
45 Iuxta torridam zonam, vbi seruit ingens solis æstus, vide Od xxi. lib. I.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe, ne nimium pij. i. ne nimium amantes Troiæ. (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri. i, malis auspicijs iterabitur tristi clade me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices cateruas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios caros ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poeta ſe à multis periculis Muſarum ope ereptũm fuiſſe dicit, omnibuſque malè ceſſiſſe qui aduerſum Deos aliquid moliri voluerint.

[1] DEſcende [2] cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
[3] Auditis? an me ludit amabilis
Inſania? [4] audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] ſubeunt & auræ.
[6] Me fabuloſæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatúmque ſomno,
Fronde noua puerum palumbes
Texere. mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltúſque [8] Bantinos, & aruum
Pingue tenent [9] humilis Ferenti:
[10] Vt tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & vrſis: [11] vt premerer ſacra
Lauroq́;, [12] collataq́; Myrto,
[13] Non ſine dijs animoſus infans.
[14] Veſter, Camœnæ, veſter in arduos
[15] Tollor Sabinos: ſeu mihi [16] frigidum
Præneſte, ſeu Tibur [17] ſupinum,

1 Ordo eſt. O Regina Calliope deſcende cœlo, & age, dic tibia longum Melos i. longam & ſuauem cantilenam. 2 Habent Muſæ etiam ſedem in cœlo, vt Iouis filiæ. 3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentem? an me fallit poetica inſania? 4 Videor mihi audire Calliopen quódque ipſa diſcurrit per lucos pios. i. per lucos, quos dij incolunt. 5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ ſpirant auræ. 6 Ordo eſt & ſententia. Palumbes fabuloſæ (i. palumbes de quibus Poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & ſomno victum texêre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & ſoli natalis. 7 Acherontia eſt vrbs Lucaniæ admodum parua in ſublimitate montis poſita, ideóque eam nido comparat, *vel*, per nidum, domũ propriam ſignificat. 8 Bantina eſt oppidum Apuliæ paſcuis abundans. 9 Ferentum eſt vrbs in humili & depreſſa valle poſita. 10 Admirabile præſagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto, &c. 11 Quòd premerer lauro ſacra. i. lauro Apolloni dicata, quæ quidem laurus præſagiebat eum futurum Poetam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri conſecrata ſignificabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non ſine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, veſter ſum. 15 In montes excelſos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneſte in monte poſitum eſt, ſed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos ſalutares. 17 In aſcenſu montis conſtitutum.

Seu [18] liquidæ placuere Baiæ.
Vestris [19] amicum fontibus & choris,
Non me [20] Philippis versa acies retro,
[21] Deuota non extinxit arbos,
Non Sicula [22] Palinurus vnda.
[23] Vtcunque mecum vos eritis, libens
[24] Insanientem nauita Bosporum
Tentabo, & [25] arentes arenas
Littoris Assyrij, viator.
Visam [26] Britannos hospitibus feros,
Et lætum equino sanguine [27] Concanum,
Visam pharetratos [28] Gelonos
[29] Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos [30] Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes [31] abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
[32] Pierio recreatis antro.
Vos [33] lene consilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. scimus vt [34] impios
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit [35] caduco,
Qui terram [36] inertem, qui mare temperat
Ventosum, & vrbes, regnáque [37] tristia,
Diuósque mortalésque turbas
Imperio regit [38] vnus æquo.

18 Baiæ est vrbs Campaniæ aquis callidis nobilitata.
19 Ordo est. me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retrò, non arbos, &c.
20 Philippi est vrbs in Thracia, vbi versus erat in fugam Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor scelerata, vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosporum æstuosum, vide Od. 13. & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hospites mactabant pro hostia. Feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum, nam vt à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi Deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocauerat, sensim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hispani, vel (vt alij volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem. vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inuiolatus. i. saluus Musarum præsidio visam Tanaim 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est. Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poeticâ. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo vsus est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gygantes cum dijs belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

39 Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens, iuuentus horrida, brachijs,
40 Fratrésque tendentes 41 opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid 42 Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid 43 minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, 44 euulsisq; truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis 45 ægida
Possent ruentis? 46 hinc 47 auidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris 48 positurus arcũ,
Qui 49 rore puero Castaliæ lauit
50 Crines solutos, qui 51 Licyæ tenet
Dumeta, 52 natalémque syluam.
Delius & Patareus Apollo.
53 VIS consili expers mole ruit sua,
54 Vim temperatem dij quoq; prouehunt
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo 55 mouentes.
Testis mearum 56 centimanus Gyges
Sententiarum notus, & 57 integræ
Tentator 58 Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.
59 Iniecta monstris terra dolet suis:
Mœrétque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis 60 Ætnam:
61 Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, 62 nequitiæ additus

39 Ordo est. illa iuuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulerat Ioui.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo vmbroso.
42 Typhæus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.
43 Ingenti statura.
44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes
45 Contra Mineruæ clypeum, quo Iupiter etiam vsus est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.
46 Ex parte Iouis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est auidus.
48 Apollo, qui semper arcum gestat.
49 Aqua sincera fontis Castalij, sic dicti à Castalia puella quam Apollo adamauit.
50 Crines humeris sparsos.
51 In Lycia fons est Castalius.
52 Syluam, in qua natus est Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur. 53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus, de quo vide Od. xvij. lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, eius sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filijs, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum. i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit peredere iecur Tityi luxuriosi qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ suæ appositus custos vt ei sit infestus.

Custos:

Custos: amatorem trecentæ
[63] Pirithoum cohibent catenæ.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

[1] COelo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibúsque Persis.
Miléśne Crassi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Pró curia, inuersíque mores)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

63 Ixionis & Diæ filium, amatorem Proserpinæ quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

1 Vt tonitrua demonstrant Iouem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatem eius arguunt.
2 Dum es in viuis.
3 Imperio Ro. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum priuignum superati sunt.
4 Propter Crassi cladem Persæ vel Parthi graues & perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserunt, signáque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena.
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quam indignas res passa es contra maiestatem populi Rom & ô mores quàm inuersi & corrupti estis, vt Rom. milites iam barbaris seruiant, qui ijs olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti vxores acceperunt à Medis & Persis, vt ibi velut in proprijs sedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia. i. scuta breuia numero duodecem in æde Martis seruata, ex quibus vnum de cœlo lapsum credebatur. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes. q. d. non deserta vrbe à suis dijs. turpe igitur militibus Rom vt sub armis hostilibus senescerent. 12 Regulus hoc prouiderat, ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis. noluit enim Regulus captiuos Afrorum pro se reddi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus. nisi pubes captiua periret immiserabilis. i. sine miserecordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauiùs pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita. *genus est deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta

Direpta vidi. vidi ego ciuium
[17] Retorta tergo brachia libero
[18] Portásque non clausas, [19] & arua
Marte coli populata nostro.
[20] Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. flagitio additis
[21] Damnum. neque amissos colores
[22] Lana refert medicata [23] fuco
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24] Curat reponi deterioribus.
[25] Si pugnat extricata densis
Cerua plagis, erit ille fortis,
[26] Qui perfidis se credidit hostibus?
[27] Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit [28] iners, timuitque mortem?
[29] Hic vnde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
[30] Altior Italiæ ruinis.
[31] Fertur pudicæ coniugis osculum,
Paruósque natos, [32] vt capitis minor,
A se remouisse, & virilem
[33] Toruus humi posuisse vultum:
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] autor nunquam aliàs dato,
Interq; mœrentes amicos
Egregius properaret [35] exul.
[36] Atqui sciebat quæ sibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas. quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis anteà deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab ijs qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is, qui lora, &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit.

30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse. i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus. i. vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur torno vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato. i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor siue monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius. i. nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci Cic. de Off. 3.

Dimouit

Dimouit[37] obstantes propinquos,
Et [38] populum reditus morantem,
Quàm si clientum longa negotia
[39] Dijudicata lite relinqueret,
[40] Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium [41] Tarentum.

37 Amicos contradicentes precantésque ne ad hostes rediret. 38 Populum, qui reditum suum tardabat. 39 Lite finita & sententia pronunciata. 40 Iter habens Venafranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia. vide Od. 6. lib. 2. 41 Oppidum a Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS. DE MORIBVS sui sæculi corruptis. Od. VI.

[1] DElicta Maiorum immeritus lues
Romane: donec templa [2] refeceris
Ædésque labentes deorum, &
[3] Fœda nigro simulachra fumo.
[4] Dijs te minorem quòd geris, imperas.
[5] Hinc omne principium, [6] huc refer exitum.
Dij multa [7] neglecti dederunt
[8] Hesperiæ mala luctuosæ.
Iam bis [9] Monæses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adiecisse prædam
Torquibus exiguis [10] renidet.
Penè occupatam [11] seditionibus
Deleuit vrbem [12] Dacus & AEthiops:
Hic [13] classe formidatus, [14] ille
Missilibus melior sagittis.
[15] Fœcunda culpæ sæcula, nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] Hoc fonte deriuata clades

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas, quas non es meritus. 2 Donec readificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia. 3 Simulachra situ vetustatis sordentia. 4 Quia Deos colis, idcircò imperas Romane. 5 A pietate in deos tuum habes initium. 6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc versum sic interprotantur vt sit sensus, in exordio rerum deos inuoca, eisdem in exitu gratias agito. 7 Dii minùs studiosè culti. 8 Italiæ lugubri. 9 Monæses & Pacorus Parthorum reges bis. i. primò Crassum, secundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, nostrósque conatus inauspicatos (i. quia contempsimus auspiciorum necessariam veritatem) inanes reddiderunt. 10 Gaudet se adiecisse prædam aureis suis torquibus, qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti sunt ampliores. 11 Bellis ciuilibus. 12 Scythæ & AEgyptij sub Antonio & Cleopatra. 13 Classe, quam Cleopatra instruxerat. 14 Ille Dacus Scytha multo peritior in mittendis sagittis. 15 Sæcula, in quibus homines assiduè culpam committunt. 16 Ex adulterijs.

In patriam populúmque fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Jonicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Jam nunc: & incestos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocat [26] *institor,*
Seu nauis Hispanæ [27] *magister*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
Pyrrhúmque & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq́, dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & seueræ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes: sol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

17 Saltationes lasciuas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo iuniores. i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero accersita è lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Romani qui nauali bello Pœnos superârunt. vide Od. 12. lib. 1.
30 Epirotarum regem à Curio Fabriciōque in Lucania victum.

31 Syriæ regem à M. Acilio superatum. 32 Proles virilis, non effeminata. 33 Sabinis pro quibusuis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum, si matres seueræ sic iuberent. 36 Vesperi. nam Sol descendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur. recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens quid non consumit? 39 Paulò post. hic obserua elegantem gradationem in tribus versiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD ASTERIEN. Od. VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] QVid fles Asterie quem tibi candidi
Primo restituent verè Fauonij,
[2] Thyna merce beatum
Constanti iuuenem fide
Gygen? ille [3] notis actus ad Oricum
[4] Post insana Capræ sydera, frigidas
Noctes non sine multis
[5] Insomnis lacbrymis agit.
[6] Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
[8] Maturare necem, refert.
[9] Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet,
Frustra. nam scopulis surdior [10] Icari
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] flectere equum sciens
AEquè conspicitur [13] gramine Martio:

1 Ordo est & sensus. O Asterie, quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constantis fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Fauonij. i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent?

2 Locupletatum merce aduectâ è Cilicia.

3 Notis actus i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, vrbium primã in Epiro.

4 Post magnas tẽpestatas Capræ occasu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo est & sensus. atqui vafer nuntius sollicitę hospitę (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miserã suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est, & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten, & idem fallax nuntius monet. i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi viam docent, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commouetur. sed continens eámque contemnens permanet. 11 Nomen est vicini libidinosi, qui eam amabat. 12 AEquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec quisquam citus æquè
[14] *Tusco denatat alueo.*
[15] *Prima nocte domum claude,* [16] *neque in vias*
Sub cantu [17] *querulæ despice tibiæ:*
[18] *Et te sæpè vocanti*
Duram, difficilis mane.

14 Tiberino fluuio, qui Tusciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorsum despice ex alto.
17 Querentis se immeritò abs te contemni.
18 Denique ô Asterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & sæuam sæpe vocanti.

AD MAECENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret Mæcenas mirari non debet.

[1] *MArtijs* [2] *cœlebs quid agam* [3] *Kalendis:*
Quid velint flores, & [4] *accerra thuris*
Plena, miraris, [5] *positúsque carbo in*
Cespite viuo,
Docte sermones [6] *vtriusq; linguæ.*
Voueram dulces epulas & album
Libero caprum, propè [8] *funeratus*
Arboris ictu.
Hic dies, [9] *anno redeunte festus,*
[10] *Corticem astrictum pice dimouebit*
Amphoræ fumum bibere [11] *institutæ*
[12] *Consule Tullo.*
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] *Sospitis centum:* [14] *& vigiles lucernas*
Profer in lucem. procul omnis esto
[15] *Clamor & ira.*

1 Ordo est. Mæcenas docte sermones vtriusque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant vt vxores castas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula est in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus super aram ex viuo cespite erectam. vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Dijs superis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datus, casu arboris in caput suum procumbentis. vide Od. 13. lib. 2. 9 Anno vertente, i. singulis annis. 10 Corticem pice illitum i. suber picatum. 11 Amphoræ, quæ cæpta est fieri fumosa, i. vetusta, intelligit vinum valdè vetustum, in vtribus ita exsiccatum, vt depromi non posset, neque bibi nisi aquâ dilutum. 12 In amphoræ fundo nomen Consulis scribebant quando vinum in cella vinaria erat repositum, ad significandam vini ætatem. Vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & salui ab arboris illius casu. 14 Et producito vigiles, i. accensas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus. 15 Vide Od. 27. lib. 1.

Mitte ciuiles [16] super vrbe curas.
Occidit Daci [17] Cotisonis agmen:
[18] Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythæ [20] laxo meditantur arcu
Cedere campis.
[21] Negligens ne qua populus laboret,
Parce [22] priuatus nimium cauere: &
[23] Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque seuera.

16 De vrbe. 17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octauianus superauit. 18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt. 19 Cantabri, populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa. 20 Remisso arcu, i. armis depositis. 21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur. 22 Quum Magistratum non geras; parce, i. noli nimium curare remp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eisdēq; renouandis.

HO.[1] *DOnec gratus eram tibi,*
[2] Nec quisquam potior brachia candida
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum[3] vigui rege beatior.
LY. *Donec non alia magis*
[4] Arsisti, [5] neque erat Lydia post Chloen:
[6] Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior [7] Ilia.
HO. *Me nunc [8] Thressa Chloe regit,*
Dulces docta [9] modos, & citharæ sciens:
Pro qua non metuam mori,
[10] Si parcant animæ fata superstiti.
LY. *[11] Me torret face mutua*
Thurini [12] Calais filius Ornithi.
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu. 2 Quem pluris faceres. 3 Florui, vixi. 4 Quamdiu non alienam magis amasti. 5 Neque erat Lydia minus dilecta quàm Chloe. 6 Ego Lydia magnæ famæ. 7 Romuli matre. 8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet. 9 Musicæ numeros. 10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes, *quasi diceret:* Chloen animæ suæ esse dimidium. 11 Ordo est. Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. i. amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si parcent [13] puero fata superstiti.
HO. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosque iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] excutitur Chloë,
[16] *Reiectæq; patet ianua Lydiæ?*
LY. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior [18] cortice, & [19] improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

13 Calai.
14 Quid? si Venus intermissa redit, nosque discordes copulat iugo aheneo. i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe eijcitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
18 Æstuoso mari Adriatico. vide Od. 33. lib. 1.

IN LYCEN. Ode X.

Lycen monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] nemus
Inter pulchra situm tecta [4] remugiat
Ventis? [5] & positas vt glaciet niues
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] pone superbiam:
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] tinctus viola pallor amantium,
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut [14] aquæ*
Cœlestis patiens latus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes. i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidem asperas & iniquas, nõ patereris, imò plorares me (inquam) exponere ventis septemtrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter. i. ęther conuertit in glaciem niues demissas puro numine. i. aperto & sereno coelo?
6 Abijce & depone superbiam.
7 Ne Fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto, rotæ retrocurrunt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum.
11 Miserere tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum. i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper ero iuuenis vt possim super limen ianuæ tuæ cubare, idq; coelo pluuioso, noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi præterire.
14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cantus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] Mercuri (nam te docilis magistro
Mouit [2] Amphion lapides, canendo)
Tuque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida neruis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lide quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesq; manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosq; vultu
[21] Risit inuito: [22] stetit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est. ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo, &c.
2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita. quæ scitè scis resonare septem chordis.
5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces & à me auersas.
8 Equa trium annorum.
9 Per saltationem.
10 Cauet ne tangatur.
11 Non nupta, ἄγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od.xij. lib.1. 14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax. 15 Tibi blandè canenti. quum Orpheus suam Eurydicen ad inferis reduceret. 16 Vide Od.xiij. lib.11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Iunoni stuprum conans inferre hâc pœna apud inferos cruciatur. vt rotæ inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagitur. 20 Tityos est nominatiuus Græcus. vide Od.4 huius lib. 21. Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

[24] Audiat Lyde ſcelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] Dolium fundo pereuntis imo:
[26] Seráque fata,
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
[27] Impiæ: nam quid potuere maius?
Impiæ ſponſos potuere [28] duro
Perdere ferro.
[29] Vna de multis [30] face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
[31] Splendidè mendax, & in omne [32] virgo
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne [33] longus tibi ſomnus, [34] vnde
Non times, detur: ſocerum & ſceleſtas
[35] Falle ſorores.
[36] Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
[37] Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
[38] Me pater ſæuis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
[39] I, pedes quò te rapiunt & [40] auræ:
Dum fauet nox & [41] Venus: i ſecundo
Omine: & noſtri memorem ſepulcro
[42] Sculpe querelam.

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ ſuis amatoribus in humanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertuſum eſt & ſine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauiùs puniant.
27 O impiæ ſorores. nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermneſtra ex quinquaginta ſororibus ſola ſuo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna. cum facibus enim nuptiæ fiebant veſperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax. nam honeſtum eſt pro Iuſticia mentiri in iis præſertim quæ ſunt contra deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors. μακρος ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge. λάνθανε.
36 Ordo eſt. quæ, velut leænę nactæ vitulos (eheu) lacerant ſingulos.
37 Ego illis humanior nec te occîdam, nec clauſum tenebo.
38 Eſto, quòd pater me in vincula coniiciat, vel in exilium pellat ídque claſſe, vt difficilius ſit redire, quòd viro, &c. 39 Fugam accelera, ſiue terra ſiue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et ſcribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam ſeruatam ſit ſempiterna.

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta vitam agit inertem & deſidioſam.

[1] *Miſerarum eſt, [2] neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] lauere: aut [4] ex-
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] qualum Cythereæ puer [6] ales,
Tibi telas, operoſæq; Mineruæ
[7] Studium aufert, Neobule, [8] Liparæi nitor Hebri.
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
[9] Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:
[10] Catus idem [11] per apertum fugientes
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] fruticeto [13] excipere aprum.

1 O Neobule, miſerarum eſt.i. miſeræ ſunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarantur vt à ſe pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes. Solet enim patruus fratris liberos ſeueriùs reprehendere quàm pater ipſe.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas à lauo, is. tertiæ coniugationis.

4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maximè præeſt Minerua dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Lipara eques ſanè melior ipſo Bellerophonte neque arte pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox vbi. 10 Ingenioſus vel peritus iaculandi. i. configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Vbi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum eſt proprium venatorum, qui ex inſidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit eiuſq; amœnitatem ſummoperè commendat.

[1] *O Fons Blanduſiæ, [2] ſplendidior vitro,*
[3] Dulci digne mero, non ſine [4] floribus,
[5] Cras donaberis hœdo:

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in ſacrificiis exhibito. veteres enim fontibus ſacrificabant tanquam diis, vide Od. 1. lib. 1.
4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, vel, quibus hoſtias coronabant.
5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] *Primis, & venerem & prælia* [7] *destinat.*
Frustrà. nam gelidos [8] *inficiet tibi*
Rubro sanguine riuos
[9] *Lasciui soboles gregis.*
Te flagrantis atrox hora [10] *Caniculæ*
[11] *Nescit tangere: tu frigus amabile*
Fessis vomere tauris
[12] *Præbes, & pecori vago.*
[13] *Fies nobilium tu quoque fontium:*
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hædus quasi deliberat secum & designat venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustrà, nam morte præuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in tuũ honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert. 11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus me canente ilicem cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, i. cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

[1] *Herculis ritu modò dictus, ô plebs,*
Morte [2] *venalem petijsse laurum,*
Cæsar, Hispana repetit [3] *penates*
Victor ab ora.
[4] *Vnico gaudens mulier marito,*
Prodeat, iustis [5] *operata diuis:*
[6] *Et soror clari ducis, & decoræ*
[7] *Supplice vitta.*
Virginum matres, [8] *iuuenúmque nuper*

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petijsse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu. i. vt olim Hercules, extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diuis. 6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

Sospitum. vos ô pueri & puellæ
Iam virum [9] *expertæ, male ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi festus [11] *atras*
Eximet curas: ego nec [12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete [14] *vnguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrheum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuisum mora ianitorem*
Fiet; abito.
[20] *Lenit albescens animos* [21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta*
[23] *Consule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete, Fauete linguis vt Ode 1. huius lib.
11 Tristes curas quæ atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæsariem in conuiuijs madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum, cùm bello Marsico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo seruili bello, quod cum Populo Roman. gessit anno fere xvj. post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, vt properet colligere crinem nodo, i. religare crinem in nodum, vt veniat semicompta ad lætitiam repentinam significandam. vide Od. xj. lib. 2. 18 Crinem subflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum. 19 Si non statim à ianitore admittare, noli esse molestus sed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patientèr idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in iuuentute ad vltionem deuenissem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem feruidus iuuentute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ad vrbe condito. 1720.

IN CHLORIM Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisq; laboribus.*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciuæ & obscenæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

3 Define inter virgines ludere, quum sis propior funeri i. morti propinqua.
4 Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere.
5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuam decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, sinque eas irrumpit veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 Aetas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati vsque ad fæcem, te vetulam decent.

[3] Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
[4] Et stellis nebulam spargere candidis.
[5] Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet. [6] filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vti concitata tympano.
Illam cogit amor [7] Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
[8] Te lanæ propè nobilem
Tonsæ [9] Luceriam, non citharæ decent,
[10] Nec flos purpureus rosæ,
[11] Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MOECENATEM. Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

1 Acrisij filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sæpius ambulant.
4 Danaæ patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat; quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui é filia sua nasceretur, interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Sciebant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

Inclusam [1] Danaën turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
[2] Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab [3] adulteris:
Si non [4] Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
[5] Risissent. fore enim tutum iter & patens,
Conuerso [7] in precium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. [9] concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

10 De

[10] Demersa excidio. [11] diffidit urbium
Portas [12] vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus. [13] munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] cura pecuniam,
[15] Maiorúmque fames. [16] iure perhorrui
[17] Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] plura negauerit,
A dijs plura [19] feret. nil cupientium
[20] Nudus castra peto: [21] & transfuga diuitum
Partes linquere gestio:
[22] Contemptæ dominus splendidior rei,
Quàm si, quicquid arat [23] non piger Appulus
[24] Occultare meis dicerer horreis,
[25] Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & segetis [26] certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] Calabræ mella ferunt apes,
Nec [28] Læstrigonia Bacchus in Amphora
[29] Languescit mihi, nec [30] pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
[31] Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[32] Contracto meliùs parua cupidine
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] Mygdonijs regnum [34] Alyattici

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat in quę asellus auro onustus posſit ascendere.
13 Munera irretiũt sæuos nauium duces i. piratas *vel*, Munera nauium, i. merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentũ, ego meritò metui caput meum attollere, i. ad summas diuitias & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffusè celebrè.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O diuinum Horatium, quẽ in hoc vtinam Christiani imitarentur!
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quam ea quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.
25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit. hoc est, latet eum, *vel* ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius Ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me iudice) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana. à Formijs, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. -- *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persoluam, quàm si Lydiam Phrigiæ adiungam. vt sit sensus. Paruo contentus plus posſidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrigiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

AD AELIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantē littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans. εὐρυκρείων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis folijs, & sternet littus alga inutili.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] *Lamo,*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem.
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras folijs nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis,*

8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium, vilius Alga, pro re vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum syluestrem, infernum & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suísque sit propitius.

[1] *FAune, Nympharum [2] fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura
[3] *Lenis incedas, abeásque paruis*
Æquus alumnis:
[4] *Si tener pleno cadit hœdus anno;*
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina cratera: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] *Ludit herboso pecus omne campo*
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] *Festus in pratis vacat otioso*
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10] tibi sylua frondes:
Gaudet [11] inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb. 2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent. 3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innocuus. 4 Siquidem, tener hœdus anno completo tibi immolabitur. 5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus. 6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet, quod saltare.

AD TELEPHVM Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinet.

[1] *QVantum distet ab Inacho*
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci,

1 O Telephe tu narras (historiam cótexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum regem, & Codrum vltimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Iouem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et

Et pugnata [4] sacro bella sub Ilio:
[5] *Quo Chium pretio cadum*
Mercemur: [6] quis aquam temperet ignibus:
[7] *Quo præbente domum, & quota,*
[8] *Pelignis caream frigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ properè nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] tribus aut nouem
Miscentur cyathis pocula [11] commodis.
Qui Musas amat [12] impares,
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates. tres probibet supra*
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] *Nudis iuncta sororibus.*
Insanire [16] iuuat: [17] cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi. [19] sparge rosas. audiat inuidus
[20] *Dementem strepitum [21] Lycus,*
[22] *Et vicina seni non habilis Lyco,*
[23] *Spissa te nitidum [24] coma*
Puro te similem Telephe [25] vespero,
[26] *Tempestiua petit Chloe:*
Me [27] lentus Glyceræ [28] torret amor meæ.

4 Sub Ilio à dijs instructo. vide Od. 3. huius lib. 5. taces. i. non narras quo pretio emamus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.
6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.
7 Taces cuius domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus.
8 Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Hora. alloquitur pincernam puerum, quasi iam sit in conuiuio, dicens puero. Da festinanter lunæ nouæ poculum. i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum. i. in honorem Murenæ qui augurio pollebat
10 Cùm paucissimi sunt conuiuæ, non pauciores essent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ Idcirco finguntur Gratiæ, quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere 17 Cur Cessant soni tibiæ Phrigiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas â tibiæ cantu, vel parcè ministrantes. 19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella. quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est, O Telephe tempestiua Chloë petit te nitidum spissâ comâ & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes verò caloris defectu caluescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloe nobilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interiùs consumit.

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formosum Nearchum â sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto[1] *moueas periclo*
Pyrrhe Gætulæ catulos[2] *leænæ?*
Dura pòst paulò fugies[3] *inaudax*
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] *Ibit insignem repetens Nearchum:*
[5] *Grande certamen, tibi præda cedat*
Maior an illi.
[6] *Interim dum tu celeres sagittas*
Promis,[7] *hæc dentes acuit timendos:*
[8] *Arbiter pugnæ posuisse nudo*
Sub pede palmam
Fertur:[9] *& leni recreare vento*
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut[10] *Nireus fuit, aut aquosa*
[11] *Raptus ab*[12] *Ida.*

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quùm ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrum tu vinces an illa. i. vter vestrum Nearcho sit potiturus.
6 Mutat poeta in suauissima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ Iudex dicitur habere in sua potestate victoriam, vt viri velit, victoriam adiudicet.

9 Et fertur recreare. &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt excepto Achille, formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrigiæ mons est fontibus abundans, vnde duo defluunt fluuij, Scamander & Simoïs.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata vini laudes commemorat.

[1] *O Nata mecum consule Manlio,*
[2] *Seu tu querelas, siue geris iocos,*
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum. i. cum ego nascerer Venusij in Appulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa. si quis biliosus & iracundus natura paulò liberius bibat; ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

[3] Quo-

3 Cuiuſcunque Conſulis nomine notaris, & ſeruas vinum Campanum in Maſſicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die feſto.
5 Ex verbo deſcendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuiſſe locata fortaſſe vt fumoſa fierēt.
6 Vina vetuſtate mitiora.
7 Quamuis Coruinus philoſophia Socratica ſit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, ſed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus. i. ipſe prudens Cato vino parcè ſumpto hilaris fuiſſe dicitur.
9 *Laus vini.* per te (ô pia teſta) quaſi per eculeum & lene tormentum, ingenia ſeueriora explorantur, qualia ſint.

3 Quocunque lectum nomine Maſſicum
Seruas moueri digne 4 bono die:
5 Deſcende. Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & priſci 8 Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumq; duro: tu ſapientium
10 Curas & arcanum iocoſo
Conſilium retegis 11 Lyæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxijs,
Vireſque: & addis 12 cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te Liber, & ſi læta aderit Venus,
14 Segneſque nodum ſoluere Gratiæ,
15 Viuæque producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

10 Grauiores cogitationes & conſilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, vnum eſt ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19. lib 2. Ordo eſt. tu addis cornua pauperi, poſt te (i. poſtquam te ſumpſerit) nec trementi apices regum (i. regum maieſtatem) nec arma militum. 13 O pia teſta, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te. i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægrè diſtrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ ſuæ imminentem conſecrat.

1 Diana venatrix per montes vagatur.
2 Parturientes audis. vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.

1 Montium cuſtos nemorúmque virgo,
Quæ 2 laborantes vtero puellas
3 Ter vocata audis, 4 adimíſque letho,
5 Diua triformis.

3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præſtas, vt mulieres ſaluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem perſonam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos. vnde triplex ſortitur nomen, lunam, Dianam, Proſerpinam.

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos. i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum. i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, â quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

CŒlo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidâque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] *Rubiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huius anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porca. laribus. i. dijs familiaribus porca immolabatur, propterea quòd hæc pecus tantum vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem viribus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine ingreditur spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est. aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero.i. anni parte pomifera, nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima, quæ pascitur niuali Algido inter quercus & ilices. aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum, ceruice. i. Magnæ victimæ â pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare paruos deos, i. lares vel penates, mactando multas bidentes. 16 Ouium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis â scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offerres, i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] Farre pio, & [20] saliente mica.

19 Farre piè oblato.
20 Mica saltante vel crepitante. nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS
Ode XXIIII.

[1] *INtactis opulentior*
Thesauris [2] Arabum, & diuitis [3] Indiæ,
[4] Cæmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & [11] rigidi Getæ,
[12] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctúmque laboribus
AEquali recreat sorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Priuignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Coniux, [18] nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est *Licet tu* opulentior thesauris intactis Arabum, & diuitiis Indiæ, occupes mare Tyrrhenũ & Punicum tuis cœmentis, tamen tu nó expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; preciosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne. per Hiperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quamuis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 35. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes. quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci, ἱππημολγούς. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas. i. non vnius proprias, sed omnibus communes. 13 Nec plus serunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic, vt eum (qui annum laborauit suisque laboribus est defunctus) vicarius recreat equali sorte, i. simili labore. nam ipse quoque annuum laborem explet. 15 Illic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 *Certo*

20 *Certo fœdere castitas:*
[21] *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
22 *O quisquis voluit impias*
Cædes, & rabiem tollere[23] *ciuicam:*
24 *Si quærit, pater vrbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
25 *Refrænare licentiam,*
[26] *Clarus postgenitis:*[27] *quatinus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
28 *Quid tristes querimoniæ,*
[29] *Si non supplicio culpa reciditur,*
30 *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiunt? si, neque feruidis
31 *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum[32] *latus,*
33 *Durataq́; solo niues*
Mercatorem abigunt?[34] *horrida callidi*
Vincunt æquora nauitæ?
Magnum pauperies opprobrium iubet
Quiduis & facere & pati,
Virtutisq́; viam deserit[36] *arduæ.*
37 *Vel nos in Capitolium,*
Quò[38] *clamor vocat & turba fauentium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum &[39] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est vt alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ â bono principe legibus seuerissimis sunt coercenda.
23 Ciuilē seditionē
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur. *Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Iuuenalis.*
25 Cōprimere cupiditatem insatiabilē.
26 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, vt virtutem odimus eorum qui viui sunt & incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas.) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus i. si ciues â pueris non sunt benè instituti atque ad virtutem informati. Ego vero *Mores* hîc interpretor cum Varrone rectum animi propositum, & reuerentiam cultúmque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum inanis ac propesepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si niues glacie adstrictæ solo i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nauitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa, auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum proijciamus, quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali.

40 Si verè pœnitet.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitùs extirpanda.
42 Studijs fortioribus.
43 Nescit hærere in equo.i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxū*
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides periurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *malè parta, malè dilabuntur.* 50 Diuitiæ dicuntur improbæ, *vel*, quia improbè sunt coaceruatæ, *vel*, quia improbos efficiunt. 51 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

Mittamus. scelerum si [40] *benè pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venarique timet: ludere doctior*
Seu Græco iubeas [45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet [49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ, [50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

AD BACCHVM. Od. XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

1 Me tuo numine afflatum?
2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19 lib. 2.
3 Expeditus mente non mea sed diuina.
4 In quibus locis secretis. Ordo est. quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris?
5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoueor ad Augusti laudes meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

QVò me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora aut quos* [2] *agor in*
[3] *Velox mente noua?* [4] *quibus* *(specus,*
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.* [7] *non secus in iugis*
[8] *Ex somnis stupet Euias,*

[9] *Hebrum*

[9] *Hebrum prospiciens, & niue candidam*
[10] *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam [11] *Rhodopen.* [12] *vt mihi deuio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! [13] *O Naidum potens,*
Baccharumque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. [14] *dulce periculum est,*
[15] *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat Od. 25. lib. 1.
10 Regionem septemtrionalem, frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primùm imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitata aberranti. i. versus lyricos scribenti, flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non sunt comparationis Redditio, vt multi existimant.* 13 O Bacche qui potestatem habes in Naidas (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas, tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est id facere. Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. 15 Bacchus dicitur Lenæus, ἀπὸ τῦ ληνῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis [1] *nuper idoneus,*
Et [2] *militaui non sine gloria:*
[3] *Nunc arma* [4] *defunctumque bello*
Barbiton hic paries habebit,
[5] *Læuum marinæ qui Veneris latus*
Custodit. hic hic ponite lucida
[6] *Funalia, &* [7] *vectes, & arcus*
[8] *Oppositis foribus minaces.*
[9] *O, quæ beatam diua tenes* [10] *Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiuit & absoluit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ. i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta, quibus amatores à meretricibus non admissi fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit, *Procede huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor, vt Chloen hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

[11] Memphim carentem [12] Sythonia niue,
Regina, [13] sublimi flagello
Tange Chloën semel [14] arrogantem.

11 Vrbem in Aegypto, quae niue caret, quòd regio est calida. 12 Thracia niue. 13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM. Ode XXVII.

Dehortatur eam praecipuè ab exemplo Europae.

[1] Impios parrae [2] recinentis omen
[3] Ducat, & pregnans canis, aut ab agro
[4] Raua decurrens lupa [5] Lanuuino
[6] Foetaq; vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum
[7] Si per obliquum similis [8] sagittae
Terruit mannos: [9] ego cui timebo,
[10] Prouidus auspex?
Antequam [11] stantes repetat paludes
Imbrium [12] diuina auis imminentum,
[13] Oscinem coruum prece suscitabo
Solis ab ortu.
[14] Sis licèt foelix vbicumque mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Téque nec laeuus vetet ire [15] picus,
Nec [16] vaga cornix:
[17] Sed vides quanto trepidet [18] tumultu
Pronus Orion? ego, [19] quid sit ater

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant haec mala suorũ inceptorum omina, nimirum parram auem, (cuius vox tristis est) rauam lupã, foetam vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam nauigaturae nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c. 2 Parrae iterum atque iterũ canentis. 3 Dux sit itineris, eò nimirum, vt impij malè pereant. 4 Lupa coloris raui inter flauum & nigrum. 5 Vndecũnque. *Species pro genere.* 6 Vulpes grauida. 7 Cùm serpens transuersa ex parte terruit mannos i. equos currum trahentes aurigae manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quae à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quae in vitibus incurua & contorta pangitur. est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam. quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum praenuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quae non fluunt. 12 Cornix imbrium praescia & praenuntia. 13 Oscinem coruum inuocabo, vt ab ortu solis foelix augurium clare occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aues, quae ore canentes futura praedicunt, vt coruus, cornix, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis foelix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis. i. etsi mauis esse sine me, sis foelix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à laeua volans. erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantã tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aëris motu ex vento, pluuijs aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Hadriae sinus. vide Od. 9.

Adriae

Adriæ, noui, ſinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hoſtium vxores puériq́;* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloſo*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *ſcatentem*
Belluis pontum mediáſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *ſtudioſa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte ſubluſtri, nihil aſtra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ ſimul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietáſque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors eſt*
Virginum culpæ. [36] *vigilanſq́; ploro*
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Jre per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventus albus, i. ſerenus, peccet, i. peccare ſoleat.
21 Vſitatiſsimum eſt ſcriptoribus mala hoſtibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obſcuros.
23 AEquoris tempeſtuoſi.
24 Et ſentiant littora, quę videntur tremere, vndarum ictu conquaſſata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, ſic tu, ni caues, ab Auſtro decipieris.
26 Commiſit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Boſphorum belluis marinis repletum, & quamuis antè audax fuerat, iam vehemẽter metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas non ante ſuſpectas.
28 Studioſa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promiſſo.
30 Nocte aliquantulum luminoſâ.
31 Quæ Europe ſtatim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν Ιλ. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen Pater neglectum à filia, ô pietas inſano amore tauri victa. *Hæc & quæ ſequuntur ferè vſque ad finem Odæ ſunt verba Europæ ingemiſcentis.* 34 Pietas eſt grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna eſt quàm quæ ſufficiat virginitati amiſſæ. i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An ſine vitio ſum? an ſpecies vana. i. phantaſma in ſomnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana ſomnia emittuntur. De ſomni portis, vide Virg. lib. 6. AEn. *Sunt geminæ ſomni portæ &c.* 38 Si quis in poteſtatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua diſcerpere. Eſt hoc inprimis muliebre, vt ſuis manibus iniurias vlciſci cupiant. 40 Paulò ante.

[41] *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens [42] Orcum moror. ô deorum
Si quis hæc audis, [43] vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet [44] malas, [45] teneræq; succus
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
[46] Vilis Europe, pater vrget absens:
[47] Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta
[48] Lædere collum.
Siue te rupes & [49] acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
[50] Crede veloci: nisi [51] herile mauis
Carpere pensum,
[52] Regius sanguis: dominæq; tradi
Barbaræ [53] pellex. Aderat [54] querenti
[55] Perfidum ridens Venus, & remisso
[56] Filius arcu.
[57] Mox vbi lusit satis, [58] Abstineto
(Dixit) irarum [59] calidæq; rixæ,
[60] Quum tibi inuisus laceranda reddet
[61] Cornua taurus.
[61] Vxor inuicti Iouis esse nescis?
[62] Mitte singultus: [63] bene ferre magnam
Disce fortunam: [64] tua sectus orbis
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quòdque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cùm oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequàm contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequàm viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me vrget & flagitij conscientia excruciat.
47 *Europe seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona (in vsum laquei) quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & abs hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ quærenti. 55 Ridens perfidè & dolose, non ex animo. 56 Aderat Cupido, arcu suo iam laxato sagittariorum more, vbi iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus. Genetiuus pro ablatiuo. Vt ἀπέχȣ τῶν ὀργῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè. nam anteà minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] FEsto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] strenua Cæcubum:
[3] Munitæq; adhibe vim sapientiæ.
[4] Inclinare meridiem
Sentis: [5] ac, veluti stet volucris dies
[6] Parcis deripere [7] horreo
[8] Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus [9] invicem
[10] Neptunum, & virides [11] Nereidum comas:
[12] Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris spicula [13] Cynthiæ:
[14] Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentèsque tenet [15] Cycladas & [16] Paphon
Iunctis visit [17] oloribus.
Dicetur merita Nox quoque [18] nænia.

1 Ordo est. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum?
2 Strenuè, mox.
3 Sapientiæ septæ ac munitę contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis sit locus.
4 Sentis diem decrescere, & ad occasum vergere.
5 Ac, quasi dies non celeriter abeat, parcis &c.
6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis testas vini condebant.

8 Amphorā quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deū marinum Saturni filium, in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ, Nerei filiæ. 12 Tu iterum iterúmque canes 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Vltimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide Od. xxx. lib. I. 15 Vide Od xiiij. lib. I. 16 Vrbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis cycnis, quibus ad currum suum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optimè conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] TYrrhena regum progenies, [2] tibi
[3] Non ante verso lene merum cado

1 Ab Hetruscis regibus oriunde. sic Od. I. lib. I. Ordo est. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado, cum flore rosarum, & balanus pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non antè prompto, cado non ante inuerso ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] Pressa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me est [6] eripe te moræ:
Ne semper [7] vdum Tibur & [8] Æsulæ
Decliue contempleris aruum, &
[9] Telegoni iuga parricidæ.
[10] Fastidiosam desere copiam, &
[11] Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
[12] Fumum & opes strepitúmque Romæ.
Plerúnque gratæ diuitibus [13] vices,
[14] Mundæq; paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & [15] ostro
[16] Sollicitam explicuere frontem,
Iam clarus occultum Andromedes [17] pater
[18] Ostendit ignem. iam [19] Procyon furit,
[20] Et stella vesani leonis,
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor vmbras cum grege [22] languido
Riuúmque fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Syluani: caretque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas: & vrbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26] Bactra parent, [27] Tanaísque discors.
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] Caliginosa nocte premit deus:
Ridetq; si mortalis [29] vltra

4 Glans vnguentaria pressa.i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meę est.
6 Te nihil impediat, quò minùs ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 AEsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum. vrbem conditam â Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, vnde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem, vel ambitionem per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnę frugales, quæ sunt neque sordidæ neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilararunt. lætitia frontem explicat, mæstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus AEthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis. stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septemtrionale, in quo fit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat poeta tempus ventosum iam transijsse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, â Sera urbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparent, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas trepidat. [30] *quod adest, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc [32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpésque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ:
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes. [35] *ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato,*
Vel sole puro. non tamen irritum
[38] *Quodcunque retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectúmque reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna [40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *si celeres quatit*
Pennas [43] *resigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: [48] *& votis pacisci,*
Ne [49] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est memento administrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar fluminis dilabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quietè, nunc rapidè & violentèr.
32 Excauata rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos. i. cum diluuies ex imbribus oritur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisq; viuet, cui licet dixisse, vixi in diem. i. bonis presentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, sit cœlum nubilum an serenum nihili æstimat. i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præterijt non potest mutari.
39 Neque destruet, vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal. Quoties voluit fortuna iocari.* 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & aduersa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. est Metap. ducta à vestibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem augeam, etenim pauper esse malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque: species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quòd omnia absorbet.

51 Tunc

[51] *Tunc me biremis præsidio* [52] *ſcaphæ,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, [53] *geminúſque Pollux.*

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgeos tumultus tutum præſidio biremis ſcaphæ, quod nunquam eſt futurum. 52 Scapha, parua nauis eſt, qua tutò nauigare poteſt nemo in mari AEgæo. 53 Caſtor & Pollux gemini nati nautis fauent.

AD MELPOMENEN MVSAM. Ode XXX.

Horatius Lyricos verſus ſcribendo æternam gloriam eſt conſecutus.

[1] *EXegi monimentum ære perennius,*
[2] *Regaliq; ſitu pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo [3] *impotens*
Poſſit diruere, aut innumerabilis
[4] *Annorum ſeries, & fuga temporum.*
[5] *Non omnis moriar:* [6] *multáque pars mei*
[7] *Vitabit Libitinam:* [8] *vſque ego poſtera*
Creſcam laude [9] *recens,* [10] *dum Capitolium*
[11] *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
[12] *Dicar, quà violens obſtrepit* [13] *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ [14] *Daunus, agreſtium*
[15] *Regnauit populorum,* [16] *ex humili potens*
[17] *Princeps* [18] *AEolium carmen ad Italos*
Deduxiſſe modos. [19] *ſume ſuperbiam*
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
[20] *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

1 Perfeci carminum volumen, ingenij mei monumentum æreis ſtatuis durabilius. 2 Altius regali conſtructione pyramidum, quæ ſunt regum AEgyptiorum ſepulchra. 3 Aquilo vehementer ſæuiens, vt qui ſibi non poſſit temperare. 4 Temporis longinquitas & curſus temporum. 5 Non totus moriar. 6 Mens vel ingenium. 7 Effugiet mortem. Libitina eſt dea funerum, ſignificat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad ſepulturam. 8 Semper ego recens creſcam poſtera laude, dum pontifex ſcandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non ſeneſcens. 10 Donec Imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex aſcendet in Capitolium ad ſacra Idulia peragenda cum virgine veſtali tacita i. cum virgine tacente dum ſacra celebrantur. 12 Ordo eſt. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxiſſe AEolium carmen ad Italos modos, quà obſtrepit violens Aufidus, & quà pauper aquæ Daunus regnauit agreſtium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus eſt Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cuius nomine fluuius ſic appellatus eſt, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agreſtium populorum, Græca eſt ſtructura, ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus, potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vſus eſt Alcæus à Lesbo inſula, in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene ſume ſuperbiam. i. gloriam & nobilitatem quæſitam meritis. i. virtutibus & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro conſecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula ſub monte Parnaſſo.

Q. HORA-

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Od. I.

Horatius iam ea est ætate, vt â rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeat, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] bella moues. parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
[2] Sub regno Cynaræ. desine dulcium
Mater [3] sæua Cupidinum,
[4] Circa lustra decem flectere [5] mollibus
[6] Iam durum imperijs. Abi
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] Tempestiuius in domo
Pauli, purpureis [8] ales oloribus,
[9] Commessabere Maximi:
Si torrere [10] iecur quæris idoneum.
[11] Namque & nobilis & decens,
[12] Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
[14] Latè signa feret militiæ tuæ.
[15] Et quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido.*
2 Sub Cynaræ domino. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quòd esset ipsi inter cæteros amatores beneuolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperijs voluptuosis, quæ molliunt animos.
6 Me iam senio induratum.
7 Oportuniùs & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeritèr vehi soles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim est sedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formosus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro ijs, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit. i. hilaris erit, plùs valens apud amicam quam larga riualis munera: Ille marmoream eriget tibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet

Ponet marmoream, [16] sub trabe citrea.
[17] Illic plurima naribus
Duces thura: lyræq; & [18] Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic [19] bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] In morem Salium, ter quatiens humum:
[21] Me nec fœmina, nec puer
Iam, nec spes animi credula [22] mutui,
[23] Nec certare iuuat mero:
Nec vincire nouis tempora floribus.
[24] Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat [25] rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
[26] Inter verba cadit lingua silentio?
[27] Nocturnis ego te somniis
Iam captum [28] teneo: iam [29] volucrem sequor
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, [30] dure, volubiles.

16 In templo arboribus odoratis ædificato. 17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia. 18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecyntho vbi primum inuenta dicitur tibia. 19 Mane & vesperi. 20 In morem Saliorum Martis sacerdotum, saltabunt. 21 Me nec fœmina iuuat, nec, &c. 22 Vt mutuò amer ab ea quã amauero. 23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare. 24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamuis ætate iam ingrauesco, amore tamen tui incensus ad pristinas reuocor lasciuias. 25 Lachryma guttatim & raro defluens, non amoris paruitate, sed ætatis verecundia, nam turpe est seni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimij amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plærumque somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu euolatum sequor quasi ludentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fluit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana se cursu, lactu, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD IVLVM ANTONIVM, M. ANtonij Triumuiri filium. Od. II.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

[1] PIndarum quisquis studet æmulari, I-
-ule, ceratis ope Dædalea;

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facilè principem, si quis imitari velit, is suos conatus irritos sentiet, vt olim Icarus volare tentans in mare decidit.

2 Nititur

[2] Nititur pennis, [3] vitreo daturus
Nomina ponto.
[4] Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas [5] aluere ripas,
Feruet [6] immensúsque ruit profundo
Pindarus ore:
[7] Laurea donandus Apollinari,
Seu per [8] audaces noua [9] dithyrambos
Verba [10] deuoluit, numerisque [11] fertur
Lege solutis:
[12] Seu deos regésque canit, deorum
Sanguinem, [13] per quos cecidere iusta
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] Flamma Chimæræ:
[15] Siue, quos Eléa domum reducit
Palma cœlestes: [16] pugilémue equúmue
Dicit, & centum potiore signis
[17] Munere donat:
[18] Flebili sponsæ iuuenémue raptum
Plorat: & vires animúmque morés-
que [19] aureos deducit in astra, nigró-
que [20] inuidet Orco.
Multa [21] Dircenm leuat aura [22] cygnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] Nubium tractus: [24] ego, apis Matinæ
More modóque,
Grata carpentis thyma per laborem

2 Sustentatur, pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icareum est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphoricè, copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter deluuium.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata. vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit. i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia.

12 Deos, vt Apollinem. Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur esse media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos, quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes. i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra. 20 Inuidet morti. i. à morte & obliuione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam. nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur. i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpénsque grata thyma. i. scribens depressè, suaui tamen stylo, fingo carmina, &c.

Plurimum

Plurimum, circa nemus, [25] *vuidique*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandóque trahet feroces*
[29] *Per sacrum cliuum, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre, [31] *bonique diui:*
Nec dabunt, [32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & vrbis*
Publicum ludum, super imperato
Fortis Augusti reditu, forúmque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: &, ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque vaccæ,*
[40] *Me tener soluet vitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *iuuenescit herbis*
In mea vota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aquæ abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens paruus.
27 O Poeta tu canes Cæsarem stylo grandiore. i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum cliuum Sicambros. i. Germaniæ populos quos hodie *Gheldrenses* appellamus.
29 Per sacram viā triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea sæcula, *vel*, aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiam festos dies & publicam ciuitatis lætitiam pro Augusti reditu â dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter ferias, seu potiùs propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati, si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher. i. ô dies pulcher laudibúsque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io, triumphe. 38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus à matre. i. à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci. 41 Qui fit iuuencus. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ tertio die à suo nouilunio.

43 Quæ

[43] *Qua notam duxit, niueus* [44] *videri,*
[45] *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore.

44 Niueus videri Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per Synecdochen. i. habens cætera fulua.

AD MELPOMENEN. Ode III.

Natus est Horatius ad artem poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

[1] *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor [2] *Isthmius*
[3] *Clarabit pugilem, non equus impiger*
[4] *Curru ducet Achaico*
Victorem, [5] *neque res bellica* [6] *Delijs*
Ornatum folijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
[7] *Sed quæ Tibur aquæ* [8] *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
[9] *Fingent* [10] *Æolio carmine nobilem.*
[11] *Romæ principis vrbium*
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
[12] *Et iam dente minus mordeor inuido.*
[13] *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O [14] *mutis quoque piscibus*
Donatura cycni, si libeat, [15] *sonum:*
[16] *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quem tu semel oculis beneuolis aspexeris nascentem; is non athleta neque miles erit, sed Poeta.
2 Labor susceptus in ludis Isthmijs, à Sysipho in honorem Neptuni institutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Græco vel Eléo. i. quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum folijs Delijs quòd contuderit tumidas minas regum. i. quòd minantes & superbos reges superauerit.
6 Laurea Appollinari, à Delo insula Apollini sacra.
7 Non hæc suprà memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine, facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vdum appellat Tibur, vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia (paucis exceptis) non spirant, neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Quòd

17 Quòd monstror digito prætereuntium
Romanæ 18 fidicen lyræ:
19 Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

17 Sic olim Demosthenes: ἆτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes.
18 Lyricus Poeta.
19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto.
Ode IIII.

1 QValem ministrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 Permisit, expertus fidelem
Iupiter in 4 Ganymede flauo)
Olim iuuentas & patrius vigor
6 Nido laborum propulit inscium:
Vernique, iam nimbis remotis,
7 Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox 8 in ouilia
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atque pugnæ:
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam 10 lacte depulsum leonem,
11 Dente nouo peritura videt:
12 Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici: 13 quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire 14 fas est omnia) sed diu
Latéque 15 victrices cateruæ,

1 Longum est hic hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in ouium greges, eiusque pugnandi cupiditas in dracones, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnę egit in dracones, propter mutuum inter se odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subiugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prœlio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est. Quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli. 14 Pote est δυνατόν. vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhœti semper ante victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

Consilijs iuuenis reuictæ
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus: & bonis
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant benè nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundis vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal,*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra,*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos pronehit ad perfectionẽ.
19 Recti amor & studium. i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustã reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt; culpæ. i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellica gloria. Farris & frugum copiam significat Adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt, i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriam à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginenses tanquam Cerui, Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latêre & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

[34] *Natósque, maturósque patres*
Pertulit [35] *Ausonias ad vrbes:*
[36] *Duris vt ilex tonsa bipennibus*
[37] *Nigræ feraci frondis in* [38] *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipso
[39] *Ducit opes animúmque ferro.*
Non [40] *Hydra secto corpore* [41] *firmior*
Vinci [42] *dolentem creuit in Herculem*
[43] *Monstrúmue summisere Colchi*
Maius, [44] *Echioniæue Thebæ.*
[45] *Merses profundo,* [46] *pulchrior euenit:*
[47] *Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude [48] *victorem: gerétque*
Prœlia [49] *coniugibus loquenda.*
Carthagini iam non [50] *ego nuntios*
Mittam superbos. [51] *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
[52] *Nil Claudiæ non efficient* [53] *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & [54] *curæ sagaces*
[55] *Expediunt per acuta belli.*

34 Virgil. *Ascanium Anchisénque patrem Teucrósque penates, Commendo socijs, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis inualescunt.
37 Frondis vmbrosæ.
38 Algidum, mons est in agro Tusculano. vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra, serpens monstrosa in Lerna delitescens, cujus vno capite ab Hercule abscisso septem subitò renascebantur.
41 *Subintellige. quàm fuit hæc gens in nos.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi ediderunt maius monstrum, aut vrbs Thebana, quàm sunt ipsi Romani. Hæc est huius loci sententia. Non tantùm duo dracones ex dentibus disseminatis pullulârunt, quantū gens Troiana ex suis damnis & prælijs aduersis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merses, à verbo inusitato Merso, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum. i. hostem incolumem, cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulò ante viceras. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarū nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria, & cura cum consilio coniuncta. 55 Expeditum faciunt per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

Diuis orte [1] *bonis, optime* [2] *Romulæ*
Custos gentis, abes iam nimium diu:

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanæ à Romulo Romæ conditore.

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto concilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus.*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuenem, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathij trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet â domo,
Votis [13] *ominibusque & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *demouet:*
Sic [15] *desiderijs icta fidelibus*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almáque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cætui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est. vt mater vocat votis ominibus & precibus iuuenem cunctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet â dulci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita, â qua vicinum mare ad AEgyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente ô Cæsar, omnia terrâ marique sunt tranquilla.
17 Fælicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum nauigant
19 Fides cauet commisisse quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pæna celeritèr sequitur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est rigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ, á flumine Ibero 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino, Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam elegantèr apparatam in deorum honorem exhibebant.

Te multa prece, [30] te prosequitur mero
[31] Defuso pateris: [32] & Laribus tuum
Miscet numen, [33] vti Græcia Castoris,
Et magni [34] memor Herculis.
Longas ô vtinam dux bone [35] ferias
Præstes [36] Hesperiæ: dicimus [37] integro
[38] Sicci mane die, dicimus [39] vuidi,
[40] Cum sol Oceano subest.

30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares, simul & tuum nomen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta. 35 Dies festos, i. otiosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen sæculare. Ode VI.

[1] DIue, quem [2] proles Niobæa [3] magnæ
Vindicem linguæ, [4] Tityósque raptor.
Sensit, & Troiæ [5] propè victor altæ
[6] Phthius Achilles,
Cæteris maior [7] tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidos [8] marinæ
Dardanus turres quateret tremenda
[9] Cuspide pugnax.
[10] Ille, mordaci velut icta [11] ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
[12] Procidit latè, [13] posuitq; collum
Puluere Teucro.
[14] Ille, non inclusus [15] equo, Mineruæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & letam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apollo. 2 Sex filij Niobes. 3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ. quòd liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret. 4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit. vid Od. 4. lib. 3. 5 Cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo facto faciliùs Troia capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs. 7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, *vel* quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus, iuxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxti tela manúsq; Corpus in Æacide.* 8 Thetis dea marina fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum, vnde denotatur violentus casus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo sed aperto Marte Troiam expugnasset, nisi à Paride, tuâ opera & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Mineruæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

[17] Sed palam captis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] Ni tuis victus Venerísque gratæ
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui [20] Xantho lauis amne crines:
[21] Dauniæ defende decus Camœnæ,
[22] Leuis Agyieu.
[23] Spiritum Phœbus mihi; Phœbus artem
Carminis, nomenq́; dedit Poetæ.
Virginum [24] primæ, pueriq́; claris
Patribus orti,
Deliæ [25] tutela deæ, fugaces
Lyncas & ceruos [26] cohibentis arcu,
[27] Lesbium seruate pedem, meique
Pollicis [28] ictum,
[29] Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem [30] face [31] noctilucam,
[32] Prosperam frugum, [33] celerémque pronos
Voluere menses.
[34] Nupta iam dices, Ego dijs [35] amicum,
[36] Sæculo festas referente luces,
[37] Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.

18 Nisi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Aeneæ laboribus muros Romanos ductos. i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auspicijs.

19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argutè canentem.

20 Troiæ fluuio.

21 Latinæ Camœnæ. i. carminis sui Lyrici.

22 Imberbis Apollo. qui Agyeus dicitur, eò quòd in vijs publicis ei solebant sacrificare.

23 Diuinum furorem.

24 Primariæ & nobiles.

25 Qui estis sub protectione Dianæ.

26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.

27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.

28 Lyræ meæ strepitum.

29 Ex veterum instituto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet. suóque nocturno humore fruges prosperat. Nota, *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.* 33 Celerem ad voluendos menses. Nam Luna xxviij. circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cùm fueris nupta, hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatii, reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur, omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici versus Horatianos eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

*Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

[1] *Diffugêre niues: redeunt iam [2] gramina campis,*
Arboribúsque [3] comæ
[4] *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
[5] *Flumina prætereunt:*
[6] *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet*
Ducere nuda [7] choros.
[8] *Immortalia ne speres monet annus & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephyris: [10] ver proterit æstas,
Interitura [11] simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] *Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ:*
[16] *Nos vbi decidimus*
[17] *Quò pius Æneas, quò [18] Tullus diues, & Ancus*
[19] *Puluis & vmbra sumus.*
Quis scit an adyciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dij superi?
[21] *Cuncta manus auidas fugient hæredis, [22] amico*
Quæ dederis animo.
[23] *Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos*
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur. 2 Herbæ. 3 Frondes. 4 Mutatur anni tempus. 5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, vt hiberno tempore. 6 Gratiæ & Nymphę veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratię tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30. lib. 1. 7 Cur gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19. lib. 3. sed hic fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris. 8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare. 9 Frigora mitigantur à vere, cuius nuntij sunt Zephiri, venti tepidi & sicci ab occasu Aequinoctiali flantes aduersus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 *Quasi diceret*: Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen: sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunę dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quę sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus, sed transimus in puluerem. 17 In quem locum Aeneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ανθρωπός ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιὰ μονον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad auarum hęredem non peruenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia ęquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet pietas.
[27] Infernis neque enim tenebris Diana[28] pudicum
Liberat Hippolitum:
Nec[29] Lethæa valet[30] Theseus abrumpere charo
Vincula Pirithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam?

28 Hippolitum castum, qui sua temperantia compresit libidinem Phædræ eius nouercæ. 29 Vincula infernalia. à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarißima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM. Ode VIII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere posit, quàm Poetarum carmina.

DOnarem [1] pateras grataq; [2] commodus
Censorine meis [3] æra sodalibus:
Donarem [4] tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
[5] Ferres: diuite me scilicet [6] artium,
Quas aut Parrhasius [7] protulit, aut [8] Scopas,
[9] Hic saxo, liquidis [10] ille coloribus
[11] Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis: non tibi talium
[13] Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, [14] & pretium dicere muneri.
[15] Non incisa notis marmora publicis,
[16] Per quæ spiritus & vita redit bonis.
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17] Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebantur.

2 Commodus donarem i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c.

3 Statuas vel pocula ex ære facta.

4 Mensas militares quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ.

5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera.

6 Si essem diues & abundarem artibus. i. signis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes euulgauit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, *vel* (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cum re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta. 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam. Quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis[18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm[20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.*[23] *quid foret Iliæ*
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis[24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua*[27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat[28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.*[30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fædus tum Romanis initum bellum renouabant Carthaginenses. 19 Scipionis, qui ab Africa domita dictus est Africanus. 20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosine. 21 Si nemo rectè facta literis mandauerit. 22 Præmium acceperis. 23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet? 24 Silentium de rebus præclaré gestis videtur illorum gloriæ inuidere, de quibus siletur. 25 AEacum ereptum morti & obliuioni. 26 Vis ingenij. 27 **The tongue or pen of pourefull poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, *vel* Elysiis campis. i. consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ. i. Castor & Pollux fratres, filij Tyndari, clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dii, qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt, virtus, sine carminum ope, obliuione deletur. Lollij laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad[2] *Aufidum,*
[3] *Non antè vulgatas per artes*
Verba loquor socianda[4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu forte credas. i. vt, non credas interitura ea verba quæ ego Horatius, natus ad Aufidum longè sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ. 3 Per nouas & inuisitatas artes. sc. apud latinos. primus enim erat poeta lyricus latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

[5]*Non, si priores*[6] *Mæonius tenet*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7]*Ceæq;, &*[8] *Alcæi minaces,*
Stesichoriq; graues camænæ:
Nec, si quid olim[10] *lusit Anacreon,*
[11] *Deleuit ætas.*[12] *spirat adhuc amor,*
Viuuntq; commissi calores
[13] *Æoliæ fidibus puellæ.*
[14] *Non sola comptos arsit adulteri*
Crines, &[15] *aurum vestibus illitum*
Mirata, regalésque cultus
[16] *Et comites, Helene Lacæna:*
[17] *Primúsque Teucer tela*[18] *Cydonio*
Direxit arcu: non semel[19] *Ilios*
Vexata,[20] *non pugnauit ingens*
Idomeneus[21] *Sthenelúsue solus*
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22] *Hector, vel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerísque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes[23] *illacrymabiles*
[24] *Vrgentur ignotique longa*
Nocte:[25] *carent quia vate sacro.*
[26] *PAVLVM sepultæ distat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis

5 Quamuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camænæ Simonideæ. vide Od. 1. lib. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat, præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos è ciuitate eijceret. minaces igitur erant eius Camænæ.
9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces. graues ergò erant eius Camænæ.
10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho poëtria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex AEolia, in qua Lesbos. vnde Lesbia sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, i. vehementèr amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit poeta multas ante Helenam, amasse. quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse obliuioni tradita. quòd poetæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cùm Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu cretensi. à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troia, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus, &c. 21 Stenelus sciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortitèr pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, obliuione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte. i. æterna obliuione obscurantur. 15 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota, quòd verbum *distat* cum dandi casu iungitur.

Chartis

Chartis [27] *inornatum sileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. est animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & secundis*
Temporibus dubiísque [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abstinens*
Ducentis ad se cuncta pecuniæ:
[32] *Consulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obstantes cateruas*
Explicuit sua victor arma.
Nec [35] *possidentem multa, vocaueris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapientèr vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiusq; letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum. 28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores. 29 Rerum cognitione præstans, Ergò verè es philosophus. 30 Æquabilis in vtráque fortuna. 31 Punitor Auaritiæ, & abstinens à pecunia, cui omnia parent. 32 Estq; tuus animus non vnius anni consul, sed semper est ille Consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert vtilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur. 33 Erectò vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere. 34 Per mediam hostium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor expromsit sua arma. i. suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa possidet. 36 Meritò. 37 Sapit & acutè nouit. 38 Et turpitudinem odit peius letho i. mori maluit quàm flagitium committere. 39 Ille, i. vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPEciosum, Ode X.

Futurum dicit, vt Ligurinum suæ aduersus amatores arrogantiæ pæniteat, cùm flos ætatis suæ exaruerit.

O *Crudelis adhuc, & Veneris* [1] *muneribus potens,*
Insperata tuæ quum veniet [2] *pluma superbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens. 2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ superbiæ, id est, læuitati oris & corporis tui.

[3] *Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:*
Nunc & qui color est puniceæ flore [4] *prior rosæ,*
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] *hispidam:*
Dices, Heu (quoties te in speculo videris [6] *alterum,*
[7] *Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?*
Vel cur his animis [8] *incolumes non redeunt genæ?*

3 Et cùm vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis iam passa est & diffusa. *Pueri concubini, puellarum more comam alebant.* 4 Melior flore purpureæ rosæ. 5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 *Quasi diceret.* Vtinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse, *vel,* vtinam læuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum. i. Vtinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes: Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, iuuitat eam ad epulas.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus [1] *Albani cadus: est in horto*
Phylli nectendis [2] *apium coronis:*
[3] *Est ederæ vis*
Multa, [4] *qua crines religata fulges:*
[5] *Ridet argento domos: ara, castis*
Vincta [6] *verbenis, auet immolato*
Spargier [7] *agno.*
[8] *Cuncta festinat manus: huc & illuc*
Cursitant mistæ pueris puellæ:
[9] *Sordidum flammæ trepidant rotantes*
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] *quibus aduoceris*
Gaudijs: idus tibi sunt [11] *agendæ:*

1 Vini Albani. 2 Apium ebrietatem pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis semper fuit lugubre. vide Od. 36. lib. 1. 3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est. 4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles. 5 Domus splendet argento. 6 Castis & puris herbis frondibusq; festis ad aras coronandas. 7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui auet. i. videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

11 Diuidit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῆ ἀφρῆ id est, à spuma ex qua et cruore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od.26. lib.3.
12 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.
14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata seruitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cùm ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat auide sperare, qui negotium supra vires suscipiens. sc. paterni currus moderationem, igne combustus periit.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Iure solennis mihi, sanctiórque
Pene natali proprio: [14] quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos,
Telephum, quem tu [15] petis, occupauit
([16] Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues, & lasciua: tenètque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaethon auaras
Spes: & exemplum graue præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] grauatus
Bellerophontem,
Semper vt [21] te digna sequare: [22] &, vltra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age iam meorum,
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amandæ
Voce quos reddas. minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Grauatim ferens Bellerophontem, qui cælos conscensurus vt, quid rerum ageret Iupiter, cognosceret; in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 23 O Phylli, quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, i. non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM. Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracij venti. i. Fauonij impellunt vela.

IAm veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

Iam

Iam nec prata [3] rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue [4] turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] Infelix auis, & [6] Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] Regum est vlta libidines.
[8] Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula:
Delectántque [9] deum, cui pecus & [10] nigri
Colles Arcadiæ placent.
[11] Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] Si gestis, [13] iuuenum nobilium cliens,
[14] Nardo vina merebere.
Nardi paruus [15] onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpicijs accubat [16] horreis,
[17] Spes donare nouas largus, [18] amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] cum tua
Velox merce veni. [20] non ego te meis
[21] Immunem meditor tingere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verum [22] pone moras, & studium lucri:
[23] Nigrorúmque memor, dum licet, ignium,
[24] Misce stultitiam consilijs breuem.
[25] Dulce est desipere [26] in loco.

3 Non glacie durescunt. 4 Aucti. 5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebilitèr Ityn filium gemens à se interfectum, iam nidum ponit. 6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium vnde domus Cecropia pro familia Atheniensi. 7 Infœlix quòd Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomelâ constuprandâ vlta est malè. i. parricidio. 8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos. 9 Delectant Pana fistulæ inuentorem. 10 Colles feraces quia terra nigra, frumentis est optima, *vel* nigri colles. i. colles vmbrosi propter syluas. 11 O Virgili, hæc tempora. i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem. 12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Cliens Claudij & Drusi, priuignorum Augusti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies â me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, ijsq; similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non infacetum, fortasse tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri. hinc licet conijcere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor. nam rogos siue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros. i. tristes, ab effectis. 24 Misce serijs ludicra, ita tamen, vt sis breuis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cùm tempus & locus ferunt, desipere. i. à seueritate animum ioco remittere. 26 ἐν καιρῷ. opportunè.

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce. fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] *Ludisque & bibis impudens:*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas. [4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transuolat* [6] *aridas*
Quercus: & refugit, te quia [7] *luridi*
Dentes, te quia rugæ
[8] *Turpant & capitis* [9] *niues.*
[10] *Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,*
Nec clari lapides, [11] *tempora quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] *Venus? (*[14] *heu) quòue color decens?*
Quò [15] *motus?* [16] *quid habes illius, illius,*
[17] *Quæ spirabat amores?*
Quæ me [18] *surpuerat mihi,*
[19] *Felix post Cynaram, notáque & artium*
Gratarum [20] *facies?* [21] *sed Cynaræ breues*

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potulenta excitas amoris flāmam in te penè emortuam, *vel*, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *Sic importuna pauperies.* Ode. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita. i. pulchritudinem amissam. In Insula Choo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis præscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cùm res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa præscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas, *vel*, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine.
20 Facies artificioso cultu ornata, *vel*, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis lęuor, vultus hilaris, labrorum natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere [23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centũ annos viuere, hinc annosa cornix. Ode 17. lib. 3.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam i. pulchritudinem tuam olim eximiam nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

QVæ cura [1] *patrum, quæue Quiritium,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memorésque fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô, qua Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper
Quid Marte posses. [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennósque veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commisit, immanésq; Rhœtos
[12] *Auspiciys pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Posit virtutes tuas æternas reddere
6 Ordo est. O maxime principum qui terram incolunt, qua parte Sol illustrat oras mundi habitabiles. i. ô Princeps maxime omnium, qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid posses Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide supra Od. 4
8 Militibus & auspiciis tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non vno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendum. 12 Auspiciis tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertat.

[14] *Indomitas propè qualis vndas*
[15] *Exercet Auster,* [16] *Pleiadum choro*
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes.*
Sic tauriformis voluitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni præfluit Appuli:*
[20] *Quum sæuit, horrendámque cultis*
Diluuiem [21] *meditatur agris:*
Vt barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vasto diruit impetu:*
[24] *Primósque & extremos metendo,*
[25] *Strauit humum, sine clade victor:*
Te copias, te consilium & tuos
[26] *Præbente diuos. nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandrea supplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus [30] *arrogauit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medúsque, & Indus, te [32] *profugus Scythes*
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ, [33] *dominæq; Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúsque, & [35] *Ister, te rapidus* [36] *Tigris,*

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes, qualis propemodum est Auster cùm vndas exercet Pleiadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster.
16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est & tempestuosus. nubibus à vento scissis.
17 Per medium pugnæ feruorem.
18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis, propter eius impetum & mugitum, *vel*, quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpiùs.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cùm eum auxerit cœlestis imber
21 Metaph. est, à re animata ad inanimatam. alij legunt, minitatur.
22 Tiberius Nero
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit gladio.*
25 Operuit humũ victor sine vlla suorum militum iactura
26 Te suppeditante diuos tuos. i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo, Drusus Vindelicos superauit tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus Vide Od. 6. lib. 2 & Od. 8 lib 3.
32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. vide Od. 35. li. 1. & Od. 24. li. 3.
33 Romæ principis vrbium. vide suprà Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem suorum fontium. (i. cuius fontes & origines adhuc nemo sciuit) audit te, i. te colit & veneratur.
35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te,

Te[37] *belluosus qui remotis*
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis[38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræq; tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes[40] *Sicambri*
[41] *Compositis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens Britannos circumsonat à nobis longè seiunctos. 38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel, quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ, populi bellicosi, vide supra Od. 2. 41 Armis in vno loco simul positis & conditis. i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] *PHœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit[3] *vberes:*
[4] *Et signa nostro restituit*[5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum superbis*
Postibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clausit: & ordinem*
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
[8] *Iniecit:*[9] *emouitque culpas:*
Et veteres reuocauit[10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq; & imperi
[11] *Porrecta maiestas ad ortum*
Solis,[12] *ab Hesperio cubili.*
Custode rerum Cæsare, non[13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit, i. obiurgauit & admonuit me volentē prælia & victas vrbes loqui lyra, i. lyrico carmine. 2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegoricè significat id æquè periculosum esse, ac si paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret. 3 Copiosas fruges. 4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus. 5 Ioui Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant. 6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum, qui ne victi viderentur, signa Crassiana suâ sponte Romam ad Augustum remiserunt. 7 Et tua ætas clausit Ianum Quirini. i. clausit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti. i. bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, eijciet pacem.

Non ira quæ [14] procudit enses,
Et miseras [15] inimicat vrbes.
Non [16] qui profundum Danubium bibunt,
[17] Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
Non Seres, [18] infidiue Persæ,
[19] Non Tanaim propè flumen orti.
Nósque & [20] profestis lucibus & sacris,
[21] Inter iocosi munera Liberi,
[22] Cum prole, matronísque nostris,
[23] Ritè deos priùs apprecati,
[24] Virtute functos, more patrum, duces,
[25] Lydis remisto carmine tibijs,
Troiamq; & [26] Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit vrbes. 16 Thraces, Germani, & aliæ gentes. 17 Leges Iulias non violabunt, de adulterijs, vel alias leges quascunque. 18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant. 19 Non Scythæ & Sarmatæ. 20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi. 21 Inter vina & lætas epulas. 22 Cum liberis & vxoribus. 23 Nos ritu Maiorum, deos primùm inuocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipuè: Dorius siue Ionicus, Phrygius & Lydius. 26 Canemus patrem AEneæ, Ipsumque AEnæam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi I.

Horatius ibit cum Mœcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

[1] IBis [2] Liburnis inter alta nauium,
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.

1 Amice Mæcenas tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula. i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contrà, grauis:
Vtrúmne [4] *iussi persequemur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros
[6] *Feremus? & te vel per Alpium iuga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis vsque ad vltimum sinum,*
Forti sequemur pectore?
[9] *Roges, tuum labore quid iuuem meo,*
Imbellis, ac firmus parum.
[10] *Comes minore sum futurus in metu,*
[11] *Qui maior absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] *allapsus timet*
[13] *Magis relictis:* [14] *non, vt adsit auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
[17] *Pecúsue Calabris ante sydus feruidum*
Lucana mutet pascua:
[18] *Nec vt superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superq; me benignitas tua
Ditauit. haud parauero
[19] *Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,*
[20] *Discinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite, & incolumi, grauis verò, te mortuo.
4 Iussi ab Augusto domi manere, an tamen per otium componemus quod sine te est iniucundum?
5 An laturi sumus hunc laborem militarem ea mente, qua viros fortes decet?
6 *Sibi ipse dat responsum.*
7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciem & niues.
8 Vsque ad sinum Gaditanum in Hispania, iuxta columnas Herculis.
9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te iuuare?
10 Si tuus sim comes, minùs tibi metuam præsens quàm absens.
11 Qui metus.
12 Serpentum incursiones.
13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Datiui casus.*
14 Non est latura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.
15 Militabitur à me
16 Est Hypallage. non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis. i. non vt plura habeam aratra, *vel,* vt plura agri iugera possideam. 17 Non vt habeam multa armenta, quæ, post ortum Caniculæ, pascua mutent. sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti exstructa, se extendat ad oppidũ Tusculum à Telegano Circes & Vlyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus. 20 Vt dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epodi II.

BEatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forúmque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilésque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priapè, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fontésque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuésque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta proprijs non conductis bobus, colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat, vbi lites aguntur & dijudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat, fauoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitium propagine cõiungit altas populos
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quàm gaudet rusticus, *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa, quæ latiorem vmbrã præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aues. 22 Et fontes strepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidúmque leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quod si [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis vxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudénsque [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magisue [44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus,*
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia.
27 Furcula ancupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria transmittunt, trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2, de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.

43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint. aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo, est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros, hyems, (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Affricana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius varijs virtutibus Consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

52 Quantum delectat!
53 Vernę sunt, quasi examen apium, in diuitis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Od. 18. li. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse, quasi is approbaret vitæ rusticæ iucunditatem, sed ad ingenium suum rediens, properat ad pecuniam in fœnore collocandam.

Has inter epulas, [52] vt iuuat pastas oues
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis [53] examen domus,
Circum [54] renidentes Lares!
[55] Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,
Iamiam futurus rusticus,
Omnem [56] relegit idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) studétque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epodi III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

1 Posthac.
2 Ceruicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus alliũ dare solebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis. i. venenum
7 Me latuit. i. me inscio fuit incoctus?
8 An mulier venefica malè contractauit dapes?
9 Posteaquam Medéa mirata est. i. adamauit Iasonem ducem, præ omnibus Argonautis, candidum. i. pulchrum.

PArentis [1] olim si quis impia manu
Senile [2] guttur fregerit:
[3] Edit cicutis allium nocentius.
O dura [4] messorum ilia.
Quid hoc venenum [5] sænit in præcordijs?
Num viperinus hic [6] cruor
Incoctus herbis me [7] fefellit? an malas
[8] Canidia tractauit dapes?
[9] Vt Argonautas præter omnes candidum
Medéa mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] hoc Iasonem:
[11] Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam syderum insedit [12] vapor

10 Hoc vnguento sc. allio perunxit Iasonem, illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris igniuomis iuga insueta injceret. 11 Medéa Glaucam Creontis filiam vestibus hoc allio delibutis vlta, aufugit per aërem, vecta à dracone alato. 12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim aridam inuasit Apuliam.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam [14] *tale concupiueris,*
Iocose Mæcenas, precor
[15] *Manum puella suauio opponat tuo,*
[16] *Extrema & in sponda cubet.*

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentiùs inflāmauit humeros Herculis efficacis. i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne allij fœtore offendatur. i. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompei Magni. Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *sortitò obtigit,*
[2] *Tecum mihi discordia est,*
[3] *Ibericis peruste funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet superbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Vidésne, [6] *sacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Apiam mannis terit:
[11] *Sedilibusque magnus in primis eques*
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus perustum & valdè flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium
7 Indutus togam sex vlnarum laxam & amplam, more diuitum.
8 Vidésne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta sine fuco, aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumuirûm iussu, vsque ad satietatem præconis. arat mille iugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis. i. equis gradarijs ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Angl. **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem a Roscio Othone latam, quâ sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat seruus, etsi iam quadraginta millia sestertiûm habebat.

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitiuos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Mena ipse olim pirata & seruus sit tribunus militum?

12 *Quid attinet* [13] *tot ora nauium graui*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

13 Naues rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epodi V.

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæque veneficę mento tenus sub terra defoderant, famèque necare constituerant. vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque.
2 Quid affert? vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?
3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?
4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos verè peperisti.
5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd nascentibus opem ferre putabatur
6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro sauciata.
9 Postquam puer hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius raptis, sc. prætextā & bullā, quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impube corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas, quasi dijs inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia vt Cupressus cæsa nunquam reuiuescit, sic mortui ad vitam minimè redeunt. vide Od. 14. lib. 2. 16 Rubetæ.

1 *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iste fert tumultus? &* [3] *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
4 *Per liberos te, si vocata partubus*
5 *Lucina veris affuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbaturum hoc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
8 *Petita ferro belluæ?*
9 *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
10 *Insignibus raptis puer,*
11 *Impube corpus, quale possit impia*
Mollire [12] *Thracum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus [15] *funebres,*
Et vncta turpis oua [16] *ranæ sanguine,*

Plu-

Plumámque nocturnæ [17] *strigis,*
Herbásque quas [18] *Iolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *auernales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt* [25] *marinus, asperis*
Echinus, aut [26] *currens aper,*
[27] *Abacta nulla Veia conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quò posset infossus puer*
Longo die bis terue mutatæ dapis
Inemori [30] *spectaculo:*
[32] *Quum promineret ore, quantum extant aqua*
Suspensa mento corpora:
[32] *Exsucta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris esset poculum:
[33] *Interminato quum semel fixæ cibo*
Intabuissent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam,*
Et [37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ sidera excantata voce* [39] *Thessala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] *irresectum sæua dente liuido*
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus meis*

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat, & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed ciuitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ Creduntur auiditatem ad amorem transferre ideóque multum valere; ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiúsque filiam Creüsam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius ueneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
34 Horrida apparet, capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus echinus, cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est consertus.
26 Vt aper furens, qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia, tertia venefica, nullius maleficij conscientia deterrita.
28 Vehementèr anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aspectu dapis nouæ sæpiùs appositæ, sed semper sublatæ. 31 Cùm puer in terra defossus extaret è terra. 32 Ista est Causa huius facinoris. *Alij legunt Exerta, vel Execta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cùm intabuissent semel. i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu, 35 Norunt Neopolitani, huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficā, quæ fæminarum amore adeò exarsit, vt, tanquam vir in fæminas ageret. 36 Ariminum est vrbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia diripit sidera, &c. 39 Voce Magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sydera è cœlo in terram deuocant. Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non resectum. Nam mulieres veneficæ vngues suos nutriunt non secant, quippe quæ, non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes. 41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*

Non

Non infideles [42] arbitra,
Nox, & [43] Diana, quæ silentium regis,
[44] Arcana quum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste: nunc [45] in hostiles domos
Iram atque numen vertite,
[46] Formidolosæ dum latent syluis feræ,
Dulci sopore languidæ,
[47] Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent [48] Suburanæ canes,
[49] Nardo perunctum: quale nec perfectius
Meæ laborarunt manus
[50] Quid accidit? cur dira barbare minus
Venena Medeæ valent
Quibus [51] superbum fugit vlta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum [52] palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio [53] nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens [54] in asperis
Radix [55] fefellit me locis.
[56] Indormit vnctis omnium cubilibus
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris [57] carmine.
[58] Non vsitatis Vare potionibus
([59] O multa fleturum caput)
Ad me recurres: [60] nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] Fastidienti poculum.
Priúsque cœlum [62] sidet inferius mari,

42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur, qui a nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potiùs maleficia, celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet, meretricum ferax.
49 Vnguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent, quàm ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me.
56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum. i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 Nouis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum. i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui a Circe veneficia didicerant. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Priùs cœlum subsidebit mari, quàm &c. Natura mutabitur. *Hyperbole est.*

63 Tellure

[63] Tellure porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen [64] atris ignibus.
[65] Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
[66] Lenire verbis impias:
Sed dubius [67] vnde rumperet silentium,
Misit [68] Thyesteas preces.
[69] Venena, magnum fas nefasq; non valent
Conuertere humanam vicem.
[70] Diris agam vos: dira detestatio
[71] Nulla expiatur victima.
Quin, [72] vbi perire iussus expiauero,
Nocturnus occurram furor:
[73] Petamq; vultus vmbra curuis vnguibus:
([74] Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis [75] assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] different lupi,
Et [78] Exquilinæ alites.
[79] Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulò postquam hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, quelibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas contundere suisque venenis humana & diuina peruertere possunt: sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quia suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt, per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar,
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam. sic Dido. *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.* 73 Et ego vmbra inuolabo in facies vestras. 74 Quæ vmbra, vis est & vltio deorum manium sic, vt per vmbras dij manes se vindicent 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam som. &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Voltures aues, in Esquiliis (*colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra á canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM poetam maledicum & petulantem.

Epodi VI.

QVid [1] immerentes hospites vexas, [2] canis,
[3] Ignauus aduersum lupos?

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos.
2 Latrator.
3 Imbellis & nullius animi contra eos, qui remordere possunt.

[4] Quin

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referam gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam.i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis.qualis aut,&c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt.*

[4] *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me [5] remorsurum petis?
[6] Nam qualis aut [7] Molossus, aut fuluus [8] Lacon,
([9] Amica uis pastoribus)
Agnam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
[10] Tu quum timenda voce complesti nemus,
[11] Proiectum odoraris cibum.
Caue, caue. namque in malos asperrimus
[12] Parata tollo cornua.
[13] Qualis Lycambæ spretus infido gener,
[14] Aut acer hostis Bupalo.
An [15] si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

10 Tu cum conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, vt puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri iniurias flere, viri verò vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam inquit Dominus Psal.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti, hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido. Coss.

Epodi. VII.

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriam, vbi ciuis á ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrâ marique.
4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula.

QVò quò [1] scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses [2] conditi?
Parúmne [3] campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas [4] inuidæ Carthaginis
[5] Romanus arces vreret:

5 Romanus miles.

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] Sacra catenatus via.
Sed vt, secundum [8] vota Parthorum, [9] sua
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus
Vnquam, [10] nisi in dispar feris.
[11] *Furórne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentésque perculsæ stupent,*
[13] *Sic est: acerba fata Romanos agunt,*
Scelusque fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Brittannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra i. bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis. vestra igitur crudelitas est plus quàm ferina.
11 Insaniáne an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa causa est ciuilis furoris?

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. dij irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquàm cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer. id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pænas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.

Epodi. VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid eneruet meas?
Quum sit tibi dens ater [2] & rugis vetus
Frontem senectus exaret:
[3] *Hiétque turpis inter aridas nates*
Podex, velut crudæ bouis.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam. i. marcescentem longa ætate, rogare me, quid vires meas debilitet & ad venerem ineptas reddat? 2 Et cùm senectus frontem tibi rugosam effecerit. 3 Cúmque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laborat, vnde cibum malè concoquit atque ideò cruda excrementa ijcit.

4 *Sed*

[4] Sed incitat me pectus, & mammæ [5] putres,
Equina [6] quales vbera:
[7] Venterq; mollis, & femur [8] tumentibus
Exile suris additum.
[9] Esto beata, funus atque imagines
[10] Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta [11] baccis ambulet.
Quid, quòd [12] libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos [13] amant?
[14] Illiterati num minus nerui rigent?
Minúsue languet [15] fascinum?
Quod vt [16] superbo prouoces ab inguine,
[17] Ore laborandum est tibi.

4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima.
5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis.
6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera.
7 Venter rugosus & luridus.
8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in tabidis.*
9 Diues esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum imagines triumphales. i. imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem. 11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos. 12 Philosophiæ studium præ se ferebat vt, adueniente amatore, docta & honesta videretur esse. Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes de reb. diuinis & arduis non solum inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis theologiæ professorib. manus conferere audeant, eò nimirum vt piæ atque religiosæ specie tantùm non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui. (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possunt.

AD MÆCENATEM. Epodi IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

QVando [1] repostum cæcubum ad festas dapes,
[2] Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta ([3] sic Ioui gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
[4] Hac Dorium, illis barbarum?

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositum ad festas epulas.
2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum, quia Iupiter author est victoriæ. 4 Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen barbarum.i. Phrigyum vel Lydium.

[5] Vt nuper, [6] actus quum freto [7] Neptunius
Dux fugit, [8] vstis nauibus,
Minatus vrbi [9] vincla, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis.
[10] Romanus (eheu posteri negabitis)
Emancipatus fæminæ
[11] Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire [12] rugosis potest:
Interq; signa turpe militaria
Sol aspicit [13] conopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] sinistrorum [16] citæ.
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] ducem,
[21] Neque Africano, [22] cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus [23] hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [25] non suis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores affer huc puer scyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:

5 Vt nuper [illegible] bibi.
6 Fugatus freto Siciliæ.
7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat.
8 Vstis nauibus ab Augusto.
9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide supra Epod. 4.
10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert uallum. Eheu ô posteri vos propter infamiam negabitis.
11 Portat palum quo castra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amissa vnde multum de calore naturali amittunt, cito fiunt rugosi. horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. j.
13 Conopeum est tentorij genus ad culices excludendos, thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuerterunt. bis mille frementes equos, spadonibus AEgyptijs seruire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres, quo tempore classes ad bellum nauale erant paratæ. 15 Alexandriam versus. 16 Puppes ad fugam celeres & paratæ. 17 Vox est exprimens gaudium militum, qui Imperatorem triumphantem prosequebantur. 18 Tu in mora es currub. triumphalibus, qui iam parati sunt. 19 Iuuencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulcri. 23 Antonius lugubre paludamentum. i. vestem mæroris induit, purpureo sago deposito 24 Creta centum habuit ciuitates. vide Od. 27. lib iij. 25 Ventis aduersis & contrarijs. 26 Syrteis tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberaliùs. 29 Vina sic dicta à Chio, insula in AEgæo. 30 A Lesbo insula.

31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile, quamobrem cum stomachi cruditatem tollat, fluentem etiam nauseam sedat & coercet.

Vel, quod fluentem nauseam coerceat
Metire nobis [31] *Cæcubum.*
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
[32] *Dulci Lyæo soluere.*

Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentum. vide Od. vij. lib. j. Lyæus est nomen Bacchi ἀπὸ τοῦ λύειν. i. soluere.

IN MAEVIVM POETAM, CVI naufragium precatur. Epodi x.

[1] *MAla soluta nauis exit alite,*
Ferens [2] *olentem Mæuium.*
Vt horridis vtrúmque verberes [3] *latus*
Auster memento fluctibus.
Niger [4] *rudentes Eurus,* [5] *inuerso mari,*
Fractosq; remos [6] *differat.*
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangat [7] *trementes ilices.*
Nec sidus [8] *atra nocte amicum appareat,*
[9] *Qua tristis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm [10] *Graia victorum manus:*
Quum Pallas vsto vertit iram ab Ilio
[11] *In impiam Aiacis ratem.*
O quantus instat nauitis [13] *sudor tuis,*
Tibique pallor [14] *luteus,*
[15] *Et illa non virilis eiulatio,*
Preces & [16] *auersum ad Iouem:*
[17] *Ionius vdo quum* [18] *remugiens sinus*
Noto carinam ruperit.

1 Malo auspicio nauis de statione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poetam. de quo Virg. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Dissipet & dispersos ferat.
7 Ilices concussas.
8 Tenebrosa nocte, sine lunæ lumine.
9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cuius occasus, tempestates excitans, tristes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Cassandram Mineruæ supplicem in eius templo stuprauerat. 12 Apostrophe poetica ad Mæuium. 13 Labor & metus propter tempestatem impendentem. 14 Color croceus ex fuluo pallidóque constans, sic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lutei. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio est fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cùm Hadriaticus sinus, humido Austro sæpe murmurans, nauem fregerit. 18 Metap. est à bobus.

19 Opimi

[19] *Opima quòd si præda curuo littore*
[20] *Porrecta mergos* [21] *iuueris,*
[22] *Libidinosus immolabitur caper*
[23] *Et agna tempestatibus.*

19 Quod si tu fa-ctu naufragio in littus proiectus, mergis præda pinguis existens.
20 More mortuorum præda extenta.
21 Pauperis mer-gos, aues marinas à facilitate mergendi sic nominatas. 22 Non quòd caper tempestatibus immolari est solitus, sed quia Mœuius, poeta fuit petulans & libidinosus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. AEn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD PETTIVM CONTVBERNA-lem. Epodi XI.

Amore Lycisci occupatus, non potest operam conferre ad versus faciendos.

PEtti, [1] *nihil me, sicut antea, iuuat*
Scribere versiculos
[2] *Amore perculsum graui:*
[3] *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4] *Hic tertius December, ex quo destiti*
[5] *Inachia furere,*
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] *Fabula quanta fui.*
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] *In queis amantem & languor & silentium*
[8] *Arguit,* [9] *& latere*
Petitus imo spiritus.
[10] *Contraq; lucrum, nil valere candidum*
Pauperis [11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi:
[12] *Simul calentis* [13] *inuerecundus deus*
Feruidiora mero
Arcana promorat loco.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lycisci pueri.
3 Est Anadiplosis.
4 Ordo est. hic tertius December (i. annus) decutit syluis honorem i. frondes, quæ sunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quam multus sermo de me habitus est propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor. i. pallor, silentium, & suspiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suspirium ab imo productum.
10 Contra riualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenij acumen, sapientiam, & huiusmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco suo i. è pectore meo, qui calebam (i. ebrius eram) vino feruidiore. 13 Bacchus facit homines inuerecundos.

Quod si meis inæstuat præcordijs
[14] Libera bilis, [15] vt hæc
Ingrata ventis diuidat
[16] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Desinet imparibus
Certare [17] summotus pudor.
[18] Vbi hæc seuerus te palam laudaueram,
[19] Iussus abire domum,
Ferebar [20] incerto pede
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
[21] Limina dura, quibus
Lumbos & infregi latus.
[22] Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
[23] Vnde expedire non amicorum queant
[24] Libera consilia,
Non [25] contumeliæ graues:
[26] Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut [27] teretis pueri,
Longam [28] renodantis comam.

14 Iracundia non impedita ab amore.
15 Vt hæc ingrata amoris pabula dissipet & ex animo meo dimoueat.
16 Suspiria, lacrymas, silentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt.
17 Impudentia desinet certare imparibus. i. cum riualibus superiorib. & ditioribus.
18 Postquam hæc magnificè dixeram te palam. i. coram te ô Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem, quídue agerem; ferebar ad postes i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula, super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est, Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me extricare. 24 Consilia vera & ab adulatione libera. 25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Omnis Successore nouo tollitur omnis amans. 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM
quæ se ab eo subigi cupiebat. Ep. XII.

QVid tibi vis mulier nigris dignissima [1] barris?
Munera cur mihi quidue [2] tabellas
Mittis, [3] nec firmo iuueni, [4] neque naris obesæ?
[5] Nanque sagacius vnus odoror,

1 Non viris digna sed barris. i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia. fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas? 3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solus citiùs odoror vtrum mulier polypum. i. narium morbum habeat, aut grauem hircum. i. fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quàm canis rimatur vbi lateat aper.

Polypus,

Polypus, an grauis hirsutis cubet [6] hircus in alis:
Quàm canis acer, vbi lateat sus.
[7] Quis sudor [8] vietis & quam malus vndique membris
Crescit odor, quum [9] pene soluto
[10] Indomitam properat rabiem sedare: [11] neque illi
Iam manet humida creta, colórque
[12] Stercore fucatus crocodili: iamque [13] subando
Tenta cubilia [14] tectáque rumpit.
[15] Vel mea quum sæuis agitat fastidia verbis:
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] potes: mihi semper ad vnum
[17] Mollis opus. [18] pereat malè quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monstrauit inertem:
Quum mihi Cous adesset [19] Amintas,
Cuius in indomito constantior inguine [20] neruus,
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] Muricibus Tyrijs iterata vellera lanæ
[22] Cui properabantur? [23] tibi nempe.
Ne foret [24] æquales inter conuiua, magis quem
Diligeret [25] mulier sua quàm te.
[26] O ego non fœlix, quam tu fugis, [27] vt pauet acres
Agna lupos, capreæq; leones.

6 Fætidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta secum loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente nec vllam vim habente propter sui fastidium. 10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere. 11 Nec illi anui iam manet creta sudore humefacta, nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerat. 12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poeta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam seruandam. 13 Cluneis agitando. translatio est à suibus. 14 Lecti stragula nimio motu rumpit. 15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpat sic loquitur. ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo. i. validior es in illa, quàm in me. 16 Potes subigere. 17 Debilis es & mihi semper languidus ad vnum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum. i. iuuenem in re venerea robustum, monstrauit te inertem. i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robustus, ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimietas est arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ vestes bis tinctas, Dibaphan nominant. 22 cui? & ad cuius vsum texebantur a me vellera. i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum & vt capræ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS. VT hyemem hilaritèr traducant.

Epodi XIII.

HOrrida tempestas [1] cœlum contraxit & imbres
Niuesq; [2] deducũt Iouẽ. Nunc mare nunc [3] syluæ

1 Tempestas coegit nubes in vnum locum. 2 Cum imbribus Iupiter in terram descendit, vt veterum fuit opinio. 3 Est dictio trissillaba per Diæresin.

4 Aquilone vento frigidissimo e Thracia flante.
5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi opportunitatem.
6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Nam in genubus robur & vim corporis natura reposuisse videtur.*
7 Et dum patitur ætas, longè absit a nobis seueritas senilis.
8 Soluatur senectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus vide Od.xxj.lib.iij.

[4] *Threicio Aquilone sonant.* [5] *rapiamus amici*
Occasionem de die: [6] *Dumq; virent genua,*
[7] *Et decet,* [8] *obducta soluatur fronte senectus.*
[9] *Tu vina Torquate moue Consule* [10] *pressa meo*
[11] *Cætera mitte loqui:* [12] *deus hæc fortasse benigna*
[13] *Reducet in sedem vice. Nunc &* [14] *Achæmenia*
Perfundi nardo iuuat, & [15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora Sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit [16] *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate [17] *puer Thetide,*
[18] *Te manet Assarici tellus, quam frigida parui*
Findũt [19] *Scamãdri flumina,* [20] *Lubricus & Simois.*
[21] *Vnde tibi reditum certo* [22] *subtemine Parcæ*
Rupere: nec [23] *mater domum Cærula te reuehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuq; leuato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ Dulcibus alloquijs.*

11 Omitte & permitte diuis cætera. sic Od.xix.lib.j. 12 *Poeta (ut mihi videtur) amicum suum tristem consolatur.* 13 Deus restituet hæc, benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Vnguento nardino Persico. sic dicto, ab Achæmene Persarum rege. vide Od.xj. lib.ij. 15 Cythara inuentâ a Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troia exspectat. Assaracus fuit auus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cùm apud Troiam fueris, leuato omne malum deformis ægritudinis. vino cantúque, mimirum alloquijs, quæ (sc. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MAECENATEM. Epodi XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest absoluere.

1 Ordo est. ô candide Mecænas tu occidis me sæpe rogãdo cur mollis inertia. i. amor immiserit meis senibus tantam obliuionem.
2 Velut si biberim pocula afferentia sõnos Lethæos. i. lethargum, quem inexpugnabile ferè dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluuius est infernalis, cuius latices si quis gustauerit, omnium rerum præteritarum statim obliuiscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit.

[1] *MOllis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem sensibus
Pocula Lethæos [2] *vt si ducentia somnos*
[3] *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
[4] *Deus Deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promissum carmen, iambos

[4] *Ad umbilicum adducere.*
Non aliter Samio dicunt arsisse [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui persæpe [8] *caua testudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vreris ipse miser.* [12] *quod si non pulchrior ignis*
Accendit obsessam [13] *Ilion,*
Gaude sorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryne macerat.

5 Finire. *Translatio est ab umbilico corporis, ad cuius formã solebant veteres librorum suorum tegumẽta umbilicis ex ebore ligno aut simili materia factis, exornare.* 6 Amore Bathylli. 7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia. vide Od.xvij.lib.j. 8 Lyra. 9 Fleuit Bathylli amorem, qui fuit Anacreontis deliciæ.

10 Cum magna facilitate. 11 Tu quoque Mæcenas amas etiam, miser. 12 Quod si Helena, quæ incendij Troiani causa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troiam obsessam. 14 Gaude sorte tua, quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ sortis & meretricem, non vno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur. Epodi. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læsura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctius atque edera procera astringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infestus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonsosq́; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam si quid in Flacco [11] *viri est,*
Non [12] *feret assiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec semel [15] *offensæ cedet constantia formæ,*

1 Dij magni, sunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c. 2 Numen læsura propter periurium & fidem postea violatam. 3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam. 4 Arctius quàm ab hædera astringitur ilex procera. 5 Flexilibus & tenacibus brachijs mihi adhærens. 6 Semper. 7 Orion est astrum, cuius ortus mare ac terras tempestatibus turbat. vide Od. xxviij. lib.j. 8 Cur sol depingitur intonsus, vide Od. xxj. lib.j. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute. i. Mentis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in F. Horatio. i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Riuali meo, qui tibi potior est, quàm ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebit. 15 Quæ semel offenderit.

16 Si certus dolor intrarit in animum meum.
17 Apostrophe ad riualem suum.
18 Quòd spernor à Neæra.
19 Quamuis sis diues, sapiens & pulcher, *quæ sunt causæ amoris.*
20 Pactolus est fluuius Lydiæ, auri ramenta secum in decursu trahens.

Si certus [16] intrarit dolor.
[17] At tu, quicúnque es fælicior, atque meo nunc
Superbus incedis [18] malo,
[19] Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibiq; [20] Pactolus fluat:
Nec te Pythagoræ fallant arcana [21] renati;
Formáque vincas [22] Nirea:
Eheu translatos [23] aliò mœrebis amores:
Ast ego vicissim [24] risero.

21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagorę opinionem, vide Od xxviij. lib.i. 22 Nirea formosissimum. vide Od, xx. lib.iij. 23 In alium, te relicto. 24 Videbo te alternatim.

AD POPVLVM RO. Epodi XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ cædem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsenna dux Etruscorum minabatur, se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium eiectum Romani in vrbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romani imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam.

[1] ALtera iam [2] teritur bellis ciuilibus ætas:
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere [3] Marsi,
[4] Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
[5] Æmula nec virtus Capuæ, nec [6] Spartacus acer,
Nouisque rebus infidelis [7] Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania [8] pube,
Parentibusque [9] abhominatus Annibal:
[10] Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:
[11] Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres [12] insistet victor, & vrbem
Eques sonante verberabit vngula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa [13] Quirini,
([14] Nefas videre) dissipabit insolens.

6 Belli ciuilis Author & dux. vide Od. xiiij. lib. iii. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo priùs consenserant, rectè igitur dicuntur infideles nouis rebus. i. qui nouis rebus studebant. 8 Iuuentute cærulea, *habent n. omnes ferè Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis. i. quorū sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera, perdemus Romam, quam neq; finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt suprà. 11 A feris solum vrbs Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romulį cineres dissipatos.

15 Forte,

[15] Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hæc potior sententia: [16] Phocæorum
Velut profugit [17] execrata ciuitas:
Agros atque lares proprios, habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18] Ire pedes quocunque ferent quocunque per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] secunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] in hæc: [21] simul imis saxa renarint
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] Neu conuersa domum pigeat dare [23] lintea, quando
[24] Padus Matina lauerit [25] cacumina:
In mare seu celsus procurrerit [26] Apenninus:
[27] Nouáque monstra iunxerit libidine
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] subsidere ceruis,
[29] Adulteretur & columba miluio:
[30] Credula nec flauos timeant armenta leones:
Amétque salsa [31] leuis hircus æquora.
[32] Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] grege. [34] mollis & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] Etrusca præter & volate littora.
[36] Nos manet Oceanus [37] circumuagus: arua, beata
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] Cererem tellus inarata quotannis,
Et [39] imputata floret vsque vinea:

15 Fortasse, aut vos omnes generatim, aut certè melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

16 Phocæi a Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam, condiderunt.

17 Execrationibus vsa.

18 Sit hæc sententia. *nempe*, quo pedes ducunt, ire.

19 Bonis auibus.

20 In hæc verba iuremus. sc. vt nefas sit priùs in patriam redire, quàm saxa è maris fundo enatarint. i. Iuremus, nunquam redire.

21 Posteaquam.

22 Neu pigeat nauibus tum domum reuehi, quando &c.

23 Naues ad vrbem Romam versas.

24 Galliæ fluuius.

25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria.

26 Apenninus est mons ab Alpib. ortus, procul a mari per mediam Italiam porrectus.

27 Inaudita libidine.

28 Subiacere ad coitum.

29 Et Columba coeat cum miluo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cùm tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero, quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos & infælices lectulos perpetuò premat. 35 Præteruolate, id est, præterite Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersam terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ:*
[41] *Suámque* [42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus [46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluráque fælices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:*
[50] *Vtrumque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [51] *pinus:*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ære, dehinc ferro [58] *durauit secula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede i. cum leui murmure.
44 Vltro veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis Insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige id est, Argoïs remigibus.
52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit.
53 Cadmus cum socijs non huc conuertit antennarum cornua.
54 Magnum laborem perferens.
55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (*vt Syrij*) terret gregem.
56 Littora hominibus pijs habitanda.
57 Postquam Iupiter sæculum aureum æreo permutauerat.
58 Dura fecit i. ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pijs datur.
59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epodi. XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficijs superatum fingit.

IAm iam efficaci [1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proserpinæ,*

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ [3] non mouenda numina,
Per atque libros carminum [4] valentium
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia parce [5] vocibus tandem sacris,
Citúmque retro solue solue [6] turbinem.
[7] Mouit nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus [8] ordinarat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus [9] homicidam Hectorem,
[10] Postquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) [11] peruicacis ad pedes Achillei,
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi [12] remiges Vlyssei
[13] Volente Circe membra: tunc [14] mens & sonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superq; pœnarum tibi,
[15] Amata nautis multum & institoribus.
Fugit [16] iuuentas, [17] & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum à labore me [19] reclinat otium:
[20] Vrget diem nox, & dies noctem: [21] neque est
Leuare [22] tenta spiritu præcordia.
[23] Ergo negatum vincor vt credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa [24] dissilire nænia.
Quid ampliùs vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à suis decretis flecti, *vel*, quæ lacessita graues sumunt pœnas à peccantibus.
4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.
5 Parce cantionibus sua diritate execrandis.
6 Retro solue, *vel*, (vt alij volunt) retro volue. i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicũ, quo mentem meam obligasti, & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.
7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.
8 In quem instruxerat exercitum.
9 Hominum interfectorem. i. virum bellicosum! *Intelligit Hectoris cadauer ab Achille canibus destinatum.*
10 Postquam relicta Troia, Priamus sese ad pedes Achillis abiecit, orans, vt corpus Hectoris sibi redderet.
11 Obstinati in sententia.
12 Socij Vlyssis exuerunt setosa membra duris pellibus i. porcorum figuras exuerunt & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quam nautæ institores, homines sordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantum mihi reliquit subnigra pelle vestita. 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 οὐδ' ἔξεςι, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, vt nunc credam à me negatum. nempe Sabella carmina increpare pectus. i magicas incantationes posse perturbare mẽtes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

25 Nessi

25 Nessi cruore, 26 nec Sicana feruida
Furens in Ætna flamma. tu, 27 donec cinis
Iniuriosis aridus ventis ferar,
28 Cales venenis officina Colchicis.
29 Quæ finis? 30 aut quod me manet stipendium?
Effare: 31 iussas 32 cum fide pœnas luam:
Paratus 33 expiare, seu poposceris
34 Centum iuuencos: seu 35 mendaci lyra
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
36 Perambulabis astra sydus aureum.
37 Infamis Helenæ Castor offensus vice,
38 Fraterque magni Castoris, victi prece
Adempta 39 vati reddidere lumina.
40 Et tu (potes nam) solue me dementia,
41 O nec paternis 42 obsoleta sordibus,
Nec in sepulchris pauperum 43 prudens anus
44 Nouendiales dissipare pulueres.
45 Tibi hospitale pectus, & 46 puræ manus:
Tuusque venter 47 partumeius: & tuo
48 Cruore rubros obstetrix pannos lauit,
49 Vtcunque fortis exilis puerpera.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. vide supra Epod. 5.
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana AEtna, quæ est in Sicilia; quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Quis terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas, pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læsam te placare.
34 Pro sacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet, si sic dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu sidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Stesichorus versibus contumeliosis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo solue me dementia, quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est vrbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die, quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis & è lecto surgis fortis puerpera. i. nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia diuulgauerat Poeta.

QVid 1 obseratis auribus fundis preces?
2 Non saxa nudis surdiora nauitis

1 Auribus clausis & surdis.
2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quàm ego sum tibi.

Nep-

Neptunus alto [3] tundit Hybernus [4] salo.
[5] Inultus vt tu riseris [6] Cotyttia
[7] Vulgata, sacrum [8] liberi Cupidinis?
[9] Et Esquilini pontifex venefici
[10] Impunè vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse [11] Pelignas anus,
Velociúsue miscuisse [12] toxicum,
[13] Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata [14] misero vita ducenda est, in hoc,
[15] Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis [16] infidus pater,
Egens [17] benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus [18] aliti:
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[19] Voles modo altis desilire turribus,
Modò ense pectus [20] Norico recludere:
[21] Frustráque vincla gutturi innectes tuo,
[22] Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor [23] humeris tunc ego inimicis eques:
Meæq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] cereas imagines,
Vt ipse nosti, curiosus, & [25] polo
Deripere Lunam [26] vocibus possim meis:
Possum crematos [27] excitare mortuos,
[28] Desiderique temperare poculum:
[29] Plorem artis in te nil habentis exitum?

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar vt tu impunè deriseris Cotyttia. i. sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotytone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinē vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum, quæ tracto extra portam Esquilinam: *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiárne, vt sine vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.*
12 Præsens venenum miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quam optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc. i. propter hoc.
15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidiè tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modo optabis des.&c. 20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1. 21 Frustra, quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam viuas imagines. 25 Cœlo deducere lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ?

Q. HORATII FLACCI CARMEN *SÆCVLARE, PRO imperij Romani incolumitate.

Phœbe, syluarumq́; [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti date quæ precamur
[3] Tempore sacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] versus,
Virgines [6] lectas, pueró sque castos,
Dijs, [7] quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúsque & idem
Nasceris: [12] possis nihil vrbe Roma
Visere [13] maius.
Rite maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas sobolem: patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolísque nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiésque grata
Nocte frequentes.

* Carmen sæculare fuit à Poeta compositum, vt caneretur ludis sæcularibus, qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & sæcularibus.
4 Versiuum Sybillinorum authoritas [illegible] valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit, septem colles suo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodiè, tamen idē es & semper vnus.
12 Vtinam possis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestiuis, vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. 16 Seu mauis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit. 17 O diua te rogamus vt producas sobólem Romanam, vtque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege Martiali, quæ sit ferax prolis nouæ. 18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente. 19 Precamur vt certus orbis (i. sæculum quod continet 110. annos) cantus referat & ludos sæculares. 20 Ter internis diebus totidémque noctibus.

21 Vosque

[21] *Vosq; veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisque tellus*
Spicea donet [23] Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iouis auræ.*
[25] *Condito mitis placidúsque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] bicornis audi
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus, [28] Iliæq;*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem [32] sine fraude Troiam*
Castus Æneas [33] patriæ superstes
[34] *Liberum muniuit iter, daturus*
Plura [35] relictis:
Dij probos mores docili [36] iuuentæ,
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq; prolemque, & decus omne:*
[38] *Quique vos bobus veneratur [39] albis*
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis,
Imperet [40] bellante prior, iacentem
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terráque [42] manus potentes
Medus [43] Albanásque timet secures:
Iam Scythæ [44] responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in ijs, quæ cecinistis, iungite bona fata factis iam transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à nobis dictũ est, nempe vt Romæ imperium permaneat in perpetuum, iuxta illud, Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.*

22 Tellus frugibus abundans & pecore.

23 Agricolæ Cererem corona spicea donabant, propter frugum vbertatem.

24 Aer salubris.

25 Recondito telo, & è manibus tuis abiecto.

26 Luna, [illegible] tridua[illegible], bicornis apparet.

27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis, Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia [illegible] collocauit.

28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.

29 Iussa ab Apolline.

30 Saluo cursu & secundis velis.

31 Turmæ Troianæ.

32 Sine vitæ noxa.

33 Existens incolumis, patria sua incensa.

34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes*, Virg.

35 Suis Troianis, (quos secum in Italia adduxit) daturus plura quàm in patria amissa reliquerant. 36 Iuuenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omnem imperij maiestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem deuictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum [illegible], vel ab Augusto amicitiam petunt.

Iam fides, & pax, & honor, pudórque
Priscus, [45] *neglecta redire virtus*
Audet: apparétque beata pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptúsque nouem Camœnis;*
Qui [50] *salutari leuat arte fessos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq; Romanam, Latiúmq; [53] *felix,*
[54] *Alterum in lustrum meliúsque semper*
[55] *Proroget æuum.*
Quæq; Auentinum tenet [56] *Algidúmque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iouem sentire deósque cunctos,*
Spem bonam certámque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus superiori tempore ab hominibus neglecta non dubitát nunc redire.
46 Omnium rerū vbertas. vide Od. 17. lib. 1.
47 Diuinus Apollo *qui à Ioue vaticinationem habuit.*
48 ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Musicam.
50 Arte Medicinali Ouid. *Inuentum medicina meum est opiferque per orbem, dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.*
53 Propitius.
54 In alteram, & semper meliorem, ætatem.
55 Producat rem. Ro. & Latium i. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus, doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam, domum reporto, Iouem & omnes deos hæc sentire. i. hæc velle & approbare. 61 Quamuis chorus ex multis personis consistat, vnius tamen personam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominum consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] QVi fit, Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus viuat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] grauis annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà, Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat,
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbe est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus. [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ certo consilio, iudicióque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iuris cõsultũ consulit. Angl. a clyent.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl hauing put in pledges.

16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant, &c. 17 Clamosum causidicum. *vel.* Philosophum quendam, qui libros aliquot conscripserat satis verbosos. 18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus. 19 Abite. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

[21] *Quid*

[21] *Quid statis?* [22] *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet? neque se fore postbac*
Tam facilem dicat, [24] *votis vt præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, [25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram. quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima,
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne*
Audaces mare qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum tibi sunt congesta [33] *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; potest, atque addit aceruo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri.*
Quæ, [35] *simul inuersum contristat* [36] *Aquarius annum,*
Non vsquam [37] *prorepit: & illis vtitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens. quum te neque feruidus æstus
[39] *Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter:*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quòd si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?*
Millia frumenti tua [46] *triuerit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quàm meus: vt si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venalis inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti, [52] *iugera centum an*

21 Cur non discedditis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res ioculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verũ dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius tristẽ facit annum pluuijs & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciet à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem vti pecunijs, ne amittas.
43 Responsio auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatij replicatio. Nisi aurum tuum minuatur &c.
46 Quamuis area tua triuerit, (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quamuis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos. 51 Responde ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera.

Mille

Mille aret. [53] *at suaue est ex magno* [54] *tollere aceruo.*
[55] *Dum ex paruo nobis tantundem* [56] *haurire relinquas*
Cur tua plus laudes [57] *cumeris* [58] *granaria nostris?*
[59] *Vt tibi si sit opus* [60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere. [61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectet copia [62] *iusto,*
Cum ripa simul [63] *anulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto est opus, is neq; limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in vndis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falso,*
Nil satis est, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *iubeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit. vt* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere [72] *voces*
Sic solitus, Populus me [73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simulac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur. congestis vndique [77] *saccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Nescis [81] *quò valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesque diesq;,*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84] *Ne te compilent fugientes:* [85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optârim [86] *pauperrimus esse bonorum.*
At si condoluit [87] *tentatum frigore corpus,*
[88] *Aut alius casus lecto te afflixit:* [89] *habes qui*

53 Auari responsio
54 Sumere
55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos.
56 Sumere concedas
57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant.
58 Horrea.
59 Exempli causa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quàm par sit.
63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluuius.
64 Quantum naturæ necessitas postulat.
65 Maior pars.
66 Vitiosa cupiditate.
67 Quia tantus tibi delertur honos, quantum habeas. i. pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali sententia est constitutus.
69 Permitte vt sit miser, animo æquo miseriam suam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen sua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratiosos theatrum ingredientes populus plausu excipiebat, malos verò exsibulabat.
74 Tantalus sitiens capeat flumina à labris fugientia.
75 O auare cur rides?
76 Qui rebus omnibus abundas nec tamen iis vteris.
77 Saccis pecuniarum plenis.
78 Timens ne per fraudem sacci euacuarentur.
78 Sacris nil adimi vetat religio.
80 Intuendo, non fruendo pecuniis.
81 Nescis ad quid valeat nummus?
82 Quibus natura humana sine dolore carere non possit.
83 Auari hęc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum.
84 Ne fugituri tua furentur.
85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum?
86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me excruciat.
87 Corpus malè affectum morbo ex frigore contracto.
88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit.
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.

[90] Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te
[91] Suscitet, [92] ac reddat natis carisque propinquis?
[93] Non vxor saluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
[94] Miraris, [95] quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
At si cognatos, [96] nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis seruarêque amicos:
Infœlix operam perdas: vt siquis [97] asellum
In campo doceat [98] parentem currere frænis.
Denique sit finis [99] quærendi: quóque habeas [1] plus,
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, [2] parto quod auebas: nec facias quod
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
[3] Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se
Non vnquam seruo meliùs vestiret: ad vsque
Supremum [4] tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc [5] liberta securi
Diuisit [6] medium, [7] fortissima Tyndaridarum.
[8] Quid mi igitur suades? vt viuam [9] Mænius? aut sic
[10] Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus aduersis [11] componere. non ego, auarum
Quum veto te fieri, [12] vappam iubeo ac nebulonem.
Est inter [13] Tanaim quiddam, socerúmque Viselli.
[14] Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
[15] Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.
[16] Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus
[17] Se probet, ac potiùs laudet [18] diuersa sequentes?
Quódque aliena capella gerat distantius vber,
[19] Tabescat? neque se maiori [20] pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?

90 Qui prope lectũ tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeò es odiosus, vt nemo te saluum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cùm tu omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilẽ docere.
98 Obedientem frænis.i.frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod auidè cupiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonẽ interfecit
8 Loquitur auarus. Quid me vis facere?
9 Vt viuam auarus & sordidus?
10 Vt homo luxuriosus.
11 Pergis res contrarias comparare, quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum, spadonem, sc. & socerum Viselli herniosum, multùm interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eò vnde reuersus sum, reuertor, nempe vt nemo sorte sua contentus viuat. 17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia. 19 Et mœrore contabescat quòd aliena &c. 20 Sed cum diuitioribus, quos assiduè superare contendit.

[21] *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Vt cum carceribus [22] *missos rapit* [23] *vngula currus,*
Instat equis auriga [24] *suos vincentibus; illum*
[25] *Præteritum temnens* [26] *extremos inter euntem.*
Inde fit [27] *vt raro, qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] *Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.*
[29] *Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi*
[30] *Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos è carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendũ parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis.
24 Equis suos equos cursu præuertentibus.

25 Quem præterijt. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scrinijs reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] *AMbubaiarum collegia,* [2] *pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, [3] *balatrones: hoc genus omne*
Mœstum ac solicitum est cantoris morte [4] *Tigelli.*
Quippe [5] *benignus erat. contra* [6] *hic, ne prodigus esse*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo durámque famem depellere possit.
[7] *Hunc si perconteris, aui cur atque parentis*
[8] *Preclaram ingrata* [9] *stringat malus ingluuie rem,*
Omnia [10] *conductis coëmens obsonia nummis,*
Sordidus atque animi quòd [11] *parui nolit haberi,*
Respondet. laudatur [12] *ab his, culpatur* [13] *ab illis.*
[14] *Fufidius* [15] *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] *mercedes exsecat: atque*

1 Collegia tibicinarum impudicarũ, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo vendabant.
3 Homines luxuriosi & perditi, sic dicti, à Seruilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius sc. auarus metuens, ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret sine vlla grata satietate. 10 Nummis fœnori acceptis. pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Laudatur à frugi hominibus. 13 Culpatur ab auaris. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto [17] *perditior quisq; est,* [18] *tanto acrius vrget.*
Nomina [19] *sectatur, modò* [20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus duris, [21] *tironum. maxime, quis non,*
Iupiter exclamat, simulatq; audiuit? [22] *at in se*
Pro quæstu [23] *sumptum facit. hic, vix credere possis*
[24] *Quàm sibi non sit amicus: ita vt* [25] *pater ille, Terenti*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse* [27] *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit [28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet. illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat,* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis vsque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse* [36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac [41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupiennius albi.*
Audire est operæpretium, [45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis, [46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos:*
Hunc [51] *perminxerunt calones. quinetiam illud*

17 Quanto luxuriosior & negligentior est.
18 Tanto grauiore vsura onerat.
19 Nomina adolescentium inuestigat in mercatorum libris.
20 Cùm à pędagogis sunt liberi, post annum ætatis XVI.
21 Quorum patres sunt duri & pręparci
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæstui patem. i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est & risum mouet.
32 Tunicis sursum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaues odores efflantur, Ang. pomanders.
34 Tetrum odorē olet.
35 Nulla est mediocritas.
36 Nisi matronas. 37 Institа ponitur pro stola ad talos demissa, cuius imam partem instita i. faciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Posteaquam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albâ stolâ amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c. 48 A tecto se præcipitauit vt insequentes effugeret. 49 Crispus Sallustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Aristoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit, vt cuidam testes [52] caudámque salacem
Demeteret ferrum. [53] iure, omnes: [54] Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe [55] secunda?
Libertinarum dico: Sallustius [56] in quas
Non minùs insanit, quam qui [57] mœchatur. [58] at hic si,
[59] Quà res, quà ratio suaderet, [60] quàque modestè
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. verùm hoc se amplectitur [62] vno,
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus, [63] amator Originis ille
Qui patrium [64] mimæ donat fundúmque larémque
Nil fuerit mi ([65] inquit) cum vxoribus vnquam alienis.
[66] Verum est cum mimis, est cum meretricibus: vnde
[67] Fama malũ grauius, [68] quã res, trahit. an tibi abundè
[69] Personam satis est, non illud [70] quicquid vbique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] oblimare, malũ est vbicunq; quid inter-
Est in matrona, ancilla, peccesúe [72] togata?
Villius in [73] Fausta, Syllæ [74] gener (hoc miser vno
[75] Nomine deceptus) pœnas dedit vsque, supérque
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferroq; petitus,
Exclusus [76] fore, quum [77] Longarenus foret intus.
[78] Huic si [79] mutonis verbis [80] mala tanta videntis
Diceret hæc animus: [81] Quid vis tibi? nunquid ego à te
[82] Magno prognatum deposco consule cunnum,
Velatumque [83] stola, [84] mea quum conferbuit ira?
[85] Quid responderet? [86] Magno patre nata puella est.
[87] At quanto meliora monet, [88] pugnantiaq; istis,
Diues opis natura suæ. si tu modò [89] rectè
Dispensare velis, ac non fugienda petendis

52 Vt ferro mentulam abscinderet.
53 Omnes iure factum id esse dicebant.
54 Galba Iurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum, 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas Libertinas.
57 Quam qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quo modo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profusè, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet. i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quàm res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgò exposita quæ toga vtebatur, vt à matronis stolatis distingueretur.
73 In Fausta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiam stuprasset. 75 Hanc vnam ob causam, quod nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio fœlicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora mouet quàm tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione viuere.

Immiscere. [90] *tuo vitio, verúmne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: [91] *vnde laboris*
Plus haurire mali est, [92] *quàm ex re decerpere fructus.*
[93] *Nec magis huic inter niueos viridésque lapillos,*
([94]*Sit licet hoc Cherinte* [95]*tuũ) tenerũ est femur, aut crus*
Rectius: [96] *atq; etiam melius persæpè togatæ.*
Adde huc, quòd [97] *mercem sine fucis* [98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid [99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habétque palam,* [2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, [3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem* [5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix.
Hoc illi [6] *rectè.* [7] *ne corporis optima* [8] *Lynceis*
Contemplère oculis, [9] *Hypsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt [10] *spectes.* [11] *ô crus, ô brachia:* [12] *verũ*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem, [14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni [15] *Catia est,* [16] *demissa veste tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,* [18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes, [20] *lectica,* [21] *ciniflones, parasitæ,*
Ad talos [22] *stola demissa, & circundata* [23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre* [27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias fieri, preciúmque* [30] *auellier, antè*
Quàm mercem ostendi? [31] *leporem venator vt alta*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate an rerum penuria labores? 91 A quibus matronis.i. ex coitu cũ matrona. 92 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ. 94 Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum & gemmis ornatum. 95 Licet hoc sit tuum, nempe vniones & smaragdos gestare. 96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est. 97 Corpus mercenarium. 98 Togata gestat. 99 Si quid pulchri est 1 Quod faciunt matronæ. 2 Nec quærit quo modo sua turpia celet amatores. 3 Equos tectos. 4 Tenera vngula. 5 Decipiat emptorem cupientẽ, quod accideret si emeret equum apertum. 6 Rectè faciunt. 7 Ne corporis partes venustissimas cõtempleris. 8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus. 9 Hypsea vitiosos habuit oculos. 10 Ne spectes illa, &c. 11 Verba sunt laudantis togatam. 12 Verba sunt eiusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, *vel*, vt alij volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamuis matrona, vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquã vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ. dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretiũ solui. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum

In

In niue sectatur, [32] *positum sic tangere nolit:*
Cantat [33] *& apponit meus est amor huic similis: nam*
[34] *Transuolat in medio posita,* [35] *& fugientia captat.*
[36] *Hiscéne versiculis speras tibi posse dolores,*
Atque [37] *æstus, curásque graues è pectore pelli?*
Nonne cupidinibus statuit natura modum? [38] *quem*
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere [39] *plus prodest,* [40] *& inane abscindere soldo?*
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pauonem, Rhombúq; [41] *tument tibi quũ inguina: nũ, si*
Ancilla aut verna est præsto puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] *tentigine rumpi?*
[43] *Non ego: namq;* [44] *parabilem amo Venerem, facilẽq;.*
[45] *Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:*
Gallis hanc, Philodemus ait: [46] *sibi, quæ neq; magno*
Stet pretio, neque cunctetur, quum est iussa, venire.
Candida [47] *rectaq; sit:* [48] *mũda hactenus, vt neq;* [49] *lõga*
Nec magis [50] *alba velit, quàm det natura, videri.*
[51] *Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi læuum,*
[52] *Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.*
[53] *Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure* [54] *recurrat:*
Ianua [55] *frangatur, latret canis: vndique magno*
Pulsa domus strepitu resonet: [56] *vel pallida lecto*
Desiliat mulier: miseram se [57] *conscia clamet:*
[58] *Cruribus hæc metuat,* [59] *doti deprensa, egomet* [60] *mi.*
[61] *Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:*
[62] *Ne nummi pereant,* [63] *aut pyga, aut denique fama.*

32 Leporem sic appositum. i. sine labore venationis sibi appositum.
33 Et leporem sic captum sibi apponi iubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere.
35 Et matronas petit, quas difficile est assequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodest
39 Quàm cupiditates habere non necessarias.
40 Et superuacaneas cupiditates à necessarijs resecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Distentione membri virilis.
43 Ego certè non ita faciam.
44 Quæ facilè parari potest.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres responsiones, nempe 1. post paulò veniam, 2. sed maiori pretio, 3. si modò exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis euiratis Cybeles sacerdotibus relinquendum, vt qui faciliùs eius moram ferre possunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerussa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cùm in meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In Libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona miserè pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conscia, Angl. **the maid-bawd.** 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor à viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pyga.i. ne nates vapulent, *aut vt alij volunt,* ne patiar raphanismum, de quo suprà.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

[64] Deprendi miserum est: [65] Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

Omnibus hoc vitium est cantoribus [1] inter amicos
Vt nunquam inducant animũ cantare, rogati:
[2] Iniussi nunquam desistant. [3] Sardus habebat
Ille Tigellius [4] hoc. [5] Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam [6] patris, atque suam, non
Quicquam proficeret. [7] si collibuisset, [8] ab ouo
Vsque [9] ad mala [10] citaret, Io Bacche, modò [11] summa
Voce, modò hac resonat [12] chordis quæ quattuor ima
[13] Nil æquale homini fuit illi. [14] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem seruos: modò reges atque [16] tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat. [18] Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) [20] ignoras te, an vt ignotum [21] dare nobis
Verba putas? [22] Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua præuideas oculis mala [23] lippus inunctis,

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris patris sui per adoptionem.
7 At, si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cęnæ initium.
9 Vsque ad poma. i. cęnæ finem.
10 Recitaret carmẽ aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche.
11 Modò voce acutissima, modò grauissima.
12 In quatuor chordis. i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpè currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut virgines κανηφόροι. 16 Tetrarcha quartam regni partem posidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic, qui paulò ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Nõ nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sunt vncti.

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut serpens [24] *Epidaurius? at tibi cō-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi. (trà*
Iracundior est paulò, [26] *minus aptus acutis*
Naribus [27] *horum hominum: rideri possit, eo quòd*
[28] *Rusticius tonso toga defluit* [29] *& male laxus*
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam. [30] *at tibi amicus: at ingeniū ingens*
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim*
Natura, aut etiam [32] *consuetudo mala. nanque*
[33] *Neglectis vrenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia [35] *decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc*
Delectant: veluti Balbinum [36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen [37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire, [39] *strabonem*
Appellat [40] *pætum pater: & pullum,* [41] *malè paruus*
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
[42] *Sisyphus.* [43] *hunc, varum, distortis cruribus, illum*
[44] *Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.*
Parcius hic viuit: [45] *frugi dicatur, ineptus*
Et iactantior hic paulo est: [46] *concinnus amicis*
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:* [48] *simplex fortisque habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur: opinor,*
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At, nos virtutes ipsas [50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas [51] *incrustare.* [52] *probus quis*
Nobiscum viuit? multum ist [54] *demissus homo.* [53] *illi*
Tardo, cognomen pinguis damus. [55] *hic fugit omnes*

24 Serpēs Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui velint inuicē inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominum dicacium, quorū scommata ferre nō potest.
27 Qui hodie viuūt.
28 Quòd illi imperitius tōso toga malè est composita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligēter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic, animus sine philosophiæ cultura scatet vitijs.
34 Nos eò vertamus priusquàm de amicorum officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animaduertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonij triumuiri, staturæ vix bipedalis, sed ingenij acutissimi.
43 Hunc, qui distorta habet crura varum appellat.
44 Balbutiendo appellat scaurum. i. habentem talos extantes.
45 Homo frugi dicatur & temperatus.
46 Elegans & politus.
47 Libere veritatem eloquens.
48 Non bilinguis.
49 Feruentior & iracundior est.
50 Amicorum virtutes malè interpretamur.
51 Vitiose succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria.
52 Si quis probus.
53 Abiectus dicitur à nobis.
54 Si quis tardus est (i. tardiùs sentit) eum pinguem appellamus. i. crassum & rudem.
55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.

Insidias, nulliq; malo latus 56 *obdit apertum?*
*(*57 *Quum genus hoc inter vitæ versetur,*58 *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi 59 *crimina)* 60 *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
61 *Simplicior si quis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt forte legentem
62 *Aut tacitum impellat quouis sermone* 63 *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus, eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus 64 *iniquam.*
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est
Qui minimis 65 *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus 66 *hisce,*
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet. hac lege, 67 *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus 68 *proprijs offendat amicum,*
Postulat, ignoscat 69 *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
70 *Denique,* 71 *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
72 *Ponderibus modulisque suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita supplicijs delicta 73 *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq; 74 *ligurierit ius,*
In cruce suffigat: 75 *Labeone insanior inter*
76 *Sanos dicatur.*77 *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
*Quod nisi*78 *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt 79 *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes 80 *misero venere* 81 *calendæ,*
82 *Mercedem aut nummos*83 *vnde vnde extricat: amaras*
84 *Porrecto iugulo, historias, captiuus vt, audit.*
Comminxit lectum 85 *potus: mensáue catillum*

56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cato & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator
64 Grauissimam legem nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cùm sint vitijs plures, inclinet. i. faueat.
67 In eadem libra ponderabitur. i. eandem æquitatem inueniet.
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 Æquo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuitèr exorbuerit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustum.

76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quàm quod seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. iij. 82 Vsuram. 83 Alicunde parat. 84 Quasi iugulari mallet, quàm Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri manibus[86] *tritum deiecit:*[87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens:[88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa[89] *fide?*[90] *sponsúmue negarit?*
[91] *Queis paria esse ferè placuit peccata,*[92] *laborant,*
Quũ ventũ[93] *ad verum est: sensus*[94] *moresq; repugnãt,*
Atque ipsa vtilitas, iusti[95] *propè mater & æqui.*
Quum prorepserunt[96] *primis animalia terris,*
Mutum & turpe[97] *pecus,*[98] *glandẽ atq; cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atq; ita[1] *porro*
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat[2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensúsque[3] *notarent,*
Nomináque inuenere. dehinc[4] *absistere bello,*
Oppida cæperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam[5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis[6] *perierunt mortibus illi,*
Quos venerem[7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior*[9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta[10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si[11] *fastósque velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto[12] *secernere iniquum,*
[13] *Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,*[15] *tantundem vt peccet idémq;,*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et[16] *qui nocturnus diuúm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget[17] *æquas:*
Ne[18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt[19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera,[20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta*[22] *latrocinijs, & magnis parua mineris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fide.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem aliter homicidam puniunt.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia. i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere a bello.
5 Fuerunt ante Helenam alię mulieres, quę belli causas prębuerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occîdebat vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales. i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.

13 Quo modo potest seperare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui noctu rem sacram furatus fuerit. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculùm fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parua cum magnis flagitijs.

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti? &c.
27 Chrysippus vaferrimus Stoicorum somniorum erat interpres.
28 Potestate non vsu.
29 Quò istuc pertinet?
30 Potest tamen canere.
31 Alfenus, ex futore, iuris consultus clarissimus euasit.
32 Clausâ sutrina.
33 Ordo est sic sapiens est optimus opifex omnis operis.
34 Adeò stultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumeliosi illudunt.

Permittant homines. [24] *Si diues, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non nosti quid pater inquit*
[27] *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam*
Nec soleas fecit: [28] *sutor tamen est sapiens.* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus est modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto instrumento artis, clausáque [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *sapiens operis sic optimus omnis*
Est opifex solus, sic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Lasciui pueri: quos tu nisi [35] *fuste coerces,*
Vrgeris turba circum te stante: misérque
[36] *Rumperis, & latras. magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam: dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quisquam* [39] *stipator, ineptum*
Præter [40] *Crispinum, sectabitur: & mihi dulces*
Ignoscent, si quid peccauero [41] *stultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter:*
[43] *Priuatusq; magis viuam* [44] *te rege beatus.*

35 Nisi abigis baculo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non a rege sed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, sed secundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum. 41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. *Sensus est.* Quemadmodum sapiens non est dicendus rex qui vnicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quædam sint venia digna.

SATYRA. IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait. Sua tamen Scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitijs alicuius conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantum iocosè & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia prisca erat paulò maledicentior quàm vt aures hominum ferre possent.

[1] *EVpolis, atque Cratinus, Aristophanésque poetæ,*
Atq; alij quorum comœdia [2] *prisca virorum est:*

Si quis

Siquis erat dignus [3] describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] Famosus: multa cum libertate notabant.
[5] Hinc omnis pendet [6] Lucilius, hosce sequutus,
[7] Mutatis tantùm pedibus numerísque: facetus,
[8] Emunctæ naris, durus componere versus.
Namque fuit [9] vitiosus. in hora sæpe ducentos
[10] Vt magnum, versus dictabat, [11] stans pede in vno.
[12] Quum flueret lutulentus, [13] erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem
[14] Scribendi rectè. [15] nam vt multum, nil moror. ecce,
Crispinus [16] minimo me prouocat: [17] accipe, si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] locus, hora,
[19] Custodes: videamus vter plus scribere possit,
[20] Dij bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] At tu conclusas [22] hircinis follibus auras,
[23] Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus [24] Fannius, [25] vltro
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] timentis: ob hanc rem,
Quòd sunt quos [27] genus hoc minimè iuuat: vtpote
Culpari dignos, [28] quemuis media erue turba· (plures
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
[30] Hunc capit argenti splendor, stupet Albius [31] ære:
Hic mutat merces surgente à sole, [32] ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin [33] per mala præceps
Fertur, vti puluis collectus [34] turbine: nequid
[35] Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis poetis,
6 Lucilius poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versib. Hexametris, illi Iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breuissimo.
12 Cùm versus profunderet inuenustos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idq; imitatione dignum.
14 Vt recte scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito. quod est alterum cōtemptim in certamen prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis.
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphoricè significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.
24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vnà cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitiuum in possessiuo subintelligitur.* 27 Hoc genus poematis sc. satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter, qui matresfamilias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem i. occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa. i. de bonis congestis.

[36] Omnes hi metuunt [37] versus, odere poetas.
[38] Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum
[39] Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque semel [40] chartis illeuerit, omnes
[41] Gestiet à furno redeuntes scire, [42] lacúque,
Et pueros & anus. [43] agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorũ, [44] dederim quibus esse poetas,
Excerpam numero. neque enim [45] concludere versum
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
[46] Sermoni propiora, putes hunc esse poetam:
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, [47] des nominis huius honorem.
Idcirco quidam, [48] comœdia, nécne poema
Esset, [49] quæsiuere: quòd [50] acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd [51] pede certo
[52] Differt sermoni [53] sermo merus. [54] at pater ardens
[55] Sæuit, quòd meretrice [56] nepos insanit amica
Filius, vxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] ante
Noctem [58] cum facibus. nunquid [59] Pomponius istis
[60] Audiret leuiora, [61] pater si viueret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis:
[62] Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem
Quo [63] personatus pacto pater. [64] his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[65] Tempora certa modósq;: & quod prius ordine verbum
Posterius facias, præponens vltima primis: (est
[66] Non, vt si soluas, POSTQVAM DISCORDIA TETRA

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum, sibi.i.ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeũtes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.

51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro dissidet, cum datiuo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antypophora, ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur, vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus helu o. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas. 59 Pompo: adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò, æquè asperé obiurgaretur. 61 Pomponij pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita inuenias, quemadmodum si soluas hunc versum Ennianum, sc. Postquam discordia, &c.

BELLI

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:

Inuenias etiam [67] disiecti membra poetæ.
[68] Hactenus hæc: [69] aliâs, iustum sit nécne poema.
Nunc illud tantùm [70] quæram: meritóne tibi sit
Suspectum genus hoc [71] scribendi. [72] Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, [73] rauci malè, cúmq; [74] libellis:
Magnus vterque [75] timor latronibus: at bene siquis
[76] Et puris viuat manibus, contemnat vtrumque.
[77] Vt sis tu similis Cœli Birrique, latronum,
[78] Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
[79] Nulla taberna meos habeat neque [80] pila libellos,
[81] Queis manus insudet vulgi, Hermogenísq; Tigelli?
[82] Non recito cuiquam, nisi amicis, idque [83] coactus:
Non vbiuis, corámue quibuslibet. [84] in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] quique lauantes:
[86] Suaue locus voci resonat conclusus. [87] inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] sine sensu,
Tempore num faciant [89] alieno. lædere gaudes,
Inquis: & hoc [90] studio prauus facis: vnde petitum
[91] Hoc in me iacis? [92] est autor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? [93] absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante [94] solutos
Qui captat risus hominum, famámque [95] dicacis:
[96] Fingere qui non visa potest, [97] commissa tacere
Qui nequit: [98] hic niger est, hunc tu Romane caueto
Sæpe tribus [99] lectis videas cœnare [1] quaternos:
E quibus vnus auet [2] quauis aspergere cunctos,
[3] Præter eum qui præbet [4] aquā: pòst, [5] hunc quoq; potus,

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & comœdia sint poema? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te ô Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus, sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Si viuat manibus à scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cœli, &c.
78 Si ego sim accusatoribus dissimilis cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito. &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis, Horatij consuetudinem improbans. At multi sunt, &c.
85 Lauantes in balneis.
86 Locus cameratus in balneis suauiter voci resonat.
87 Leues poetas hoc iuuat.
88 Stultè.
89 Tempore incongruo.
90 Data opera.
91 Hoc mihi obiicis?
92 Denique quis eorum est author. i. delator, cum quibus vixi? nullus.
93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines perniciosi.
94 Immoderatos risus.
95 Dicax significat iocosum cum mordacitate Angl. a scoffing iester.
96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit.
97 Arcana.
98 Hic est perniciosus & infœlix.
99 Lectis discubitoriis.
1 Duodecim conuiuas in vno triclinio.
2 Quauis ratione cunctos dicterijs & salib. aspergere.
3 Præter conuiuij magistrum.
4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ.
5 Conuiuatorem etiam maledictis insectatur, cùm potus est.

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber.
[8] Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,
[9] Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,
[10] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] conuictore vsus amico-
-que à puero est, causaq; mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] iudicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est
[17] Ærugo mera. [18] quod vitium procul absore [19] chartis
Atque animo prius, vt siquid promittere de me
Possum aliud, verè promitto. liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insueuit [20] pater optimus hoc me,
[21] Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi [22] vt malè viuat filius? vtq;
Barrus inops? [23] magnum documentũ, ne [24] patriã rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere vti
Possem, Deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Aiebat. [28] sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, [29] causas reddet tibi: mi satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem seruare, tuamq;
Dum [31] custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim. [32] simulac durauerit ætas
Membra animumq; tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

6 Bacchus veritatem dicere cogit.
7 Bacchus, pro vino.
8 Hic, quem proximè descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his vtens verbis, Me Capit, &c.
14 Conuiua & familiari.
15 Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est plenissima. ducta est Metap. ab atramento piscis loliginis quæ alba est externè, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inserebat hæc bona in me. vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quæque vitiorũ fugerẽ, ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus.
26 Matronas.
27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus.
28 Philosophus (inquit Horatij pater.) causas tibi reddet.
29 Rationes.
30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare.
31 Pædagogi.
32 Postea quam ætas corroborauerit membra.
33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

[34] Formabat

[34] Formabat puerum dictis: & siue iubebat
Vt facerem quid, [35] Habes autorem quo facias hoc:
[36] Vnum ex iudicibus selectis [37] obijciebat:
Siue vetabat: [38] An hoc inhonestum & inutile factu
Necne sit, addubites, [39] flagret rumore malo quum
Hic atque ille? [40] Auidos vicinum funus vt ægros
[41] Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs. [42] ex hoc ego sanus ab illis,
Pernitiem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitijs [43] teneor. fortassis & [44] istinc
Largiter abstulerit longa ætas, [45] liber amicus,
[46] Consiliũ propriũ. neque enim quũ [47] lectulus aut me
Porticus excepit, [48] desum mihi: [49] Rectius hoc est:
Hoc faciens, viuam melius: [50] sic dulcis amicis
Occurram. [51] hoc quidam non bellè: num quid ego illi
[52] Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
[53] Compressis agito labris. vbi quid datur oti,
[54] Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitijs vnum. cui si [55] concedere nolis,
[56] Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam [57] multo plures sumus: ac veluti te
[58] Iudæi cogemus in hanc concedere [59] turbam.

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patris sui.*
36 Vnum ex equestri ordine, vnde iudices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeò intemperantes, vt quosuis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodũ mors vicini terret ægros auidos: Sic, &c.
42 Ex hoc patre eiusque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte cepit.
47 Quum in lectulo iaceo, vel in porticu deambulo. 48 Negligo quod mei est officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic.i. si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit bellè. 52 Faciam insciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis, & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valdè multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionẽ transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor [2] comes Heliodorus,

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Græcorum longè doctissimus. [3] inde Forum Appi,
[4] Differtum nautis, cauponibus atque [5] malignis.
Hoc iter ignaui [6] diuisimus, altius ac nos
[7] Præcinctis [8] vnum. minus est [9] grauis Appia tardis.
Hic ego, [10] propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
[11] Indico bellum, cænantes [12] haud animo æquo
Exspectans comites [13] iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere [14] signa parabat.
[15] Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ
[16] Ingerere. [17] huc appelle. [18] trecentos inseris: ohe
Iam satis est. [19] dum æs exigitur, dum [20] mula ligatur,
Tota abit hora. [21] mali culices, ranæq; palustres
[22] Auertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus [23] vappa nauta, atque [24] viator
[25] Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit: ac missæ pastum [26] retinacula mulæ
Nauta piger [27] saxo religat, stertitq; supinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec [28] cerebrosus prosilit vnus,
Ac mulæ nautæq; caput lumbósque saligno
Fuste [29] dolat. quarta vix demum [30] exponimur hora.
Ora manusque tua lauimus [31] Feronia lympha.
Millia tum pransi tria [32] repsimus: atque subimus
Impositum saxis latè candentibus [33] Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
[34] Cocceius: missi magnis de rebus vterque
Legati, [35] auersos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis [36] collyria lippus
[37] Illinere. interea Mæcenas aduenit, atque
Cocceius: Capitoq; simul Fonteius, [38] ad vnguem

3 Inde venimus ad mercatum Appij oppidi..
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res, quas vendunt, maligna mensurâ metiri consueuerunt.
6 Biduò confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus propter diuersoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fætidam.
11 Non cæno.
12 Grauatè.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum serui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba sunt seruorum à dominis præmissorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum a nautis petitur.
20 Mula quæ nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo. vide supra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiosè, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat nauim. 27 Ne nauis per paludes vagaretur. 28 Temerè irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. **brainesicke**. 29 Verberat. 30 Exponimur è naue. i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius sacro fonte sumptâ aquâ manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lentè ambulamus propter loci accliuitatem & stomachi repletionem. 33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Iurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus homo, [39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter*
Linquimus, [41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam, & latum* [43] *clauum, prunæq́;* [44] *batillũ.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Murena præbente [46] *domum, Capitone* [47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima. nanque
Plotius & Varius [48] *Sinuessæ Virgiliúsque*
Occurrunt: [49] *animæ, quales neque* [50] *candidiores*
Terra tulit, [51] *neq; queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo [52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula,* [54] *tectum*
Præbuit: & [55] *parochi quæ debent ligna, salemq́;,*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas* [57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusq́;.*
Nanq; pila [59] *lippis inimicum & ludere* [60] *crudis.*
[61] *Hinc nos* [72] *Coccei recipit* [63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas. [64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores: [65] *& quo patre natus vterque*
[66] *Contulerit lites.* [67] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti [68] *domina extat.* [69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre. [70] *prior Sarmentus, equi te*
Esse [71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.* [73] *caput & mouet* [74] *O, tua cornu*
Ni foret [75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*
[76] *Sic mutilus minitaris? At* [77] *illi fœda cicatrix*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, paruo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestẽ senatoriam latis clauis ornatam.
44 Foculum, in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum, suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuium clara ob vini copiam
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori. tempestiuè, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmariâ. 59 *Lippus erat Horatius, Virgilius* κακοστόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facetè in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi. *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium, quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium execta verrucæ.* 76 Quasi bos mutilatus. 77 Cicerro.

[78] Setoſam [79] leui frontem turpauerat oris.
[80] Campanum in morbum, in faciē permulta iocatus,
Paſtorem ſaltaret uti [81] Cyclopa rogabat:
Nil illi [82] larua, aut tragicis opus eſſe [82] cothurnis.
[84] Multa Cicerrus ad hæc. donaſſet iamne [85] catenam
[86] Ex voto Laribus, quærebat. ſcriba quòd eſſet,
[87] Deterius nihilo dominæ ius eſſe. rogabat
Denique cur vnquam [88] fugiſſet: cui [89] ſatis vna
Farris libra foret, gracili ſic, támque puſillo.
Prorſus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta [90] Beneuentum: vbi [91] ſedulus
Penè arſit, macros dum turdos verſat in igne. (hoſpes
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
[92] Vulcano, ſummum properabat [93] lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam ſeruóſque timentes
[94] Tum rapere, atq; omnes reſtinguere velle [95] videres.
Incipit ex illo montes Appulia [96] notos
Oſtentare mihi, quos torret [97] Atabulus: & quos
Nunquam [98] erepſemus, niſi nos vicina [99] Triuici
Villa recepiſſet, [1] lacrymoſo non ſine fumo,
[2] Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hic ego [3] mendacem ſtultiſſimus vſque puellam
Ad mediam noctem expecto. [4] ſomnus tamen aufert
[5] Intentum veneri: tum immundo ſomnia [6] viſu
[7] Nocturnam veſtem maculant, ventremq́; ſupinum.
Quattuor [8] hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Manſuri [9] oppidulo, quod verſu dicere [10] non eſt:
[11] Signis perfacile eſt. [12] venit viliſſima rerum
Hic aqua: ſed panis longè pulcherrimus, vltro
[13] Callidus vt ſoleat humeris [14] portare viator,
[15] Nam Canuſi lapidoſus: aquæ non ditior vrna

78 Poliſam & hirſutam frontem.
79 Ex finiſtea parte faciei.
80 In magnas verrucas quæ inſtar cornuum innaſcebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt ſaltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirſutiem.
83 Propter magnam corporis ſtaturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam. qua fuerat ligatus quaſi ſeruus, & qua, iam manumiſſus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num à foco dijs Laribus ſacro catenam ſuſpendiſſet.
87 Nihilo minus ſeruum eſſe.
88 Quòd à domina ſua nimis parcè aleretur.
89 Ad diurnũ victũ.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hoſpes diligens & officioſus.
92 Igni diſperſo.
93 Contingere.
94 Rapere è flãma, vt cœnam ſeruarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipſe natus eſt in Appulia.
97 Ventus Appuliȩ infeſtus.
98 Nunquam erepſiſſemus, i. tranſiuiſſemus. 99 Triuicum, oppidum eſt in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacryma excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 puellam, quæ promiſſis non ſtetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Viſione aliqua & ſpecie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in ſomno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in verſu hexametro *hæc dictio Equotutium* ſt non poteſt. 11 Per ſigna hoc oppidum deſcribere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare. 15 Canuſij (oppidi Appuliæ) durus eſt panis.

16 Qui

[16] Qui locus à forti Diodeme est conditus olim.
Flentibus hinc Varius [17] discedit mœstus amicis.
Inde [18] Rubos fessi peruenimus, vtpote longum
Carpentes iter, & factum [19] corruptius imbri.
[20] Postera tempestas, melior: [21] via peior, adusque
[22] Bari mœnia piscosi: dehinc [23] Gnatia lymphis
[24] Iratis extructa dedit risúsque iocósque:
Dum [25] flamma sine, thura [26] liquescere limine sacro
Persuadere [27] cupit. [28] credat Judæus [29] apella:
Non ego. nanque deos [30] didici [31] securum agere æuum:
Nec si quid miri faciat natura, deos id
[32] Tristes ex alto cœli [33] demittere tecto.
[34] Brundusium longæ finis Chartæq; viæq;.

16 Mon ditior. id est, haud multo magis abundans aquâ quàm Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
28 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.
23 Gnatia est oppidum Salentinum.

24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ pænuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit. i. populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brund. finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATYRA. VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitterent. Sibi non eadem ratione amicitiam Mœcenatis, qua tribunatum posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemq; suam conditionem longe meliorem in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

[1] NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, dum [8] *ingenuus. persuades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà, Læuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longe latéque remotos?
[19] *Nanque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quàm Decio mandare, [21] *nouo: censórque* [22] *moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fierique* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisque* [33] *insanus nigris medium impedijt (crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum.*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si qui ægrotet quo morbo* [38] *Barrus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafrè derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius liberti. i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, &, cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli Sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcircò appellat ignobile. regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis, antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.

20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summoueret. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu. ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem. i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui, cui, lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Siquis ægrotet animi morbo sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Vt cupiat formosus : eat quacunque, puellis
Iniiciat curam quærendi singula : quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo :
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra deorum :
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Tûne Syri, Damæ, aut Dionysi [41] filius, audes
[42] Deiicere è saxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu post me sedet vno. (lus
Nanq; est [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Pau-
Et Massala videris. at hic., si plostra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] magna sonabit
Cornua quod vincátque tubas: [48] saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum.
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas tibi sum [51] conuictor: [52] at o-
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno. (lim,
[54] Dissimili hoc illi est. quia non vt [55] forsit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis, ita te quoq; [58] amicum:
Præsertim [59] cautum dignos assumere, praua
Ambitione procul : fælicem dicere [60] non hoc
Me possum casu, quòd te [61] sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
[62] Vt veni coram, [63] singultim pauca loquutus,
([64] Infans nanque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rara caballo,
Sed quod eram narro. [67] respondes (vt tuus est mos)
Pauca. abeo : & reuocas nono pòst mense, iubesq;

39 Cogit curiose percontari de se & suis natalibus.
40 Apostrophe populi Ro. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E seruo quopiam natus.
42 Audes præcipitare è saxo Tarpeio noxium & damnatum. i. audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Respondet filius Damæ dicens collegam suum se esse ignobiliorem.
45 Est ille libertus, cùm ego sim libertinus.
46 In hoc, quòd collega tuo sis superior, videris esse nobilis vt Paulus. *sunt verba Horatij vel alius ciuis Romani.*
47 Vocem edit quæ omnem strepitum vincat.
48 Hæc vocis magnitudo facit nos sustinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.

51 Si tibi familiaris & conuiua. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse & tibi hodie familiarem esse 55 Fortasse. 56 Honor nunquam mandatur indignis. 57 Inuidere possit. [illegible] Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Consideratum. 60 Non hac sorte poss[illegible] me fælicem. 61 Quòd nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Satureianis i. Appulis pascuis nato. 67 Tu ô Mæcenas respondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
68 Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
Atqui si vitijs [69] mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore næuos)
Si neq; auaritiā, neque sordes, [70] ac mala lustra
Obijceret verè quisquam mihi: [71] purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
72 Causa fuit pater his: [73] qui macro pauper agello
Noluit in [74] Flaui ludum me mittere, [75] magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Læuo [76] suspensi loculos [77] tabulámque lacerto,
Ibant [78] octonis referentes idibus [79] æra.
80 Sed puerum est ausus Romam [81] portare, docendum
Artes quas doceat quiuis eques atque senator
82 Semet prognatos. [83] vestem, seruósque sequentes
In magno vt populo siquis vidisset, [84] auita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
85 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? [86] pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solum facto, verùm [87] opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] olim
89 Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor
Mercedes sequerer. [90] neq; ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me [91] pœniteat sanum patris huius: [92] eoq;
93 Non, vt magna [94] dolo factum negat esse suo pars
Quòd non ingenuos habeat clarósque parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si viuo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutū pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flaui calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
67 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus, quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt siquis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor. i. publicanorum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem. 91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum.
92 Atque ideo. 93 Non sic me defendam vt, &c. 94 Suo vitio & culpa.

A certis annis æuum [95] remeare peractum,
Atque alios [96] legere ad fastum quoscunque parentes
[97] Optaret sibi quisque: meis contentus, [98] honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod
Nollem [99] onus (haud vnquam solicitus) portare molestũ
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] res,
[2] Atque salutandi plures: ducendus & vnus
[3] Et comes alter, vt ne solus rúsue peregré-
-Ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] pretorrita. nunc mihi [5] curto
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
[6] Mantica cui lumbos onere vlceret, atq; [7] eques armos.
Obyciet nemo [8] sordes mihi, quas tibi [9] Tulli,
Quum [10] Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, [11] lasanum portantes [12] œnophorúmque.
[13] Hoc commodius, quàm tu, præclare Senator,
Millibus atque alijs, viuo. quacunque [14] libido est,
Incedo solus: percontor [15] quanti olus, ac far:
[16] Fallacem circum, [17] vespertinúmque pererro
Sæpe forum: assisto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] lagámque catinum.
Cœna ministratur [20] pueris tribus: & [21] lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] astat echinus
[23] Vilis, cum patera [24] guttus, [25] Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane, [26] obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Nouiorum posse [27] minoris.
[28] Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego [29] lecto
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] oliuo,

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostẽtationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, Ego meis cõtentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum vel, ambitionis causâ.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica
5 Mulo, qui caudã habet decurtatam.
6 Pera, in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superius.
10 Via, quæ Tybur ducit.
11 Vas, in quo aluus exoneratur. Aug. a close-stoole.
12 Vas, in quo vinum ferebatur.
13 In hac re & multis alijs.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erãt frequentes.
17 Vesperi.
18 Intersum rebus diuinis, vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.

19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti Echinus. i. vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrũ Nouiorum Iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis, detracto.

Non

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta lucernis.*
Ast vbi me fessum Sol [32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabiosi tempora [33] *signi.*
Pransus [34] *non auidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domesticus otior. hæc est*
Vita solutorum misera ambitione grauique:
[37] *His me consolor, victurus suauius* [38] *ac si*
Quæstor auus, pater atque meus patruúsque fuissent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pransus moderatè & parcè.
35 Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me consolor.
38 Suauius quàm si ex familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Persio describit. Proscriptus enim ab Augusto rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc Tribuno militum ignobilitatem exprobrasse fertur, qui nunc eam contumeliam vlcisci velit.

PRoscripti Regis Rupili [2] *pus atque venenum*
[2] *Hybrida, quo pacto sit Persius vltus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonsoribus esse.*
Persius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege molestas:*
[7] *Durus homo, atq;* [9] *odio qui possit vincere Regem:*
[10] *Confidens,* [11] *timidúsque: adeò sermonis amari,*
[12] *Sisennas, Barros* [13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad regem redeo. postquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etenim sunt omnes iure molesti,*
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit. inter
Hectora [15] *Priameden, animosum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in vtroque
Summa fuit. [17] *duo si discordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regē & Persium quendam natione Græcum, molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumuiratu proscriptus est & damnatus.
2 Pus venenosum. i. pestiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Rom. natus. Ang. a mungrell.
4 Lippi ad se alliciunt loquaces.
5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Asiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobilissimos conuitiatores. 13 Vt longè superaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes molesti eo sunt iure, quo fortes. i. eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si [18] disparibus bellum incidat, vt Diomedi
Cum Lycio [19] Glauco: discedat pigrior, vltro
Muneribus missis Bruto Prætore [20] tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persi par [21] pugnat, vti non
[22] Compositus melius [23] cum Bitho Bacchius. in ius
Acres [24] procurrunt, magnum [25] spectaculum vterq;.
Persius exponit [26] causam: ridetur ab omni
Conuentu: laudat Brutum laudátque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellásque salubres,
Appellat [27] comites, [28] excepto Rege: [29] canem, illum,
Inuisum agricolis sydus, venisse. [30] ruebat
Flumen vt hibernum, [31] fertur quò rara securis.
Tum [32] Prænestinus salso multúmque fluenti
[33] Expressa arbusto [34] regerit conuicia, [35] durus
Vindemiator, & inuictus, cui sæpe [36] viator
Cessisset, magna compellans voce [37] cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus [38] aceto,
Persius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui [39] reges consueris tollere, cur non
Hunc regem iugulas? operũ [40] hoc (mihi crede) tuorũ est.

18 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbè contendit.
22 In certamen congressurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupiliũ Regem.
29 Caniculam pestiferam, sydus horribile.
30 Inconsultè dicebat.
31 Quò frondator rarò pertingit vt ligna cędat.
32 Rupilius rex, Præneste natus.

33 Conuitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 35 Viator prius de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem & eum appellans auem pigram ac nidi sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

[1] Olim truncus eram [2] ficulnus, [3] inutile lignum:
Quum faber [4] incertus scamnũ faceretne Priapũ
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiúmque
Maxima [5] formido. nam fures [6] dextra coercet,
Obscœnóque ruber porrectus ab inguine [7] palus:

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.

6 Dextra quæ falcem tenet. 7 Penis ex palo factus.

Ast

Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetátque [8] *nouis considere in hortis.*
[9] *Huc prius angustis eiecta* [10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat [11] *in arca,*
Hoc miseræ plebi [12] *stabat commune sepulcrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanóque* [14] *nepoti.*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hîc dabat:* [19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquilijs habitare,* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quo modò tristes*
Albis [24] *informem spectabant ossibus agrum*
Quum mihi [25] *non tantum furésque feræq́;, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos. [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbásque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana [31] *maiore vlulantem (pallor vtrasque*
Fecerat horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Vnguibus, [33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cæperunt. [34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea* [37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stábat, [38] *seruilibus, útque*
Iam peritura, modis. [39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera [40] *Tisiphonen. serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunámque* [42] *rubentem,*

8 In hortis nuper satis, *vel* nuper à Męcenate institutis.
9 Ad hunc locum, *vbi Priapus stabat.*
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus vniuersum patrimonium vorauerat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter cõsumpserat
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere. quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas. domum pulchrã iam extruxerat hortósque amænos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare.
23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures. &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 19 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 27 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem. i. ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cędes vlciscitur. 41 Stygias canes Proserpinę comites. 42 Lunã erubescentem

Ne foret[43] *his testis, post magna*[44] *latere sepulcra.*
Mentior at siquid, merdis caput[45] *inquiner albis*
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatũ
Iulius &[46] *fragilis Pediatia, furque Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto[47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana resonarent triste &[48] *acutum?*
Vtque lupi barbam[49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? &[50] *imagine cerea*
Largior arserit ignis? & vt non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta[51] *duarum?*
Nam,[52] *displosa sonat quantum vesica, pepedi*
Diffissa nate[53] *ficus. at illæ*[54] *currere in vrbem.*
Canidiæ[55] *dentes, altum Saganæ*[56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno risúque iocóque*[58] *videres.*

43 His veneficijs.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculosæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquescebat, in perniciem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ. quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum sonat vesica rupta & discissa.
53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non suos dentes sed alienos arte insitos. 56 Saganæ comam appositam. i. crinem hypocriticum. Angl. **a perugg.** 57 Licia ex diuersis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA. IX.

Describit cuiusdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam forte via[1] *sacra (sicut meus est mos)*
Nescio quid meditans nugarum, & totus[2] *in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptáque manu,[3] *Quid agis, dulcissime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc est, inquã: & cupio*[5] *omnia quæ vis.*
Quum assectaretur, Num quid vis?[6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti sumus, Hic ego, Pluris*

1 In via sacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis nugis.
3 Quo modo vales Horati? *inquit ille.*
4 Rectè valeo secundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi proueniant omnia ex animi sententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis?
7 Hoc volo, vt nos noris.

8 Hoc

[8] Hoc (inquam) mihi eris. [9] Miserè discedere quærens,
[10] Ire modò ocyùs, interdum [11] consistere: in aurem
[12] Dicere nescio quid puero. quum sudor ad imos
[13] Manaret talos, ó te [14] Bollane cerebri
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: [15] vt illi
Nil respondebam, [16] Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video. [17] sed nil agis: [18] vsque tenebo,
Persequar. [19] hinc quò nunc iter est tibi? [20] Nil opus
[21] Circumagi: quendã volo visere, nõ tibi notũ: (est te
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
[22] Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.
[23] Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorso [24] subijt onus. [25] incipit ille:
Si bene me noui, non [26] Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra [27] mouere
[28] Mollius? inuideat quod & [29] Hermogenes, ego canto.
[30] Interpellandi locus hîc erat, Est tibi mater,
Cognati, [31] queis te saluo est opus? [32] Haud mihi quisquã:
Omnes [33] composui. [34] Felices. nunc ego resto:
[35] Confice. namq; instat fatum mihi triste, [36] Sabella
Quod [37] puero cecinit, [38] diuina mota anus vrna.
[39] Hunc neq; dira venena, nec [40] hosticus auferet ensis:
[41] Nec laterum dolor, aut tussis nec [42] tarda podagra:
Garrulus hunc [43] quando consumet cunq; loquaces,
Si sapiat, vitet, simulatq; adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere [45] vadato

8 Ideirco, quia doctus es, pluris a me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celerius.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor deflueret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbabatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 Posteaquam.
16 Valdè cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatij, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc, illuc circumduci.
22 Respondet garrulus affectator.
23 Translatio ast à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationem significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.

27 Saltare. 28 Faciliùs quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet garrulus 33 Omnes sepeliui. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatij nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commotâ vrnâ diuinâ, in quam sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrna eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cûmque aliquando gar. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat:

Debebat: quod ni fecisset, [46] perdere litem.
Si me amas, [47] inquit, paulum hic ades. [48] Interream si
Aut valeo [49] stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero [50] quò scis. Dubius sum quid faciam, inquit:
Tene relinquam, [51] an rem. [52] Me, sodes. Non faciã, [53] ille
Et praecedere cœpit. Ego (vt contendere durum est
[54] Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit. [56] Paucorũ hominũ, [57] & mentis benè
Nemo [58] dexteriùs fortuna est vsus. [59] Haberes (sanæ.
Magnum adiutorem, posset qui ferre [60] secundas,
[61] Hunc hominem velles si [62] tradere. dispeream ni
[63] Summosses omnes. [64] Non isto viuimus [65] illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla est,
Nec magis his aliena [66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vni-
Cuique suus. [67] Magnum narras, vix credibile. [68] Atqui
Sic habet. [69] Accendis quare [70] cupiam magis illi
Proximus esse. [71] Velis tantummodo: [72] quæ tua virtus,
Expugnabis. & est [73] qui vinci possit: eoque
Difficiles aditus primos habet. [74] Haud mihi deero:
Muneribus seruos corrumpam: non, hodiè si
Exclusus fuero, desistam. [75] tempora quæram:
Occurram in triuijs: [76] deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. [77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuscus Aristius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè nosset. consistimus. Vnde venis? &,
Quò tendis? [79] rogat: & [80] respondet. vellere cœpi,
Et [81] pressare manu lentissima brachia, nutans,
[82] Distorquens oculos, vt me eriperet. [83] malè salsus
Ridens [84] dissimulare: meum iecur [85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus
48 Vtinam interea inquit Horatius.
49 Stare in iudicio seu in iure.
50 Ad Cæsaris hortos.
51 An causam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus sermonem intermissum sic repetit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus.
57 Et sapiens est.
58 Dexteriùs quã tu, inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes i. qui tibi secundus esse posset.
61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat.
62 Mæcenati commendari.
63 Nisi summouere posses omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Respondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia, æmulatione, criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, *inquit garrulus*. 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea est tua virtus, vt facilè sis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si sæpè instabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum 77 Hæc dum loquitur garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuscus me rogat. 80 Respondet à me rogatus. 81 Arctiùs comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens dissimulabat. [illegible] Bilis meum iecur vrebat. i. vehementer irascebatur.

[86] Certè

[86] Certè nescio quid secretò velle loqui te
Aiebas mecum. [87] Memini benè: sed meliori
Tempore dicam: hodiè [88] tricesima sabbata. vin' tu
[89] Curtis Iudæis [90] oppedere? [91] Nulla mihi (inquam)
Relligio est. [92] At mi. sum paulo [93] infirmior, vnus
[94] Multorum. ignosces: aliàs loquar. [95] Hunccine solē
[96] Tam nigrum surrexe mihi? [97] fugit improbus, ac me
[98] Sub cultro linquit. casu venit obuius illi
[99] Aduersarius: &, [1] Quò tu turpissimè? magna
Exclamat voce: &, [2] Licet antestari? Ego verò
[3] Oppono auriculam. [4] rapit in ius. clamor vtrinq;
Vndique concursus: sic me seruauit [5] Apollo.

86 Sunt verba Horatij ad Fuscum.
87 Respondet Fuscus.
88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbot, quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatij.
92 At mihi aliqua est religio inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus malè salsus. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduersarius. 1 Quò pergis improbissimè? 2 O Horati, licét-ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me testem sumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet ijs quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

NEmpe [1] incomposito dixi pede currere versus
Lucili. quis tam Lucili fautor [2] ineptè est,
Vt non hoc fateatur? [3] at idem, quòd sale multo
[4] Vrbem defricuit, [5] charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, [6] dederim quoque cætera. nā sic
[7] Et Laberi mimos, vt pulchra Poemata, mirer.
Ergo non satis est [8] risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen [9] hîc quoque virtus.
Est breuitate opus: [10] vt currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.

1 Dixi Lucilium asperum esse & duriusculum in componendis versibus.
2 Stultè.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos acrius notauit.
5 In eodem Poemate laudatur, *sed Ironicè.*
6 Dare debeo.
7 Scenicos versus Laberij scriptoris dicacissimi.
8 Non satis est auditori risum mouere. 9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Ne sententia claudicet.

Et

Et sermone opus est modò tristi, sæpè iocoso:
[11] *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poetæ,*
Interdum [12] *vrbani, parcentis viribus, atque*
Extenuantis eas [13] *consultò.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerunque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus Comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq;* [19] *pulcher*
Hermogenes vnquam legit, neque [20] *simius iste,*
[21] *Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] *ô seri studiorum,* [23] *quine putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] *vt Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, teipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragendæ [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæq; patrísque Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Coruinus,* [30] *patrijs intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canusini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra,*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere cateruas.*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *iugulat dum Memnona, dumq;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia iudice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris.*
[47] *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 Iocus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, *vel,* melius decidit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè homo bellus.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & breuis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit, præter Caluum & Catullũ Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς. qui serò studijs operam dedistis.
23 Qui putetis. Nã *particula Ne, abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodũ si vino Chio Falernum sit commixtum.
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patrijs intermiscere malis? 27 Accusati Petilli. *qui auream coronam Iouis Capitolini furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sicetiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, partim Græcè partim Latinè loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuũ. 38 Alpinus stylo vtitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis prouocationẽ venientia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sępius spectata vilescant. 47 Meretrice callidâ.

Eludente senem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus viuorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percusso:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: ductu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto frustra Varrone*[54] *Atacino,*
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] *Inuentore minor. neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere[56] *hunc lutulentum, sæpe*[57] *ferentem*
Plura quidem[58] *tollenda relinquendis. age, quæso,*
[59] *Tu nihil in magno doctus reprendis*[60] *Homero?*
Nil comis tragici[61] *mutat Lucilius*[62] *Attii?*
Non ridet versus Enni[63] *grauitate minores,*
Quum de se loquitur,[64] *non vt maiore reprensis?*
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere[65] *num illius, num*[66] *rerum dura negarit*
Versiculos natura[67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? acsi*[69] *quis pedibus quid claudere*[70] *senis*
[71] *Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos*
Ante cibum versus, totidem cœnatus.[72] *Etrusci*
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium:[73] *capsis quem fama est esse librisque*
Ambustum propriis.[74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, &[75] *Græcis intacti carminis autor:*
Quámque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] *Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,*
[77] *Detereret sibi multa:*[78] *resideret omne quod vltra*
Perfectum traheretur: & in versu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex iis qui hodie viuunt, potes argutam Comœdiam scribere comis, i. comiter & facetè.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, vt nemo meliùs.
52 Virgilius illo tempore Bucolica tantum & Georgica scripserat, non AEneida.
53 Hoc erat quod ego meliùs possem scribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna quàm quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormitat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minùs graues quàm oportet.
64 Nonne ridet, quasi maior sit his, quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Versus magis elaboratos 68 Molliores & leniùs fluentes. 69 Acsi aliquis. 70 Hexametris versibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Casii Parmanensis. Parma est Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc nostra ætate natus esset. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne superuacaneum.

[79] Sæpe

[79] Sæpe caput scaberet, [80] viuos & roderet vngues.
[81] Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
Scripturus; neque te vt miretur turba, labores,
Contentus [82] paucis lectoribus. an tua demens
[83] Villibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam satis est [84] equitẽ mihi plaudere: vt audax
Contemptis alijs, explosa [85] Arbuscula dixit.
Men' moueat [86] cimex Pantilius? aut crucier quòd
[87] Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
[88] Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuscus: & hæc vtinam [89] Viscorum laudet vterq;.
Ambitione [90] relegata, te dicere possum
Pollio, te Messalla, tuo cum fratre: simulque
Vos Bibuli, & Serui: [91] simul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] Prudens prætereo: quibus hæc, sint qualiacunque,
[93] Arridere velim: doliturus, si placeant spe
[94] Deterius nostra. [95] Demetri, téque Tigelli
[96] Discipularum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo [97] citus hæc subscribe libello.

79 Hi sunt gestus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad viuum roderet.
81 Mutare debeo quod scripseris. *Preceptum est de cura in scriptis prius habenda quam euulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conspectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctissimum.
85 Mima & meretrix à vulgò explosa
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo supra Sat. 4.
89 Visci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione sublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm speramus.
95 Ego vos modulatore (qui fœminis non viris placere studetis) iubeo plorare i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum. 97 Subscribe citò.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

Svnt quibus in Satyra videar [1] nimis acer: [2] & vltra
Legem tendere opus: [3] sine neruis [4] altera quicquid
Composui, pars esse putat: similésque meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati,
Quid faciam [6] præscribe. [7] quiescas. [8] ne faciam, inquis,
Omninò versus? [9] aio. [10] peream malè, si non
Optimum erat. verum nequeo dormire. [11] ter vncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguúmque mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus. [15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. neque enim quiuis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [17] fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & iustum poteras, & [21] scribere fortem,
[22] Scipiadam vt sapiens Lucilius. [23] haud mihi deero
Cùm res ipsa feret. [24] nisi dextro tempore, [25] Flacci,

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ. i. vltra modũ in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententijs.
4 Altera pars. i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci. i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. *Nam tu es clarus Iurisconsultus.*
7 Respondet Trebatius. Quiescas. i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatij.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Natatuti vngebantur, vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino
13 Paulò ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis. i. Romanorum hastis. 17 Cuspide, quam saucius hostis è corpore non potuit euellere nisi fractam. 18 Parthi ex equo deiecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cùm dabitur occasio. 24 Nisi tempore oportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [26] palpere, [27] recalcitrat vndiq; tutus.
[28] Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
[29] Pantolabum scurram, Nomentanúmq; [30] nepotem:
Cùm sibi quisque [31] timet, quanquã est [32] intactus, & odit?
[33] Quid faciam? saltat [34] Milonius, [35] vt semel [36] icto
Accessit feruor capiti, [37] numerúsque lucernis.
Castor gaudet equis: ouo [38] prognatus eodem,
[39] Pugnis. [40] quot capitum viuunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] Lucilli ritu, [42] nostrûm melioris vtroque.
[43] Ille velut fidis arcana sodalibus, olim
[44] Credebat libris: neq; [45] si malè cesserat, vnquam
[46] Decurrens aliò, neque si benè: quo fit, vt omnis
[47] Votiua pateat veluti descripta tabella,
[48] Vita senis. sequor hũc, Lucanus, an Appulus [49] anceps:
Nam Venusinus arat finem sub [50] vtrumque colonus,
[51] Missus ad hoc, pulsis (vetus est vt fama) sabellis:
[52] Quo ne per vacuum Romanus incurreret hostis:
Siue quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet [53] vltrò
[54] Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] latronibus? ô pater, & rex
Jupiter, [56] vt pereat positum rubigine telum:
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] commôrit, meliùs non tangere, clamo
[58] Flebit: & insignis tota [59] cantabitur vrbe.
[60] Seruius iratus [61] leges minitatur, & [62] vrnam:
[63] Canidia Albuci, quibus est inimica, [64] venenum:

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reijcit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius, rem vnam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugillatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucillii. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne, per vacantem locum Sabellis expulsis, peruium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam viuũ 55 A maledicis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa, cur illo vtar. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factam ab accusatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucij filia venefica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, si quis se iudice certet.*
Vt, [66] *quò quisque valet,* [67] *suspectos terreat* [68] *vtq;*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, [71] *nisi intus*
Monstratum? Sceuæ [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet sceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat, [78] *seu mors atris circumuolat alis:*
Diues, inops, Romæ. [79] *seu fors ita iusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam, [80] *color.* [81] *O puer, vt sis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cùm est Lucillius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet, introrsum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere* [90] *Metello?*
Famosisq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumque tributim,*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi se à vulgo,* [96] *& scena, in secreta remôrant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *soliti. quicquid sum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse* [5] *inuita fatebitur vsque*
Inuidia: [6] *& fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet solido. nisi quid tu, docte Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quisque plurimũ potest.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Nisi à natura.
72 Scæuæ longæuam matrem committe, quam nimium viuere molestè fert.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen est.
75 Occidet matrẽ.
76 Melle corrupto.
77 Ne sim longior.
78 Siue mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita asserit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati. (*inquit Trebatius*) ne non sis viuax, metuo si Satyras scribes.
82 Et ne quis gratiosus apud maiores viros. &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius, quid passus est Lucillius cùm magnos viros carpserit?
85 In morem Satyricum.
86 Vniuscuiusque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus. i. vt ciuis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucillij ingenio sunt offensi? 90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpauit. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Insuper. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipso Lucillio. 99 Et à rebus serijs laxati. 1 Donec cæna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucillij qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rẽ fragilem dentibus permolere. 7 In rem solidam incurret.

Dissentis.[8] *equidem nihil hic diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina*[11] *ius est,*
[11] *Iudiciúmque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobrijs dignum[14] *latrauerit,*[15] *integer ipse:*
[16] *Soluentur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre, quin pro te pronuntiem. 9 Ignorantia legũ, quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ sancitâ, à *Verbo sancior*. 10 Carmina maledica. 11 Lex XII. tabularum lata est. 12 Actio ex lege. 13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala. i. indocta. 14 Si lacerauerit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum Iudicum risu tabularum leges. 17 Tu demissus absoluêris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

QVæ virtus, & quanta,[1] *boni, sit viuere paruo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quem[2] *præcepit Ofellus*
Rusticus,[3] *abnormis sapiens,*[4] *crassáq; Minerua)*
Discite non inter[5] *lanceis, mensásq;*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Accliuis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verùm hic[10] *impransi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam, si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.*[13] *leporem sectatus, equóue*
Lassus ab indomito: vel, si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari,*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem.*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentẽ aëra disco.*
Cùm labor[19] *extuderit fastidia:*[20] *siccus inanis*

1 Ordo est, ô boni discite quæ virtus, &c. 2 Præmonstrauit & docuit. 3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ. 4 Doctrina non excultus. 5 Vasa pretiosa pro epulis. 6 Mensas opiparas. 7 Cùm oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur. 8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis *quod multo cibo repletis accidit*. 9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potúque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit. i. delectat. 16 Pilæ ludo obliuionem laboris afferente molliter. i. cum quadam voluptate 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cùm labor fugauerit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

[21] Sperne cibum vilem: nisi [22] Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. [23] foris est promus: & atrum
Defendens pisces [24] hyemat mare. Cum sale panis
[25] Latrantem stomachum benè leniet. [26] Vnde putas aut
[27] Quî partum? [28] non in caro nidore voluptas
Summa, sed in teipso est: [29] tu pulmentaria quære
Sudando. [30] pinguem vitijs, albumque, nec Ostrea,
Nec Scarus, aut poterit [31] peregrina iuuare [32] Lagois.
Vix tamen [33] eripiam, posito pauone, velis quin
[34] Hoc potius, quàm gallina [35] turgêre palatum,
Corruptus [36] vanis rerum: quia væniat [37] auro
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
[38] Tanquã ad rem attineat quicquam num vesceris ista,
Quam laudas pluma? [39] coctóue num adest honor idẽ?
Carne tamen quamuis distat nihil: [40] hac magis illa,
[41] Imparibus formis deceptum te patet. [42] esto.
[43] Vnde datum sentis, [44] lupus hic, Tiberinus in alto
Captus [45] hiet? [46] pontésne inter iactatus, an amnis
[47] Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem (est.
Mullum: [48] in singula quem minuas pulmenta, necesse
[49] Ducit te species, video. [50] quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet [51] illis
Maiorem natura [52] modum dedit: [53] his breue pondus.
IEIVNVS rarò stomachus [54] vulgaria temnit.
Porrectum magno [55] magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyis [56] gula digna rapacibus. at vos
[57] Præsentes Austri [58] coquite horum obsonia: quanquã
[59] Putet aper, Rhombúsque recens, mala copia [60] quando
[61] Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula [62] plenus,
Atque [63] acidas mauult inulas. nec dum omnis abacta

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs. i. crapula turgidum & pallidum neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè aduecta.
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum, vt delitijs luxuriosis.
37 Maiori pretio.
38 Quasi ad gustũ, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni manent illæ plumæ?
40 Formâ pauonis magis quàm illâ, i. formâ gallinæ. 41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quomodo scis? 44 An piscis iste sit in fluuio Tiberi captus, an alto, i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior, propter aquam concitationem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quem diuidas necesse est in frusta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes digne sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur, 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exaturatus. 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitũ excitandũ, quia viscosam pituitam incîdunt.

64 Pauperies

[64] *Pauperies epulis* [65] *regum, nam* [66] *vilibus ouis,*
[67] *Nigrisq; est oleis hodie locus. Haud ita pridem*
[68] *Galloni præconis erat accipensere mensa*
Infamis. quid? tum [69] *rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:*
Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos suaueis [72] *edixerit assos:*
Parebit [73] *praui docilis Romana iuuentus.*
[74] *Sordidus à tenui victu distabit,* [75] *Ofello*
Iudice. nam frustra vitium vitaueris [76] *illud,*
Si te [77] *aliò prauum detorseris Auidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret:*
[79] *Quinquenneis oleas* [80] *est, & syluestria corna:*
Ac, [81] *nisi mutatum, parcit defundere vinum, &*
[82] *Cuius odorem olei nequeas perferre (*[83] *licebit*
Ille [84] *repotia, nataleis, aliósue dierum*
Festos [85] *albatus celebret) cornu ipse* [86] *bilibri*
Caulibus instillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
[88] *Vtrū imitabitur? hàc urget* [89] *lupus, hàc* [90] *canis* [91] *ai-*
[92] *Mundus erit, qui non offendat* [93] *sordibus: atq; (unt.*
[94] *In neutram partem cultus miser.* [95] *hic neq; seruis,*
[96] *Albuci senis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sæuus erit: neque sic vt [98] *simplex Næuius,* [99] *vnctam*
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] *quæ, quantáque secum*
Afferat; imprimis valeas benè, nam, variæ res
Vt noceant homini, [2] *credas, memor illius escæ,*
Quæ [3] *simplex olim tibi* [4] *sederit. at, simul assis*
[5] *Miscueris elixa: simul conchylia turdis:*

64 Victus tenuis.
65 Malorum virorum epulis.
66 Parui pretij.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsoniorũ gurges, qui primus in conuiuio posuit accipenserem, piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito praua discit.
74 Inter victum sordidum et luxuriosum victus medius est interiectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo suprà
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate. i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cuius odorem, &c.

83 Quanuis. 84 Conuiuia facta die secundo à nuptijs. vel comessationes, quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. child-feasts. 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum, an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluuies 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecorâ parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus siue sordidi siue luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius seruos prius castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutã, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachũ ingesseris.

Dulcia

Dulcia se [6] in bilem vertent, stomachoq; [7] tumultum
Lenta feret [8] pituita. vides, vt [9] pallidus omnis
Cœna desurgat [10] dubia? quin corpus onustum
[11] Hesternis vitiis animum quoque [12] prægrauat vnà:
[13] Atque affligit humo diuinæ particulam auræ:
[14] Alter, vbi dicto citiùs [15] curata sopori
Membra dedit: [16] vegetus præscripta ad munia surgit.
[17] Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] vbique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quàm puer, & validus [19] præsumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? (sus
[20] Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia [21] na-
Illis nullus erat: sed, credo, [22] hac mente, quòd hospes
Tardiùs adueniens, [23] vitiatum commodiùs, quàm
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me [24] prima tulisset.
Das aliquid famæ, [25] quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæq;
Grande [26] ferunt vnà cum damno dedecus. [27] adde
Iratum [28] patruum, vicinos, [29] te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] Æs, laquei pretium. iure, inquis, [31] Thrasius istis
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiásque habeo [32] tribus amplas regibus. [33] ergo,
[34] Quod superat, non est, [35] melius quo insumere possis?
Cur eget [36] indignus quisquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cur, improbe, charæ
Non aliquid patriæ [37] tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum tibi [38] rectè semper erunt res?

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia, vbi conuiuæ dubitant quid de multis sumant.
11 Hesternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deijcit animam, diuini spiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus est & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parcè viuit, ad meliorem victum potest transcurrere aliquando.
18 Et vbi senectus aduenerit.
19 Ante tempus sumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione
23 Putidum potiùs ederet.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri sit gratior quam quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius sub imperio es.
29 Te tibi inimicum, qui omnia tua das alijs.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo profusus idémque pauper. 32 Quæ sufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi superest. 35 Non meliùs quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus, qui non meretur nec debet esse pauper. 37 E tanto aceruo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O mag-

O magnus [39] posthac inimicis risus. vterne
[40] Ad casus dubios fidet sibi certius, hic, qui
[41] Pluribus assuerit mentem, corpusq; [42] superbum:
An qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens, [43] aptarit idonea bello?
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] Integris opibus noui [45] non latius vsum,
[46] Quàm nunc accisis. [47] Videas [48] metato in agello
Cum pecore, & gnatis [49] fortem, [50] mercede colonum:
[51] Non ego, narrantem, temere edi luce [52] profesta
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu [53] longum post tempus venerat hospes,
[54] Siue operum vacuo gratus conuiua [55] per imbrem
Vicinus: [56] benè erat, [57] non piscibus vrbe petitis,
Sed pullo, atque hœdo: tum [58] pensilis vua secundas,
Et nux ornabat mensas, [59] cum duplice ficu.
[60] Post hoc ludus erat [61] cuppa potare magistra:
[62] Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,
[63] Explicuit vino contractæ [64] seria frontis.
[65] Sæuiat, atque nouos moueat fortuna [66] tumultus:
Quantum [67] hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri [68] nituistis, [69] vt huc nouus incola venit.
[70] Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit [71] ille,
Illum aut [72] nequities, [73] aut vafri inscitia iuris,
Postremò expellet certè [74] viuacior hæres.

39 Commutatâ fortunâ.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus assuefecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largiùs.
46 Quàm nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrãtem hæc. Non ego &c.
48 In agello demenso & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato prò agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus, vsque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa Angl. a wor-king-day
53 Hospes raró veniens lautiùs & libentiùs est accipiendus.

54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quàmdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non pisceib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *mariscas* appellant 60 Postquàm nos cibo & potu expleuissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quàm ipsa Cuppa.i.vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias.quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Minus splendidè vixistis? 69 postquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quòd huiuscemodi vafrities est in Iuris consultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutiùs viuens succedit.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduersus fortunę incommoda.

Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: sed cedet in vsum*
Nunc mihi, nunc aliȷ. Quocirca viuite [76] *fortes:*
Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

SATYRA. III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quòd nihil scriberet deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

1 O Horati.
2 Chartam, in qua scribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando scripseras.
4 Vini largus. i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum, quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc. i. ad villam fugisti vt scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus, diis & poetis malè propitiȷs.
9 In pariete cerato solebant poetæ, si quid noctu in mentem veniret, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.

[1] *SIc rarò scribis, vt toto non quater anno*
[2] *Membranam poscas,* [3] *scriptorum quæq; retexens,*
Iratus tibi quòd vini somnique [4] *benignus*
Nil dignum [5] *sermone canas, quid fiet? ab ipsis*
[6] *Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo*
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra [7] *calami,* [8] *immeritúsque laborat*
Iratis natus [9] *paries dȷs atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara [10] *minantis,*
Si [11] *vacuum* [12] *tepido cepisset villula tecto.*
Quorsum pertinuit [13] *stipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] *Inuidiam placare paras* [15] *virtute relicta?*
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
[16] *Desidia: aut quicquid* [17] *vita meliore parasti,*
[18] *Ponendum æquo animo.* [19] *Dȷ te, Damasippe, deæq;*
[20] *Verum ob consilium donent* [21] *tonsore. sed vnde*
Tam bene me nosti? [22] *Postquam omnis res mea* [23] *Ianū*
Ad medium [24] *fracta est, aliena negotia curo,*
[25] *Excussus proprȷs.* [26] *olim. nam* [27] *quærere amabam*

12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt mauis otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est & abȷciendum patienter. 19 Horat. satis ridiculè gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum, vbi mercatores & fœneratores conueniebant. 24 Quasi ad scopulos illisa est. i. diminuta & consummata. 25 Eiectus à proprȷs negotȷs. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum, prius quam sit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

[28] *Quo vafer ille pedes lauisset* [29] *Sisyphus ære,*
Quid sculptum [30] *infabrè,* [31] *quid fusum durius esset.*
[32] *Callidus huic signo ponebam* [33] *millia centum:*
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] *Mercuriale*
Imposuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Noui:*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emouit veterem mirè [39] *nouus, vt solet,* [40] *in cor*
Traiecto [41] *lateris miseri capitísque dolore:*
Vt [42] *lethargicus hic, quũ fit* [43] *pugil, & medicũ* [44] *vrget,*
[45] *Dum ne quid simile huic, esto vt libet.* [46] *ô bone, ne te*
[47] *Frustrere: insanis & tu,* [48] *stultiq; propè omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *vnde ego mira*
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus iussit [52] *sapientem pascere barbam,*
Atque à Fabricio non tristem [53] *ponte reuerti.*
Nam [54] *male re gesta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen: [56] *dexter stetit, &, Caue faxis*
Te quicquã indignum. pudor (inquit) te [57] *malus vrget,*
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri*
Cæcum agit, insanum Chrysippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] *Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Insano [65] *posuere.* [66] *velut syluis, vbi passim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit:*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
[69] *Error,* [70] *sed varijs illudit partibus. hoc te*

28 In quo vase æreo.
29 Sisyphus AEoli filius, Corinthi rex.
30 Minus artificiosè
31 Quid minus eleganter esset conflatum.
32 In eo callidus eram, quòd sciebam signatis operibus iustum pretium imponere.
33 Sestertiûm nummûm, 100000.
34 Mercurius præest mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, mé appellabant Mercurialem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius negotij.
38 Respondet Damasippus.
39 Nouus morbus veterém depulit:
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternosus.
43 Quum fit phreneticus.
44 Et medicum verberat.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat.) esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Siquid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus.

50 A quo. 51 Ex eo tempore. 52 Philosophicam barbam nutrire, ad vmbilicum vsque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit, damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causâ. 56 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in syluis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error vtrique. 70 Sed error ille quasi ludibundus in varijs versatur partibus, vt putà dextrâ & sinistrâ.

Crede

Crede modo insanum : nihilo ut sapientior ille;
Qui te deridet, [71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ, [72] *nihilum metuenda timentis: ut ignes,*
Vt rupes, fluuiosque [73] *in campo obstare queratur,*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios, fluuiosq. ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: [75] *serua :*
Non magis audierit, quàm [76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit, [77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum [78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi [79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis [80] *excors*
[81] *Reiecta præda. quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio : non est satis : adde* [83] *Cicuta*
Nodosi tabulas centum : mille adde [84] *catenas :*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula [85] *Proteus.*
Quum rapies in ius, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: &, quũ volet, arbor.
Si male rem gerere, insani est: [86] *contra, bene sani :*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam* [89] *rescribere possis*
[90] *Audire atque togam* [91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore :
Quisquis luxuria, [92] *tristiue superstitione,*
Aut alio mentis morbo [93] *calet. huc proprius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est [94] *ellebori multo pars maxima auaris :*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hîc ab Horatio Iliona nominatur) cũ somnũ simulare deberet, seriò dormiuit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te ap.
78 Emendo, vendendo. credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor, scribe te mutuò accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiversator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere
87 Multò insanior est Perillus.

88 Mutuò dantis. vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarij scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans remedium est insaniæ.

Nescio an [95] Anticyram ratio illis destinet omnem.
Hæredes [96] Staberi summam incidere sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] dare centum
[98] Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio [99] Arri:
[1] Frumenti quantum metit [2] Africa. [3] Siue ego prauè,
Seu rectè, hoc volui: [4] ne sis patruus mihi, [5] Credo
Hoc Staberi [6] prudentem animum vidisse. Quid ergo
Sensit, quum summum patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit? [7] Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] acrius: vt si
Forte [9] minus locuples vno quadrante periret,
Ipse videretur sibi [10] nequior. [11] omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pulchris
Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille
[12] Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,
Et quicquid volet. [13] hoc, veluti virtute paratum,
Sperauit [14] magnæ laudi fore. quid simile isti
[15] Græcus Aristippus? qui seruos proijcere aurum
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] vter est insanior horum?
Nil agit exemplum, [17] litem quod lite resoluit.
Siquis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si [18] scalpra & [19] formas, [20] non sutor: nautica vela,
[21] Auersus mercaturis: delirus & amens
Vndiq; dicatur meritò. quid discrepat [22] istis
Qui nummos aurúmque recondit, nescius vti
[23] Compositis, metuénsque velut contingere [24] sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper aceruum
[25] Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque [26] illinc
Audeat [27] esuriens dominus contingere granum:
Ac potius folijs parcus vescatur [28] amaris:

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis auarissimi, qui iussit hæredes quantam quisque summam ex testamento accepisset in eius sepulcro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt eius testamento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est vltima mea voluntas siue sit praua siue recta.
4 Noli me obiurgare vt solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus, siue quis alius.
6 Ironicè.
7 Quandiu vixit.
8 Nihil cauit vehementiùs quàm paupertatem.
9 Si vno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberij.
12 Ex auari iudicio.
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus? 17 Quod ex lite dissoluta nouam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos, quibus vtuntur sutores ad calceos componendos. Angl. lastes. 20 Si ille, qui sutor non est, emat scalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Ab istis. 23 Bonis quæsitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis sit dominus & esuriat. 28 Folijs agrestibus.

Si positis intus Chij veterisque Falerni
Mille cadis ([29] nihil est: tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, si & [30] stramentis incubet, [31] unde-
-octoginta annos natus, cui stragula vestis,
[32] Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] vt ebibat heres,
[34] Dys inimice senex custodis? [35] ne tibi desit?
Quantulum enim [36] summæ curtabit quisque dierum,
[37] Vngere si caules oleo meliore caputque
Cœperis impexa fœdum [38] porrigine? quare,
[39] Si quiduis satis est, periuras, surripis, [40] aufers
Vndique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære [41] parâris:
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremque veneno,
[42] Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis [43] Argis,
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum [44] occisa insanuisse parente?
Ac non ante malis dementem [45] actum furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis.
Non [47] Pyladen ferro violare ausúsue sororem
Electram: tantum maledicit vtrique, vocando
Hanc, furiam, hunc, [48] aliud, iussit quod [49] splendida bilis.
[50] Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui [51] Veientanum festis potare diebus
[52] Compana solitus trulla, [53] vappâmque profestis:
Quondam [54] lethargo grandi est oppressus: vt heres

29 Parum est quod dico, mille vino cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis, quæ dormientibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta. i. 79
32 Epulæ vermium, qui vestes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Dijs inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit vnusquisq; dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis, vbi inter pilos surgunt quædam squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrem peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecunijs.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse antequam facinus admitteret?
45 Impulsum furijs.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor proueniens ex atra bile iusserat. Bilis est splendida & mordax, instar aceti.
50 Opimius auarus, pauper argenti domi reconditi.
51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. *Veientana ciuitas est Campaniæ*
52 Vase potorio fictili
53 Vinum insipidum.
54 Veterno.

Iam

Jam circum loculos & [55] claues lætus ouansq́.
Curreret. [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit. addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hæc auferet hæres.
[57] Men' viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid (vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum sume hoc [63] ptisanarium oryzæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereámque rapinis?
[66] Quisnã igitur sanus? Qui non stultus. Quid auarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit auarus,
Continuò sanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non est cardiacus ([68] Craterum dixisse putato)
Hic æger. [69] Rectè est igitur? surgetq́.? [70] Negabit.
Quòd latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non est periurus, neque sordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitiosus & audax.
[72] Nauiget Anticyram. quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canusi duo prædia diues,
Antiquo censu, natis [76] diuisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nucésque
[78] Ferre sinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abscondere [81] tristem.
Extimui ne vos ageret vesania discors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tune sequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncta recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba sunt Opimij: Mene viuo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualescas.
59 Quid vis faciam? inquit Opimius. est dialogismus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ, vires.
62 Robur.
63 Prisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza? in genitiuo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt se gratum ostendat Laribus, qui eum à periurio & auaritia liberârunt.
72 Purgetur helleboro, quia insanus est.
73 Ventri omninoro. *Athenienses in Barathrum, locum profundiorem maleficos demittebant.*
74 Quæsitis.
75 Canusium, est oppidum in Appulia.
79 Diuisisse.
77 Tesseras.

78 Id dicimus laxo sinu ferre, cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerêre. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Auarum fœneratorem.

Quod satis esse putat pater, &[85] natura coercet.
Præterea ne vos[86] titillet gloria, iure-
-iurando obstringam[87] ambo: uter ædilis fueritue,
Vestrûm prætor, is,[88] intestabilis[89] & sacer esto.
[90] In cicere atque faba bona tu perdásque lupinis,
[91] Latus vt in circo spatiere,[92] aut æneus vt stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet[93] vt plausus, quos fert[94] Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humasse velit Aiacem[96] Atrida vetas cur?
[97] Rex sum.[98] Nil vltra quæro plebeius.[99] Et æquam
Rem imperito: ac si cui videor non iustus,[1] inulto
Dicere, quæ sentit, permitto.[2] Maxime regum
Dy tibi dent capta classem redducere Troia:
Ergo[3] consulere, & mox respondere[4] licebit?
[5] Consule.[6] Cur Aiax heros ab Achille[7] secundus
[8] Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamúsque inhumato,
Per quem[9] tot iuuenes patrio caruere sepulcro?
[10] Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide[12] natam
Ante aras, spargisq;[13] mola caput improbe salsa,
[14] Rectũ animi seruas?[15] Quorsũ?[16] Insanus quid enim
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim (Aiax
Vxore, & gnato, mala multa precatus[17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyßem.
[18] Verum ego, vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem,[19] prudens placaui sanguine diuos.
[20] Nempe tuo, furiose.[21] Meo, sed non furiosus,
[22] Qui species[23] alias veris, scelerisque tumultu

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is est, cui ius testandi est ademtum, vel, cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 AEdiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt ænea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cum tu sis vulpes imbellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & regem Agamemnonem.
96 O Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeij.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebei captantis beneuolentiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus. 9 Tot Troiani 10 Mille oues (inquit rex) occîdit. 11 Verba sunt plebeij. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta. 14 Rectum animum seruas? i. sanúsne es? 15 Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeij. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit plebeius) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placaui (inquit Agamemnon) sed non ideò furiosus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes à veris.

[24] *Permistas capiet,* [25] *commotus habebitur: atque*
Stultitiáne erret, [26] *nihilum distabit, an ira.*
Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos [27] *admittis inanes,*
[28] *Stas animo?* [29] *& purũ est vitio tibi* [30] *quũ tumidũ*
Siquis lectica [31] *nitidam gestare amet agnam, (est cor?*
Huic vestem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Pusam aut pusillam appellet: fortique marito
[32] *Destinet vxorem: interdicto* [33] *huic omne adimat*
Prætor, & ad sanos [35] *abeat tutela propinquos* ([34] *ius*
Quid? siquis gnatam pro muta [36] *deuouet agna,*
Integer est animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hic summa est insania qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit [37] *vitrea fama,*
[38] *Hunc circumtonuit gaudens* [39] *Bellona cruentis.*
Nunc age luxuriam & [40] *Nomentanum arripe mecum.*
Vincet enim stultos [41] *ratio insanire* [42] *nepotes.*
[43] *Hic simul accepit patrimoni mille talenta,*
[44] *Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,*
Vnguentarius, [45] *ac Tusci turba impia vici,*
Cum scurris fartor, [46] *cum Velabro omne* [47] *macellum*
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes.
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuiq; domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras
Accipe, quid contra iuuenis responderit [48] *æquus.*
In niue Lucana [49] *dormis ocreatus, vt apram*
Cœnem ego: [50] *tu pisces hyberno ex æquore* [51] *verris:*
[52] *Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:*
[53] *Sume tibi decies:* [54] *tibi tantundem:* [55] *tibi triplex,*
[56] *Vnde vxor media currat de nocte* [57] *vocata.*
[58] *Filius Æsopi detractam ex aure* [59] *Metellæ,*
(Scilicet [60] *vt decies solidum exorberet) aceto*
[61] *Diluit insignem baccam. qui sanior ac si*

24 Et cum sceleri coniunctas.
25 Furiosus habendus est.
26 Nihil interest.
27 Filiam occidis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira est inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquã furioso.
34 Ius bona sua administrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Destinet aræ.
37 Fama fragilis & inconstans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & asotum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxuriosos insanire.
43 Nomentanus.
44 Publicè proclamat.
45 Lenones, cupedinarij & id genus homines, perditi voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Valebrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarij.
47 Locus publicus obsonijs vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piscator.
51 Hyeme piscaris.

52 Segnis sum ego. 53 O venator sume tibi decies centena sestertiûm nummûm millia. 54 O piscator. 55 O leno sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita. 58 Clodius AEsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium AEsopum adamauit. 60 Vt decies centum millia sestertiûm nummûm deuoraret. 61 Liquefecit Margaritam.

[62] *Illud idem in rapidum flumen iacerétue cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
[63] *Nequitia & nugis, prauorum & amore* [64] *gemellum,*
Luſcinias ſoliti [65] *impenſo prandere coemptas.*
[66] *Quorſum abeant ſani? creta an carbone notandi?*
[67] *Ædificare caſas, ploſtello adiungere* [68] *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet [69] *barbatum:* [70] *amentia verſet.*
Si puerilius [71] *his, ratio eſſe euincet, amare:*
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere [27] *trimus*
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
[73] *Sollicitus plores: quæro, faciáſne quod olim*
[74] *Mutatus Polemo: ponas* [75] *inſignia morbi,*
[76] *Faſciolas,* [77] *cubital,* [78] *focalia.* [79] *potus vt ille*
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe [80] *coronas,*
Poſtquam eſt impranſi correptus voce [81] *magiſtri.*
Porrigis irato puero quum poma, recuſat.
Sume Catelle: negat. ſi non des, optat. amator
[82] *Excluſus quí diſtat? agit vbi ſecum, eat, an non,*
Quò rediturus erat non arceſſitus: & hæret
[83] *Inuiſis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,*
Accedam? an potius mediter finire [84] *dolores?*
Excluſit, reuocat: redeam? non, ſi obſecret. ecce
[85] *Seruus, non paulo ſapientior,* [86] *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque conſilium, ratione modóque
Tractari non vult. in amore hæc ſunt mala, bellum,
Pax rurſum. hæc ſi quis tempeſtatis propè ritu
Mobilia, [87] *& cæca fluitantia ſorte, laboret*
Reddere certa ſibi [88] *nihilo plus explicet, ac ſi*
Inſanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] *ſemina pomis,*
[90] *Gaudes ſi* [91] *cameram percuſſi forte,* [92] *penes te es?*

62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale
65 Magno pretio.
66 Quibus ſunt adnumerandi? ſanis an inſanis?
67 Vt ſolent pueri.
68 Veluti iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia eum agitet. i. pro inſano habeatur.
71 AEdificare caſas & ſimilia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum eſſes trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui poſtea in ſchola ſucceſſit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periſcelides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, roſas, lilia &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis ſobrij & modeſti, qui fuit Ariſtotelis auditor.
82 Thaide excluſus. Totus hic locus deſumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus ſibi odioſis vnde erat excluſus.
84 Quos amando patior.

85 Parmeno. 86 O Phædria. 87 In certo caſu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fælicis amoris omine. 91 Tectum in curuitatem formatum. 92 Es-ne mentis compos?

Quid?

Quid?[93] *quum balba*[94] *feris annoso verba palato,*
[95] *AEdificante casas qui sanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atque*[97] *ignẽ gladio scrutare. modo (inquã)*
[98] *Hellade percussa. Marius quum præcipitat se,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis*
[1] *Absolues hominem, & sceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula[2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui*[4] *circum compita*[5] *siccus*
[6] *Lautis mane senex manibus currebat: &, vnum,*
(Quiddam magnum addens)[7] *vnum me surpite morti:*
Dijs etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
[8] *Auribus atque oculis. mentem, nisi litigiosus,*
Exciperet[9] *dominus, quũ venderet.*[10] *hoc quoq; vulgus*
Chrysippus ponit[11] *fæcunda in gente*[12] *Meneni.*
[13] *Iupiter, ingentes qui das adimisq; dolores.*
(Mater ait pueri menses iam quinque[14] *cubantis)*
[15] *Frigida si puerum*[16] *quartana reliquerit:*[17] *illo*
Mane die[18] *quo tu indicis ieiunia,*[19] *nudus*
In Tyberi stabit.[20] *casus medicúsue leuarit.*
AEgrum[21] *ex præcipiti,*[22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa,[23] *febrimq; reducet.*
Quóne malo mentem[24] *concussa?*[25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius[26] *sapientum octauus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne*[28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet[29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum*[31] *sic vendas omnia pluris:*

93 Cùm blandiusculè verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ capta dam.
94 Quum verberas. *est Hypallage.*
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ adde scelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea sperneretur.
99 Cereris furore vexatus. i. fuitne furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ?
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa?
3 Pro liberto. Horat. sub persona Stertinij superstitiosos taxans, omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli iusserat Augustus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donate: quo quid maius à dijs potuit peti?

8 Sanus toto corpore sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit, nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni. i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 AEgrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit, *qui in Quartana sæpe plus valet quàm medicus. Est enim Quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso, in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironicè.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus diceter. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. *Nemo. n suum tergum nouit.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippũ vsq; ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic, particula est bene precantis.*

31 Qua me stultitia (quoniam non est genus vnum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
32 Quid? caput abscissum demens quũ portat 33 Agaue
34 Gnati infœlicis, sibi tum furiosa 35 videtur?
36 Stultum me fateor (liceat concedere veris),
Atque etiam insanum: tantùm hoc 37 edissere, quo me
Ægrotare putas animi vitio. 38 Accipe: primum
39 Ædificas. hoc est, 40 longos imitaris, ab imo
Ad summum totus 41 moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorum rides 42 Turbonis in armis
43 Spiritum & incessum: 44 quî ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque 45 verum est,
46 Tanto dissimilem, 47 & tanto certare minorem?
48 Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua 49 cognatos eliserit. 50 illa rogare,
51 Quantáne? num tandem (se inflans) sic magna fuisset.
52 Maior dimidio. 53 Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, si te ruperis (54 inquit)
Par eris. 55 Hæc à te non multum 56 abludit imago.
57 Adde poemata nunc (hoc est, 58 oleum adde camino)
Quæ siquis sanus fecit, sanus facis & tu.
59 Non dico horrendam rabiem (60 Iam desine) Cultum
Maiorem censu (61 Teneas Damasippe tuis te)
62 Mille puellarum, puerorum mille furores.
63 O maior tandem parcas insane minori.

31 Respondet Damasippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furiosa videtur? minimè.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damasippus.
39 Magnificè ædificas.
40 Incedendo te effers, vt longus videare i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis es staturæ. i. res tua familiaris est tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & gestum tumidum.
44 In qua re es tu minùs illo ridiculus?
45 AEquum est te idem facere?
46 Tanto viro dissimilem.
47 Et cum tanto?
48 AEsopi fabula.
49 Vt simul natos oppresserit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Respondet pullus.
53 Num tanto maior est, inquit mater?
54 Inquit pullus.

55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adiunge ad insaniam tuam in ædificando, aliam qua furis in poematis scribendis. 58 Vt maior fiat tua insania. prouerbium est. 59 Missam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto vestitum tuum sumptuosiorem quàm census tuus ferat. 60 Loquitur Horat. sua vitia à Damasippo enumerati inuitè audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damasippus) furores tuos. i. insanos amores. 63 Respondet & exclamat Horat. O Damasippe, (qui me stultior es & insanior.) parcas mihi minori. i. minus insano.

SA-

SATYRA IIII.

Sub persona cuiusdam Catij philosophi Epicurei irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

[1]*VNde, & quò Catius?*[2] *Non est mihi tēpus,*[3] *auenti*
[4] *Ponere signa nouis præceptis: qualia*[5] *vincant*
Pythagoran,[6] *Anytiq́ reum, doctumq́ Platona.*
[7] *Peccatum fateor, quum te sic tempore*[8] *læuo*
Interpellarim; sed des veniam bonus, oro.
Quòd si[9] *interciderit tibi nunc aliquid,*[10] *repetes mox.*
Siue est naturæ hoc, siue artis.[11] *mirus vtroque.*
[12] *Quin id erat curæ, quo pacto cuncta*[13] *tenerem:*
Vtpote res[14] *tenues, tenui sermone*[15] *peractas,*
[16] *Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.*
[17] *Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.*
Longa quibus[18] *facies ouis erit, illa memento,*
[19] *Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis*
[20] *Ponere.*[21] *nanque marem cohibent callosa vitellum.*
Caule suburbano,[22] *qui siccis creuit in agris,*
Dulcior.[23] *irriguo nihil est elutius horto.*
[24] *Si vespertinus subitò te oppresserit hospes,*
Ne gallina malum[25] *responset dura palato,*
[26] *Doctus eris viuam*[27] *misto mersare Falerno.*
[28] *Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis*
Natura est:[29] *alijs malè creditur. ille salubres*
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] *Finiet,*[31] *ante grauem quæ legerit arbore solem.*
Aufidius[32] *forti miscebat mella Falerno,*
Mendosè; quoniam vacuis committere venis

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα. i. signa,
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facilè in memoriam reuocabis. siue memoria constet naturâ siue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica est commendatio, vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (inquit Catius) hoc agebam
13 vt tenerem memoriâ.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura. 19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum .i. semen Masculi continent. 22 Dulcior caule agresti qui &c. 23 Nihil est insipiddius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperì hospes aduenerit. 25 Ne gallina malè aduersetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Alijs fungis periculosum est vesci. 30 Terminabit. 31 Quæ manè ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] *mulso*
Prolueris melius. [34] *si dura morabitur aluus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obstantia conchæ:*
[38] *Et lapathi breuis herba, sed albo non sine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica nascentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare est [42] *generosæ fertile testæ.*
Murice Baiano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Ostrea Circeis,* [45] *Miseno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis iactat se* [47] *molle Tarentum.*
Nec sibi cœnarum quiuis temere arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces auerrere [49] *mensa,*
Ignarum [50] *quibus est ius aptius, & quibus assis*
[51] *Languidus in cubitum iam se conuiua reponet.*
[52] *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curuet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus est, vluis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *summittit capreas non semper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæsita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingeniũ noua tantum [61] *crustula promit.*
[62] *Nequaquam satis in re vna consumere curam:*
Vt siquis solum [63] *hoc, malâne sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces [64] *securus oliuo.*
[65] *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna, siquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis) inimicus: [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna

33 Mellicrato.
34 Si venter sese nõ exoneret.
35 Musculus. Angl. a mussell.
36 Conchæ parui pretij.
37 Vt venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia. ventrẽ etiam enacuat,
39 Non sine vino sic dicto ab insula Co.
40 Conchilia generosa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accrescente conchilia implentur.
42 Generosorum testaceorum.
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, vbi Circe filia solis habitauit.
45 In Meseno Baiarum portu, vbi Misenus Aenææ nauclerus vndis submersus perijt.
49 Piscibus os aperientibus, qui conchas habent striatas ad similitudinem pectinis. Angl. cockels.
47 Tarentum mollitie & luxu diffluens.
48 Nisi prius explorata saporum ratione, quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello piscatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus ius conueniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti, *quod est Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata, vide Od. 1. lib. j. 66 Vina Massica. 67 Lineo sacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *voluens aliena vitellus.*
Tostus [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæpretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriáque decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioq; croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod baccha remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fæcem primus & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustóque vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit:*
Siue grauis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Consistit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini. i. fæces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendū & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & aruina factis.
74 Conuiua nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea, quæ, &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Superinfundes oleum Venafranum.
84 Poma Tibure nata.
85 Pulchritudine præstant.

86 Vua Venucula meliùs in ollis conditur. 87 Vuam Albanā. 88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam per hendiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificij. 97 In scopis paruo pretio habendis. 98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant. 99 Quo, vasa defricata splendeant 1 Quàm paruus sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior. 3 Te, ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopâ ex palma mundare?

[4] *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptúmque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius [5] *illis,*
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
[6] *Docte Cati, per amicitiam diuósque* [7] *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas [8] *memori mihi pectore cuncta*
Non tamen [9] *interpres tantundem iuueris. adde*
[10] *Vultum habitúmque hominis: quem tu vidisse beatum*
Non magni pendis, [11] *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, [12] *fontes vt adire remotos,*
[13] *Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.*

4 Et purpureas vestes substernere toralibus illotis? 5 Rebus nitidis & sumptuosis. 6 Iocatur Horatius suburbanè illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus. 7 Rogatus à te. 8 Memoriter. 9 Quum tu sis tantùm interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes. 10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlysis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

HOc quoque [1] *Tiresia,* [2] *præter narrata, petenti*
Responde: quibus amissas reparare queam [3] *res*
[4] *Artibus atque modis. quid rides? Iámne* [5] *doloso*
Non satis est Ithacam reuehi, patriósque Penates
Aspicere? [6] *O nulli quicquam mentite, vides vt*
Nudus inópsque domum redeam, [7] *te vate. neque illic*
Aut [8] *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus, & virtus, [9] *nisi cum re, vilior* [10] *alga est.*
[11] *Quando pauperiem missis* [12] *ambagibus horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. [13] *turdus*
Siue aliud [14] *priuum dabitur tibi,* [15] *deuolet illuc*
Res vbi magna [16] *nitet, domino sene: dulcia poma,*

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbauit. 2 Præter alia quæ mihi narrasti. 3 Iacturas præteritas resarcire. 4 Iure vel iniuria. 5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, ô Vlysses &c. *Sunt verba Tiresiæ.* 6 O Vates veridice *inquit Vlysses.* 7 Te vaticinante. 8 Penum, vel repositorium. 9 Nisi cum diuitijs. 10 Herba nullius vsus. vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Siue aliud priuatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] honores,
[18] Ante Larem gustet venerabilior Lare diues.
Qui quamuis periurus erit, [19] sine gente, [20] cruentus
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] exterior, si postulet, ire recuses.
[22] Vtne tegam spurco [23] Damæ latus? haud ita Troiæ
Me gessi, certans semper [24] melioribus. [25] Ergo
Pauper eris. Fortem [26] hoc animum tolerare iubebo.
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias ærisque [27] ruam, dic augur, aceruos.
[28] Dixi equidem, & dico captes astutus vbique
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter
[29] Insidiatorem [30] præroso fugerit hamo,
Aut spem [31] deponas, [32] aut artem illusus omittas.
Magna, minórue foro si res [33] certabitur olim,
Viuet vter locuples sine gnatis, [34] improbus, vltro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor: fama ciuem causáque [35] priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundáue coniux,
[36] Quinte puta, aut Publi (gaudent [37] prænomine molles
Auriculæ) tibi me [38] virtus tua fecit amicum.
[39] Ius anceps noui, causas defendere possum.
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] cassa nuce pauperet. hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, [41] neu sis iocus. [42] ire domum atque
[43] Pelliculam curare iube: [44] si cognitor ipse.
Persta, atque obdura, seu [45] rubra canicula findet
[46] Infantes statuas, seu pingui [47] tentus omaso
[48] Furius hybernas cana niue conspuet Alpes.
Nónne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte sinistra incedens.
22 Verba sunt Vlyssis.
23 Homini abiecto & seruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tyresiæ conclusio*
26 Vt præter meã consuetudinem, hominem infimæ sortis colam ditescendi causa, inquit Vlysses
27 Vnde eruam.
28 *Loquitur Tiresias.*
29 Si quis vafer te fugerit insidiatorem qui captandæ hæreditatis causa, munera quasi ex insidijs offers.
30 Hamo prægustato. Metaph. à piscibus.
31 Aut spem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur posthac.
34 Esto vltro. i. esto non rogatus illius improbus defensor & indefessus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, *vt M. Tul. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quod in vtramque partem trahi potest. 40 Quàm te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiæ sunt præcepta ad Vlyssem. 43 Delicatè viuere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita i. siue æstas fuerit, siue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infacundos actores, vel iudices ineptos 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cùm brumam describeret, vtebatur hoc versu: *Iupiter hybernas cana, &c.*

[49] Inquiet) [50] vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?
[51] Plures annabunt thynni, [52] & cetaria crescent.
Si cui præterea [53] validus malè filius in re
[54] Præclara sublatus aletur: ne manifestum
[55] Cœlibis obsequium [56] nudet te, [57] leniter in spem
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
[58] Hæres, &, siquis casus puerum [59] egerit Orco,
[60] In vacuum venias. [61] perrarò hæc alea fallit.
[62] Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum,
[63] Abnuere, [64] & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen [65] vt limis rapias [66] quid prima secundo
Cura velit versu. solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque [67] recoctus
Scriba ex quinq;-viro coruum [68] deludet hiantem,
Captatórque [69] dabit risus Nasica Corano.
[70] Num furis? an prudens [71] ludis me, obscura canendo?
[72] O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo [73] iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure marique
Magnus erit: [74] forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, [75] metuentis reddere soldum.
Tum [76] gener hoc faciet: tabulas [77] socero dabit, atq;
Vt legat orabit. multum Nasica [78] negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniet q;
Nil sibi legatum, [79] præter plorare, [80] suisque.
[81] Illud ad hæc iubeo: mulier si fortè dolosa
Libertúsue senem delirum [82] temperet [83] illis

49 Dicet de te. 50 Quàm patiens est Vlysses? 51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suam committent. Thynni sunt pisces admodum celeres, quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis. 52 Viuaria & piscinæ vbi pisces pręgrandes aluntur. 53 Filius valetudinarius & parum firmus. 54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur. 55 Obsequium hominis sine liberis. 56 Ne fallaciam tuam prodat. 57 Sensim & paulatim tuis officijs demerere. 58 Filio languenti substitutus. 59 Si quis casus ad mortem, puerũ perduxerit. 60 In locum hærede vacuum. 61 Perrarò hic euentus frustratur. 62 Quicunque testator. Est Tmesis. 63 Recusare. 64 Tabulas testamenti. 65 Vt obliquis oculis inspicias. 66 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, i. quem hæredem constitueret testator. 67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotijs versatus, ex quinque-viro iterum in scribam redijt. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim AEsopi coruum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludificas me? 72 O Vlysse fili Laërtis. 73 Augustus. 74 Diuiti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere vniuersum debitum. *Dotem cum filia fortasse intelligit.* 76 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum senem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedas

Accedas socius: [84] *laudes, lauderis vt absens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: sed vincit longè prius* [86] *ipsum*
Expugnare caput. [87] *scribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. scortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putásne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, támque pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere cursu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum studiosa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi est: quæ si semel vno*
[98] *De sene gustârit, tecum partita* [99] *Lucullum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam absterrebitur vncto.*
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
[2] *Ex testamento sic est* [3] *elata. cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres:*
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
[5] *Quòd nimium institerat viuenti. cautus adito:*
Neu desis [6] *operæ, néue immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus [7] *vltro*
[8] *Non etiam sileas.* [9] *Dauus sis comicus: atque*
Stes capite [10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: moue,* [12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppositis humeris:* [15] *aurem substringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari? donec* [17] *ohe iam*
Ad cælum manibus [18] *sublatis, dixerit, vrge, &*
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] *vtrem.*
Quum te seruitio longo curáque [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,*

84 Laudare debes libertum vel mulierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipsum senem capere.
87 Si scribet.
88 Stultus vel insanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam suppone tanquam potiori.
90 *Verba sunt Vlyssis ad Tiresiam.*
91 Persuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Respondet Tiresias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & restricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Ventris.
97 Casta est.
98 Si senis munera sit semel expertus.
99 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipsius voluntate
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam prosecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non prouocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne sis etiam nimium taciturnus. 9 Indue personam Daui timidè cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati. 11 Quouis genere obsequij diuitem capta, eique insidiare. 12 Si ventus factus est acrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis ne in turba iactetur. 15 Aurem tuam substringe loquaci seni, i. auribus tuis substrictis & arrectis, finge te attentè auditurum longas senis narrationes. 16 Importunè. 17 Donec dixerit. Ohe iam satis est. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut vter intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certò vigilans, non somnians, audieris hæc verba: *Quartæ partis hæres sit Vlysses.*

Audieris,

Audieris, heres: [22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? vnde mihi tam fortem, tāque* [24] *fidelem?*
[25] *Sparge subinde: &, si paulum potes, illacrymare.* [26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare. sepulchrum,*
Commissum [29] *arbitrio* [30] *sine sordibus extrue.* [31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. si quis
Forte cohæredum senior [32] *malè tussiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, seu fundi siue domus sit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere.* [36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: viue valeque.*

22 Post obitum senis, sic dices voce queribunda. *Ergo nunc, &c.* 23 Mortuus est? 24 Vnde tam fidelem parabo amicū? 25 Diuulga hæc verba, *vnde mihi, &c* 26 Licet, *vel*, vtile est. 27 Propter senis mortem. 28 Vultum hilarē dissimulatione & fictis lachrymis celare 29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam. 32 Grauiter & periculosè. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuēnit 35 Dic te malentem nummum, quàm fundum, addicere ei fundum pecuniâ. 36 *Tiresiæ vmbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *HOc erat in votis:* [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinis [3] *iugis aquæ fons,*
Et paulum syluæ [4] *super his foret.* [5] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: nisi vt* [7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci [8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus [9] *vitio culpáue minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum.* [11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti [13] *fors quà mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, [14] *diues amico*

1 Hoc optabam. 2 Moditus ager. 3 Fons aquæ perennis. 4 Vltra hæc. 5 Amplius quàm optabam. 6 O Mercuri. 7 Nisi vt hæc munera facies mihi perpetua & firma. 8 Iniuria vel fraude 9 Nequitia luxuriáue. 10 Si nihil horum à dijs precor. quæ proximè dicam. 11 Vtinam angulus ille, &c. 12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, *qui thesauris recludendis præesse creditur.*

Hercule) [15] *si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera præter*
[17] *Ingenium: vtq; soles,* [18] *custos mihi maximus adsis,*
Ergo vbi me in montes & [19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illustrem [20] *satyris, musâque pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auster,*
Autumnúsque grauis, [23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Iane libentiùs* [25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium. [27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.*
Siue Aquilo [29] *radit terras, seu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire necesse est.*
[32] *Postmodo, quod mi obsit, clarè certúmque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus.* [36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput [40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cras.*
[42] *De re communi scribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminisses Quinte reuerti,
[43] *Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octauo proprior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue i. hebes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela sunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster cuius intemperie corpora ingrauescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, questum faciunt ij, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarij à Libitina funerum dea.
24 A Matuta. i. aurora.
25 Libentiùs appellaris.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fideiussorem i. pro altero spondere.
28 Vrge ne quis me officiosior existat.
29 Siue Aquilo flat & deuastat terras.

30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Posteà laborandùm est mihi in turba id clarè & apertè locuto, quod mihi damnum afferat, *spondendo nimirum* 33 Tardiùs euntibus, sc. dum propero 34 Verba sunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & malè audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquilijs habitabat Mæcenas, quas atras appellat, vel quòd olim erat plebis sepulcretum, vel quòd eò veniens atris curis obruebatur. 45 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal i. ad locũ vbi prætorius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicã pertineat. 42 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo, an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc,[46] quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:[48] hora quota est?[49] Thrax est Gallina*
Matutina[50] parum cautos iam frigora mordent.
[51] *Et quæ rimosa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam*
Inuidiæ.[53] noster ludos spectauerat vnà,
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à rostris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius est,[55] me consulit:[56] ô bone (nam te
Scire,[57] deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid[58] de Dacis audisti?[59] Nil equidem.[60] vt tu
Semper eris derisor ad omnes. Dij[61] exagitent me,
[62] *Si quicquã.[63] Quid militibus promissa[64] Triquetra*
Prædia Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil, mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter[66] misero lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno[67] & inertibus horis
[68] *Ducere sollicitæ iucunda obliuia vitæ?*
O quando[69] faba Pythagoræ cognata, simulq;
Vncta satis pingui[70] ponentur oluscula lardo?
[71] *O noctes cœnæq; deûm: quibus ipse, meique,*
[72] *Ante Larem proprium vescor:[73] vernásq; procaces*
Pasco[74] libatis dapibus. prout cuique libido est,
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, solutus*
Legibus[76] insanis: seu quis capit[77] acria fortis

46 Facturus iter communicat mecũ quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignaniæ causa gallinam nominat) & Syrus, duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni vtuntur adhuc veste æstiua.
51 Quæ garrulis sine periculo possunt committi.
52 Per totum hoc septennium fui magis ac magis inuidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius. i. homo fœlicissimus vnà cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malè me vexent.
62 Audiui.
63 Quid? (inquit percunctator) vtrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontorijs. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miserijs, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ solicitudines obliuisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit quasi sibi cum ea, cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ suaues & iucundæ, quales erant deorum cænæ. 72 Ante Deũ domesticum & familiarem. 73 Audaculos seruos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula,

Pocula,[78] seu modicis vuescit lætius. ergo
[79] Sermo oritur non de villis domibusue alienis:
Nec malè, nécne [80] Lepos saltet: sed, quod magis ad nos
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: vtrumne
Diuitijs homines an sint virtute beati:
Quidue ad amicitias, [81] vsus rectúmne trahat nos:
Et quæ sit natura boni, [82] summúmq; quid eius.
Ceruius, hæc inter, vicinus [83] garrit aniles
[84] Ex re fabellas. nam si quis laudat [85] Arelli
Sollicitas [86] ignarus opes, [87] sic incipit: [88] Olim
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] cauo, veterem vetus hospes amicum:
[90] Asper, & attentus quæsitis, [91] vt tamen arctum
Solueret hospitijs animum. quid multa? neq; illi
[92] Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ.
[93] Aridum & ore ferens acinum, semesáque lardi
Frusta dedit: [94] cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
[95] Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[96] Esset ador, loliúmque, [97] dapis meliora relinquens.
Tandem vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] Prærupti nemoris patientem viuere dorso?
Vis tu homines vrbémque [99] feris præponere syluis?
Carpe viam (mihi crede) [1] comes: [2] terrestria quando
Mortales animas viuunt sortita, neque vlla est
[3] Aut magno aut paruo leti fuga. [4] quo bone circa
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm sis æui breuis. [5] Hæc vbi dicta
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vsu.
85 Cuiusdam auari nomẽ est Arellius.
86 Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius sic incipit.
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hospitij, s. i. hospitibus accipiendis.
92 Hellenismus est. *Inuideo cum genetiuo casu, pro quo Latini dicerent:* Neque inuidit illi sepositum cicer neque longam auenam, sed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum desiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani fastidia muris dente superbo singula degustantis.

95 Cùm mus rusticus stratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca bone. 5 Postquam hæc verba muris vrbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia [6] nocturni subrepere. iamq́, tenebat
Nox medium cœli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] cocco
Tincta super lectos [8] canderet vestis eburnos,
Multáque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] extructis inerant hesterna canistris.
Ergo vbi purpurea [10] porrectum in veste locauit
Agrestem, [11] veluti succinctus cursitat [12] hospes,
[13] Continuátque dapes: nec non [14] vernaliter ipsis
Fungitur officiis, [15] prælambens omne quod affert.
[16] Ille cubans gaudet mutata sorte, [17] bonísque
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] lectis excussit vtrumque.
[19] Currere per totum pauidi conclaue, magísque
[20] Exanimes trepidare, [21] simul domus alta [22] Molossis
Personuit canibus. [23] tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) [24] & valeat: me sylua [25] cauúsq;
Tutus ab insidiis tenui solabitur [26] eruo.

6 Noctu. 7 Purpura. 8 Splenderet stragula vestis. 9 In canistris ordine dispositis & exornatis. 10 Murem rusticū extentum vel accumbentem. 11 Instar serui ad ministrandum expediti. 12 Mus vrbanus. 13 Dapes dapibus accumulat. 14 Officiosè in morem vernarum. 15 Prægustans. 16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata. 17 Ob res iucundas præbet se lætū conuiuam. 18 Lectis discubitoriis. 19 Currebant. 20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulátque. 22 Canibus Epiroticis, à Molossa, ciuitate Epiri, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus 24 Valeat hæc vita vrbana, turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd aliter viuat quam promiserat aut prę se ferat

IAmdudum [1] ausculto: & cupiens tibi dicere [2] seruus
Pauca, reformido [3] Dauúsne? [4] Ita, Dauus, amicum
Mancipium domino, [5] & frugi, quod sit satis: hoc est,
Vt vitale putes. [6] Age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.

1 Audio te loquētem. 2 Existens in seruitute. 3 Num Dauus audet hæc loqui? *inquit Dominus suus.* 4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vtilis cupio te paucis conuenire. 5 Seruus, *inquam,* tanta frugalitate præditus, vt me meo merito iudicare possis vitalem. i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet.

7 Pars

[7] Pars hominum vitijs gaudet [8] constanter, [9] & vrget
Propositum: pars multa [10] natat, modò [11] recta capessens,
Interdum [12] prauis obnoxia. sæpe notatus
[13] Cum tribus annellis, [14] modò læua Priscus inani,
Vixit [15] inæqualis: [16] clauum vt mutaret in horas:
[17] Ædibus ex magnis subitò se conderet, vnde
[18] Mundior exiret vix libertinus [19] honestè.
Iam mœchus Romæ, iam mallet [20] doctus Athenis
Viuere: [21] Vertumnis, [22] quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi [23] iusta chiragra
[24] Contudit articulos, qui pro se [25] tolleret atque
Mitteret in [26] pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pauit. quanto constantior idem
In vitijs, [27] tanto leuius miser ac prior [28] illo,
[29] Qui iam contento, iam laxo fune laborat.
[30] Non dices hodiè, quorsum hæc tam [31] putida tẽdant,
Furcifer? [32] Ad te, inquã. [33] quo pacto, pessime? [34] Laudas
Fortunam & mores [35] antiquæ plebis: [36] & idem,
Si quis ad illa deus [37] subitò te agat, [38] vsque recuses:
Aut quia non sentis, [39] quod clamas, rectius esse,
Aut quia [40] non firmus rectum defendis: [41] & hæres,
Nequicquam cœno cupiens [42] euellere plantam.
[43] Romæ rus optas, absentem [44] rusticus vrbem
Tollis ad astra [46] leuis. si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, [46] laudas securum olus: ac, [47] velut vsquã
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis, [48] amásque,
Quòd nusquã tibi sit [49] potandum. [50] iusserit ad se
Mæcenas [51] serum sub lumina prima venire

7 Verba serui.
8 Pertinaciter.
9 Perseuerat in cõsilio suscepto.
10 Instabilis est huc illuc fluctuans.
11 Virtutes sequẽs
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquandò sine vllo annulo: quem in sinistra manu gestare mos erat quia manus sinistra otiosior est & proptereà minus in illa annuli atteruntur, quàm in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clauum aut latum aut angustum. vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plenã dignitatis subitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde. i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus, Oratorẽ fuisse dicitur.
21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vndè multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot sunt Vertumni. Non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, seminator, messor, modò plantator, fossor &c. 23 Chiragra grauis, & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alueo sumeret. 26 In vasculum, ex quo ad euitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne si manu iacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tantò minùs miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modò ita contendit funem, vt periculum sit ne rumpatur, modò nimis laxat. I. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba rancida & auditu iniucunda. 32 *Respondet seruus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Sunt verba Daui ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valde recuses. 39 Quod asseris. 40 Nõ stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 Quasi, quò vocaris, eò coactus & inuitus eas. 48 Estque tibi iucundum. 49 Epulandum. 50 Si iusserit. 51 Serò, paulò ante vesperum.

Conuiuam, [52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno [53] *blateras clamore,* [54] *fugisque*
Miluius [55] *& scurræ tibi non* [56] *referenda precati*
Discedunt. [57] *etenim fateor, me dixerit* [58] *ille*
[59] *Duci ventre leuem:* [60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, [61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis* [63] *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
[64] *Insectere, velut melior?* [65] *verbisque decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? [66] *aufer*
Me vultu terrere, manum [67] *stomachúmque teneto,*
Dum quæ [68] *Crispini docuit me ianitor edo.*
[69] *Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccat vter nostrum cruce dignius? acris vbi me
[70] *Natura incendit,* [71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera [72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum ne*
Ditior aut formæ melioris [75] *meiat eodem.*
[76] *Tu, quum* [77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanóque habitu,* [79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis, [80] *odoratum caput obscurante* [81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens [82] *induceris atque*
[83] *Altercante libidinibus* [84] *tremis ossa pauore.*
[85] *Quid refert, vri virgis, ferróque necari?*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati* [87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? éstne marito*
Matronæ peccantis [89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. *Cœnaturi oleo vngebantur.*
53 Ineptè clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti, qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Daui sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum
64 Debésne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitauit, veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eâdem coëat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum seruilem sumis (ne ab alijs agnoscaris) & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædeis mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest, vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi, Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

90 In

[90] In corruptorem vel iustior? illa tamen se
[91] Non habitu [92] mutátue loco, [93] peccátue supernè,
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] Ibis sub furcam [96] prudens: [97] dominóque furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famã
[98] Euasti? credo, [99] metues, [1] doctúsque cauebis.
[2] Quæres quando iterum paueas, iterúmque perire
Possis. [3] ô toties seruus. quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais. neq; ego, hercule, fur vbi vasa
Prætereo [4] sapiens argentea. [5] tolle periclum,
Jam [6] vaga prosiliet frænis natura remotis.
[7] Túne mihi dominus, [8] rerum imperijs hominúmque
Tot tántisque [9] minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] Jmposita haud vnquam misera formidine [12] priuet?
Adde supradictis, [13] quod non leuius valeat. nam
[14] Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs seruis miser, atque
[15] Duceris vt neruis alienis mobile lignum.
[16] Quisnam igitur liber? sapiens, [17] sibiq; imperiosus:
Quem neque pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent.
[18] Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus [19] teres atque rotundus:
[20] Externi ne quid valeat [21] per leue morari.
In quem [22] manca ruit semper fortuna. potésne
[23] Ex his [24] vt proprium quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier, vexat, foribúsque repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi subiacenti. *vel*, non palam peccabit, vt vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 *Jronicè*. i. non metues.
1 Doctus periculo tuo cauebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Procliuis ad vitium.
7 Túne te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis seruitutem?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c 9 Inferior. 10 Virga, qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrum seruus serui sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruias (i. vitijs & furiosæ libidini) quid? conseruus-ne sum ego tuus, an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum. i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus; vt rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per leue lignum siue marmor, hærere. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis verè fateri tuum esse?

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo, liber. liber sum, dic age. 26 *non quis.*
Vrget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat 28 *lasso stimulos, versatque* 29 *negantem,*
30 *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui peccas minus 31 *atque ego?* 32 *quum Fului Rutubaeq;*
Aut Placideiani 33 *contento poplite miror*
Prœlia, 34 *rubrica picta aut carbone: velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentq; mouentes
Arma viri: 35 *nequam & cessator Dauus: at ipse*
Subtilis veterum iudex & callidus 36 *audis.*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosius est. cur?*
41 *Tergo plector enim. qui tu impunitior illa*
42 *Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?*
Nempe 43 *inamarescunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Illusiq; pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, 47 *sub noctem qui puer vua*
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ 48 *parens, habet? adde, quòd idem*
49 *Non horam tecum esse potes, non otia* 50 *rectè*
Ponere: 51 *teq; ipsum vitas fugitiuus,* 52 *vt erro:*
Iam vino quærens, iam somno 53 *fallere curam,*
Frustra. nam 54 *comes atra premit sequiturque fugacē.*
55 *Vnde mihi lapidē?* 56 *quorsū est opus?* 57 *vnde sagittas?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit.* 60 *Ocyùs hinc te*
Ni rapis, 61 *accedes* 62 *opera agro nona Sabino.*

25 Perfusum aqua gelida repellit à foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.*
29 Libido vexat te negantem seruire.
30 Quum admiraris tabulam à Pausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quam ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te, seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i. nullius pretij) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Ironia Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, vt cœnas opimas contemnere non potuit.* 39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi pernitiosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, *vel,* ructum acidum generant, quæ immoderatè appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu recusant &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccátne puer, qui sub noctem data strigili furtiua vuam accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 Adeò es inconstans & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu, teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Leuire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi sumam lapidem? *inquit herus irascens propter serui orationem nimis liberam.* 56 Sunt verba serui. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt serui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur seruo, se illum missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficietur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nonus ad octo seruos operarios, quos misi in agrum Sabinum. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpè apud Ciceronem, hominem significat sordidum & vilis conditionis.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

[1] *VT Nasidieni iuuit te cœna beati?*
Nam mihi quærenti conuiuam, [2] *dictus here illic*
De medio potare die. [3] *Sic, vt mihi nunquam*
In vita fuerit meliùs. [4] *Da (si graue non est)*
Quæ prima [5] *iratum ventrem placauerit esca.*
In primis Lucanus aper [6] *leni fuit Austro*
Captus, vt aiebat [7] *cœnæ pater.* [8] *acria circum*
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] *Peruellunt stomachum:* [10] *siser, alec,* [11] *fæcula Coa.*
His vbi sublatis, [12] *puer altè cinctus* [13] *acernam*
[14] *Gausape purpureo mensam pertersit, & alter*
[15] *Sublegit quodcunque iaceret* [16] *inutile, quódque*
Posset cœnantes offendere: [17] *vt Attica virgo*
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] *Hydaspes,*
[19] *Cæcuba vina ferens:* [20] *Alcon, Chium, maris expers.*
[21] *Hic herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum*
Te magis [22] *appositis delectat, habemus vtrumq;.*
[23] *Diuitias miseras.* [24] *Sed queis cœnantibus vnà,*
Fundani, [25] *pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.*
[26] *Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,*
(Si memini) Varius: cum Seruilio Balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] *umbras.*
Nomentanus erat [28] *super ipsum, Porcius infra,*
[29] *Ridiculus totas simul absorbere placentas.*

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentiùs cœnauissim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo, carnes putrescunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Nasidienus
8 Rapula aceto cōdita.
9 Prouocant stomachum languentē.
10 Genus pastinacæ, Angl. Skirwort.
11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Seruus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistrifera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula aduectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur.* 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ sunt apposita. 23 O miseras diuitias! *inquit Horatius.* 24 Sed quibus alijs conuiuis. 25 Quàm iucundè cœnaris. 26 Summus ego fui in primo lecto, *inquit Fundanius.* 27 *vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno haustu totas absorberet placentas.

[30] Nomentanus ad hoc, qui ſiquid fortè [31] lateret,
Indice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, piſces,
Longè diſſimilem noto [32] celantia ſuccum.
Vt vel continuò patuit, quum [33] paſſeris atque
Inguſtata mihi [34] porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit [35] melimela rubere, minorem
[36] Ad lunam delecta. [37] quid hoc interſit, [38] ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] Nos niſi [40] damnosè bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcunt maiores. [41] vertere pallor
Tum [42] parochi faciem, nil ſic metuentis, [43] vt acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd ſubtile [44] exurdant vina palatum.
[45] Inuertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroq́, ſequutis omnibus: [46] imi
[47] Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna [48] natantes
In patina porrecta. [49] ſub hoc herus, Hæc grauida, inquit,
Capta eſt, deterior [50] poſt partũ carne futura.
[51] His mixtum ius eſt oleo, [52] quod prima Venafri
Preſſit cella: [53] garo de ſuccis piſcis Iberi,
Vino quinquenni, verùm citra mare [54] nato,
Dum coquitur: ([55] coctо Chium ſic conuenit, vt non
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non ſine aceto,
[56] Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtraui [57] incoquere, illutos [58] Curtillus echinos,
[59] Vt melius muria quàm teſta marina remittat.

30 Nomentanus inſignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid alijs erat incognitum.
32 Intra ſe continentia ſaccum longè meliorem ſucco noto. i. ſucco vſitato.
33 Piſcis plani.
34 Quum Naſidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei ſaporis.
36 Creſcente luna.
37 Quæ ſit differentia inter melimela collecta, creſcente vel decreſcente luna.
38 Ab ipſo Naſidieno, qui me docuit
39 Nos, obſoniorum fœtore propemodum enecati, moriemur multi.
40 Niſi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Naſidieni conuiuatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur potentius.
45 Vibidius & Balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis. i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnij.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus. 47 Conuiuæ electi & honoratiores. i. Mæcenas, Varius, &c. a temperantia non recedebant. 48 In iuſculo. 49 Hoc ipſo tempore, Naſidienus conuiuij dominus, inquit, &c. 50 Deterior futura ſi capta eſſet poſtquam peperiſſet. 51 Ex his ius eſt temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex oliuis Venefranis primum eſt expreſſum. 53 Garum eſt genus muriæ ex ſcombris confectum. 54 Dum coquitur iuſculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium eſt aptiſsimum. 56 Quod ſuo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monſtraui incoquere herbas in illo iure, quod deſcripſi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriã ex eis factam) ſed echinos integros. 59 Tanquam ſapidius cum ea muria, quàm quod teſta Græca ad nos remittat.

Interea

Interea suspensa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] Nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, [63] erigimur. [64] Rufus, posito capite, vt si
Filius immaturus obisset, flere. quis esset
Finis? ni sapiens sic Nomentanus amicum
[65] Tolleret, Heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? [66] vt semper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] suspendens omnia naso,
[68] Hæc est conditio viuendi, aiebat: [69] eoq;
Responsura tuo nunquam est par fama [70] labori.
[71] Tene, vt ego accipiar lautè torquerier omni
Sollicitudine districtum? [72] ne panis adustus,
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comitesq; ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si
Vt modò: si patinam pede lapsus frangat [73] agaso.
Sed conuiuatoris ([74] vti ducis) ingenium res
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dij, [75] quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuáque comis.
[76] Et soleas poscit. [77] tum in lecto quoque videres
Stridere secreta diuisos aure susurros.
Nullos [78] bis mallem ludos spectasse. sed illa
[79] Redde, age, quæ deinceps risisti, Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque [80] fracta lagena,
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dumq;
Ridetur [81] fictis rerum, Balatrone [82] secundo,
Nasidiene redis [83] mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [84] fortunam. deinde sequuti
[85] Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis [86] pastum iecur anseris albi

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus, capite demisso flebat.
65 Mæstum solatetur.
66 Quàm gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Vt mala sint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum est cruciari?
72 *Ridicula est totius apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, quales erant Nasidieni ministri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Solias veterum more deposuerat, antequam accumberat.
77 Tum in singulis lectis videre licebat conuiuas consusurrantes.
78 Quam hos, *inquit Horatius.*
79 Declara.
80 Aulæorum casu.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum casum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et

87 Tanquam multò delicatius.
88 Apponi.
89 Existentes res suaues.
90 Si nobis recitasset causas naturales, ob quas aliæ alijs partibus sint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.

Et leporum auulsos, [87] vt multo suauius, armos,
Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas [88] poni, & sine clune palumbes.
[89] Suaues res, si non [90] causas narraret earum &
Naturas dominus. quem nos sic fugimus vlti,
Vt nihil omninò gustaremus: velut [91] illis
[92] Canidia afflasset, peior [93] serpentibus Afris.

93 Peior serpentibus quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modo patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] *Prima dicte mihi, [2] summa dicende camena,*
[3] Spectatum satis, & donatum iam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem est ætas, non mens. [7] Veianius armis
[8] Herculis ad postem fixis, [9] latet abditus agro:
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Est mihi purgatam crebrò qui [13] personet aurem,
[14] Solue senescentem [15] maturè sanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus, [17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] & omnis in hoc sum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate. 2 In vltimis meis scriptis. 3 Satis a populo cognitum. 4 Quem ætas à scribendi munere liberauit. Rudis virga est, qua gladiatores donati à gladiatura cessabant. 5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam. 6 Non eadem est ætas sed alia, quæ alios mores postulat. 7 Veianius gladiator. 8 Armis Herculi dedicatis & in eius templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne a parte suo victus & iam iam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ, in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum a curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad vsum meum, tum dicto quàm facto.

Ac

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, deferor, &c.
25 Prouentorum arbitratu.i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt peripateticus.
27 In reipub. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus summũ bonum in virtute ponens.
29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergò.i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Academicus ergò.*
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia, retardant.
36 Philosophiæ primordiis.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus.

Ac ne forte roges, [23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus iurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,* [27] *& mersor ciuilibus vndis,*
[28] *Virtutis veræ custos* [29] *rigidusq; satelles:*
Nunc in [30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere [31] *conor.*
Vt nox longa, [32] *quibus mentitur amica, diesq;*
Longa videtur [33] *opus debentibus, vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia [34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
[35] *Consiliúmque morantur agendi gnauiter id quod*
Æque pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solérque [36] *elementis*
[37] *Non possis oculo quantum contendere* [38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra [39] *Glyconis,*
Nodosa corpus [40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.*
[42] *Feruet auaritia miseroq; cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa* [45] *piacula, quæ te*
Ter [46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo [47] *ferus est vt non* [48] *mitescere possit,*
Si modò [49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*

38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis.i. velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.

51 Stultitia

[51] Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum [52] censum, [53] turpemq; repulsam,
Quanto deuites animi [54] capitisque labore.
[55] Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] per ignes:
[57] Ne cures ea quæ stultè miraris [58] & optas,
Discere, & audire, & [59] meliori credere non vis?
[60] Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat [61] Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis [62] sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues ciues, quærenda pecunia primùm est,
[63] Virtus post nummos. [64] hæc Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] dictata senésque,
Læuo [66] suspensi loculos [67] tabulámque lacerto.
[68] Si quadringentis, sex, [69] septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidésque:
[70] Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si rectè facias. [71] HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum
[73] Nænia? quæ rectè regnum facientibus offert,
[74] Et maribus Curijs & decantata Camillis?
[75] Is ne tibi melius suadet, [76] qui rem facias: rem,
Si possis, rectè: si non, [77] quocunque modo rem:
[78] Vt propius spectes lacrymosa poemata [79] Puppi:
An qui Fortunæ te [80] responsare superbæ
[81] Liberum [82] & erectum præsens hortatur & optat?
Quòd si me populus Romanus forte roget, cur
Non, [83] vt porticibus, [84] sic iudicijs fruar ijsdem,
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

51 Vitijs carere, quæ à stultitia proueniunt.
52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore, per synecd.
55 Impigrè nauigas ad Indos longè remotos.
56 Per ardentes circulos, *vel* per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminib. pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stultè id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sæpiùs inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertiûm, 69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua. Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata. vide Ep. iiij. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis & mascula virtute præditis. 75 Rosciæ legis auctor. 76 Qui suadet, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitijs. 82 Erectum ad virtutem. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, suam sententiam cur non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam,* [87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorum es capitum, nam quid sequar? aut*
quem?
Pars hominum gestit conducere [89] *publica: sunt qui*
[90] *Frustis & pomis viduas venentur* [91] *auaras,*
[92] *Excipiantq; senes,* [93] *quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] *Esto alijs alios rebus studijsq; teneri:*
Iidem eadem poßunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Baijs prælucet amœnis,*
Si dixit diues, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Theanum*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
[3] *Si non est, iurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid pauper?* [6] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores: [7] *conducto nauigio, æquè*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *priua triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurri, rides: si forte subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, [12] *vel si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 *Est populi descriptio.*
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem deuorent veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo, quòd diuersi homines diuersa sectantur. At iidem persæpè mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus. i. lucrinus in Baiano
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspicium fecerit ratum. i. impulerit diuitem, vt ædificet, statim animum mutat & iubet fabros ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *lectus genialis est qui sternitur nuptijs in honorem Genij, in aula. i. domo.*
3 Si non est ei lectus genialis. i. vxor.
4 Quo nodo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper?
6 Ride (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam.
7 Non habens proprium nauigium.
8 Æque fastidio afficitur ac diues.
9 Sua & propria.
10 Si occurri capillos curtatos habens à tonsore. (i. qui inæqualiter tondet) rides.
11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ.
12 Si toga non sedet æqualis in humeris.
13 Commouetur.
14 Sollenniter, more omnium hominum.
15 Qui me sanet.

A pro-

A prætore dati: rerum tutela mearum
[17] *Quum sis, & prauè sectum* [18] *stomacheris ob vnguē*
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno [19] *minor est Ioue: diues,*
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] *Præcipuè sanus,* [21] *nisi quum pituita molesta est.*

16 Qui solet à prætore insanis dari, si deessent agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum ô Mæcenas.
18 Quum irascaris ob vnguem amici, &c. i. ob leuia amicorum incommoda.

19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridet, qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.*

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit. Amborum afferens argumenta, Iliade quidem, quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi, in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset, animi morbos sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli [1] *scriptorem, maxime Lolli,*
Dum tu [2] *declamas Romæ,* [3] *Præneste relegi:*
Qui, quid sit [4] *pulchrum, quid turpe: quid vtile,* [5] *quid non,*
[6] *Plenius ac melius* [7] *Chrysippo & Crantore dicit.*
Cur ita crediderim ([8] *nisi quid te detinet*) *audi.*
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] *barbariæ lento* [10] *collisa duello,*
[11] *Stultorum regum & populorum continet æstus.*
Antenor censet belli [12] *præcidere causam.*
[13] *Quid Paris? vt saluus regnet, viuátque beatus,*
[14] *Cogi posse negat. Nestor componere lites*
[15] *Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:*

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij causâ disputas.
3 Præneste est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosiùs & perfectiùs.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris. 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

[16] Hunc

[16] *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* [17] *vtrumq;.*
Quicquid [18] *delirant reges, plectuntur* [19] *Achiui.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira.
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis [20] *exemplar Vlyssem:*
[21] *Qui domitor Troiæ, multorum* [22] *prouidus vrbes*
Et mores hominum inspexit: latumq; per æquor,
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum [23] *immersabilis vndis.*
[24] *Sirenum voces* [25] *& Circæ pocula nosti:*
[26] *Quæ si cum socijs stultus cupidúsque bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset [27] *turpis* [28] *& excors:*
Vixisset canis immundus, [29] *vel amica luto sus.*
[30] *Nos numerus sumus, &* [31] *fruges consumere nati,*
[32] *Sponsi Penelopæ, nebulones,* [33] *Alcinoiq;,*
In cute curanda plus æquo [34] *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ [36] *cessatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, surgunt [37] *de nocte latrones:*
Vt teipsum serues, non expergisceris? atqui
Si noles [38] *sanus,* [39] *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum [40] *studijs, & rebus honestis:*
Inuidia vel amore [41] *vigil torquebere, nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere: siquid
[42] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude;*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam,
[44] *Rusticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisq; [46] *beata creandis*
Vxor, & incultæ [47] *pacantur vomere syluæ.*

16 Agamemnonem Briseidis amor incēdit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam belluæ versus fuisset.
28 Amens.
29 Vt sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute, numerū duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus iuuenes Alcinoi Phæacum regis. i. molles sumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere. i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudēs.
42 Si quid consumit & corrumpit animū.

43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 49 Rusticè, vel, tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec totâ aquâ elapsâ, alueus arescat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœlix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius[48] *optet.*
Non domus, & fundus,[49] *non æris aceruus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas.[50] *valeat possessor oportet,*
Si[51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus,[52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ,[53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta[55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget:[56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macrescit rebus[57] *opimis:*
Inuidia[58] *Siculi non inuenêre tyranni*
Maius tormentum. qui non[59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit[60] *& mens,*
Dum pœnas[61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira, furor breuis est,[62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat:[63] *hunc frænis, hunc tu compesce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice*[65] *magister*
Ire viam quam monstrat eques.[66] *venaticus ex quo*
Tempore[67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in syluis catulus.*[69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba[70] *puer, nunc te*[71] *melioribus offer.*
QVO semel est imbuta[72] *recens, seruabit odorem*
Testa diu.[73] *quod si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquisitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non extirpant.
54 Nisi sit animus purus. *Est Allegoria.*
55. Dolore subsequente.
56 Definitam pecuniæ summam expete.
57 Rebus secundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui, frænum non iniiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Format.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui similitudinem gerit.

68 Feras sectatur. 69 Percipe philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in philosophiæ studio sis ignauior, aut si promouearis alacriùs. 74 Nec te expecto, qui me sequi non potes, nec conor eos anteuertere, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Augusti priuignus, scire laboro.
[3] Thracáne vos Hebrusq́;[4] niuali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi collesq́;[6] morantur?
[7] Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces[8] longum diffundit in æuum?
Quid[9] Titius, Romana breui venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit[11] haustus,
Fastidire[12] lacus & riuos ausus apertos:
Vt valet? vt meminit nostri?[13] fidibúsne Latinis
Thebanos aptare modos studet[14] auspice Musa?
An tragica[15] desæuit[16] & ampullatur in arte?
Quid mihi[17] Celsus agit? monitus, multumq́; monen-(dus,
[18] Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[19] Apollo:
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.[20] ipse quid audes?
[21] Quæ circumuolitas agilis thyma? non tibi paruum
Ingenium, non incultum est,[22] nec turpiter hirtum.
[23] Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura

1 In quibus regionibus? *Ora significant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Liuia Drusilla.
3 Thraciáne?
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat literata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta, qui breui ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inuentu facilia.
13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari?
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit crudeles & sæuos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum vtitur?
17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitaret.
18 Vt suam inuentionem non alienam quærat.
19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino.
20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores?
21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex variis doctorum virorum scriptis varia discerpens?
22 Nec rude & impolitum.
23 Siue Oratorem, Iurisconsultum vel poetam agis.

Respon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen?
Prima [24] feres ederæ [25] victricis præmia. quòd si
Frigida curarum [26] fomenta relinquere posses,
Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc studium [28] parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis viuere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [29] si tibi curæ
Quantæ conueniat Munatius. [30] an malè sarta
Gratia [31] nequicquam coit, & rescinditur? at vos
[32] Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat,
[33] Indomita ceruice feros: vbicunque locorum
Viuitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum [35] votiua iuuenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta. nempe diuitias, ambitionem & similia, quæ, vt frigus, grauant & tardant festinantem.
27 Properemus sapientiæ studijs incumbere.
28 Cuiuscunque fortunæ sumus.
29 An Numatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè instaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epist. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi esse dicit, vt vnumquemque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi, nostrorum sermonum [1] candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum syluas inter [5] reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras [6] sine pectore. dij tibi [7] formam,
Dij tibi diuitias dederant, [8] artémque fruendi,

1 Sincerè iudex *Satyrarum nostrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido,
3 An dicam te scribere?
4 Qui multas tragœdias scripsit. dictus Parmensis ab vrbe Parma.
5 Lentiùs ambulare. 6 Sine mente, excors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam.

9 Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quàm sapere [10] & fari possit quæ sentiat, & cui
[11] Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
[12] Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamq;, timores inter & iras,
[13] Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
[14] Grata superueniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem [15] & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles [16] Epicuri de grege porcum.

9 Quid possit nutricula optare maius alumno? 10 Et eloqui sua sensa. 11 Beneuolentia apud principes viros, fama ex benè factis. 12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus. 13 Omnem diem putato esse postremum. 14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Porcum elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.
Epist. V.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

SI potes [1] archaicis conuiua [2] recumbere lectis,
Nec modica cœnare [3] times olus omne patella:
[4] Supremo te sole domi Torquate [5] manebo.
Vina bibes iterum Tauro [6] diffusa, palustres
[7] Inter Minturnas, Sinuessanumq; Petrinum.
Sin melius quid habes, [8] arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
[9] Mitte leues spes, [10] & certamina diuitiarum,
Et [11] Moschi causam. [12] cras nato Cæsare festus
Dat veniam [13] somnumq; dies: impunè licebit

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.** 2 Accumbe e. 3 Nec abhorres, sed gaudes. 4 Sub vesperam. 5 Te expectabo. 6 Bibes vina e torculari in cados fusa Statilio Tauro iterum Consule. vini ætas notabatur Consulum nominibus vide Od. 3. lib. ij. 7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me. *vel*, sine regem esse conuiuij, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt. Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium i. diuitiarum. 10 Omitte liteis & dissidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Id. ibus iulij. 13 Vt non sit necesse manè surgere.

Æstiuam

Æstiuam sermone [14] benigno tendere noctem.
[15] Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?
Parcus [16] ob hæredis curam, nimiumq; [17] seuerus,
[18] Assidet insano. potare [19] & spargere flores
Incipiam, patiarq; vel [20] inconsultus haberi.
Quid non ebrietas [21] designat? operta [22] recludit:
Spes iubet esse [23] ratas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis [25] onus eximit: [26] addocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecêre disertum?
[28] Contracta, quem non in paupertate [29] solutum?
Hæc ego procurare [30] & idoneus imperor, & non
Inuitus: [31] ne turpe toral, ne sordida [32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[34] Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras [35] eliminet: [36] vt coeat par
Iungaturq; pari. [37] Brutum tibi, Septimiumq;,
Et nisi cœna prior potiorq; puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] vmbris.
Sed [39] nimis arcta premunt olidæ conuiuia [40] capræ.
Tu, [41] quotus esse velis, rescribe: & [42] rebus omissis,
Atria seruantem [43] postico falle [44] clientem.

14 Faceto sermone & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres ditescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem.
31 Illotum toral,
32 Inter edendum manus mappa absterguntur.
33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat.
34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo.
35 Diuulget.
36 Vt conuiuæ pares congregentur.
37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinum, &c.
38 Conuiuis non inuitatis.
39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi alarum odor grauis existit.
40 Fœtor sub axillis.
41 Quot sodaleis velis vocari.
42 Causis & negotijs tuis relictis.
43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & obseruat.
44 Falle Mosculum (*de quo supra*) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantum, quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verum ex ijs, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo fælicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

[1] NIl admirari, propè res est, [2] vna, Numici,
Solaq; quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera [4] terræ?
Quid, [5] maris extremos Arabas ditantis & Indos?
[6] Ludicra quid, plausus, [7] & amici dona [8] Quiritis?
Quo spectanda modo, [9] quo sensu credis & ore?
Qui timet [10] his aduersa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto. pauor est [11] vtrobique molestus:
[12] Improuisa simul species exterret [13] vtrumque
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne: [14] quid ad rē,
Si, [15] quicquid vidit melius peiúsue sua spe,
Defixis oculis, animóque & corpore [16] torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est [17] virtutem si petat ipsam.
[18] I nunc argentū, & marmor vetus, [19] æráque & artes
[20] Suspice, cum gemmis [21] Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quantò minus admirabuntur terrena, quæ coelestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris. vniones, margaritas & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Ro. te amantis. i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritium. i. Romanorum
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contēptum, sibulos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduersantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit i. attentissimè. 16 Si hebet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 AEreas artes. i. statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu nauus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c,

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius : [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus :*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodiet [28] *condétque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere ? quis non?
Si virtus [34] *hoc vna potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age delitijs. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna ?* [38] *caue ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porro:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadret aceruum.*
Scilicet vxorem cum dote, fidémque, & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat :*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venúsque.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,* (bebo
[51] *Qui possum tot ? ait : tamen & quæram, & quot ha-*
Mittam. pòst paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum : partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab vxore in dotem accepit, plus frumenti, quàm tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum .i. fama celebrem, ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridite.
34 *Nempe* rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione cõsistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia, caue Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cybyratica dicuntur à Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.

41 Coaceruentur, cumulentur, Angl. **Laide round to a heape.** 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, *vel*, aceruum in quadrum redigat. i. quarta mille, quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans, cæteris egebat. sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodato dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta vbi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dictet nomina,* [59] *læuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Ve-*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripiétque curule (lina*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quenque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene viuit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populúmque iubebat:*
[71] *Vnus vt è mulis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidiq; lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti, [74] *Cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti censet) sine amore iocísque*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocísque.*
Viue, vale. siquid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque ciuis qui in suffragijs aliquid valeret, appellaretur et suo quemque nomine compellare, beneuolentiam conciliat.*
59 Qui domino astans, læuo ipsius latere extrema manu impulso, admoneat, vt illum & illum salutet.
60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel beneuolentiæ ineundæ vel auxilij causa.
61 Gratioso apud aliquam tribum ciui,
62 Verba sunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Valina valet. 64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur. i. curulem eburneam, cui volet importunus (i. irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissimè saluta vnumquemque & facetè tibi adiunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus. conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni. i. sine lege viuentes. *Ceritibus enim à popul. Romano deuictis negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socij Vlyssis, vitijs & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM. *Epist.* VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

1 In Sabina regione. *Vbi villam habuit Horatius amœnissimam.*
2 Totum mensem Augustum absum.

QVinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desideror. atqui*

Si

Si me viuere vis sanum, rectéque valentem,
[3] Quam tibi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam[4] dum ficus prima calorq;
[5] Designatorem decorat [6] lictoribus atris:
[7] Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
[8] Officiosáque sedulitas & [9] opella forensis
Adducit febres, & [10] testamenta resignat.
Quòd si bruma niues Albanis [11] illinet agris,
[12] Ad mare descendet [13] vates tuus, & sibi parcet,
[14] Contractúsque leget; te dulcis amice reuiset
Cum Zephyris (si concedes)[15] & hirundine prima.
Non. quo more piris vesci Calaber iubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. [16] Vescere sodes.
[17] Jam satis est. [18] At tu quantumuis tolle. [19] Benignè.
[20] Non inuisa feres pueris munuscula paruis.
[21] Tam teneor dono quàm si dimmittar [22] onustus.
[23] Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit.
[24] Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & sapiens [25] dignis ait esse paratum,
Nec tamen ignorat [26] quid distent æra lupinis.
[27] Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quòd si me noles vsquam [28] discedere, [29] reddes
Forte latus, [30] nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] Inter vina fugam Cynaræ [32] mœrere proteruæ.
Forte per angustam [33] tenuis vulpecula rimam
[34] Repserat in cumeram frumenti; [35] pastáque, rursus
Ire foras pleno [36] tendebat corpore frustra.

3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro.
4 Donec feruet Canicula, quo tempore ficus primùm maturescunt.
5 Designator est, qui constituendæ funebri pompæ præest.
6 Ministris libitinarijs pullatis.
7 Dum mater liberis suis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Testamenta aperit post mortem testatoris.
11 Asperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. *Metaph. ducta à nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius est hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hospitem viatorem.
17 Verba sunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuscula, inquit Calaber.

21 Verba viatoris. 22 Pyris tui oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconsiderata rerum vilium & superfluorum donatio semper parit ingratos. 25 Dicit se viris bonis esse paratum. 26 Non ignorat quæ sit differentia inter bonos & malos nummos. i inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præstabo & dignum laude promerentis. i, laude eius qui beneficia est promeritus. 28 A te discedere. 29 Reddes meliores annos, quos tecum consumpsi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter caluitiem. 31 Reddes ætatem ad lenitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, quod iuuenem, non senem decet. 33 Inani ventre. 34 Intruierat in vas vimeneum frumentarium. 35 Bene saginata. 36 Conabatur.

Cui

Cui mustella procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra [37] *cauum repetes arctum,* [38] *quē macra subisti.*
[39] *Hac ego si compellar imagine,* [40] *cuncta resigno:*
[41] *Nec somnum plebis laudo, satur* [42] *altilium, nec*
Otia diuitijs [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudasti: rexq; paterq;*
[45] *Audisti coram, nec verbo parcius absens:*
[46] *Inspice si possum* [47] *donata reponere lætus,*
Haud malè [48] *Telemachus, proles patientis Vlyssei,*
[49] *Non est aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis*
[50] *Porrectus spatijs,* [51] *neq; multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, causisq; [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officijs octauam circiter* [58] *horam*
Dum redit; atque foro nimium distare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non læuè iussa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo sit patre,* [66] *quóue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Preconem [68] *tenui censu, sine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& cessare,* [71] *& quærere & vti,*
Gaudentem [72] *paruisque sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, &, post [73] *decisa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sanè [76] *credere Mena:*

37 Locum excauatum.
38 Quem gracilis intrasti.
39 Hac similitudine.
40 Omnia, quæ mihi dedisti, restituo.
41 Nec quietē plebeiorum hominum laudo, eò quòd sum, cum ... epulis sim plenus, aliter sensurus si egerem.
42 Satur auium domi saginatarum.
43 vide Od. 29. li. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater verò propter tuum erga me amorem, siue præsens tecū sum siue absens.
46 Tecum considera.
47 Reddere, quæ mihi donasti.
48 Menelao respondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extensus in longum.
51 Nec herbæ ferax.
52 O Menelaë, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populosum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 Ab forensibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ, sic dictam ab ædificijs factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus seruum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stultè. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an diues. 66 In cuius sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri causâ. 70 Interdum otiari.
71 Diuitias acquirere ijsque vti, *quod non facit auarus.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio stabili, non vitâ vagâ. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis causâ corpus exercebat. 75 *Verba Philippi.* 76 Credebam

77 *Mirari*

[77] Mirari secum tacitus. quid multa? [78] benignè,
Respondet. [79] Negat ille mihi? [80] Negat improbus, & te
[81] Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato [82] scruta [83] popello
[84] Occupat, & saluere iubet prior. ille Philippo
[85] Excusare laborem, & [86] mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: denique, quòd non
[87] Prouidisset eum. [88] Sic ignouisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. [89] Vt libet. [90] Ergo
Post nonam venies. nunc i, [91] rem strenuus auge.
[92] Vt ventum ad cœnam est, [93] dicenda tacenda loquutus,
[94] Tandem dormitum dimittitur. hic vbi sæpe
Occultum [95] visus decurrere piscis ad hamum,
[96] Mane cliens & iam [97] certus conuiua, iubetur
Rura suburbana [98] indictis comes ire Latinis.
Impositus [99] mannis, aruum [1] cœlumq; Sabinum
[2] Non cessat laudare. videt ridétque Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus vndique [3] quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
[4] Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quàm satis est, morer, [5] ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos [6] & vineta crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur studijs, [7] & amore senescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
[8] Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis, [9] media de nocte caballum
Arripit, iratúsque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit [10] scabrū intonsúmque Philippus,
[11] Durus (ait) Vultei nimis [12] attentusque videris
Esse mihi. [13] Pol, me miserum patrone vocares,

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 *Verba sunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti
84 Anteuertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 *Verba sunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies. i. tribus horis ante solis occasum. *Quando Romani è balneis egressi cibum capiebant.*
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quiduis locutus
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conuiua.
98 Ferijs Latinis à Consule imperatis. *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Aërem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus.
4 Vulteius agellum mercatur.
5 Ex vrbano, fit incultus & obsoletus.
6 Loca vitibus consita solùm habet in ore.
7 Lucri studio tabescit.
8 Postquam ager satus, minus reddidit quàm sperauerat agricola.
9 Paulò post mediam noctem.
10 Squallidum & impexum.
11 Homo ferreus & laboriosus.
12 Attentus ad rem, i. auarus.
13 *Verba sunt Vultei.*

Si velles (inquit) verum mihi [14] ponere nomen.
[15] Quod te per genium, dextrámque deósque penates,
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
Præstent, maturè redeat, repetatq; relicta.
METIRI se quemque [17] suo modulo ac pede, [18] verũ est.

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro. *vel*, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus postea quam considerauit quantum dimissa i. relicta distent à petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in vrbem quamprimùm, & vitam vrbanã quam reliquit repetat.
17 Suã formulã & mensurã.
18 AEquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minus animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

[1] CElso, gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,
Musa rogata refer, [2] comiti [3] scribæq; Neronis.
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] minantẽ,
Viuere nec rectè, nec suauiter. haud quia grando
[5] Contuderit vites, oleámque [6] momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, [8] quod leuet ægrum:
[9] Fidis offendar medicis, irascar amicis,
[10] Cur me funesto properent arcêre [11] veterno:
Quæ nocuere [12] sequar, fugiam quæ profore credam:
[13] Romæ Tibur amem ventosus, [14] Tibure Romam.
[15] Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat [18] & se:

1 Ordo est. ô Musa à me rogata, refer i. renuntia Celso Albinouano χαίρειν καὶ εὐπράττειν. vt gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notorio. Angl. A Secretary.
4 Superbè promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate affecerit & læserit.
7 Quia animo ęgrotus magis quàm corpore velim nil, &c.
8 Quod releuet ægrum.
9 Quia fidis offendar.
10 Propterea quòd,
11 Lethargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, leuitate, inconstantia.*
12 Quia sequar quæ &c.
13 Quia vbi sum Romæ, amem Tibur, ventosus. i. inconstans & vento popularis auræ plenus.
14 Quia existens Tiburi, Romam amem.
15 Post hæc omnia, rogato.
16 Quomodo se gerat.

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque coborti.*
Si dicet, rectè: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis. sc. Celsi.

21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM. Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quũ rogat,* [4] *& prece cogit*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi proprioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Quá æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Se commendare.
6 Dignum amicitiá & contubernio Neronis legentis i. eligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim, intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit. 10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent quàm rustici. 14 Depositus pudor est impudentia. 15 Ob Septimij rogatum. 16 De tuo grege esse & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. x.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[3] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco [7] circumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæq; domo quærenda est area primum,
Nouistíne locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuū?

1 Grammaticum. in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa musco obducta.
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundùm naturam, i. virtute adhibita primis frui à natura datis.
14 Et quoniam area. i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi &c? 17 Syderis cælestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintileis, 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deteriùs aut olet aut nitet quàm lapilli. i. marmora ex Numidia aduecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum.

[25] Nempe

[25] *Nempe inter varias nutritur sylua [26] columnas,*
Laudatúrque domus longos quæ prospicit agros.
[27] *Naturam expellas furca, tamen [28] vsque recurret,*
[29] *Et mala perrumpet furtim [30] fastidia victrix.*
[31] *Non, qui [32] Sidonio contendere callidus ostro*
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] propiúsue medullis,
Quam qui non poterit [34] vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ [35] quatient. [36] siquid mirabere, [37] pones
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita [38] præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna [39] melior communibus herbis
Pellebat: donec [40] minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, [41] frænúmque recepit:
Sed postquam [42] victor violens discessit [43] ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] metallis
Libertate caret, [45] dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternùm: quia paruo nesciat vti.
[46] *Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,*
Si pede maior erit, [47] subuertet, si minor, [48] vret.
Lætus sorte tua viues sapienter Aristi:
[49] *Nec me dimittes incastigatum, vbi plura*
[50] *Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.*
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
[51] *Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.*
Hæc tibi [52] dictabam [53] post fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non simul esses, [54] cætera lætus.

25 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quàm vrbanam, quia diuites quasi natura duce in suis ædificijs vrbem ruri similem reddere student. Nam arbores in hortis spaciosis conserunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore versicolori factas.
27 Cùm naturam ignominiosa vi eijcies.
28 Semper.
29 Et Natura vincens, per contraria sibi studia furtim erumpet.
30 Istam fastidiosam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuras, quam qui &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas succo Aquinati tinctas.
33 Quod propriùs attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Siquid magni facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna, è compascuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.
42 Equus.

43 A ceruo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui seruiet perpetuò. 46 Sed sua res amplior vel angustior erit quàm satis est. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 coaceruare. 51 Quæ debet potiùs trahi quàm trahere. i. seruire potiùs quàm imperare. est Allegoria ducta ab ijs qui restim ductant. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, quæ Dea est vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto, quod mihi non adesses.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

[1] QVid tibi visa Chios, Bullati, [2] notaq; Lesbos?
Quid concinna [3] Samos? quid Crœsi regia [4] Sardis?
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minorá ne fama?
[8] Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabijs desertior atque
Fidenis vicus: tamen illic viuere [12] vellem:
Oblitúsque [13] meorum, obliuiscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutoq;
Aspersus, volet in caupona [16] viuere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec, si te validus iactauerit Auster [20] in alto,
Idcirco nauem trans Ægæum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos & Mitylene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre niualibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [28] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari AEgæo nota. i. nobilis propter Alcæum & Sapphô poëtas celebratissimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amæna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Cræsus considebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quàm fama diuulgauit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9. An tibi optabilis est vna ex vrbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt? 10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare transire. 11 Gabij & Fidenæ sunt ciuitates Sabinorum. 12 Viuere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ. 14 Mare. 15 Vt prospiciam. 16 Viuere perpetuò. 17 Frigus contraxit. 18 Focum vel casam furnariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari difiecerit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodos est insula, sic etiam Mitylene rebus omnibus pulchrè instructa. 24 Vestis densa, solstitio æstiuo. i. æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua iuuenes, in campo Martio se exercentes, vtebantur. 26 Ventis hibernis. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam
Grata sume manu: 30 nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris, 31 vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
32 Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:
33 Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.
34 Strenua nos exercet inertia: 35 nauibus atque
36 Quadrigis petimus benè viuere. 37 quod petis, hic est,
38 Est Vlubris: animus si te non deficit 39 æquus.

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs, neq; tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, nō mores mutant, qui, &c.
34 Vehemens stultitia.

35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beatéque viuere, domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse. innuens nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

1 FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si rectè frueris, 2 non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit tibi. 3 tolle querelas.
Pauper enim non est 4 cui rerum suppetit vsus.
5 Si ventri benè, si lateri est pedibúsque tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio 6 positorum abstemius herbis
Viuis & vrtica, sic viues 7 protinus, vt te
Confestim liquidus Fortunæ riuus 8 inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute 9 minora.
10 Miramur si Democriti pecus edit agellos,

1 Quos vt coactor ab Agrippa constitutus ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitā deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus vt neque calceamenta desint nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius viuas herbis & vrtica. i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Numquid miramur?

[11] *Cultaq́;* [12] *dũ peregrè est animus sine corpore* [13] *velox:*
Quum tu [14] *inter scabiem tantã & contagia lucri,*
Nil paruum sapias, & adhuc [15] *sublimia cures?*
Quæ [16] *mare compescant causæ,* [17] *quid temperet annũ:*
Stellæ sponte suâ, [18] *iussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum [20] *concordia discors:*
[21] *Empedocles, an Stertinij deliret acumen.*
[22] *Verùm seu* [23] *pisces* [24] *seu porrum & cæpe trucidas,*
Vtere [25] *Pompeio Grospho: & siquid petet,* [26] *vltrò*
Defer. nil Grosphus [27] *nisi verum orabit & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.*
Ne tamen ignores [29] *quo sit Romana loco res,*
[30] *Cantaber, Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit. [31] *ius imperiúmque Phraates*
Cæsaris accepit [32] *genibus minor.* [33] *aurea fruges*
Italiæ pleno [34] *diffudit copia cornu.*

11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 *Nihil est cogitatione velocius.* 14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minùs quàm scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latiùs & terras obruat. 17 Quæ res annũ gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fluat. 18 Alicuius iussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat & plenam 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus 21 Quum tu scire cures vtrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Siue sumptuosè, siue tenuiter viuis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cùm viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit. i. deuicta est. 31 Phraates rex Persarum, se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna Copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. li. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris & temporis & decoris rationem habeat.

[1] *VT proficiscentem docui te sæpe diùque*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente* [5] *minister.*
Si te fortè meæ grauis vret sarcina [6] *chartæ,*
Abijcito potiùs, quàm quo perferre iuberis
[7] *Clitellas ferus impingas:* [8] *Asinaq́; paternum*
Cognomen vertas in risum, [9] *& fabula fias.*

1 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorũ librorum coruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cùm ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina. 9 In ora hominum pro ludibrio veniat.

10 Viribus

[10] Viribus vteris [11] per cliuos, flumina, [12] lamas.
[13] Victor propositi simulac perueneris [14] illuc,
[15] Sic positum seruabis onus, [16] ne fortè sub ala
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrbia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua [17] tribulis.
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresq; [18] morari
Cæsaris. oratus multa prece, [19] nitere porro.
Vade, vale: caue [20] ne titubes, mandataq; frangas.

10 Vt, quò vis, peruenias.
11 Per Romam cliuosam i. septicollem.
12 Lacunas maiores, continentes aquam pluuiam, *vel*, fluuiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædeis Augusti.
15 Hoc modo. i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel*, vt Pyrrha temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel*, vt conuiua domum rediens benè potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Caue ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petijsset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

[1] VIllice syluarum & mihi me [2] reddentis agelli,
[3] Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum [4] Bariam dimittere [5] patres.
[6] Certemus, [7] spinas animóne ego fortius an tu
Euellas agro: & melior sit Horatius, [8] an res.
Me quamuis [9] Lamiæ pietas & cura [10] moratur,
Fratrem mœrentis, [11] rapto de fratre dolentis
[12] Insolabiliter: tamen [13] istuc mens animúsque
[14] Fert, [15] & amat spatijs obstantia rumpere [16] claustra.
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus vterq; locū immeritum [17] causatur iniquè.
In culpa est animus, [18] qui se non effugit vnquam.
[19] Tu mediastinus tacita prece rura petebas,

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsequuntur Angl. a Hyne, or Bailiffe of husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familijs distinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores. vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas.
6 Ego & tu.
7 Curas, quæ mentem pungunt.
8 An agellus.

9 AElij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres. 17 Criminatur locum qui non meretur odium. 18 Qui loci commutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò. 19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia ferè ministeria paratus, quasi stans in medio, petebas, &c. p. mart. ... 2 Sam. 9. 10.

Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis, &* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] *Non eadem miramur:* [23] *eò disconuenit inter*
Meq; & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus vua:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrges*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua: bouémque*
[37] *Disiunctum curas, & strictis frondibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum diuidat, audi.*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidique capilli:*
Quem scis [44] *immunem. Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna breuis iuuat, & propè riuum somnus in herba.*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsúque venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*
[54] *Cum seruis vrbana* [55] *diaria rodere mauis:*
[56] *Horum tu in numerum* [57] *voto ruis. inuidet vsum*
Lignorum & pecoris tibi [58] *calo argutus & horti.*

20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudiné amat, sicut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obsonijs plena.
28 Iniiciunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronuntiata.*
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyus quàm vinum. i. nunquam feret vinum iste ager
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes insciénter quasi terræ inutile pondus.
34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.*
35 Arua colis.
36 Non culta.
37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis.
38 Collectis frondibus saturas.
39 Riuus negotium tibi pigro exhibet.

40 Multis molibus sc. saxis, fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia 53 Vicini gaudent & rident me, &c. 54 At tu contrà rusticus, mauis cum seruis vrbanis rodere diaria. i. tenuiter viuere. 55 Diarium, est vnius diei victus. 56 Seruorum vrbanorum. 57 Cum impetu & sine ratione. 58 Seruus versipellis (qui ex vrbe it lignatum forat) inuidet tuæ fœlicitati in vsu lignorum, in vsu etiam pecoris & horti quibus omnibus abunda s.

Optat [59] ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit vterq; libens, [60] censebo, exerceat artem.

59 Equorum ornamenta, vel sellas equis ad insidendum impositas. Prouerbium conuenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quàm nôrit, vt tu rura colas agros, vt ille salo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALAM. Epist. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquã voluptatem habere velit.

[1] QVæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, [2] Salerni
[3] Quorũ hominũ regio, & qualis via: nã mihi (Baias
[4] Musa superuacuas Antonius, & tamẽ [5] illis
[6] Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. sanè [7] myrteta relinqui,
[8] Dictáque cessantem neruis elidere morbum
[9] Sulfura contemni, [10] vicus gemit, [11] inuidus ægris,
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
[12] Clusinis, [13] Gabiósque petunt & frigida rura.
[14] Mutandus locus est, & diuersoria [15] nota,
Præteragendus equus. [16] quo tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Baias: læua [17] stomachosus habena
Dicet eques: [18] (sed equi frænato est auris in ore)
[19] Maior vtrum [20] populum frumenti copia pascat
[21] Collectósne bibant imbres, [22] puteósq; perennes
Dulcis aquæ. [23] nam vina nihil moror illius oræ.
[24] Rure meo possum [25] quiduis perferre patiq;:
[26] Ad mare quum veni, [27] generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum spe diuite [28] manet
In venas [29] animúmque meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ iuuenem [30] commendet amicæ.

1 Hîc longum est Hyperbaton vsque ad versum 25. vt sit Ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sit Veliæ. i. quæ aëris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernũ sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meam non esse vtiles.
5 Baiis.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt iratæ, quòd illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale.
7 Loca myrtis cõsita apud Baias aquis sulfureis abundantia
8 Quæ dicuntur é neruis depellere morbum articularem, ἀρθρῖτιν. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Baianus molestè fert. 11 Aegris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum vrbem. 14 Vt medici consilio assentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatij aut cuiusuis aliûs ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit quò sit eundum. 19 Repete versum XXV. *Par est te scribere vtrum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur, non desidero. 24 Quum rure sum. 25 Quemuis cibum ac potionem. 26 Quũ veni in Campaniã aut Lucaniam prope mare. 27 Nobile vinũ. 28 Dimanet. 29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.* 30 Quod mihi vires præstet ad Venerẽ.

[31] Tractus vter plures lepores, vter educet apros.
Vtra magis pisces & [32] echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum possim [33] Phæáxque reuerti.
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius [34] vt rebus maternis atq; paternis
[35] Fortiter absumptis, [36] vrbanus cœpit haberi,
[37] Scurra vagus, non qui certum [38] præsepe teneret,
[39] Impransus non qui ciuem dignosceret [40] hoste:
Quælibet in quemuis opprobria fingere [41] sæuus:
Pernicies & tempestas [42] barathrumq; macelli,
[43] Quicquid quæsierat, ventri donabat [44] auaro,
[45] Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat [46] omasi
Vilis & [47] agninæ, tribus vrsis quod satis esset.
[48] Scilicet vt ventres [49] lamina candente [50] nepotum
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris vbi omne
[51] Verterat in fumum & cinerem, Non hercule miror
(Aiebat) [52] siqui comedunt bona: quum sit obeso
Nil melius turdo, [53] nil vulua pulchrius ampla.
[54] Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,
Quum res deficiunt, [55] satis inter vilia fortis:
Verùm vbi quid melius contingit & [56] vnctius, [57] idē
[58] Vos sapere & solos aio [59] bene viuere, quorum
Conspicitur [60] nitidis fundata pecunia villis.

31 Repete versum xxv. *Pàr est te scribere*, vter tractus. i. vtra regio Velina an Salernina educet. i. nutriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque quales erāt Phæaces, populi luxuriosi & voluptarij.
34 Postquam.
35 Profusè.
36 Facetus, ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modo huius modo illius diuitis mensam consectans.
38 Domum statam aut mensam.
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus
40 A perduello vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. *Alij legunt* Certus, i. promptus vel paratus fingere.
42 Deuorator, Est enim barathrū profunda vorago.
43 Quicquid lucri fecerat.
44 Ventri multa cupienti.
45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & à timidis (i. auaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina. i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua eiectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum inquit Horatius Cùm multa non suppetunt contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumtuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beatè viuere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eoque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit: monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Aruo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliuæ:
Pomisne, & pratis, [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dißocientur opaca
Valle: [7] sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex,
[10] Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt ne
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse [18] quod audis.
[19] Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putas [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Neu, si te populus sanum recteq; valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] vnctis.
STVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne forte inquiras.
2 Aruo satiuo. i. segete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An sit vini ferax. *Vlmus dicitur vitib. maritari.*
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter. i. amplè.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quòd seperentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò læuū tepefaciat.
8 Cœli & agri tēperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande. *Per A. prologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber, vt dignus sit appellari fluuius.

13 Thraciam. 14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris.
16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maximè est insalubre.
18 Quod audis de te. i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur.
19 Omnis Roma i. omnes nos Romani iactamus te esse beatum.
20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti.
21 Quàm conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente. i. insipientem.
23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat.
25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella [27] tibi terra pugnata marique
[28] Dicat, & his verbis [29] vacuas permulceat aures:
[30] Téne magis saluum populus velit, an populum tu,
[31] Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,
Jupiter: [32] Augusti laudes agnoscere possis?
Quum pateris [33] sapiens emendatusque vocari,
[34] Respondésne tuo, dic sodes, nomine? [35] nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit [37] fasces indigno, [38] detrahet idem.
[39] Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
[40] Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
[41] Contendat laqueo collum pressisse paternum:
[42] Mordear opprobrijs falsis? [43] mutemq́; colores?
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & [44] mendacem? [45] vir bonus est
[46] Qui consulta patrũ, qui leges iuraq́; seruat: (qui?
Quo multæ magnæq́; [47] secantur iudice lites:
[48] Quo responsore & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes pretium, loris non [50] vreris, aio.
[51] Non hominem occidi. [52] Non pasces in cruce coruos.
[53] Sum bonus, & frugi. Renuit negat atque [54] Sabellus.
Cautus enim [55] metuit foueam lupus, accipiterq́;
Suspectos laqueos, & [56] opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:
[58] Sit spes fallendi, [59] miscebis sacra profanis.

27 Bella abs te gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse, an tu populum.
32 Ad Augustum, non ad te pertinere?
33 Quum pateris te sapientem emendatúmque vocari.
34 Itáne respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorẽ, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commoueárne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minimè verò.
44 *Alij legunt Medicandum. i. medicamentis egentem sc. præceptis Philosophicis imbuendum.* 45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus-consulta seruat. Responsio est per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione. 50 Non cæderis. 51 *Seruus dicat, Non, &c.* 52 Respondet Horatius. 53 Seruus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio. 55 Deuitat foueam. 56 Occultum hamum, non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si speres fore, vt lateat maleficium. 59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
[60] *Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.*
[61] *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[62] *Iane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:*
[63] *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* [64] *Lauerna*
[65] *Da mihi fallere, da iustum sanctumq; videri:*
[66] *Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.*
[67] *Quî melior seruo, quî liberior sit auarus,*
In triuijs fixum quum se [68] *demittit ob assem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum possis captiuum, [72] *occidere noli:*
Seruiet vtiliter. [73] *sine pascat durus, aretq;:*
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] *Annonæ prosit, portet frumenta* [75] *penusq;.*
[76] *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus,*
Lectos, argentum. tollas licet. [80] *In manicis & (rem,*
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
[81] *Ipse deus, simulatque volam, me soluet.* [82] *Opinor,*
Hoc sentit, Moriar: mors vltima [83] *linea rerum est.*

60 Isto pacto damnum est mihi lenius, non facinus admissum, *contra Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non verè, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede. vt mea iniustè facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam. i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in vijs à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit. quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecuniâ.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem. *durus*, i. laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 *Hoc penus, oris*, significat omne esculentum & poculentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea.
77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo. At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinclis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero, me liberabit à vinculis atque deum immortalem faciet. 82 Existimo (inquit poeta) virum bonum hoc sentire, vt citiùs moriatur, quam turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis, seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVanuis Scæua satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus:* [4] *vt si*
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice si quid
Et nos, [5] *quod cures proprium fecisse, loquamur.*
Si te grata quies [6] *& primam somnus in horam*
Delectat, si te puluis strepitúsque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit malè, qui natus moriénsque [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *pauloq; benignius ipsum*
Te tractare voles: [11] *accedes siccus ad vnctum.*
[12] *Si pranderet olus patientèr, regibus vti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel iunior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. nanque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,* [18] *populo tu. rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo est, equus vt me portet,* [20] *alat rex.*
[21] *Officium facio. tu poscis* [22] *vilia: verùm es*
[23] *Dante minor:* [24] *quanuis fers te nullius egentem.*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum.i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoraretur.
10 Paulò liberaliùs.
11 Tu pauper & sobrius, accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimentis est inunctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem.
14 Nempe Diogenes.
15 Vtrius dicta laudes.
16 Diogenem his verbis irridebat.
17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi.i. in meam vtilitatem.
18 Tu scurraris ad populi plausum.
19 Sibi scurrari.
20 Vt rex alat.
21 Officiosum me præbeo.
22 Tu Cynice res viles poscis.
23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat.
24 Quamuis dicis,

25 Omnis

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
[26] *Tentantem maiora, fere præsentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conuersa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq; feret [32] *non inconcinnus vtranque:*
[33] *Alter Mileti textam* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamyden: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *,refer, & sine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
[37] *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hic est, aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus horret,*
Vt paruis animis & paruo corpore maius:
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumásne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi diuiduo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium, quod tu indueras purpuream tuam chlamyden ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli. *tota oratio ponitur pro casu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.
41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc. i. in agendo fortiter, est id, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes.
49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur.
52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat.
55 Communicetur inter nos quadra. i. quarta pars panis, munere diuiso. i. quod diuisionem admittit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq;.*
[57] *Brundusium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur [60] *salebras & acerbum frigus, & imbres,*
Aut cistam effractam & [61] *subducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, sæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periscelidem raptam sibi* [65] *flentis: vti mox*
Nuda fides damnis verisque doloribus [66] *adsit.*
Nec semel irrisus, triuys [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lacryma: [70] *per sanctum iuratus dicat Osirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris auibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Viæ asperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur astutias meretricis.
63 Monile muliebre. Est diminutiuum à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptam sibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impostorem, qui in triuio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet. i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Osirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norît, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epist. XVIII.

Quæ ad amicitiam conseruandam facienda sint, quæ item vitanda ac præsertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab ijs, qui dum tenere modum non norunt, vel scurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel asperitate agresti (quàm libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Postremo eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

SI benè te noui, [1] [2] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis speciem præbere,* [3] *professus amicum.*
Vt matrona meretrici dispar erit atque
[4] *Discolor,* [5] *infido scurræ distabit amicus.*
Est huic diuersum vitio vitium propè maius,
[6] *Asperitas agrestis, &* [7] *inconcinna grauisque,*

1 Cauebis.
2 Hominis, pabuli causâ, turpiter adulantis.
3 Quum decreueris esse amicus
4 Dissimilis vultu, vestitu & gestu.
5 Sic amicus distabit à scurra infideli.
6 Fera quædam duritia. 7 Insuauis.

Quæ se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veráque virtus.*
VIRTVS est medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum diuitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas,*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera sordet.*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Castor sciat an Docilis plus:*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *supra vires & vestit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti sitis importuna famésque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs instructior, odit & horret.*
Aut si non odit, [32] *regit: ac, veluti pia mater,*
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res est.*
[36] *Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, vel, tonsa cute. i. radendo amicum vsque ad cutem sic eum nimis duriter castigando, idque atris dentibus i. agresti mordacitate.
9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.
10 Ab vtroque extremo. i. excessu & defectu remotum.
11 Blandiens scurra.
12 Qui se deridet & eiusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant atque seipsos deridere solent.
13 Horrere se fingit.
14 Sic repetit voces diuitis, quasi admirans.
15 Verba ex ore diuitis inconsideratè excidentia pro mirandis, quasi de terra tollit.
16 Singulatim.
17 Vt credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cū voce submissiore, vultuque humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnat pro nugis. i. defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretij loco altera vita, vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? sc. de nugis. 24 Vtrum Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est. Diues amicus multò vitiosior quàm amicus minor odit eum, quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Suprà quàm facultates ferunt. 29 Vnguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum sit ipse peior. 33 Meliorem esse quàm se. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus stultitiam meam compenso, quando stultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem iter facientem: est enim molesta. sic multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta dabat pretiosa. [38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia, [39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium: [40] *nummos alienos pascet:* [41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumque teges,* [46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet [47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit: [49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra. [50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiesq; educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis iumenta canesq;,*
Surge, [52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,* [54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæq; & membris. præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd [56] *speciosius arma*
Non est qui tractet scis [57] *quo clamore coronæ*
[77] *Prælia sustineas campestria, denique sæuam*
Militiam [59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *signa refixit,*
Et nunc, siquid abest, Italis [62] *adiudicat armis.*
Ac, [63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quamuis nil [64] *extra numerum fecisse modumque*
Curas, [65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.* [67] *Actia pugna*

38 Diues factus fortuna sua iam mutata.
39 Et meliora sperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò.
42 Efficietur gladiator, vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diuersitatem.
49 Donec lyra Amphionis Zetho odiosa, desijt sonare.
50 Moribus rusticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs est in Ætolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuauitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est vsitatum Romanis.
54 Famæ vtile quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem. 56 Decentius, quàm tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis.
58 Ludicra certamina perseras in Campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto, vide Od.xv.lib.iiij. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adiungit populo Romano.
63 Noli te nimis longè retrahere aut abesse, sine iusta excusatione.
64 Ineptè. Metaph. ducta à saltatoribus.
65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus diuidit nauiculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te duce per pueros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater:* [70] *lacus, Adria : donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] *aures :*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici :*
Nec dominus pueri pulchri charæue puellæ
[81] *Munere te paruo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice : ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri :*
Vt penitus notum, [86] *si tentent crimina, serues,*
Tuterisq; tuo fidentem præsidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet :*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici :*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristemq; iocosi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumque remissi :*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoriâ gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestum est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laureâ.
73 Augustus.
74 Vtraque manu. i. summoperè comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eadem libidine prodit, quâ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide, ne ames puerum puellamue diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitùs tibi notum.
86 Si maleuoli falsò eum culpent, serues i. seruare debes eúmque tutari.
87 Inuidis detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.*
88 Res tua in periculo versatur.
89 Cultus & obseruantia.
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re studium tuum pone, ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas, nam diuites, vt aura, sunt mutabiles.
92 Morum similitudo necessaria est in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] *vapòres.*
[96] *Deme supercilio nubem, plerunque modestus*
[97] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [98] *acerbi.*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter æuum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexétque cupido,*
Ne pauor, & [3] *rerum mediocriter vtilium spes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturàne donet:*
Quid minuat curas, [5] *quid te tibi reddat amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An secretum iter, &* [8] *fallentis semita vitæ.*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia riuus,*
Quem [11] *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice [12] *precari?*
[13] *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* [14] *vt mihi viuam*
Quod superest æui, siquid superesse volunt dij.
[15] *Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum*
Copia: [16] *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Aufer à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis tecti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucundè viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vita latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo.
14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu.
15 Vt sit.
16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis.
17 Vt vitam largiatur & bona externa.
18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

A D

AD MÆCENATEM. Epist. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contrà vestigijs aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit, cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

[1] PRisco si credis Mæcenas docte Cratino,
Nulla placere diu [2] nec viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur [3] aquæ potoribus: [4] vt malè sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisq; poetas.
[5] Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6] Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse [7] pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. [8] forum, putealq; Libonis
[9] Mandabo siccis, [10] adimam cantare seueris.
[11] Hoc simul edixit, non cessauere poetæ
[12] Nocturno certare mero, [13] putere diurno.
Quid? [14] siquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq; togæ simulet [16] textore Catonem,
Virtutémne repræsentet morésque Catonis?
[17] Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum studet vrbanus, tenditq; disertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd si
[20] Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
[21] O imitatores, seruum pecus, [22] vt mihi sæpe
[23] Bilem, sæpe iocum vestri mouere [24] tumultus.

1 Crat. priscus poeta, priscam Comœdiam scripsit.
2 Nec annosa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poetas parum sanos i. diuino furore correptos, extra se positos.
5 Ipsæ Musæ, etiam mane, sobriæ non fuerunt.
6 Homerus conuincitur esse vinosus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius, primus poeta latinus.
8 Res forenses & sedem prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam sobrijs.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui studia colunt seria.

11 Postquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fætere vino diurno. 14 Siquis vestem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum sæpe sine calceis prodibat. 16 Cùm textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit. i. dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua insunt vitia, stultus imitatur in vitijs. virtutibus omissis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues. i. pallidos.
21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri seruientes tanquam bestiæ seruiles. 22 Quàm sæpe. 23 Iracundiam. 24 Vestræ conturbationes.

[25] Libera per vacuum posui vestigia [26] princeps:
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
[27] Dux, regit examen. [28] Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, [29] numeros animosq; sequutus
Archilochi, non res & [30] agentia verba Lycambem.
Ac, ne me folijs ideo [31] breuioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] Temperat Archilochi Musam pede [33] mascula Sappho,
Temperat Alcæus: [34] sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit [35] quem versibus oblinat atris,
Nec [36] sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
[37] Hunc ego [38] non alio dictum prius ore, Latinis
[39] Vulgaui fidicen. [40] iuuat immemorata ferentem
[41] Ingenuis oculisque legi manibúsque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet amétque domi, [42] premat extra limen iniquus?
[43] Non ego [44] ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] vltor,
[46] Grammaticas ambire tribus & [47] pulpita dignor.
[48] Hinc illæ lacrymæ. [49] spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, [50] & nugis addere pondus:
Si dixi, [51] rides, ait: & [52] Iouis auribus ista
Seruas, [53] fidis enim manare poetica mella
Te solum, [54] tibi pulcher. [55] Ad hæc ego naribus vti
Formido: & [56] luctantis acuto ne secer vngui,
[57] Displicet iste locus, clamo: & [58] diludia posco.

25 Ego nullius poesin latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui i. præcedentē non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me corones ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi, (quod nos imitamur) versib. Alcæi & Sapphûs temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quærit Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, *quæ se quoque post patrem suspendit.*

37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, i. poeta lyricus. 40 Iuuat me, proferentem dicta à nullo ex latinis ante me, 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Vt solent indocti. poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, *vel*, qui vlciscor eos, mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis edicendos proponant. 47 Vnde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa, indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est. Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis. i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait *aliquis inuidus.* 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione vteris. 52 Auribus Augusti Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare. i. vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendent is. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur, mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

[59] *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & [60] *funebre bellum.*

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est, seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

[1] *VErtumnum Ianumq; liber spectare videris:*
Scilicet [2] *vt prostes Sosiorum pumice mundus.*
[3] *Odisti claues, & grata sigilla pudico:*
Paucis ostendi [4] *gemis: & communia laudas,*
[5] *Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,*
Non erit [6] *emisso reditus tibi. Quid miser egi?*
Quid volui? dices: vbi quis te læserit. & scis
[7] *In breue te cogi,* [8] *quum plenus languet amator.*
[9] *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, [10] *donec te deserat* [11] *ætas.*
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] *tineas pasces* [13] *taceturnus inertes,*
Aut [14] *fugies Vticam, aut* [15] *vnctus mitteris* [16] *Ilerdam.*
Ridebit [17] *monitor non exauditus: vt ille*
Qui [18] *malè parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus, quis enim inuitum seruare laboret?

1 Vertumnus & Ianus dij sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.

2 Vt palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.

3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratũ esse consueuit.

4 Lamentaris.

5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculosè, quàm tutò malis apud me manere.

6 Postquam fueris emissus.

7 Complicari, &c. in manibus inuolui. 8 Quum lector tui videndi anteà cupidus, fit languidus & legendo defessus.

9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non desipio odio tui mihi bene menenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta.

12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris.

14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica.

15 Fient ex te literarum integumenta, Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire.

16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmonui, ridebo.

18 Sibi non obtemperantem.

[19] *Hoc quoque te manet, vt pueros [20] elementa docentem*
Occupet extremis in vicis balba senectus.
[21] *Quum tibi sol tepidus plures admouerit [22] aures,*
Me libertino natum patre, & [23] in tenui re
[24] *Maiores pennas nido extendisse loquêris:*
Vt quantum [25] generi demas, virtutibus addas.
Me [26] primis vrbis belli placuisse domique:
Corporis exigui, [27] præcanum, [28] solibus aptum:
[29] *Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Forte meum siquis te percontabitur [30] æuum,
Me quater vndenos sciat impleuisse [31] decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] anno.

19 Hoc tibi euentu-rum est.
20 Litteras.
21 Hora diei tertia aut quarta. quo tempore ludi magistri dictata pueris præbere consueuerunt.
22 Auditores.
23 In parua hæreditate, vel angusta re familari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole gaudentem.
29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus.
30 AEtatem meam.
31 Annos quatuor & quadraginta.
32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. I.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium : quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cæptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere : sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeo, qualescunq; sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cæpisse ait, quum Græcia capta cęteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit : & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremo de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus : & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] solus:
[2] Res Italas armis tuteris, [3] moribus ornes:
[4] Legibus emendes: [5] in publica commoda peccem,
Si longo sermone [6] morer tua tempora, Cæsar.
Romulus & [7] Liber pater, & cum Castore Pollux,
[8] Post ingentia facta, deorum in templa recepti,
[9] Dum terras hominúmque colunt genus, aspera bella
[10] Componunt, [11] agros assignant, oppida condunt:
[12] Plorauere suis [13] non respondere fauorem
Speratum meritis. diram [14] qui contudit hydram,
Notáque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia sed non solus consultat.

2 Imperium & dignitatem Romanam.

3 Rectâ disciplinâ, quæ bonos mores inducit.

4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.

5 In reipub. vtilitatem delinquam.

6 Si tandem.

7 Bacchus, *qui animum curis liberat.*

8 Post res fortissimè gestas (i. post finem vitæ) in cælos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules.

[15] *Comperit inuidiam* [16] *supremo fine domari.*
[17] *Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes*
Infra se positas: [18] *extinctus amabitur idem.*
[19] *Præsenti tibi* [20] *maturos largimur honores,*
[21] *Iurandasq; tuum per nomen ponimus aras,*
[22] *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, sapiens & [23] *iustus in vno*
Te nostris ducibus [24] *te Graijs ante ferendo,*
[25] *Cætera nequaquam simili ratione modoq;*
Æstimat: &, [26] *nisi quæ terris semota* [27] *suisque*
Temporibus defuncta videt, [28] *fastidit & odit.*
[29] *Sic fautor veterum, vt* [30] *tabulas peccare vetantes,*
[31] *Quas bis quinque viri sanxerunt,* [32] *fœdera regum*
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
[33] *Pontificum libros,* [34] *annosa volumina vatum,*
Dictitet Albano [35] *Musas in monte loquutas.*
[36] *Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque*
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est [37] *quòd multa loquamur.*
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
[38] *Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque*
[39] *Psallimus, & luctamur Achiuis doctius* [40] *vnctis.*
Si meliora [41] *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, [42] *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum [43] *qui decidit, inter*
Perfectos veteresque referri debet? an inter
[44] *Viles atque nouos?* [45] *excludat iurgia finis.*
[46] *Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? [47] *qui deperijt minor vno mense, vel anno,*

15 Cognouit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines sua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices se inferiores suâ excellentiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuenti.
20 Tempestiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iuraturi sumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac vna re æstimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob solam vetustatem nouis anteponit.
26 Nisi à terris abstracta. i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita fauens veterum scriptis, vt dictitet Albano &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut seueris Sabinis icta, & ex æquo composita.
33 Ius pontificale de sacrificijs.

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est. Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima, sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certè nihil restat nisi vt denegemus ea, quæ sunt naturalia. sc. quòd olea non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ. i. perfecti sumus poetæ. 39 Citharâ canimus. 40 Doctius Græcis palæstritis, qui vngi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui &c. 47 Qui defunctus est minor. i. iunior vno mense.

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
[48] *An quos & præsens & postera respuet ætas?*
[49] *Iste quidem veteres inter ponetur honestè,*
Qui vel mense breui vel toto est iunior anno.
[50] *Vtor permisso, caudæq; pilos vt equinæ*
Paulatim vello, & demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat [51] *elusus ratione ruentis acerui,*
Qui redit [52] *ad fastos, &* [53] *virtutem æstimat annis,*
[54] *Miraturq; nihil nisi quod Libitina sacrauit.*
Ennius, & sapiens & fortis, & alter [55] *Homerus,*
Vt [56] *critici dicunt, leuiter curare videtur*
[57] *Quò promissa cadant & somnia Pythagorea.*
[58] *Næuius in manibus non est, & mentibus hæret*
[59] *Pene recens. adeo sanctum est vetus omne poema.*
Ambigitur quoties [60] *vter vtro sit peior, aufert*
[61] *Pacuuius docti famam senis, Actius* [62] *alti:*
Dicitur Afrani [63] *toga conuenisse Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi [64] *properare Epicharmi:*
[65] *Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.*
[66] *Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratq; poetas
Ad nostrum tempus, [67] *Liui scriptoris ab æuo.*
Interdum vulgus, [68] *rectum videt,* [69] *est vbi peccat.*
Si veteres ita miratur laudátq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] *nimis antiquè, si pleraq; durè*
Dicere credit eos, [71] *ignauè multa, fatetur:*
Et sapit, & [72] *mecum facit, & Ioue iudicat* [73] *æquo.*
[74] *Non equidem insector, delendáque carmina Liui*
Esse reor, memini quæ plagosum mihi paruo
[75] *Orbilium dictare: sed* [76] *emendata videri,*

48 An inter nouos, &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus aceruali argumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorum appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est. i. mortuos poetas. *De Libitina*, vide Od. 30. lib. 3
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, vt videtur parui facere, quid de se promiserit vel somniarit.
58 Næuius, poeta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
59 Quasi recens sit.
60 Vter vtri præstet.
61 Pacuuius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
93 Togata Comœdia Afrani Menandro similis dicitur.
64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Siciliensis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediscit in scholis. 67 Ab æuo Liuii Andronici poetæ antiquissimi. 68 Rectè iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsoletè. 71 Si fatetur eosdem multa oscitanter dicere. 72 Mecum sentit & verè iudicat. 73 Ioue approbante. 64 Non velut inuidus detraho. 75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [80] ducit [81] venditq; poema.
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéue putetur, sed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Rectè nécne crocum floresq; perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres [6]: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille fauet plauditq; [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostraq; [97] liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primùm positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentemque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petiit, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indignè fero.
83 Rusticè, crassa Mineruâ.
84 Sine lepôre.
85 Et indignor, non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & meritò fabula Attæ, poetæ antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 AEsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abiicienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit, æquè ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta nouorum poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo vsu tereretur.
99 Leuibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studiis gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibiæ canentibus. i. Comœdiis. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam iucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

10 Hoc

[10] Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Maiores audire, minori dicere per quæ
[17] Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.
[19] Mutauit mentem populus leuis, [20] & calet vno
Scribendi studio. pueri patrésque seueri
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dict[illegible].
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
[24] Nauem agere ignarus nauis timet: [25] abrotonũ ægro
Non audet [26] nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctiq; poemata passim.
[29] Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] sic collige. vatis auarus
[32] Non temerè est animus: versus amat, hoc studet vnũ:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] ridet:
Non fraudem socio, pueróue [34] incogitat vllam
Pupillo: [35] viuit siliquis & pane secundo.
Militiæ quanquam piger & [36] malus, vtilis vrbi:
[37] Si das hoc, [38] paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerum pueri balbúmq; Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus [41] præceptis format amicis,
[42] Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.
[43] Rectè facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium varietas. 11 Vsitatum. 12 Aperta. 13 Respondere ius. 14 Nummos per Syngrapham viris bonis & fidis creditos. 15 Exponere, locare. 16 Maiorum consilia sequi & minori consilium dare. 17 Augeri possit res familiaris. 18 Execrabilis auaritia, *qua nihil in repub. damnosius.* 19 Mutauit priorem illam vitæ consuetudinem. 20 Et flagrat poeticæ studio. 21 Hederâ vinctas comas habentes, *per Synech.* 22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam simularent maximè. vide Od. 19. lib 1. 23 Ante solem ortum. 24 Nauim gubernare. 25 Herbam valdè amaram. 26 Nisi qui didicit artem medicandi. 27 Fabrilia opera. 28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, At nos scribimus, &c. 29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium. 30 Quantas vtilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non citò. 33 Incendia parui facit 34 Machinatur. 35 Viuit parcè, legumina edendo & panem secundarium. Ang. **houshold-bread.** 36 Imbellis & meticulosus. 37 Si concedis hoc. 38 A poetica vel Grammatica professione rempub. adiuuari. 39 Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis. 42 Sæuitiæ. 43 Rectè facta maiorum commemorat. 44 Homines qui hodie viuunt, & qui post nascentur. 45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret vnde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus, &* [50] *præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus.*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dij superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, paruoq; beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem breuis æui.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impune minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnáque lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquã*
Describi. [72] *vertere modum formidine fustis,*
[73] *Ad benedicendum delectandúmque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cœpit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& graue virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen æuum*

46 Innupta.
47 Vnde disceret carmina sæcularia, quæ apud antiquos ludis sæcularibus virgines & pueri dijs immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blandè supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robusti & paucis contenti
56 Post messem.
57 Corpus releuantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter eius fœcunditatem.
60 Pastorum deũ, lacte placabant
61 Genium naturę deum, qui facit homines vitæ breuitatis esse memores.
62 Per hunc morẽ & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locum in quoslibet. *Ab oppido Fescennino nomen sumserunt.*

63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ij, quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarij. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta, cœpit vicissim. (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ, tanquam virus, aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum, ferè tertium.

Manse-

Manserunt hodiéque manent vestigia [80] ruris.
[81] Serus enim Græcis admouit [82] acumina chartis:
Et post Punica bella [83] quietus, quærere cœpit
[84] Quid Sophocles & Thespis & Æschylus vtile ferrent.
Tentauit quoque rem [85] si dignè vertere posset:
Et placuit sibi, natura [86] sublimis & acer.
Nam [87] spirat tragicum satis, [88] & fœliciter audet:
[89] Sed turpe putat in scriptis metuítque lituram.
[90] Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
[91] Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] Quo pacto partes tutetur amantis [93] ephebi:
Vt patris [94] attenti, lenonis vt insidiosi:
[95] Quantus sit Dorsenus edacibus in parasitis:
[96] Quàm non astricto percurrat pulpita [97] socco.
[98] Gestit enim nummum in loculos dimittere, [99] post hoc
[1] Securus cadat an recto stet fabula [2] talo.
[3] Quem tulit [4] ad scenam ventoso gloria [5] curru,
[6] Exanimat lentus spectator, [7] sedulus inflat.
Sic leue, sic paruum est, animum quod laudis [8] auarum
[9] Subruit aut reficit. [10] valeat res ludicra, si me
[11] Palma negata [12] macrum, donata reducit [13] opimũ.
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] terretq́; Poetam,
Quòd numero plures, virtute & honore [15] minores,
Indocti stolidiq́; & [16] depugnare parati
[17] Si discordet eques, [18] media inter carmina poscunt
Aut vrsum aut pugiles his enim plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus serò studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenij sui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci Poetæ Tragici.
85 An aptè transferre posset Græca in Latinum sermonẽ.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit, sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit i. sumit materiam è medio. i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quàm incurius & negligens in alijs personis exhibendis.
97 Quàm laxo socco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdiæ, vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parùm sollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur.
2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus, quem gloria tulit, &c.
4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat. i. superbire facit.
8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit.
10 Pereat res scenica & nihil mihi cum ea sit.
11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret.
15 Nempe plebeij. 16 Armis certare.
17 Si equites aliud quàm plebeij velint.
18 In medijs fabulis.

19 *Verùm*

[19] *Verùm equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas*
Omnis [20] ad incertos oculos & gaudia vana.
Quattuor aut plures [21] aulæa [22] premuntur in horas,
[23] *Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque cateruæ.*
[24] *Mox trahitur manibus regum fortuna [25] retortis.*
[26] *Essedæ festinant, [27] pilenta, [28] petorrita, naues:*
Captiuum portatur [29] ebur, [30] captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret [31] Democritus, [32] seu
Diuersum confusa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem [33] mimo spectacula plura.
[34] *Scriptores autem narrare putaret [35] asello*
Fabellam surdo. nam [36] quæ peruincere voces
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
[37] *Garganum mugire putes nemus, aut [38] mare Tuscũ:*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, [39] & artes
Diuitiæq; peregrinæ. quibus [40] oblitus actor
Quum stetit in scena, [41] concurrit dextera læuæ.
Dixi adhuc aliquid? Nil sanè. [42] Quid placet ergo?
[43] *Lana Tarentino violas imitata [44] veneno.*
Ac ne forte putes mi, [45] quæ facere ipse recusem,
Quum rectè tractent alij, laudare [46] malignè,
Ille [47] per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, [48] meum qui pectus inaniter angit,
[49] *Irritat, [50] mulcet, falsis terroribus implet,*
Vt [51] magus: [52] & modò me Thebis, modò ponit Athenis
Verùm age, & [53] his, qui se lectori credere malunt,

19 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famularum captiuarũ, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi, quã L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Siue camelopardalis ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini.
36 Quis histrio tam vocalis, populi clamorem superare posſit, propter reflexam Echo?
37 Montem Appuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus.
40 Quibus actor indutus, seu potiùs cõmaculatus, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parcè laudare.
47 Videtur rem difficilẽ aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum sine causa perturbat.
49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præstigiator, qui arte magica portenta facit.
52 Vsque adeò aptè res gestas describit, vt, qui audiunt interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt.
53 Vatibus egregijs.

54 Quàm

[54] *Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,*
[55] *Curam redde breuem:* [56] *si munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [56] *& vatibus addere calcar,*
Vt studio maiore petant [58] *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala sæpè Poetæ,
([59] *Vt vineta egomet cædam mea)quum tibi librum*
[60] *Sollicito damus, aut fesso:* [61] *quum lædimur,vnum*
Siquis amicorum est ausus reprendere versum:
Quum loca iam recitata reuoluimus [62] *irreuocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Nostros, [64] *& tenui deducta poemata filo:*
Quum speramus eò rem venturam, [65] *vt simulatq́;*
Carmina rescieris nos fingere,[66] *commodus vltro*
[67] *Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.*
Sed tamen est operæpretium cognoscere,quales
[68] *Æditos habeat belli spectata domiq́;*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui versibus &* [72] *malè natis*
Rettulit acceptos, regale numisma, [73] *Philippos.*
Sed veluti [74] *tractata notam labemq́;* [75] *remittunt*
Atramenta, [76] *ferè scriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *linunt.* [78] *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum [79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis se,præter Apellem,
Pingeret [80] *aut alius Lysippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *simulantia. quòd si*
[83] *Judicium subtile* [84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,*

54 Quàm audiri & spectari.
55 Redde aliquantum curæ,vt sint magis solliciti, non adeò negligentes.
55 Si bibliothecã Apolloni à te consecratã & ędificatã, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Musis sacrum.
59 Vt meipsum omnium primum reprehendam.
60 De rebus benè agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos versus scribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas. Metaph. ducta ab AEdituis sacrarum ædium custodibus.
69 Virtus tua ô Auguste.
70 Poeta ineptissimus.
71 Ordo est. Qui Philippos, (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & malè natis i. qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse.
72 Versibus malè compositis inuita Minerua.
73 Nummos imagine Philippi regis signatos.
74 Atramenta manibus contrectata.
75 Reddunt.
76 Sic ferè scriptores,&c.
77 Deturpant.
78 Alexander.
79 Tam caro pretio.
80 Aut alius quàm Lysippus insignis statuarius.
81 Formaret.
82 Exprimentia vultum.
83 Illud iudicium Alexandri.
84 In pictura & sculptura perspicienda.
85 Ad versus & poeticam transferres.

Bœotum in crasso iurares aëre[86] *natum.*
[87] *At neque dedecorant tua de se iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude[88] *tulerunt,*
[89] *Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:*
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animíque virorum
Clarorum, apparent.[90] *nec sermones ego mallem*
[91] *Repentes per humum, quàm res componere*[92] *gestas:*
Terrarúmq; situs, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impositas, & barbara regna, tuisque*
Auspicijs totum[94] *confecta duella per orbem.*
[95] *Claustraq; custodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam[96] *Parthis te principe Romam:*
[97] *Si, quantum cuperem, possem quoque. sed neq; paruū*
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
[98] *Rem tentare pudor, quam vires ferre*[99] *recusent.*
[1] *Sedulitas autem, stultè quem diligit,*[2] *vrget:*
[3] *Præcipuè quum se numeris commendat & arte.*
Discit enim citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
[4] *Nil moror officium,*[5] *quod me grauat:*[6] *ac neq; ficto*
In peius vultu[7] *proponi cereus vsquam,*
Nec prauè factis decorari versibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
[9] *Cum scriptore meo, capsa*[10] *porrectus aperta,*
Deferar[11] *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis[12] *amicitur ineptis.*

86 Iurares Alexandrum pinguem esse & hebetem, quales sunt in Bœotia nati.
87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variúsque poetæ nō dedecorant tua de se iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec satyras.
91 Orationi solutę similes.
92 Tua virtute gestas.
93 Arces in montibus exstructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas responderet.
98 Rem experiri.
99 Non possint.
1 Ordo est. Sedulitas eum vrget, quē stulte diligit. i. Qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potiùs quàm gratus.
2 Molestiā afficit.
3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi sit oneri potiùs quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior sit imago quàm vera figura; sic neque ab indocto Poeta laudari velim.
7 Proponi in publico.
8 Ne pudore afficiar, crasso descriptus carmine.
9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur, vt in Virgilio Æneas, in Homero Vlysses.
10 Extentus, quasi cadauer, in cista.
11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum inuolucra.
12 Inuoluitur.

AD

AD IVLIVM FLORVM. Epist. II.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideóque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quòd de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac, quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat; quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt*. Denique quamuis poetæ vulgo mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atq; adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verum ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

Flore, bono claroq; fidelis amice [1] Neroni,
Siquis fortè velit [2] puerum tibi vendere [3] natum
Tibure vel Gabijs: [4] & tecum sic agat, [5] Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet eritq; tuus [6] nummorum millibus octo:
[7] Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:
[8] Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet; [9] argilla quiduis imitaberis vda.
Quinetiam canet [10] indoctum, sed dulce [11] bibenti.

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui successit Augusto*.
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est (*inquit venditor*) *cuius sunt omnia verba vsque ad versum* 17. *huius Epistolæ*.
6 Soluto pretio.

7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, vt dominis essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddã indoctũ, sine artificio, quale rustici canere solẽt. 11 Dulce cõuiuãti.

Multa

Multa fidem promissa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic [18] *cessauit: & (vt fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officijs propè mancum: ne mea* [30] *sæuus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemens lupus, & sibi &* [39] *ho-*
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer, *(sti*
[40] *Præsidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bis dena [43] *super sestertia nummûm.*
Fortè [44] *sub hoc tempus castellum euertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

12 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
13 Qui vult quamprimum merces vendere.
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex ijs qui seruos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
17 Non facilè quiuis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis. i. metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in scalis.
20 Eme, & pretiũ solue.
21 Si fuga serui quam ego excepi & expressi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.
24 Sciens, ô Flore quasi mancipium, emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim. 25 Conditio venditionis. 26 Me, quasi venditorem persequeris. 27 Iniquè litigas mecum, quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, vt is, qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa, necessarium est; siue cibus sit, siue pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accipit xx. millia sestertiûm nummûm. 44 Paulò post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba sunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille[51] *catus, Quantumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis,[52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere[54] *rectum,*
[55] *Atque inter syluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuilisque rudem belli[57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura[58] *lacertis.*
Vnde[59] *simul primùm me dimisere*[60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,*[62] *inopemq; paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit*[64] *audax*
Vt versus facerem. sed,[65] *quod non desit, habentem,*
[66] *Quæ poterunt vnquam satis expurgare*[67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis, anni*[69] *prædantur euntes:*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq;:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille,[73] *Bioneis sermonibus, &*[74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa[75] *palato.*
Quid dem? quid non dem?[76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidùmque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romane poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic[78] *sponsum vocat, hic*[79] *auditum scripta relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quamprimùm, statim vt.
60 Philippi, vrbs in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quòd sequutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentē quod sufficiat.
66 Insanus meritò dicar, si non putem dormire melius esse quàm versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, *vt Helleborus, quem hic à Poeta intelligi adducor, vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appelletur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis iocis. i. Satyra. Bion sophistes cognominatus, adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa, cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius ex criticis vnus.

Omnibus officijs. [80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Auentino: visendus vterque.*
Interualla vides [82] *humanè commoda. verùm*
[83] *Puræ sunt plateæ, nihil vt meditantibus obstet.*
[84] *Festinat calidus* [85] *mulis gerulisq;* [86] *redemptor:*
[87] *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* [88] *tignū*
Tristia robustis [89] *luctantur funera plaustris:*
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *somno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta sequi vestigia vatum?*
[96] *Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studijs annos septem dedit, [97] *insenuitque*
Libris & curis, [98] *statua taciturnius exit*
Plerunque & risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis,
Verba lyræ motura sonum connectere [99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *consulti rhetor: vt alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt* [4] *Mutius ille.*
[5] *Quî minus argutos vexat furor iste poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile visu*
[7] *Cælatúmque nouem Musis opus.* [8] *aspice primùm,*
[9] *Quanto cum fastu, quanto molimine circum-*
-Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *si fortè vacas) sequere,* [12] *& procul audi*
Quid ferat, & [13] *quare sibi nectat vterque coronam.*

80 AEgrotat.
81 In extrema parte montis Auentini.
82 Humano more commoda i. incommoda. *Vt sunt humana omnia, in quibus plus est fellis quàm mellis.*
83 Est obiectio. Aliquis enim dicet, quòd Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.
84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs, & gerulis i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plaustris onerarijs concurrentia contēdunt. quando hac funus procedit, illac plaustra.
90 Est Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ sunt constituti.
93 Quiete & solitudine.
94 Vis Lyrica scribere?
95 Vestigia angusta, quæ difficile est persequi.
96 Ille qui sibi eligit Athenas vacuas. i. vrbem quietissimā

97 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones, iurisconsultus alter, alter Orator. 2 Iurisconsulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus iurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poetæ minus insani, dum se inuicem laudant? 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificiocissimum, à nouem Musis elaboratum. 8 Primùm hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumspectemus. *Tmesis est.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ se dignos iudicent corona poetica. i. laude.

Cædimur

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
[15] *Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?*
Quis, [16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
[17] *Fit Mimnermus, &* [18] *optiuo cognomine* [19] *crescit.*
[20] *Multa fero vt placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi [22] *suffragia capto.*
[23] *Idem, finitis studijs,* [24] *& mente recepta,*
[25] *Obturem patulas impunè* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] *se venerantur, & vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsêre, [28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet fecisse poema,*
[30] *Cum tabulis animum censoris sumet honesti:*
[31] *Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,*
[32] *Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,*
Verba [33] *mouere loco: quamuis* [34] *inuita recedunt,*
[35] *Et versentur adhuc intra penetralia* [36] *Vestæ.*
[37] *Obscurata diu populo bonus* [38] *eruet atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
[40] *Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puróque simillimus amni,*
Fundet opes, Latiúmque [42] *beabit diuite lingua.*
[43] *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
[44] *Leuabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[46] *Ludentis speciem dabit, &* [47] *torquebitur: vt qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad nocturnas lucernas. i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine, quod ipse optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poeticæ professionis ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impunè, i. sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor.

31 Non dubitabit. 32 Leuia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente inuito.
35 Et quamuis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet.
39 Nunc turpe senium premit. 40 Cudet & finget noua, quæ vsus genuerit.
41 Vehemens ad verborum inuentionem. *Anapæstus pro Spondæo.*
42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coercebit.
44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen.*
45 Extollet. 46 Parum laboriosè scribentis,
47 Fatigabitur, vt Mimus, qui, &c.
48 Qui saltat nunc agilem Satyrum, nunc tardum Cyclopa.

[49] Prætulerim scriptor delirus inérsque videri,
Dum [50] mea delectent mala me, [51] vel denique fallant:
[52] Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
[53] In vacuo lætus sessor plausórque theatro:
[54] Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem, posset qui [55] ignoscere seruis,
[56] Et signo læso [57] non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curísque [58] refectus,
Expulit elleboro morbum [59] bilemque meraco,
[60] Et redit ad sese, pol, me occidistis amici,
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus [61] per vim mentis gratissimus error.
[62] Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,
Et [63] tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed [64] veræ numerósque modósque [65] ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia [66] lymphæ,
[67] Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret [68] leuius: [69] fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
[70] Rem dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
[71] Plenior es, tamen vteris [72] monitoribus ijsdem?
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe [73] ruberes,
Viueret in terris te si quis auarior vno.
[74] Si proprium est quod quis [75] libra mercatus & ære est,

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quàm sapiendo irasci & intimis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non sæuus esse seruis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum a seruis furtim exhauriretur.
57 Non furentèr irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgatiuam.
62 Ordo est. Nimirum abiectis nugis, vtile est sapere. i. Philosophiæ operam dare, & concedere pueris ludum tempestiuum. i. artē poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omninò vel emptione, vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt iucundè viuas.
75 Libra pretium appendebatur, non numerabatur.

76 Quædam

[76] Quædam (si credis consultis) [77] mancipat vsus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78] Orbi
Quum segetes [79] occat, tibi mox frumenta daturus,
[80] Te dominum sentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum [81] temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] Quid refert, viuas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, [83] quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84] vsque suum, [85] quâ populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & [87] cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88] Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
[89] Saltibus adiecti Lucani? [90] si metit Orcus
[91] Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, [92] Tyrrhena sigilla, [93] tabellas,
Argentum, vestes [94] Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] cessare, & ludere, & [96] vngi,
[97] Præferat Herodis palmetis pinguibus: [98] alter
Diues & importunus, [99] ad vmbram lucis ab ortu,
[1] Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit [2] Genius, [3] natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, [4] mortalis in vnum-

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, Si credis iurisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbius est nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum viuas ex precio per partes numerato, an olim. i. ex precio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vsque suum.
85 Quâ populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredẽ excipit & subsequitur.
89 Campis spaciosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.* 90 Si mors auidè aufert. Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parua signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quàm possidere omnia Syriæ palmeta i. loca palmis consita. Herôdes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. ἡ τύχη ἑκάστου fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus in fluxum prouenientem ab astro quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrûm mortuo, moritur.

-Quodq; caput: vultu [5] mutabilis, [6] albus,& ater.
[7] Vtar, & ex modico, quantum res poscet, aceruo
[8] Tollam: [9] nec metuam quid de me iudicet hæres,
Quòd non plura [10] datis inuenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex hilarisque [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer vt festis quinquatribus, [16] olim
Exiguo, gratoq; fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies immunda domus procul absit. ego [19] vtrum
Naue ferar magna an parua, [20] ferar vnus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis aquilone secundo:
[22] Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis vsque priores.
Non es auarus: abi, quid? [27] cætera iam simul isto
[28] Cum vitio fugêre? caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentaq; Thessala rides?
[33] Natales gratè numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si rectè nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] lasciua decentius ætas.

5 Alius æque alius. Nam suus cuique Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid intersit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, sc. Tua luxuriose profundere, sumptū libenter facere & amarè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus. i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas domus, sordida & inelegans.
19 Est Allegoria. Vtrum ex magnis reditibus viuam, an paruis.

20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate i. non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis alijs inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuuenilis ætas, quam lasciuire magis deceat, quàm te, qui iam factus es effœtus senex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1]HVmano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Vndiq; collatis membris: vt turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] supernè:
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, [8] velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: [9] vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. [10] pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] æqua potestas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimúsque damusq; vicissim
[13] Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus [14] geminentur, tigribus agni
[15] Inceptis grauibus plerunq; [16] & magna professis
[17] Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Assuitur pannus: [18] quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus: & fortasse cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractis enatat [26] exspes

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est Poema quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.
2 Plumas ex varijs auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Velut somnia febrientis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis neque principium vni formæ proportione respondeat. 10 Obijciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 AEqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt 14 Socientur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causâ adhibetur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio*, quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. i. quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quæ descriptiones fluuiorum, syluarum aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate incepto quàm cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, qui pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis. i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepisti vt abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressi cum naufrago? 26 Sine spe.

Naribus, ære dato qui pingitur? [27] *amphora cœpit*
Institui, [28] *currente rota cur* [29] *vrceus exit?*
Denique sit [30] *quod vis simplex duntaxat* [31] *& vnum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)*
Decipimur [33] *specie recti. breuis esse laboro,*
[34] *Obscurus fio.* [35] *sectantem leuia,* [36] *nerui*
Deficiunt animiq́;. [37] *professus grandia,* [38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimium, timidusq́; procellæ.*
Qui [40] *variare cupit rem* [41] *prodigialiter vnam,*
[42] *Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber* [45] *imus & vngues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:*
Infœlix operis [47] *summa, quia* [48] *ponere totum*
Nesciet. [49] *hunc ego me, siquid* [50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quàm [51] *prauo viuere naso,*
Spectandum [52] *nigris oculis nigroq́; capillo.*
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] *æquam*
Viribus. & [54] *versate diu,* [55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri. [56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec [57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &* [59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici*
Pleráque differat, [61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat* [63] *promissi carminis autor.*
In verbis etiam [64] *tenuis cautúsque serendis,*
[65] *Dixeris egregiè,* [66] *notum si callida verbum*

27 Vas vinarium grande. i. poema amplum & grande cepit institui. 28 Progrediente operis scriptione Metaph. ducta à rota figulari. 29 Vas exiguum.i. cur vltima primis sunt minutiora? 30 Quoduis poema. 31 Vnum corpus i. vna materia non ex partibus dissimilium formarum cõposita. 32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c. 33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur. 34 Breuitas orationis obscuritatem parit. 35 Eum, qui politum orationis genus sectatur. 36 Nerui animosi. i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas. 37 Grandiloquus. 38 Inflatus euadit & modum excedit. 39 Nimis humilis est eique similis, qui, dum maris procellã timet, ripæ nimium propinquat. 40 Fabulis incredibilibus opus ornare. 41 Monstrosè & supra omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium qui nõ cognoscit medium vitiorum. i. virtutem. 44 Circa AEmilium ludum. i. locum gladiatorium à L. AEmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omniũ infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scitè in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infœlix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter. i. secundum facultatem ingenij sui. κατὰ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas, σεμνότης. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debent. 61 Vt in futurum tempus differat, 62 Pro rerum delectu aliud probare, alind improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis nouandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui nouum reddiderit notum & perspicuum.

Reddiderit iunctura nouum. si fortè necesse est
[67] *Indicijs monstrare recentibus* [68] *abdita rerum,*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget: dabiturque licentia sumpta* [72] *pudenter.*
Et noua fictaq; nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *si*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautoq; dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varioq;? ego, cur [77] *acquirere pauca*
Si possum, [78] *inuideor? quū lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, semperq; licebit,
[82] *Signatum præsente nota producere nomen.*
Vt syluæ folijs [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborū vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentq;
[86] *Debemur morti nos, nostraq;* [87] *siue receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *classes aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus:* [91] *sterilisque diu palus aptaque remis,*
Vicinas vrbes [92] *alit, &* [93] *graue sentit aratrum:*
Seu cursum mutauit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis,*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
[96] *Nedum sermonum stet honos, & gratia* [97] *viuax.*
[98] *Multa renascentur quæ iam cecidere, cadentq;*
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet [99] *vsus:*
[1] *Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.*
Res gestæ regúmque ducumq;, & tristia bella,
[2] *Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus,*
[3] *Versibus impariter iunctis* [4] *querimonia primùm,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris. per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus, si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua deriuata desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paulùlum deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Planto noua verba fingere, cur nō liceat etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam?
79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c.

80 De quo Ouidius: *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinam amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouam vocem, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta a pecunia, quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrime labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iulius Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones *per Hipallagen* 90 Opus quale nemo nisi rex facere posit. 91 Sine Pomtina palus per Cethegum exsiccata factaque nauigabilis &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueum est deductus. 96 Quantò minùs verba sint sempiterna? 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cuius potestate est iudicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere. sc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Post

Post etiam inclusa est [5] *voti sententia compos.*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiserit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *sub iudice lis est.*
Archilochum proprio rabies [9] *armauit iambo.*
[10] *Hunc socci cepere pedem grandésque cothurni,*
[11] *Alternis aptum sermonibus,* [12] *& populares*
Vincentem strepitus, & [13] *natum rebus agendis.*
Musa dedit [14] *fidibus diuos,* [15] *puerósque deorum,*
[16] *Et pugilem victorem,* [17] *& equum certamine primũ,*
Et iuuenum [18] *curas* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Descriptas seruare vices* [21] *operumq; colores*
[22] *Cur ego si nequeo ignoroq; poeta salutor?*
[23] *Cur nescire, prudens praue, quàm discere malo?*
Versibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur enim [25] *priuatis ac* [26] *propè socco*
Dignis carminibus narrari [27] *cœna Thyestæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *sortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratusq; Chremes* [32] *tumido delitigat ore:*
Et tragicus plerunq; dolet sermone [33] *pedestri.*
[34] *Telephus &* [34] *Peleus, quum pauper & exul vterque,*
[35] *Proijcit ampullas, &* [37] *sesquipedalia verba:*
[38] *Si curat cor spectantis* [39] *tetigisse querela.*
Non satis est [40] *pulchra esse poemata:* [41] *dulcia sunto.*
Et quocunque volent, animum auditores [42] *agunto.*
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] *adsunt*

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt. 6 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo conficiuntur. 7 Lis nondum finita. 8 Iambo à se inuento. 9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam. 10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt. 11 Sermonibus mutuis. 12 Altiùs sonantem in scæna quàm clamorem populi versibus iambicis delectati. 13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas. 14 Versibus lyricis. 15 Deorum filios. i. heroas. 16 Pugnis & manibus acrem. 17 Equum, qui cursu vicit. 18 Iuuenum amores. 19 Sympotia, in quibus ebrij operta recludunt liberè. 20 Suas cuiusque poematis partes seruare. 21 Multiplices poematum varietates, quæ, vt res pictæ, coloribus distinguntur. 22 Cur poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur praue pudens. i. turpiter verecundus, malo nescire quàm discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines priuati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta, ponitur hic pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia siue comica siue tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est, ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis electus à patre AEaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longè à se reijcit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 commouisse querimonia. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præsto sunt, quia similiter semper afficitur is, qui audit, atque is, qui affectus commouet dicendo.

Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primùm ipſi tibi: [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu, [46] *malè ſi mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo, triſtia mœſtum
Vultum verba decent: iratum, [47] *plena minarum:*
Ludentem, laſciua: ſeuerum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitũ:* [50] *iuuat,* [51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Pòſt effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis abſona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesq́; cachinnum.*
Intererit multum [57] *Dauúſne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúſne ſenex, an adhuc florenti iuuenta*
[59] *Feruidus: an* [60] *matrona potens, an* [61] *ſedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Aſſyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam ſequere,* [64] *aut ſibi conuenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum ſi forte reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget ſibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictáque:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *triſtis Oreſtes.*
Si quid [74] *inexpertum ſcenæ committis, & audes*
[75] *Perſonam formare nouam, ſeruetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab inepto proceſſerit, &* [78] *ſibi conſtet.*

44 Quum ipſe primus dolebis, ô Telephe vel Peleu i. tu hiſtrio, qui in ſcæna hos repreſentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à perſona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratũ.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna ſit ſecunda, naturá gaudemus & lætamur
51 Si fortuna ſit aduerſa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perſpicuè eloquitur.
54 Eſt munus linguæ animum interpretari.
55 A ſtatu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuerſus populus Rom. effuſe ridebit.
57 Multum intererit ſeruuſne ſubdolus & fallax loquatur, an Eros. i. ſeruus benè moratus & fidelis. verſiculus hic variè legitur, de quo Commentatores conſule. 58 AEtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fæmina clariſſima. 61 Nutrix officioſa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus a loco. 63 Si certam hiſtoriam ſcribas, ſequere famam prout ab alijs accepiſti.
64 Sin hiſtoriam fingas, habeat artem figmentum tuũ, ita vt extrema cum primis, vtraq; cum medijs conueniant, & ſua cuique perſonæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illuſtrem Achillem ſi ad Homeri imitationem deſcribas. 66 Velox ſit & ſtrenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet ſe armis conſequi poſſe. 69 Sit Medea animoſa & vehemens, quæ Iaſonis perfidiam vlta, filios ei comedendos appoſuit, fratremque Abſyrtum obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furioſum fugiens, ſe cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion ſocerum ſuum ad epulas ſumptuoſas inuitans, in foſſam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis conſumptus eſt. 72 Io in vaccam verſa OEſtroque à Iunone agitata, vſque eò vagata eſt donec in AEgyptum peruénit. 73 Triſtis propter conſcientiam occiſæ matris. 74 Ab alijs poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vſque. 77 Ab initio. 78 Sit ſemper idem, a ſuis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo antè tractata) ita propriè dicere (i. ita præclare scribere) vt propriè tua iure dici possint.
80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectiùs in scenam producis quàm, &c.
81 Actus in comœdia vel tragœdia pars est pleno perfectoque sensu, quâ finitâ proscenium vacuum relinquitur.
82 Nō dicta ab alijs.
83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantùm speciem referas, non etiam singula minutatim prosequaris.
84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto i. si tuum authorem, quem imitaris, non sequêris ita religiosè, vt nihil addas, de tuo nihil inuenias nihil immutes
85 Vilem appellat, quia non magni est

[79] *Difficile est propriè communia dicere: túque*
Rectius [80] *Iliacum carmen deducis* [81] *in actus,*
Quàm si proferres ignota [82] *indictaq́ primus.*
[83] *Publica materies priuati iuris erit,* [84] *si*
Nec circa [85] *vilem patulúmque moraberis orbem:*
[86] *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres: [87] *nec desilies imitator in arctum,*
Vnde pedem [88] *refferre pudor vetet, aut operis* [89] *lex:*
Nec sic incipies, [90] *vt scriptor cyclicus olim,*
[91] FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum [92] *tanto feret hic promissor hiatu?*
[93] *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*
Quanto rectius [94] *hic, qui nil molitur ineptè:*
[95] *Dic mihi Musa* [96] *virum, captæ post tempora Troiæ*
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
[97] *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: [98] *vt speciosa dehinc miracula promat,*
[99] *Antiphatem,* [1] *Scyllámque,* [2] *& cum Cyclope Charybdim:*
[3] *Nec reditum Diomedis ab interitu Meliagri,*
Nec [4] *gemino bellum Troianum orditur ab ouo:*
Semper [5] *ad euentum festinat:* [6] *& in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

ingenij, totam alterius inuentionem sequi. 86 Si non studebis vt fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conijcies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab iis, quæ temerè es aggressus. 89 Lex quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 Infælicitatem. 92 Tam pleno ore. i. tanta verborum granditate. 93 Vsurpatur hoc prouerbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Sc. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius vtcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi prouerbialiter dici potest quando ex magnificis promissis tenuia & medioeria prodeunt, lux autem dicitur fumū sequi, quando ex humilibus splēdidiora existunt, quàm sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa. i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei, quàm exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit. i. non sumit principium poematis à prima origine. præcipit enim poeta longo proemio non esse vtendum. 4 Ex ouorum vno, exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositū scopū. 6 Omissis rerum principijs perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata [7] *nitescere posse, relinquit.*
[8] *Atque ita mentitur, sic veris falsa* [9] *remiscet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
[11] *Tu, quod ego, & populus meum desideret, audi.*
[12] *Si plausoris eges aulæa manentis, & vsque*
Sessuri, [13] *donec cantor, vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] *Mobilibus decor naturis dandus* [15] *& annis.*
[16] *Reddere qui voces iam scit puer,* [17] *& pede certo*
Signat humum, gestit [18] *paribus colludere:* [19] *& iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem [20] *custode remoto (campi:*
Gaudet equis [21] *canibúsque,* [22] *& aprici gramine*
[23] *Cereus in vitium flecti,* [24] *monitoribus asper:*
[25] *Vtilium tardus prouisor, prodigus* [26] *æris:*
[27] *Sublimis,* [28] *cupidusq; & amata relinquere* [29] *per-*
[30] *Conuersis studijs, ætas animusq; virilis (nix.*
Quærit opes & amicitias, [31] *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare [32] *laboret.*
Multa senem [33] *circumueniunt incommoda: vel quòd*
[34] *Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:*
Vel quòd res omnes [35] *timidè gelidèque ministrat,*
[36] *Dilator,* [37] *spe longus,* [38] *iners,* [39] *auidúsque futuri:*
[40] *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
[41] *Se puero,* [42] *censor castigatorq; minorum.*
Multa ferunt [43] *anni venientes commoda secum,*
Multa [44] *recedentes adimunt. ne forte seniles,*

7 Oratione splendescere, seu verbis politè explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem, cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa remoueantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulatè eloqui & ad interrogata respondere, gestit, &c.
17 Et pede confirmato ita incedit vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repentè irascitur ac facilè placatur.
20 Pedagogo remoto. 21 Venatione. 22 Aprico campo, non opaco. *licet, hoc de campo Martio intelligere in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus ijs, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum, quod concupiuerat. 30 Cùm Ætate conuertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *verè igitur miser est & infelix.* 35 Nimium caute & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex, quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabulis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mandentur iuueni [45] partes, pueróque viriles,
Semper [46] in adiunctis æuóque morabimur aptis.
Aut igitur res in scenis, [47] aut acta refertur.
Segnius irritant animos [48] demissa per aurem,
[49] Quàm quæ sunt oculis subiecta [50] fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus
Digna geri, promes [51] in scenam multaq; tolles
Ex oculis, quæ mox narret [52] facundia præsens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] Atreus:
Aut in auem [54] Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic [55] incredulus odi.
Neue minor neu sit quinto productior actu
[56] Fabula, quæ [57] posci vult, & spectata [58] reponi.
[59] Nec deus intersit, nisi dignus vindice [60] nodus
Inciderit: [61] nec quarta loqui persona laboret.
[62] Actoris partes chorus officiumq; [63] virile
Defendat: [64] neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat [65] & hæreat aptè.
[66] Ille bonis faueâtque, & [67] consilietur amicis:
[68] Et regat iratos, & amet peccare [69] timentes.
[70] Ille dapes laudet mensæ breuis, ille [71] salubrem
Iustitiam, legésque, & apertis otia [72] portis.
Ille tegat [73] commissa: deósque precetur & oret
Vt redeat miseris, abeat [74] fortuna superbis,
[75] Tibia non, vt nunc, oricbalco vincta, tubæq;
Æmula, sed tenuis simpléxque, foramine [76] pauco

45 Partes pro officio
46 In ijs moribus, qui sunt appositi & vnicuique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quàm aures.
51 In conspectum
52 Oratio diserta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit. vide Od. 12. li. 4.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus neque pluribus quàm quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quàm tres.
62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constet, vnius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proximè peractæ, 63 Officium virile quamuis sit mulierum cætus, nam Masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus i. in medijs actibus, quod sit alterius argumenti & à te proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum.
66 Ille chorus. *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt salubritas corpora sic Iusticia remp. conseruat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex i. veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Rom. florente, tibia non solum ornatur orichalco sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

77 *Aspirare*

[77] *Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque*
[78] *Nondum ſpiſſa nimis complere* [79] *ſedilia flatu.*
[80] *Quò ſanè populus* [81] *numerabilis, vtpote paruus,*
Et frugi, caſtúſque verecundúſque [82] *coibat.*
Poſtquam cœpit [83] *agros extendere victor & vrbem*
Latior amplecti murus: [84] *vinóque diurno*
Placari Genius feſtis [85] *impune diebus:*
Acceſſit [86] *numeriſque modiſque licentia maior.*
Indoctus quid enim ſaperet, [88] *libérque laborum,*
Ruſticus, vrbano [89] *confuſus, turpis honeſto?*
Sic priſcæ [90] *motúmque &* [91] *luxúriam addidit arti*
Tibicen: [92] *traxitque vagus per pulpita veſtem.*
Sic etiam [93] *fidibus voces creuere* [94] *ſeueris,*
[95] *Et tulit eloquium inſolitum facundia* [96] *præceps:*
[97] *Vtiliúmque ſagax rerum* [98] *& diuina futuri*
[99] *Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob [1] *hircum,*
Mox etiam agreſtes ſatyros [2] *nudauit,* [3] *& aſper*
[4] *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quòd*
Illecebris erat & grata nouitate [5] *morandus*
Spectator, [6] *functúſque ſacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita [7] *riſores, ita* [8] *commendare dicaces*
Conueniet ſatyros, [9] *ita vertere ſeria ludo:*
Ne, quicunque deus [10] *adhibebitur heros,*
Regali conſpectus in auro [11] *nuper & oſtro,*
[12] *Migret in obſcuras humili ſermone tabernas*

77 Adſpirando ſeu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facilè poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti laboribus ſoluti cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſti nihil ſapuerunt, vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans. poſteà verò plebs à ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſelliis.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Geſtum corporis & ſaltationem.
91 Foraminum auctionem vel ſcenici ornatum ſumptuoſum.
92 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Citharis acceſſerunt & multiplicati ſunt modi & ſoni. i. chordæ. 94 Ob res ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit.
96 Celeriter fluens. 97 Et ſententia. i. prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus conſtitit) parum ab Apollinis oraculo diſtitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde ſortes. i. oracula petuntur.
1 Hircus præmij loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obſcœnis riſum mouentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ.
5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum moueant, vel quod res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema ſerium iocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.
14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leues emittantur intererit i. versabitur inter satyros velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modicè saltat.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita.
17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis qualia sunt verba ad venerem spectantia, vt Mentula, Cunnus & similia.
18 Si ego satyras in tragœdia scriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.
21 Delusio. Metaph à quadrupedibus quibus lac subtractum est.

Aut, [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[14] *Effutire leues indigna tragœdia versus:*
Vt festis matrona [15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina solùm,*
Verbaq;, Pisones, [18] *satyrorum scriptor amabo:*
Nec sic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil intersit [20] *Dauusne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulusque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem: [24] *sudet multum, frustraque laboret*
[25] *Ausus idem.* [26] *tantum series iuncturaque pollet,*
Tantum de medio [27] *sumptis accedit honoris.*
[28] *Syluis deducti caueant (me iudice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses.*
Aut nimium teneris [31] *iuuenentur versibus vnquam,*
[32] *Aut immunda crepent* [33] *ignominiosaque dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid [35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Æquis accipiunt animis,* [37] *donántue corona.*
[38] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *vnde etiam trimetris* [41] *accrescere iussit*
Nomen Iambeis: [42] *quum senos redderet ictus,*

22 An tragica & grauior persona loquatur qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius.
23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar. i. carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmen, vt quiuis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem.
26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari.
27 Rebus vulgaribus. 28 E syluis. i. è proscenio numeroso producti in scenam ciuilem.
29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuiis. i. locis celeberrimis, ac penè in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis iuueniliter lasciuiant.
32 Aut verba nimis obscœna loquuntur. 33 Quæ alicuius existimationem lædant. 34 Equites, patricij & locupletes.
35 Fricti ciceris emptor, est homo pauper, & plebeius, qui cicere, intereà dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore famem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur priore breui, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui cito promitur, præsertim si comparetur cum spondeo tardo. 40 Ex quo, quod Iambus sit ita citus, iussit Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes.

43 Primus

43 Primus ad extremum similis sibi. 44 non ita pridem,
Tardior vt paulò 45 grauiórque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in iura paterna 46 recepit
47 Commodus, & patiens: non vt de sede secunda
Cederet aut quarta 48 socialiter. 49 hic & in 50 Atti
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos 51 magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curaq; carentis,
Aut ignoratæ 52 premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt 53 immodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est 54 indigna poetis.
55 Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes
Visuros 56 peccata putem mea, tutus, & 57 intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
58 Non laudem merui. 59 vos exemplaria 60 Græca
61 Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proaui Plautinos & 62 numeros &
Laudauere 63 sales: nimium patienter 64 vtrumq;,
(Ne dicam 65 stultè) mirati: si modò ego 66 & vos
Scimus 67 inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimúmq; sonum 68 digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 Thespis:
Quæ 70 canerent agerentq; 71 peruncti fæcibus ora.
Post hunc 72 personæ pallæq; repertor 73 honestæ

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.
44 Non diu est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos.
45 Vox tardior ad mouendos animos aptior suâ morâ, tametsi percipiatur segniùs.
46 Iambus recipit Spondæos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt è secunda aut quarta sede non depelleretur.
47 Sese accommodans & libenter locũ dans spondæis.
48 Mutuò. pariter.
49 Hic Iambus.
50 Attius & Ennius in Tragœdijs quas scripserunt, raros Iambos adhibuerunt.
51 Versus crebris Spondæis tardatos.
52 Iambus raro adhibitus premit. i. indicat versus præproperè & negligenter scribi, vel sine arte & nimis accuratè.
53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè effiэcta.

54 Indignè, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit.
59 O Pisones. 60 Græci optimè & cautè scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 63 Facetias.
64 Numeros & sales. 65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia.
66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbanè dictum ab eleganti ioco distinguere.
68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus.
69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumuecti antequam scena esset inuenta.
70 Ipsi Poetæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum.
72 Repertor laruæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur.
73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes esset demissa.

Æſchylus, & modicis inſtrauit [74] *pulpita tignis,*
Et docuit [75] *magnumq; loqui,* [76] *nitique cothurno.*
Succeſſit vetus [77] *his comœdia, non ſine multa*
Laude. ſed [78] *in vitium libertas excidit,* [79] *& vim*
Dignam lege regi. [80] *lex eſt accepta: chorúſque*
[81] *Turpiter obticuit,* [82] *ſublato iure nocendi.*
[83] *Nil intentatum noſtri liquere poetæ.*
Nec minimum meruere decus, [84] *veſtigia Græca*
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta:
Vel qui [85] *prætextas vel qui docuere* [86] *togatas.*
Nec [87] *virtute foret clariſue potentius armis,*
Quàm [88] *lingua, Latium:* [89] *ſi non offenderet vnum-*
-quenque poetarum [90] *limæ labor* [91] *& mora. uos ô*
[92] *Pompilius ſanguis carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & [93] *multa litura coercuit, atque*
[94] *Perfectum decies non caſtigauit ad vnguem,*
[95] *Ingenium miſera quia fortunatius arte*
Credit, & [96] *excludit ſanos Helicone poetas*
Democritus: [97] *bona pars non vngues ponere curat,*
Non barbam: ſecreta petit loca, [98] *balnea vitat.*
Nanciſcetur enim [99] *pretium nomenq; poetæ,*
[1] *Si tribus Anticyris caput* [2] *inſanabile* [3] *nunquam*
Tonſori [4] *Licino commiſerit. ô ego* [5] *lætus,*
Qui purgo bilem [6] *ſub verni temporis horam.*
Non alius faceret [7] *meliora poemata. verùm*

74 Scenam modicā inſtituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Geſtare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdijs vetus comœdia fuit poſterior.
78 Poſtquam cœperunt honeſtos maledictis & turpibus conuitijs nominatim inſectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus. *Vel iunge, turpiter, cum Gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in ſcribendo prætermiſerunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana ſcriberent.
85 Latinas fabulas, In quibus prætexati (i. perſonæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & priuatæ perſonæ fuerunt inductę
87 Virtute militari.
88 Eloquentiâ & re literaria. 89 Si vnuſquiſque Poetarum ſua ſcripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph ab artificibus mechanicis, qui limo opus ſuum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Piſones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectiſsimè poliuit. Metaph. ducta à marmorarijs artificibus, qui vnguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philoſophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius i. multò melius eſſe ad ſcribenda poemata, quàm artem quæ ſine ingenio miſera eſt. 96 Negat eos eſſe bonos Poetas, qui non inſaniunt. Eſt Helicon mons Bœotiæ Muſis ſacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præſecare eorumque ſordes demere. 98 In balneis non lauatur. 99 Authoritatem & dignitatem Poetæ. 1 Si inſani ſpeciem præ ſe ferat. In Inſula Anticyra multum naſcitur hellebori, quo ſumpto dementes ſanantur. 2 Caput, quod helleboro ſanari non poſsit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonſori opulentiſsimo, qui poſtea factus eſt Senator à Cæſare, quòd odiſſet Pompeium. 5 Ego ſtultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, niſi me purgarem.

[8] *Nil tanti est.* [9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, [10] *excors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formetq; poetam*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè, [16] *sapere est & principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ*
[19] *Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur.*
Qui didicit, [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] *conuenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumq; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *morataq; rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliúsque moratur,*
Quàm versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Graijs ingenium, Graijs dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Vncia, quid superat? poteras dixisse, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris seruare tuam. [44] *redit vncia: quid fit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine sorte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes Poeticæ. i. res & facultas poetica.
13 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & erudiat, *nempe Eloquutio & reliqua partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
29 Elocutio præparatam inuentionẽ vltro sequitur. Rerũ enim copia verborũ copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officijs, decorum habere personarum; cognoscit ille quid deceat, estque optimus Poeta.
21 Senatoris.
22 τὰ πρέποντα decora. 23 Idæam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem Poetam. 25 Et hinc. i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata: vel vt alij legunt, iocis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validiùs. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leues, qui sunt nihil aliud quàm inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotundè & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas diuidere. 40 Fœneratoris cuiusdam. 41 De quinque vncijs. 42 Quatuor vnciæ. 43 Bene. *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quincunci additur vncia. 45 Semis.

[45] Semis. ad hæc animos [46] ærugo & [47] cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] fingi
Posse [49] linenda cedro, & leui seruanda [50] cupresso?
Aut prodesse [51] volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto breuis: [52] vt citò dicta
Percipiant animi [53] dociles, teneantq; [54] fideles.
[55] Omne superuacuum pleno de [56] pectore manat.
Ficta voluptatis causa [57] sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, [58] poscat sibi fabula credi:
[59] Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.
[60] Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
[61] Celsi prætereunt austera poemata [62] Rhamnes.
[63] Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
[64] Hic meret æra liber [65] Sosiis: hic & mare [66] transit,
Et longum noto scriptori [67] prorogat æuum.
[68] Sunt delicta tamen quibus ignouisse [69] velimus.
Nam neque chorda sonum reddit [71] quem vult manus & (mens
[72] Poscentiq; grauem persæpè [73] remittit acutũ:
Nec semper [74] feriet quodcunque [75] minabitur arcus.
Verùm vbi [76] plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar [77] maculis: quas non [78] incuria fudit,
[79] Aut humana parum cauit natura. [80] quid ergo?
Vt scriptor si peccat idem librarius [81] vsque,
[82] Quanuis est monitus, venia caret: & citharœdus

45 Dimidia pars libræ. i. sex vnciæ.
46 Auaritia, quà præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opũ.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò viuant, *ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.*
50 In capsa ex cupresso, arbore benè olenti.
51 Debent.
52 Vt animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 *Quod est ingenij.*
54 *Quod est memoriæ.*
55 Quæ superuacua sunt, effluant è memoria necesse est.
56 *Pectus pro Memoria ponitur.*
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi. i. audeat spectatorem oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse infantem, atque eundem puerum aluo viuum fuisse exemptum. hoc enim abhorret à fide & natura.

60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. *Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant diuisæ.*
61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita.
62 Equites Romani à Romulo sic appellati
63 Omnibus & senum & iuuenum suffragijs præstantissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemate & vtilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librarijs. 66 Ad exteras nationes.
67 Nam præstantes Poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam Poetarum errata.
69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam Poetæ.
71 Sonum, quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo.
73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius.
75 Quodcunque arcus minabitur ferire.
76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit.
79 Aut quas natura humana non potuit cauere.
80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus.

Ridetur, chorda qui semper [85] *oberrat eadem:*
Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] *Chœrilus ille*
[85] *Quem bis terque bonum, cum risu miror.* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verùm opere in longo fas est [89] *obrepere somnum.*
[90] *Vt pictura, poesis.* [91] *erit quæ, si proprius stes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Rectè concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *mediocribus esse poetis*
Non homines, non dij, non concessere [7] *columnæ.*
Vt gratus inter mensas [8] *symphonia discors,*
[9] *Et crassum vnguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inuentumq́; poema iuuandis
[12] *Si paulum à summo discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctúsque pilæ [16] *discíue* [17] *trochíue quiescit,*

83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.
84 Est similis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari soleo si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et ego idem indignè fero, cum Homerum vel alium excellentem poetam lapsum esse animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita se habet, vt pictura. Nam pictura est poesis loquens, poesis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperietur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quò magis spectatur, eò magis placet, alia verò rudibus lineamentis tantùm constans laudari potest, sed procul spectata. sic poesis perfecta, quo diligentiùs excutitur, eò videtur excellentior, at si sit deterior, leuiter tantùm & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.

94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium Iudicis.i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piso, qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmatis ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum, & memoria tene.
2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi. at poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Coruini abest i. Messalo deserto multò est inferior. 4 Non est tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Cassellius. 5 Quamuis sit mediocris. 6 Verùm, vt poetæ sint mediocres, non homines non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulùm ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis fit, displicet, & vix vllo est numero. 14 Luctare, hastam iacere, currere, salire & similia. 15 Abstinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib 2. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

[18] *Ne spissæ risum tollant* [19] *impunè coronæ:*
[20] *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, præsertim [22] *census equestrem*
Summam nummorum, [23] *vitióque remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *inuita dices faciésue Minerua:*
Id tibi iudicium est, [26] *ea mens: si quid tamen* [27] *olim*
Scripseris, in [28] *Metij descendat iudicis aures,*
[29] *Et patris, & nostras: nonúmque prematur in annum*
[31] *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non edideris: nescit vox [32] *missa reuerti.*
[33] *Syluestres homines* [34] *sacer interprésque deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus.*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidósque leones.
Dictus & [37] *Amphyon Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere [38] *sono testudinis &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet. [40] *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare iura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit post hos insignis Homerus,
Tyrtæúsque [45] *mares animos in Martia bella*
Versibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & [48] *gratia regum*
[49] *Pierijs tentata modis:* [50] *ludúsque repertus,*
[51] *Et longarum operum finis:* [52] *ne forte pudori*
Sit tibi Musa lyræ [53] *solers, & cantor* [54] *Apollo.*

18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in Campum Martium spectatum venerunt & coronâ constiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 *Verba sunt Poetæ indocti.* Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura. i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metij Tarpæ, critici. de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos supprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi contineas, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus.
35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, vt Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis vt docerent publica à priuatis separare, &c.
41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quàm fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij castitatem inuiolatam seruare. 43 Vrbes ædificare.
44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere.
45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit.
47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est.
49 Carminibus Musarum, quæ Pierides appellantur.
50 Oblectatio animorum. sc. Comœdiæ, Tragœdiæ.
51 Et requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versus & lyra relaxant.*
52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poetam esse.
53 Perita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Musis præest.

Natura

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] Quæsitum est: ego nec [56] studium sine diuite vena,
Nec [57] rude quid prosit video ingenium. [58] alterius sic
Altera poscit opem res, & [59] coniurat amicè.
Qui studet optatam [60] cursu contingere metam,
Multa tulit fecítque [61] puer: [62] sudauit, & alsit:
Abstinuit Venere & [63] vino. [64] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
[65] Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata [66] pango.
[67] Occupet extremum scabies: mihi turpe [68] relinqui est.
[69] Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui [70] cogit emendas,
[71] Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[72] Si verò est vnctum qui rectè ponere possit,
[73] Et spondere leui pro paupere, & eripere [74] atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] inter-
-Noscere mendacem verúmque [76] beatus amicum.
[77] Tu seu donaris seu quid donare velis [78] cui,
Nolito ad versus [79] tibi factos [80] ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, [81] Pulchrè, bene, rectè.
Pallescet [82] super his: etiam [83] stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, [84] tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] ex animo: sic
[86] Derisor vero plus laudatore [87] mouetur.
Reges dicuntur multis vrgere [88] culullis,

55 In controuersia vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat?
56 Ars sine foecundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν. Cùm esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ, pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentē occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono. i. Ego possum mira poemata componere, *inquit malus poeta.*
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuò ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei, qui vltimus ad calcem peruenerit. Sic indoctus, & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus Poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locuples assentatores ad poemata sua vel indoctisima laudanda beneficijs prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum. i. conuiuium lautum dare posit. 73 Et se vadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus vt ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores posint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua fictè approbantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 τῆς καρδίας. verè, sine fuco. 86 Assentator. 87 Mouetur fictè non ex animo. 88 Poculis explorare.

Et [89] torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi sub vulpe latentes.
[91] Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc. [92] melius te posse negares,
Bis terq; expertum frustra: [93] delere iubebat,
[94] Et malè tornatos incudi reddere versus
Si defendere delictum quàm [95] vertere malles,
[96] Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanē,
Quin [97] sine riuali teque & tua solus amares
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] inertes:
Culpabit [99] duros: incomptis [1] allinet atrum
Transuerso calamo signum: [2] ambitiosa recidet
Ornamenta. [3] parum claris lucem dare coget:
[4] Arguit ambiguè dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Aristarchus. [7] nec dicit, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, [10] exceptumq; sinistré.
[11] Vt, mala quem scabies aut [12] morbus regius vrget,
Aut [13] fanaticus error, & iracunda [14] Diana,
[15] Vesanum tetigisse timent fugiuntq; poetam,
Qui sapiunt. [16] agitant pueri, [17] incautique sequuntur.
[18] Hic dum sublimes versus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foueámue: [22] licet, succurrite, longum
Clamet, Io ciues, non sit qui [23] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [24] demittere funem,

89 Vinum, ingeniorum lene est tormentum.
90 Animi dolosi, vafri, insidiosi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus & incorruptus iudex. de hoc Quintilio vide Od. 18. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te meliùs posse id præstare, postquam bis vel ter. i. sæpiùs tentasses.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certè discindere, ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos. i. malè perpolitos emendare. *Duæ sunt metaph. à fabris lignarijs & fabris ferrarijs ductæ.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Malè sonantes.
1 Transuerso calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.

4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiat castigator seuerus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus selegendis germanis, & in nothis reijciendis iudex fuit acerrimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita vt optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Malè delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum, quem scabies, &c. 12 Ictericia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrinâ cum ingenio coniunctâ excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus, edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps, qui merulis auibus insidias struit, in foueam (i. in perspicuos errores) incidit. 22 Quantumuis longum. i. diu clamet Io, ciues succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui scit an[25] *prudens huc se deiecerit? atque*
[26] *Seruari nolit? dicam,*[27] *Siculíq; Poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem[28] *frigidus Ætnam*
Insiluit. sit ius liceátque perire[29] *Poetis.*
Inuitum qui seruat,[30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit, nec,[31] *si retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,*[33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum*
Minxerit[35] *in patrios cineres, an triste*[36] *bidental*
Mouerit[37] *incestus. certè furit, ac velut vrsus,*
Obiectos caueæ[38] *valuit si frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctúmq; fugat[40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit, tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

25 An sciens & de industria.
26 Seruari non vult, ne emendetur.
27 Empedoclis Argentini.
28 Frigidus præsentis mortis horrore, *vel*, frigidus. i. atra bile affectus. *Est enim Melancholia frigidissima.*
29 Poetis, qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac si occideret. *idem pro simile.*
31 Ab AEtnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & sanus. *Insanus enim, homo non est.*
33 Nec deponet amorem. i. curam non abijciet famosæ mortis. i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) insanus est.* 34 Non satis perspicuum est, vtrius sceleris pœnam luat malus poeta, dum versus factitet, sepulchrine violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum, in quem fulmen decidit, ita appellatum, quòd hostijs bidentibus & arâ extructâ à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in sororem, sacerdotem vel affinem commisso. 38 Si fortè potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant, coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.